

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ**

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ:
ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ & ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΣΙΟΥΡΟΥΝΗ ΕΛΕΝΗ, Καθηγήτρια Εφαρμογών

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2008

Κάθεται με ευανάγνωστο σχήμα. Στα χέρια της ένα βιβλίο. Το ξεφυλλίζει με δυσκολία. Δεν μπορεί να κατανοήσει τα σύμβολα ούτε τα σχήματα. Μοιάζει να μην αναγνωρίζει το περιεχόμενο και ας αναφέρεται σε εκείνη.

Η ζωή της ένα τεράστιο παζλ. Χαμένες ψηφίδες που ανιχνεύονται και παρούσες που απουσιάζουν, εικόνες φανερές μέσα στα σκιαγραφήματά τους κι άλλες θολές μέσα στο ακτινοβόλο φως τους, σκούρα χρώματα και φωτεινά πρόσωπα, φωτεινά πρόσωπα και σκιερά πρόσωπα και αναμνήσεις που ζητούν να μπουν σε τάξη.

*Η εργασία είναι αφιερωμένη στη Μαρία
με αισθήματα σεβασμού και αγάπης.*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2-4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
ΤΑ ΆΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ	
1.1 Η θέση των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες στην κοινωνία και η εκπαίδευσή τους κατά την διάρκεια του 20 ^{ου} αιώνα.....	5-9
1.2 Η έννοια της αναπηρίας.....	10-11
1.3 Ορισμός του όρου ΑμεΑ και οι κατηγορίες αναπηρίας.....	11-12
1.4 Ο κοινωνικός αποκλεισμός των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες.....	12-13
1.5 Το εννοιολογικό περιεχόμενο των κοινωνικών στερεοτύπων.....	13-14
1.6 Η έννοια του στίγματος.....	15
1.7 Η κοινωνική προκατάληψη.....	16-18
1.8 Η στάση των μη ανάπηρων απέναντι στα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες.....	18-19
1.9 Αλλάζοντας την στάση των μη αναπήρων ατόμων απέναντι στα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες.....	19-22
1.10 Περιορισμοί και προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στην ελληνική κοινωνία.....	22-24
1.11 Προσβασιμότητα των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες.....	24-25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΆΤΟΜΟ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ	
2.1 Ταύτιση της αναπηρίας με την ανικανότητα.....	26
2.2 Το δικαίωμα για εργασία των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες	26-28
2.3 Προστατευόμενη Εργασία.....	28-29
2.3.1 Προστατευόμενα Εργαστήρια.....	29
2.3.2 Παραγωγικά Εργαστήρια.....	30
2.3.3 Εργασία σε προστατευόμενες συνθήκες μέσα σε κανονικές επιχειρήσεις	30
2.3.4 Τοποθέτηση στην Ελεύθερη Αγορά Εργασίας με την συνοδεία υποστήριξης.....	30
2.3.5 Εργασία στο σπίτι.....	31
2.4 Μέριμνα του κράτους για την απασχόληση των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες.....	31-32
2.5 Η επαγγελματική απασχόληση των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες στην Ελλάδα.....	32-34
2.6 Στερεότυπα που αποτρέπουν τους εργοδότες από το να εργοδοτούν άτομα με αναπηρίες.....	34-38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	
3.1 Η Ειδική Αγωγή σήμερα στην Ελλάδα.....	39-41
3.2 Η θεσμοθέτηση της Ειδικής Αγωγής μέσω αποδυνάμωσης των κοινωνικών προκαταλήψεων.....	41-44
3.3 Η ενσωμάτωση των παιδιών με Ειδικές Ανάγκες.....	44-46

3.4	Η ένταξη των αναπήρων παιδιών στην προσχολική και σχολική εκπαίδευση.....	46-48
3.5	Συνεκπαίδευση ειδικών και κανονικών παιδιών.....	48-50

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

4.1	Γενικά.....	51-53
4.2	Στόχοι των Κοινωνικών Υπηρεσιών.....	53-54
4.3	Αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Πρόνοιας του Νομού Μεσσηνίας.....	54-57
4.4	Προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες...	57
4.4.1	Οικονομική ενίσχυση Τυφλότητας	57-58
4.4.2	Οικονομική ενίσχυση Κωφλαλίας	58
4.4.3	Οικονομική ενίσχυση Βαριάς Νοητικής Καθυστέρησης (B.N.K.).....	58-59
4.4.4	Οικονομική ενίσχυση ατόμων που πάσχουν από Συγγενή Αιμολυτική Αναιμία ή Συγγενή Αιμορραγική Διάθεση ή από Σύνδρομο Επίκτητης Ανοσοποιητικής Ανεπάρκειας (AIDS).....	59-60
4.4.5	Οικονομική ενίσχυση Βαριάς Αναπηρίας (B.A.).....	60
4.4.6	Οικονομική ενίσχυση Εγκεφαλικής Παράλυσης	60
4.4.7	Οικονομική ενίσχυση Κινητικά Αναπήρων για Καύσιμα.....	61
4.4.8	Χορήγηση μηνιαίου Στεγαστικού Επιδόματος.....	61
4.4.9	Οικονομική ενίσχυση Χανσενικών.....	61-62
4.4.10	Οικονομική ενίσχυση Τετραπληγικών – Παραπληγικών – Ακρωτηριασμένων Ασφαλισμένων του Δημοσίου και Ανασφάλιστων.....	62
4.4.11	Επίδομα Απροστάτευτων Παιδιών.....	63
4.4.12	Επίδομα Μητρότητας.....	63
4.4.13	Χορήγηση βιβλιαρίου Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης Ανασφάλιστων Πολιτών.....	63-64
4.4.14	Χορήγηση μηνιαίας οικονομικής ενίσχυσης Περίθαλψης Ομογενών Ελλήνων Προσφύγων.....	64
4.4.15	Χορήγηση Δελτίου Κυκλοφορίας Πολιτικού Αναπήρου.....	64
4.4	Αριθμός επιδοτούμενων στην Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μεσσηνίας.....	65

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1	Σκοπός της έρευνας.....	67
5.2	Μεθοδολογικό πλαίσιο της έρευνας.....	67
5.2.1	Εργαλεία της έρευνας.....	67
5.2.2	Επιλογή χώρου συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων.....	67
5.2.3	Το μέγεθος του δείγματος.....	68
5.2.4	Καταχώριση και επεξεργασία δεδομένων.....	68
5.2.5	Περιορισμοί της έρευνας.....	68

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

6.1	Δημογραφικά και Κοινωνικά χαρακτηριστικά.....	69
-----	---	----

6.1.1	Η ηλικία του δείγματος.....	69
6.1.2	Το φύλο του δείγματος.....	69
6.1.3	Η οικογενειακή κατάσταση του δείγματος.....	69
6.1.4	Η υπηκοότητα του δείγματος.....	70
6.1.5	Επάγγελμα του δείγματος.....	70
6.1.6	Γραμματικές γνώσεις του δείγματος.....	70
6.1.7	Περιοχή διαμονής του δείγματος.....	71

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

7.1	Αξιολόγηση της γνώμης των πολιτών του Νομού Μεσσηνίας για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες.....	72
7.1.1	Αξιολόγηση με βάση την ηλικία.....	72-78
7.1.2	Αξιολόγηση με βάση το φύλο.....	79-85
7.1.3	Αξιολόγηση με βάση την οικογενειακή κατάσταση.....	85-92
7.1.4	Αξιολόγηση με βάση την υπηκοότητα.....	92-99
7.1.5	Αξιολόγηση με βάση το επάγγελμα.....	100-106
7.1.6	Αξιολόγηση με βάση τις γραμματικές γνώσεις.....	106-112
7.1.7	Αξιολόγηση με βάση την περιοχή διαμονής.....	113-119

8.	Σ Υ Μ Π Ε Ρ Α Σ Μ Α Τ Α	120-124
----	--------------------------------	---------

9.	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	125-127
	Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ	128
	Β Ι Β Λ Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α	
	ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ.....	129
	ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ	130
	ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ.....	130

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

	Διάσημοι άνδρες και γυναίκες με Ειδικές Ανάγκες.....	131
	Πίνακας Προνοιακών Επιδομάτων.....	132-134

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

	ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ.....	136-139
	ΠΙΝΑΚΕΣ από 1α-1χ Αξιολόγηση με βάση την ηλικία.....	142-149
	ΠΙΝΑΚΕΣ από 2α-2χ Αξιολόγηση με βάση το φύλο	151-158
	ΠΙΝΑΚΕΣ από 3α-3χ Αξιολόγηση με βάση την οικογενειακή κατάσταση.....	160-167
	ΠΙΝΑΚΕΣ από 4α - 4χ Αξιολόγηση με βάση την υπηκοότητα.....	169-176
	ΠΙΝΑΚΕΣ από 5α-5χ Αξιολόγηση με βάση το επάγγελμα.....	181-188
	ΠΙΝΑΚΕΣ από 6α-6χ Αξιολόγηση με βάση τις γραμματικές γνώσεις	190-197
	ΠΙΝΑΚΕΣ από 7α-7χ Αξιολόγηση με βάση την περιοχή διαμονής...	199-206

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα εργασία γίνεται στα πλαίσια των πτυχιακών εργασιών του Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας και ειδικότερα του τμήματος «Διοίκησης Μονάδων Υγείας & Πρόνοιας».

Τίτλος της πτυχιακής εργασίας είναι: «Έρευνα γνώμης πολιτών: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στο Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις & Προοπτικές».

Σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι:

- να καταγράψει τις στάσεις και τις αντιλήψεις της ελληνικής κοινωνίας για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στο Νομό Μεσσηνίας,
- να καταστήσει κατανοητή τη διαφορετικότητα - μειονεξία των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες με σημείο αναφοράς τους "υγιείς ανθρώπους" και την ανάγκη για ύπαρξη ιδιαίτερης κοινωνικής μέριμνας για τα άτομα αυτά και τέλος,
- να αναδείξει τις προοπτικές του Νομού Μεσσηνίας για την επανένταξη των ΑμεΑ στο κοινωνικό σύνολο με τελικό στόχο την ευαισθητοποίηση όλων μας.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο του κλειστού ερωτηματολογίου, το οποίο δημιουργήθηκε από την ερευνήτρια για τις ανάγκες της παρούσας πτυχιακής εργασίας. Δείγμα της έρευνας του κλειστού ερωτηματολογίου αποτέλεσαν κάτοικοι του Νομού Μεσσηνίας.

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες δεν έχουν απαλλαγεί ακόμα από τις αντιλήψεις και τα αρνητικά συναισθήματα του παρελθόντος και οι προοπτικές για το μέλλον δεν είναι και τόσο ενθαρρυντικές.

Η συλλογή των στοιχείων στηρίχθηκε σε ελληνική και ξενόγλωσση βιβλιογραφία, σε άρθρα επιστημονικών περιοδικών και βιβλίων, σε πηγές από το Internet και κυρίως σε έρευνα με τη διαδικασία του ερωτηματολογίου.

Στο τέλος της εργασίας παρατίθενται τα συμπεράσματά μου τα οποία αποκόμισα από αυτή την πτυχιακή εργασία καθώς επίσης και κάποιες προτάσεις που πιστεύω ότι θα βοηθήσουν τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες να εδραιωθούν στη θέση που τους ανήκει στην κοινωνία μας αλλά και που τους αξίζει.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όσους βοήθησαν για την πραγματοποίηση αυτής της πτυχιακής εργασίας και ειδικότερα τον κ. Αλεξανδρόπουλο Φώτιο του οποίου η βοήθεια ήταν πολύ σημαντική σε όλα τα στάδια της πτυχιακής μου εργασίας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες υπάρχουν, και μέρα με τη μέρα, πέρα από την ίδια τους την δυσκολία να ζουν στην σύγχρονη, «ανθρωπιστική» κοινωνία μας, αποδεικνύουν το μέγεθος της αποτυχίας μας να κάνουμε υπαρκτούς, ορατούς τους κοινωνικούς δεσμούς που δικαιολογούν άλλωστε και την πολιτιστική μας εξέλιξη. Εκείνο που προέχει δεν είναι η πρόνοια αλλά οπωσδήποτε η παροχή ίσων ευκαιριών στην κατάρτιση, στην εκπαίδευση, στην εργασία έτσι ώστε η ενσωμάτωση να είναι πραγματική.

Σήμερα, που ο κοινωνικός αποκλεισμός είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο που συνεχώς διευρύνεται εκτιμώ ότι η πληροφόρηση είναι απαραίτητος όρος ώστε ο κάθε πολίτης και μάλιστα τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες να μπορούν να διεκδικούν και να προασπίζονται τα δικαιώματά τους. Το δικαίωμα στη διαφορά και η μεταλλαγή της κοινωνικής συνείδησης, είναι όροι, οι οποίοι πρέπει να δημιουργηθούν και να εμπεδωθούν για να μπορεί να γίνει καθημερινή συνείδηση ότι αναπηρία δεν σημαίνει ανικανότητα. Τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες δεν θεωρούν τον εαυτό τους άτομο δεύτερης κατηγορίας γιατί δεν φοβούνται την σύγκριση, αρνούνται, αφ' ενός μεν την υποχρέωσή τους να είναι προστατευόμενα και αφ' ετέρου το δικαίωμα σε οποιονδήποτε, να μονοπωλεί το χώρο και να αυτοανακηρύσσεται προστάτης τους. Τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες δεν απαιτούν μια θέση στην κοινωνία, την απαιτούν και την διεκδικούν πάντα, γιατί πιστεύουν ότι τους ανήκει.

Η ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης αποτελεί βασική προϋπόθεση σε αυτόν τον τομέα. Τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες δικαιούνται ανάλογης αντιμετώπισης από την πολιτεία και τους συνανθρώπους τους. Δεν ζητούν ευνοϊκή μεταχείριση αλλά ισότιμη συμμετοχή.

Η φροντίδα των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες αποτελεί μέρος του ίδιου του κοινωνικού γίγνεσθαι. Δεν μπορούμε να αγνοούμε ή να παραμένουμε ουδέτεροι απέναντι σε ένα πρόβλημα όπως αυτό των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες και να το αντιμετωπίζουμε ευκαιριακά και αμεθόδευτα. Η θέση που μπορεί να πάρει κανείς ως συνειδητοποιημένος πολίτης απέναντι σε τόσο ουσιαστικά προβλήματα είναι η θέση συνεχούς προβληματισμού, συνειδητοποίησης και ενεργοποίησης.

Ο κόσμος των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες δεν είναι πλέον ένας άγνωστος κόσμος. Θα πρέπει να αντιληφθούμε τις πραγματικές διαστάσεις που αποκτά η

ελλιπής φροντίδα από μέρους μας ως άτομα κοινωνικού συνόλου αλλά και από μέρους της πολιτείας απέναντι σε αυτά τα άτομα. Πρέπει να διαπιστώσουμε πόσο σημαντικό αλλά και επείγον είναι το να συνεισφέρουμε με συγκεκριμένα μέτρα, αλλά οπωσδήποτε και με την μεθοδική προσπάθεια αλλαγής της νοοτροπίας της κοινωνικής γνώμης, στα πολλαπλά προβλήματα που αντιμετωπίζουν σε καθημερινή βάση άνθρωποι που η φύση ή η τύχη τους οδήγησε σε κατάσταση εξάρτησης και ανάγκης. Το να κλείνουμε τ' αυτιά μας στις φωνές για βοήθεια ή να αφήνουμε στην τύχη τους μια μερίδα ισότιμων συνανθρώπων μας αποτελεί αρνητικό δείγμα της κοινωνικής ηθικής μας.

Στόχοι αυτής της εργασίας είναι:

- τα άτομα με ειδικές ανάγκες να μην αντιμετωπίζονται πλέον ως «αντικείμενο φιλανθρωπίας» αλλά ως φορέας δικαιωμάτων και ως ανεξάρτητοι πολίτες,
- το εν λόγω άτομα όχι απλώς να μη θεωρούνται μη απασχολήσιμα αλλά να διευκολύνεται η πρόσβασή τους στην απασχόληση,
- η δημιουργία προσβάσιμου περιβάλλοντος στήριξης, ώστε να εξασφαλίζεται η συμμετοχή τους στο δημόσιο βίο και σε όλους τους τομείς της ζωής και τέλος,
- όχι απλώς να έχουν τις ίδιες ευκαιρίες με τους μη αναπήρους αλλά να απολαμβάνουν και τη πλήρη υποστήριξή τους.

Για την πραγματοποίηση αυτών των στόχων η εργασία χωρίζεται σε δυο μέρη: Το πρώτο μέρος διακρίνεται στα εξής κεφάλαια:

Στο 1^ο Κεφάλαιο γίνεται αναφορά στις στάσεις και αντιλήψεις της κοινωνίας απέναντι στα ΑμεΑ καθώς και στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στη καθημερινότητα τους. Επίσης γίνεται αποσαφήνιση του όρου «Άτομο με Ειδικές Ανάγκες», της έννοιας της «αναπηρίας» καθώς και αναφορά στις κατηγορίες αυτής.

Στο 2^ο Κεφάλαιο γίνεται η προσέγγιση του προβλήματος των ΑμεΑ όσον αφορά την επαγγελματική τους αποκατάσταση.

Στο 3^ο Κεφάλαιο τονίζεται η σημασία της Ειδικής Αγωγής ως μέσο για την αποδυνάμωση των κοινωνικών προκαταλήψεων και τέλος,

στο 4^ο Κεφάλαιο γίνεται αναφορά στις παροχές της Διεύθυνσης Πρόνοιας του Νομού Μεσσηνίας που έχουν άμεση σχέση με την οικονομική ενίσχυση των ΑμεΑ, μέσω προγραμμάτων και επιδομάτων καθώς και της κοινωνικής τους φροντίδας.

Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει την έρευνα που πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο του κλειστού ερωτηματολογίου στους κατοίκους του Νομού Μεσσηνίας.

Στο 5^ο Κεφάλαιο περιγράφεται ο σχεδιασμός και το μεθοδολογικό πλαίσιο της έρευνας, δηλαδή τα στάδια που ακολουθήθηκαν και τα εργαλεία τα οποία χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνα.

Στο 6^ο Κεφάλαιο αναφέρονται τα χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων του δείγματος όπως: Δημογραφικά και Κοινωνικά χαρακτηριστικά (η ηλικία, το φύλο, η οικογενειακή κατάσταση, η υπηκοότητα, το επάγγελμα, οι γραμματικές γνώσεις και η περιοχή διαμονής του δείγματος).

Στο 7^ο Κεφάλαιο γίνεται η ανάλυση και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του δείγματος που αφορά την γνώμη των πολιτών για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες τις αντιλήψεις και προοπτικές που υπάρχουν στο Νομό Μεσσηνίας,. Οι αναλυτικοί πίνακες αναγράφονται στο παράρτημα II.

Στην 8^ο Κεφάλαιο εκφράζονται τα συμπεράσματα από την ανάλυση και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ

1.1. Η θέση των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες στην κοινωνία και η εκπαίδευσή τους κατά την διάρκεια του 20^{ου} αιώνα

Κατά το πρώτο μισό του 20ου αιώνα η ελληνική πολιτεία δεν έδειξε μέριμνα για τα άτομα με αναπηρία. Η ευαισθητοποίησή της σε αυτό το ζήτημα ξεκίνησε στα τέλη του πρώτου μισού του αιώνα. Κρίνεται βέβαια σκόπιμο να σημειωθεί ότι επρόκειτο για μια ταραχώδη περίοδο. Οι όποιες πρωτοβουλίες αναπτύχθηκαν είχαν ως αφετηρία ιδιώτες και το αποτέλεσμά τους ήταν η ίδρυση ιδρυμάτων. Τα ιδρύματα αυτά παρείχαν στα άτομα με φυσική υστέρηση προστασία, εκπαίδευση και περίθαλψη, ενώ αργότερα και επαγγελματική κατάρτιση.

Οι πρωτοβουλίες των ιδιωτών και των συλλόγων θα μπορούσε να ειπωθεί ότι αποτέλεσαν την απαρχή, που έστω αρκετά αργότερα συνέτεινε στη θεσμοθέτηση της ειδικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Το κίνητρο αυτής της ιδιωτικής πρωτοβουλίας φάνηκε να είναι «το συναίσθημα του οίκτου». Η πρακτική μεταχείριση των σωματικά αναπήρων στην προπολεμική περίοδο, συμπεριλάμβανε την κλειστή τους προστασία, την ιδρυματική περίθαλψη και την προαγωγή τους μέσα από την παροχή βασικών γνώσεων. Σταδιακά και λόγω της επιρροής από χώρες του εξωτερικού, άρχισε να διαμορφώνεται ένα ιδεολογικό πλαίσιο, με άξονες την ίση μεταχείριση αυτών των ατόμων σε συνάρτηση με τον υπόλοιπο, χωρίς ειδικές ανάγκες πληθυσμό. Άρχισε να αντιμετωπίζεται το ζήτημα της ικανότητας των σωματικά αναπήρων και της δυνατότητας προσφοράς τους στην ευρύτερη κοινωνία, με την προϋπόθεση ότι θα εξασφαλιζόταν η δυνατότητα παροχής, για όσους τουλάχιστον μπορούσαν, ανώτερης μόρφωσης και αποτελεσματικής επαγγελματικής κατάρτισης.

Η ελληνική κοινωνία αυτής της περιόδου ήταν μάλλον ανέτοιμη σε επίπεδο ψυχολογικό και οικονομικό να δεχτεί τα άτομα με σωματική αναπηρία. Αναφορικά με τα άτομα με νοητική υστέρηση η κατάσταση κατά την προπολεμική περίοδο ήταν διαφορετική, με έντονα στοιχεία προκατάληψης και ρατσισμού. Ο ιδιωτικός τομέας δεν ανέπτυξε ιδιαίτερες πρωτοβουλίες υποστήριξης, οι εξαιρέσεις ήταν πολύ λίγες.

Από τις αρχές της δεκαετίας του '20, τα άτομα με νοητική υστέρηση θεωρούνταν από το επίσημο κράτος ως «υπολειπόμενα» των άλλων, τόσο από πνευματική όσο και από ηθική άποψη. Η άποψη αυτή, όπως ήταν φυσικό είχε και

την ανάλογη πρακτική έκφραση. Ουσιαστικά, μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '40, το ελληνικό κράτος δεν είχε λάβει καμιά μέριμνα για τα άτομα με νοητική υστέρηση.

Κατά το τέλος της δεκαετίας του '30, στους μαθητές με νοητική υστέρηση προσδόθηκε ο χαρακτηρισμός «ανώμαλοι και καθυστερημένοι» και ανήκαν στην κατηγορία της βαριάς νοητικής υστέρησης, ανήκαν επίσημα στην κατηγορία των «ηλιθίων» και η πολιτεία συνιστούσε την εισαγωγή τους σε ιδρύματα ή άσυλα. Υπήρξαν ακόμη και προσεγγίσεις που υιοθέτησαν την άποψη ότι τα παιδιά με νοητική υστέρηση αποτελούσαν δημόσιο κίνδυνο, ενώ συχνός ήταν ο χαρακτηρισμός «άρρωστα άτομα». Το κυρίαρχο γεγονός ήταν ότι δεν υπήρξε κανένας προγραμματισμός με στόχο την κοινωνική τους ένταξη. Βέβαια υπήρξαν και οι θετικές προτάσεις προς την πολιτεία, που έτειναν προς την κατεύθυνση της εκπαίδευσης αυτών των ατόμων, αλλά χωρίς ουσιαστικά αποτελέσματα.

Με πρωτοβουλία του επίσημου Κράτους ιδρύθηκε το 1937 το πρώτο δημόσιο Ειδικό Σχολείο στην Ελλάδα για «ανώμαλους και καθυστερημένους παιδιά» με έδρα την Αθήνα. Ο σχετικός νόμος παρείχε επίσης την δυνατότητα ίδρυσης παρόμοιων αυτοτελών σχολείων, καθώς και ειδικών τάξεων προσαρτημένων σε κανονικά σχολεία, όχι μόνο στην Αθήνα αλλά και στα υπόλοιπα διαμερίσματα της χώρας. Αξίζει όμως να σχολιαστεί ότι το Κράτος δεν έκανε χρήση του νόμου αυτού, μέχρι τις αρχές περίπου της δεκαετίας του '70.

Πάντως ο νόμος και η όλη πολιτική φιλοσοφία που αποτέλεσε το υπόβαθρο του βασίστηκε στην ιδεολογία του διαχωρισμού των μαθητών σε «κανονικούς» και «πνευματικά υπολειπόμενους» ή «ανώμαλους». Γεγονός όμως είναι, ότι όσον αφορά το γράμμα του νόμου, φάνηκε να παίρνονται πολύ σημαντικές πρωτοβουλίες για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες, οι οποίες ήταν άμεσα επηρεασμένες από χώρες και προγράμματα της Δύσης. Απουσίαζε βέβαια η πολιτική βούληση, που θα έκανε πράξη τις οποιεσδήποτε ευεργετικές καινοτομίες των νομοθετικών εισηγήσεων. Από την άλλη πλευρά, αυτή η πολιτική απραξία δεν συναντούσε καμία ουσιαστική αντίσταση στην κοινωνία, η οποία διατηρούσε μια καθαρά ρατσιστική και απορριπτική στάση απέναντι στα άτομα με νοητική υστέρηση.

Ως πιθανή αιτία της ενασχόλησης του Κράτους, σε νομοθετικό επίπεδο, με τα άτομα με νοητική υστέρηση μπορεί να προσδιοριστεί η ανάπτυξη αυτή την περίοδο των επιστημών της Παιδαγωγικής και της Ψυχολογίας, που έδωσαν

έμφαση στην ατομικότητα του παιδιού, διευκόλυναν τη διαδικασία της διάγνωσης και έκαναν προτάσεις θεραπευτικής παρέμβασης.

Παράλληλα στην Ευρώπη, Μ. Βρετανία, Γαλλία αλλά και στις Η.Π.Α., καθιερώθηκε η υποχρεωτική φοίτηση στο σχολείο και πάρθηκαν μέτρα για τα παιδιά με νοητική υστέρηση, γεγονός που αναμφισβήτητα επηρέασε και την ελληνική πολιτική ηγεσία. Μια άλλη σημαντική παράμετρος πίεσης προς την πολιτεία ήταν ο μεγάλος αριθμός ατόμων με νοητική υστέρηση.

Κατά τα μέσα της δεκαετίας του '50, σημειώθηκε κάποια μετεξέλιξη στο χώρο της δραστηριοποίησης υπέρ των ατόμων με σωματική αναπηρία. Γενικότερα, το πρόβλημα της αντιμετώπισης των σωματικά αναπήρων κατά την μετεμφυλιακή περίοδο, ως τις αρχές της μεταπολίτευσης είχε περιέλθει σχεδόν στην αποκλειστική ευθύνη του ιδιωτικού τομέα. Συμπερασματικά μπορεί να ειπωθεί, ότι η όλη μεταχείριση των σωματικά αναπήρων στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1950-74, βασιζόταν κυρίως στην ιδεολογία της κλειστής περίθαλψης, μια τακτική που οδηγούσε ουσιαστικά στην κοινωνική τους απομόνωση. Η πολιτεία προσπαθούσε να προφυλάξει την αισθητική εικόνα της κοινωνίας, προωθώντας την ιδρυματοποίηση με σκοπό τη μη εμφάνιση ατόμων με ειδικές ανάγκες σε δημόσιους χώρους ως «δυσάρεστα κοινωνικά φαινόμενα». Η κοινωνική στάση παρέμενε ρατσιστική.

Αναφορικά με τα άτομα με νοητική υστέρηση και τη θέση τους στην ελληνική κοινωνία κατά την περίοδο 1950-74, πρωτοστάτησε κι εδώ ο ιδιωτικός τομέας, ο οποίος έθεσε ως στόχο την καλλιέργεια της «ψυχικής υγείας» των ατόμων αυτών. Αξίζει να διευκρινιστεί ότι πολλές από αυτές τις ιδιωτικές πρωτοβουλίες είχαν παρθεί από γονείς ή άτομα που είχαν σχέση συγγενική με άτομα με νοητική υστέρηση.

Κατά την περίοδο αυτή, η νοητική υστέρηση σχετιζόταν με την περιθωριοποίηση των ατόμων και συνιστούσε στίγμα. Η ευρύτερη κοινωνία φαίνεται να μην αποδεχόταν σε ικανοποιητικό βαθμό τα άτομα με νοητική υστέρηση. Επιπλέον, εκτός της προκατάληψης υπήρχε και άγνοια, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις οι οικογένειες των νοητικά καθυστερημένων ατόμων δε συνιστούσαν το καλύτερο δυνατό περιβάλλον για τα άτομα αυτά. Παράλληλα, το επίσημο κράτος δεν έδινε ιδιαίτερη βαρύτητα στο θέμα της επαγγελματικής αποκατάστασης και της ομαλής κοινωνικής ένταξης των «νοητικά υστερούντων». Το σημαντικό αυτής της περιόδου ήταν ότι με την σύσταση των ιδρυμάτων δημιουργήθηκαν και

οι πρώτοι πυρήνες εξειδικευμένων επιστημόνων στο χώρο, τόσο για την βοήθεια αυτών των ατόμων όσο και για την προώθηση θεμάτων ψυχικής υγιεινής. Το κράτος από την πλευρά του παρέμενε πιστό στην πρακτική του ιδρυματισμού σε αντιπαράθεση με τις χώρες της Δύσης, όπου είχε πρυτανεύσει η στρατηγική του αποϊδρυματισμού.

Στη Σκανδιναβία ξεκίνησε η εφαρμογή της στρατηγικής του αποϊδρυματισμού και της ομαλοποίησης των παιδιών και γενικότερα των ατόμων με νοητική υστέρηση. Προβλεπόταν η απομάκρυνσή τους από το παραδοσιακό σχήμα του επιτηρούμενου περιορισμού τους σε ιδρύματα και η ταυτόχρονη στροφή προς μια μεταχείριση με περισσότερο θεραπευτικό προσανατολισμό. Αναφορικά με την ευκαιρία των ατόμων με ειδικές ανάγκες για εκπαίδευση, αυτή ήταν πολύ περιορισμένη. Τα Ειδικά Σχολεία και ιδρύματα της περιόδου από το τέλος του Εμφυλίου μέχρι και το τέλος της Δικτατορίας ήταν ελάχιστα, συγκριτικά με τον αριθμό των παιδιών με ειδικές ανάγκες, με αποτέλεσμα να μην καλύπτονται ούτε στοιχειωδώς οι συναφείς ανάγκες της Ελλάδας.

Κατά τη μεταπολιτευτική περίοδο παρατηρήθηκε γενικά μεγαλύτερη πρόοδος στο θέμα της αντιμετώπισης των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Για τα άτομα με σωματική αναπηρία επικράτησε η αντίληψη με το τρίπτυχο των στόχων: θεραπευτική αγωγή, ειδική εκπαίδευση, επαγγελματική αποκατάσταση. Ο ιδιωτικός τομέας αλλά και το Κράτος, αντιμετώπισαν πιο άμεσα απ' ό,τι στο παρελθόν, τα ζητήματα της ισότητας των ευκαιριών αυτών των ατόμων στην εκπαίδευση, της σχολικής και κοινωνικής τους ενσωμάτωσης. Πάντως από σχετικές εγκυκλίους του ΥΠΕΠΘ, φαίνεται ότι η ευρύτερη κοινωνία δεν είχε εντελώς θετική στάση απέναντι στα άτομα με αναπηρία και χρειαζόταν σοβαρή προσπάθεια και δραστηριοποίηση ενάντια στις προκαταλήψεις του κοινού.

Για τα άτομα με νοητική υστέρηση ψηφίστηκαν νέοι νόμοι, οι οποίοι συγκριτικά με την προηγούμενη περίοδο κινούνταν προς θετικότερη κατεύθυνση, χωρίς όμως να μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι τους χαρακτήριζε πληρότητα. Άρχισε να γίνεται επίσημα παραδεκτό ότι τα άτομα με νοητική υστέρηση είχαν το δικό τους δυναμικό και αρκετά από αυτά θα μπορούσαν με κατάλληλη εκπαίδευση να ζήσουν ημιανεξάρτητα και να βρουν επαγγελματική απασχόληση.

Στο τομέα της εκπαίδευσης των ατόμων με νοητική υστέρηση, σημαντικός σταθμός ήταν η ίδρυση στη δεκαετία του '80 των ειδικών τάξεων μέσα στις κοινές σχολικές μονάδες, ενώ μέχρι τότε υπήρχαν ειδικά σχολεία, που λειτουργούσαν

ξεκομμένα από όλο το εκπαιδευτικό σύστημα. Άρχισε δηλαδή να απασχολεί ουσιαστικότερα το θέμα της ενσωμάτωσης. Στα πλαίσια αυτά πάρθηκαν μια σειρά θεσμικού χαρακτήρα πρωτοβουλίες, όπως ήταν η ίδρυση ειδικών σχολείων και σχολών λειτουργικής ή επαγγελματικής αποκατάστασης.

Ο νόμος 1143/31-3-81, αφορούσε την εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Τα μέτρα που προέβλεπε δεν αποσκοπούσαν στο να συνδράμουν τα παιδιά αυτά στην αντιμετώπιση των προβλημάτων μάθησης, αλλά συνιστούσαν μια ασπίδα προφύλαξης και προστασίας των κανονικών παιδιών από τις παρενοχλήσεις των πρώτων στο συντελούμενο διδακτικό έργο. Επίσης οριζόταν με τρόπο ρατσιστικό και δογματικό το «φυσιολογικό» άτομο και γινόταν διαχωρισμός των πολιτών σε κατηγορίες.

Ο επόμενος νόμος, που αφορούσε την ειδική αγωγή, ήταν ο 1566/30-9-85. Το καινούριο στοιχείο ήταν ότι οι ρυθμίσεις για την ειδική αγωγή ήταν ενσωματωμένες στο νόμο για τη πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, γεγονός που μπορούσε να θεωρηθεί ως απαρχή της ενσωμάτωσης της ειδικής αγωγής και των παιδιών με ειδικές ανάγκες στο όλο εκπαιδευτικό σύστημα.

Επιβάλλεται όμως να αναγνωρισθεί το γεγονός ότι από τα μέσα της δεκαετίας του '80, ξεκίνησε ο θεσμός των ειδικών τάξεων, που αποτέλεσε ένα ουσιαστικό βήμα από την αποκοπή προς την ένταξη και ενσωμάτωση. Επιπλέον θα μπορούσε να τεθεί και θέμα πιστότητας εφαρμογής του Συντάγματος, το οποίο ενώ στο άρθρο 16 προσδιόριζε την υποχρέωση της ελληνικής πολιτείας για δωρεάν παιδεία, τα άτομα με ειδικές ανάγκες δεν απολάμβαναν αυτού του δικαιώματος. Για παράδειγμα, ενώ χορηγούνταν δωρεάν βιβλία ή συγγράμματα για το μαθητή που έβλεπε, για τον τυφλό μαθητή δεν υπήρχε πρόβλεψη για χορήγηση βιβλίων σε Braille, ούτε κατάλληλη τεχνική βοήθεια. Επιπροσθέτως, στα σχολεία δεν υπήρχαν ράμπες, ειδικές τουαλέτες κ.λπ. γεγονός ανασταλτικό για τη φοίτηση ενός ατόμου με ειδικές ανάγκες.

Με το νόμο 2000 για την ειδική αγωγή, οι ειδικές τάξεις μετονομάστηκαν σε τμήματα ένταξης.¹

¹ Δημήτριος Π. Στασινός, (1991) *Η Ειδική Εκπαίδευση στην Ελλάδα, Αντιλήψεις, θεσμοί και πρακτικές, Κράτος και ιδιωτική πρωτοβουλία (1906-1989)*, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

1.2 Η έννοια της αναπηρίας

Όταν θέλουμε να ορίσουμε τι είναι αναπηρία, βλέπουμε από την καθημερινή μας εμπειρία ότι δεν είναι και τόσο εύκολο, επειδή κάτω από την έννοια αναπηρία ο καθένας μας καταλαβαίνει κάτι εντελώς διαφορετικό.

Ο παιδαγωγός έχει έναν ορισμό για την αναπηρία διαφορετικό απ' αυτόν του γιατρού και ο γιατρός διαφορετικό απ' αυτόν του ψυχολόγου ή του κοινωνιολόγου κ.λπ.

Τις ίδιες δυσκολίες ορισμού της αναπηρίας τις βρίσκουμε και στα νομοθετικά κείμενα, όπου δεν υπάρχει καμία ξεκάθαρη και κατανοητή διατύπωση. Από τη μια αναφερόμαστε θετικά στο πρόβλημα των αναπήρων (σωματικά, νοητικά, ψυχικά). Από την άλλη όμως όταν πρόκειται για την συμμετοχή τους στην κοινωνία, στην εκπαιδευτική διαδικασία, στη διαδικασία παραγωγής κ.ά., τότε αναφερόμαστε αρνητικά, δηλαδή γίνεται θέμα ευρύτερων συζητήσεων με αρνητικές στάσεις και προκαταλήψεις της πλειονότητας.

Για το φαινόμενο της αναπηρίας υπάρχουν πολλοί και διαφορετικοί ορισμοί που πηγάζουν από διαφορετικές ιδεολογικοπολιτικές αντιλήψεις αλλά και από διαφορετικές οπτικές θεωρήσεις του προβλήματος. Η χρήση δε της έννοιας της αναπηρίας αποτελεί αντικείμενο ευρύτερων συζητήσεων.

Σύμφωνα με τον ορισμό του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου του Ο.Η.Ε. (1975), ο όρος "ανάπηρος" αναφέρεται σε οποιοδήποτε άτομο δεν μπορεί να εξασφαλίσει μόνο του όλες ή ένα μέρος από τις ανάγκες μιας φυσιολογικής ατομικής ή και κοινωνικής ζωής λόγω κάποιου εκ γενετής ή επίκτητου σωματικού ή διανοητικού μειονεκτήματος. Η μειονεξία του αναπήρου συνεπώς, άσχετα από την μορφή και το χρόνο που εκδηλώνεται, προκαλεί μερική ή ολική απώλεια της ικανότητας του ατόμου να καλύπτει τις ανάγκες του.

Η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (Π.Ο.Υ.), στην κατάταξη της αναπηρίας διαφοροποιεί την *ανεπάρκεια*, από τις *ειδικές ανάγκες* και την *μειονεξία*. Η έννοια των "ειδικών αναγκών" υποδηλώνει μια απόκλιση από το "κανονικό" πλαίσιο ικανότητας του ατόμου σωματικής ή διανοητικής.

Οι αναπηρίες ταξινομούνται ως προς το χρόνο εκδήλωσης σε εκείνες με τις οποίες γεννιέται το βρέφος, τις συγγενείς αναπηρίες όπως είναι γνωστές και σε αναπηρίες οι οποίες μπορούν να προκληθούν σε κάποια χρονική στιγμή από κληρονομική αιτία, ασθένεια ή ατύχημα. Εκτός από τη κληρονομικότητα, η κακή διατροφή, η έλλειψη κατάλληλης φροντίδας, οι παρενέργειες από φάρμακα, οι

τραυματισμοί κατά τη διάρκεια του τοκετού, ευθύνονται για τις συγγενείς αναπηρίες. Με εξαίρεση κάποιες ανιάτες ασθένειες, όπως π.χ. μηνιγγίτιδα, πολιομυελίτιδα, τα εργατικά και τα τροχαία ατυχήματα είναι ως επί το πλείστον υπεύθυνα για τις επίκτητες αναπηρίες.²

1.3 Ορισμός του όρου ΑμεΑ και οι κατηγορίες αναπηρίας

Ως Άτομα με Ειδικές Ανάγκες χαρακτηρίζουμε τα πρόσωπα εκείνα που βρίσκονται σε κατάσταση αναπηρίας, δηλαδή αυτά που έχουν χρόνια βλάβη ή αλλοίωση των σωματικών, ψυχικών, πνευματικών λειτουργιών ή των συστημάτων του οργανισμού, με αποτέλεσμα τη μείωση ή απώλεια της ικανότητας τους για αυτοδύναμη απόδοση μέσα στο κοινωνικό σύνολο.

Οι αναπηρίες διακρίνονται σε τέσσερα είδη: κινητικές ή σωματικές, αισθητηριακές, νοητικές ή γνωστικές, και συναισθηματικές. Προκειμένου να μιλήσουμε πιο αναλυτικά, οι κατηγορίες αναπηρίας είναι:

1. Άτομα με προβλήματα κώφωσης ή βαρηκοΐας: Τα άτομα με προβλήματα κώφωσης δεν είναι απαραίτητο να έχουν ανικανότητα ομιλίας. Γι' αυτό το λόγο σήμερα δεν χρησιμοποιείται γενικά και αόριστα ο όρος "κωφάλαοι". Με ειδική εκπαίδευση, άτομα τα οποία έχουν προβλήματα ακοής μπορούν να ομιλούν.

2. Άτομα με προβλήματα όρασης: Άτομα με οπτική οξύτητα μικρότερη από το 1/20 της φυσιολογικής θεωρούνται τυφλά. Ο αριθμός των τυφλών υπολογίζεται σε 18.000 – 20.000 άτομα σε όλη τη χώρα.

3. Άτομα με κινητικά προβλήματα: Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται όσοι έχουν κάποια αναπηρία η οποία τους εμποδίζει, σε μικρό ή μεγάλο βαθμό να κινούνται. Τέτοιοι είναι οι ημιπληγικοί, οι παραπληγικοί και οι τετραπληγικοί.

4. Άτομα με εγκεφαλική παράλυση: Η εγκεφαλική παράλυση είναι μια βλάβη του εγκεφάλου. Η κύρια αιτία της εγκεφαλικής παράλυσης είναι ο πρόωρος τοκετός, η ασφυξία, η τραυματική βλάβη του εγκεφάλου στη διάρκεια του τοκετού. Η πιο συχνή μορφή εγκεφαλικής παράλυσης είναι η σπαστική. Η εγκεφαλική παράλυση εμφανίζεται περίπου σε 6 ανά 1.000 ζώσες γεννήσεις και αφορά το 0,2% του πληθυσμού. Στη χώρα μας σήμερα υπολογίζεται πως ήδη υπάρχουν 20.000 σπαστικοί.

² www.e-bility.gr

5. Άτομα με νοητική καθυστέρηση: Αναλόγως με το δείκτη νοημοσύνης τους, ο οποίος προκύπτει από ειδικά τεστ ευφυΐας, τα νοητικά καθυστερημένα άτομα χαρακτηρίζονται ως: ιδιώτες, βαριά καθυστερημένα, μέτρια ή ελαφρά καθυστερημένα. Με βάση τα διεθνή επιδημιολογικά δεδομένα, υπολογίζεται ότι 4500 παιδιά με νοητική καθυστέρηση περιθάλπονται και εκπαιδεύονται με ειδικά προγράμματα. 10.000 παιδιά ακόμη, με οριακή κυρίως καθυστέρηση, φοιτούν σε κανονικά σχολεία, χωρίς ειδική βοήθεια.

6. Άτομα πάσχοντα από ψυχικές ασθένειες: Οι ψυχικές ασθένειες, ανάλογα με τη μορφή που εκδηλώνονται, μπορεί να έχουν σοβαρές συνέπειες στην δομή της προσωπικότητας, της συμπεριφοράς και την ψυχοκοινωνική διάθεση του ασθενούς. Οι πιο σοβαρές ψυχικές ασθένειες, ιδιαίτερα εάν δεν υπάρχει η ανάλογη θεραπευτική αγωγή, οδηγούν τον πάσχοντα σε χρόνια αναπηρία. Οι ψυχικές παθήσεις και διαταραχές επηρεάζουν την ικανότητα του ατόμου να έχει ικανοποιητικές σχέσεις με τους συνανθρώπους του, να εργάζεται δημιουργικά και αποτελεσματικά και να φροντίζει τις ανάγκες του.³

1.4 Ο κοινωνικός αποκλεισμός των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες

Ο κοινωνικός αποκλεισμός είναι ένα φαινόμενο που απασχολεί σήμερα ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού. Εκείνους που τον βιώνουν ως κατάσταση, εκείνους που τον συντηρούν ως πολιτική και εκείνους που τον ερμηνεύουν ως διαδικασία, μελετούν τις μορφές του, τα αίτια του, τις επιπτώσεις του και σχεδιάζουν ενέργειες για την αντιμετώπισή του. Το φαινόμενο αυτό περιβάλλει ως απειλή τόσο το κοινωνικό υποκείμενο όσο και την κοινωνία γενικότερα.

Μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί στην Ευρώπη έχουν δείξει τρεις βασικούς παράγοντες, οι οποίοι οδηγούν τα άτομα με αναπηρία και τις οικογένειές τους σε κοινωνικό αποκλεισμό. Αυτοί είναι:

1. Χαμηλότερο εισόδημα λόγω ανεργίας, υποαπασχόλησης, αδυναμία εργασίας την περίοδο της αποκατάστασης, αδυναμία εργασίας του γονέα, λόγω αναπηρίας του παιδιού που έχει ανάγκη την φροντίδα κ.α.

2. Επιπρόσθετες οικονομικές δαπάνες λόγω αναπηρίας όπως για τεχνικά βοηθήματα, για εργονομική διευθέτηση κατοικίας, για προσωπικό βοηθό, για

³ www.e-bility.gr

υπηρεσίες που δεν παρέχονται ή δεν καλύπτονται επαρκώς από την πολιτεία ή τα ασφαλιστικά ταμεία κ.α.

3. Εμπόδια όπως περιθωριοποίηση εξαιτίας έλλειψης ή ανεπάρκειας υπηρεσιών ή αποκλεισμός από υπηρεσίες και κοινωνικές δραστηριότητες.

Αυτοί οι τρεις παράγοντες αν και είναι διαφορετικοί έχουν μεταξύ τους ένα κοινό βασικό γνώρισμα που είναι η διάκριση που υφίσταται το άτομο με αναπηρία, αλλά και η οικογένεια του σε καθημερινή βάση.

Ιδιαίτερα ευάλωτες κατηγορίες ατόμων με αναπηρία είναι:

- ✓ άτομα με βαριές αναπηρίες
- ✓ άτομα με αναπηρίες που ζουν σε ιδρύματα
- ✓ γυναίκες με αναπηρία αλλά και οι μητέρες
- ✓ άτομα με αναπηρία που ζουν σε αγροτικές, νησιώτικες και παραμεθόριες περιοχές της Ελλάδας
- ✓ μετανάστες με αναπηρία

Μορφές κοινωνικού αποκλεισμού:

- ✓ εμπόδια στην απασχόληση
- ✓ εμπόδια στην εκπαίδευση
- ✓ εμπόδια στο δομημένο περιβάλλον
- ✓ εμπόδια στην κοινωνία της πληροφορίας
- ✓ εμπόδια λόγω κοινωνικών συμπεριφορών
- ✓ αποκλεισμός λόγω έλλειψης Δικτύου Υπηρεσιών
- ✓ αποκλεισμός από τον πολιτισμό
- ✓ αποκλεισμός της οικογένειας του ατόμου ⁴

1.5 Το εννοιολογικό περιεχόμενο των κοινωνικών στερεοτύπων

Η έννοια του στερεότυπου έχει οριστεί με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους από έναν σημαντικό αριθμό μελετητών. Οι περισσότερες απόψεις αυτών τείνουν να ορίζουν τα στερεότυπα ως πεποιθήσεις σχετικά με τα χαρακτηριστικά, την τάση και την συμπεριφορά των μελών συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων.

Τα στερεότυπα είναι γενικευμένες και συχνά υπεραπλουστευμένες εικόνες, απόψεις, στάσεις για μια ομάδα ανθρώπων, οι οποίες είναι βαθιά ριζωμένες στο

⁴ Α. Κορωναίου, (2001), Κοινωνικός αποκλεισμός: Η κοινωνιοψυχολογική δυναμική ενός πολύπλευρου φαινομένου, Διεθνές Συνέδριο – «Κοινωνία των 2/3», Διαστάσεις του σύγχρονου κοινωνικού προβλήματος, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.

πολιτισμικό παρελθόν και παρόν του κάθε ατόμου και μπορούν να εντοπιστούν εξετάζοντας την κοινωνική ταυτότητα του καθενός.

Η έννοια του στερεοτύπου μπορεί να θεωρηθεί ως ένα σύνολο απόψεων, οι οποίες υποστηρίζουν ότι όλα τα μέλη μιας συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά, πράγμα που αυτόματα τους διαχωρίζει από τα μέλη των άλλων κοινωνικών ομάδων και τους τοποθετεί σε κάποιο σημείο της κοινωνικής ιεραρχίας.

Υπό αυτό το σκεπτικό, ένα μέλος μιας ομάδας θεωρείται ουσιαστικά όμοιο με τα άλλα και ως τέτοιο αντιμετωπίζεται από τα μη μέλη της ομάδας. Παράλληλα, η ομάδα ως σύνολο, αντιμετωπίζεται με μια ενιαία μάτια, που τείνει να προσλαμβάνει την ομάδα ως ένα ομογενοποιημένο σύνολο ατόμων, όπου οι διαφορές αν υπάρχουν και συνήθως υπάρχουν, τείνουν να περνούν σε δεύτερη μοίρα, να παραβλέπονται.

Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό των στερεοτύπων είναι ο συλλογικός τους χαρακτήρας. Τα στερεότυπα είναι διαδοσμένα σε ομάδες ατόμων, που τα αποδέχονται και τα χρησιμοποιούν ως στοιχεία σκέψης και δράσης απέναντι στα μέλη της κοινωνικής ομάδας, στην οποία αναφέρονται.

Η διαδικασία της δημιουργίας και απόδοσης στερεοτύπων είναι μια θεμελιώδης και πιθανότατα, παγκόσμια διαδικασία αντίληψης των μελών συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων, με τρόπο επιφανειακό, που τείνει να αποδίδει συγκεκριμένους χαρακτηρισμούς και να δημιουργεί αντίστοιχες αναμονές συμπεριφοράς, χωρίς να έχει ελεγχθεί στο σύνολο της και προτού αποτελέσει αντικείμενο ολοκληρωμένης γνωσιακής επεξεργασίας, να έχει διαμορφωθεί και αποκρυσταλλωθεί ως θέση.

Τα στερεότυπα δημιουργούνται και κυρίως αναπαράγονται με όλους τους συνηθισμένους κοινωνικό - πολιτισμικούς τρόπους: Μέσω της κοινωνικοποίησης, που συντελείται στην οικογένεια και το σχολείο, μέσα από την επανειλημμένη έκθεση του ατόμου σε αυτά δια των Μ.Μ.Ε, αλλά και την καθημερινή επικοινωνία και αλληλεπίδραση στο πλαίσιο του μικροκοινωνικού συστήματος, στο οποίο το κάθε άτομο κινείται στις διάφορες περιόδους της ζωής του.⁵

⁵ Λαμπρίδης Α. Ευθύμιος., (2004), Στερεότυπο – προκατάληψη – κοινωνική ταυτότητα, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

1.6 Η έννοια του στίγματος

Στην αρχαία Ελλάδα στιγματίζαν σωματικά τους σκλάβους και τους εγκληματίες για να είναι αναγνωρίσιμοι και να περιθωριοποιούνται, σήμερα αρκεί ο φόβος και οι προκαταλήψεις, η ενοχή και τα στερεότυπα πίσω από το μάτι ενός κριτή ή μιας κοινωνίας η οποία είναι έτοιμη εύκολα να στιγματίσει και να αποκλείσει. Το στίγμα στη σημερινή εποχή και σε όλες του τις πτυχές οδηγεί άτομα και κοινωνικές ομάδες σε κοινωνικό αποκλεισμό. Τι σημαίνει όμως στιγματισμός και πόσο μπορεί να βαραίνει τη ζωή ενός ανθρώπου ή ομάδες ανθρώπων;

Το «στίγμα» ως έννοια σηματοδοτεί την κατάδειξη μιας ιδιαιτερότητας ή διαφορετικότητας που φέρει ένα άτομο σε σχέση με τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνικής ομάδας που ανήκει. Η εν λόγω έννοια συνοδεύεται από τον κοινωνικό στιγματισμό που αποτελούσε ανέκαθεν πράξη ποινής, έστω και με την έννοια της περιθωριοποίησης του φέροντα. Το στίγμα λοιπόν ως ουσιαστικό, υποδήλωνε τόσο δερματικές κηλίδες ή σωματικές δυσπλασίες όσο και το ελάττωμα ή την εν γένει παραβατική συμπεριφορά του φέροντος.

Ο κοινωνικός αποκλεισμός αποτελούσε την συλλογική αντίδραση σε αυτόν ή αυτό που αντιβαίνει ή εναντιώνεται στα καθιερωμένα πρότυπα. Γι' αυτό αρκετοί χαρακτηρισμοί σαν του εγκληματία, τυφλού κ.α. εντάσσονται ιστορικά στα πλαίσια του κοινωνικού περιθωρίου. Η επιβολή κοινωνικών κυρώσεων (π.χ. φυλάκιση, επικοινωνιακή αποξένωση), χειραγωγούσε πάντοτε τις παραπάνω καταστάσεις, ακόμη και όταν γι' αυτές (π.χ. τυφλότητα), δεν είχε ουδεμία ευθύνη το άτομο.

Γενικά ο διαφορετικός είναι ο ξένος, ο επικίνδυνος, ο βάρβαρος ο ακάθαρτος που επιτίθεται στα θεμέλια του σύμπαντος, αφού και αυτό το αντιλαμβανόμαστε όπως ακριβώς μας επιτρέπει η αντίληψή μας.

Η διαφορετικότητα λοιπόν ονομάζεται από παραξενιά μέχρι παραβατικότητα. Σε κάθε περίπτωση ο στιγματισμός είναι η αδυναμία του στιγματισμένου να ανταποκριθεί στις αξιώσεις αυτού που τον παρατηρεί. Η κοινωνία σαν σύνολο προωθεί την απομάκρυνση όλων των φαινομένων που απειλούν την συνοχή της κοινωνικής ζωής. Το έγκλημα, η τρέλα, η αρρώστια, η διαφορετικότητα σαν φαινόμενα όπως και τα άτομα που εμπλέκονται σε αυτά, βγαίνουν από την καθημερινή ζωή του συνόλου.⁶

⁶ www.amea.gr

1.7 Η κοινωνική προκατάληψη

Ανατρέχοντας κανείς στους ορισμούς που έχουν διατυπωθεί στην διάρκεια των τελευταίων 50 ετών, μπορεί να συμπεράνει ότι η προκατάληψη αντιμετωπίζεται ως κοινωνικό φαινόμενο που αφορά και πλήττει είτε μια ομάδα ανθρώπων συνολικά, είτε μεμονωμένα άτομα εξαιτίας όμως της ιδιότητας του μέλους μιας συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας που φέρουν αυτά τα άτομα. Οι περισσότεροι από αυτούς τους ορισμούς τείνουν να τονίζουν την αρνητική πτυχή της προκατάληψης.

Βέβαια η προκατάληψη όπως συμβαίνει και με το στερεότυπο μπορεί να λάβει και θετική μορφή εκτός από αρνητική. Πάντως, το είδος της προκατάληψης που μαστίζει τις σύγχρονες κοινωνίες αφορά σίγουρα στην αρνητική πτυχή της. Είναι η δύσπιστη, επιφυλακτική, καχύποπτη, υποτιμητική, εχθρική και σε κάποιες περιπτώσεις εγκληματική συμπεριφορά των μελών μιας κοινωνικής ομάδας προς τα μέλη μιας άλλης.

Η μεγάλη πλειοψηφία των ορισμών που έχουν διατυπωθεί, παρουσιάζει την προκατάληψη ως ένα σύνολο ψευδών ή παράλογων πεποιθήσεων, μια λανθασμένη γενίκευση και απλούστευση των πραγμάτων, μια ατεκμηρίωτη προδιάθεση των μελών μιας ομάδας να συμπεριφέρονται άσχημα προς τα μέλη μιας άλλης ομάδας.

Προκατάληψη είναι το να κατέχεις υποτιμητικές, κοινωνικές στάσεις ή γνωστικές απόψεις, η έκφραση αρνητικών αισθημάτων ή η εκδήλωση εχθρικής ή ρατσιστικής συμπεριφοράς προς τα μέλη μιας ομάδας, επειδή συμβαίνει να έχουν την ιδιότητα του μέλους της συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας.

Η προκατάληψη αφορά στη διομαδική μεροληψία και αναφέρεται γενικά στη συστηματική τάση αξιολόγησης της ιδιότητας μέλους ενός ατόμου σε μια ομάδα, στην οποία ανήκει και το ίδιο το άτομο, πιο ευνοϊκά απ' ό τι την ιδιότητα μέλους σε μία ομάδα που το άτομο δεν ανήκει. Η μεροληψία περιλαμβάνει τη συμπεριφορά (διάκριση), τις στάσεις (προκατάληψη), και τη γνωστική διάσταση του εαυτού (στερεότυπα). Πιο συγκεκριμένα, αυτή η τάση μεροληψίας υπέρ μιας ομάδας, μπορεί να πάρει την μορφή της ευνοϊκής μεταχείρισης των μελών των ομάδων στην οποία και το άτομο ανήκει και την υποτίμηση των μελών των ομάδων στις οποίες το άτομο δεν ανήκει. Η χρήση του όρου μεροληψία έχει την έννοια της ερμηνευτικής κρίσης σχετικά με το ότι μια συμπεριφορά, μια αντίδραση είναι άδικη, άνομη ή ατεκμηρίωτη υπό την έννοια ότι κινείται σε μία σφαίρα πέρα από τα αντικειμενικά στοιχεία ή τις αποδείξεις που υπάρχουν σχετικά.

Έχει ιδιαίτερη σημασία να τονιστεί πως ακόμη κι αν σε μια δεδομένη κατάσταση η προκατάληψη εστιάζεται σε ένα συγκεκριμένο άτομο, τα ατομικά χαρακτηριστικά αυτού του ατόμου είναι ήσσονος σημασίας σε σύγκριση με τα κοινωνικά του γνωρίσματα, βάσει των οποίων κατατάσσεται σε μια κοινωνική ομάδα και όχι σε μια άλλη – το όνομα, η προφορά, το χρώμα του δέρματος, η κοινωνική του καταγωγή. Η προκατάληψη υπάρχει στις κοινωνίες των ανθρώπων και θα συνεχίσει να υπάρχει επειδή πάντα κάποιος ή κάποιοι κερδίζουν από την ύπαρξή της.

Δεν είναι λίγοι αυτοί που ισχυρίζονται ότι τις τελευταίες δεκαετίες το φαινόμενο της προκατάληψης ακολουθεί φθίνουσα πορεία. Έρευνες που έχουν γίνει, παρουσιάζουν ερευνητικά στοιχεία, που κάνουν λόγο για φανερή μείωση της προκατάληψης έναντι των φυλετικών ομάδων. Οι απόψεις αυτές δεν είναι απαραίτητα λανθασμένες. Ωστόσο, δεν λαμβάνουν υπ' όψιν τις φωνές των ερευνητών που την τελευταία σχεδόν εικοσαετία ξεκίνησαν μία συζήτηση για τον μετασχηματισμό της μορφής της προκατάληψης και πλέον μιλούν για την λεγόμενη φανερή και κρυφή προκατάληψη. Άλλωστε, αρκετά είναι τα δεδομένα που συγκλίνουν προς αυτή τη θέση, υποδεικνύοντας ότι η προκατάληψη δεν μειώθηκε αλλά μάλλον μεταμορφώθηκε και συνεχίζει να αποτελεί ένα από τα πιο καίρια κοινωνικά φαινόμενα του καιρού μας.

Αυτό που μοιάζει να συμβαίνει, είναι ότι οι παλιότερες μορφές προκατάληψης αντικαθίστανται από μια μοντέρνα εκδοχή όπου η αντιπάθεια έναντι των ατόμων – μελών άλλων ομάδων είναι περισσότερο συμβολική ή έμμεση. Άλλωστε, οι κοινωνικές δομές και οι κοινωνικοί κανόνες έχουν επίσης εξελιχθεί.

Η σύγχρονη ή κρυφή προκατάληψη χαρακτηρίζεται από τρία στοιχεία: την άρνηση της συνεχούς διάκρισης, τον ανταγωνισμό έναντι των δικαιωμάτων και απαιτήσεων των αριθμητικά μικρότερων κοινωνικών ομάδων, την μνησικακία για τις όποιες «ειδικές κοινωνικές ρυθμίσεις» απολαμβάνουν οι μικρότερες σε αριθμό και κοινωνική εξουσία ομάδες.

Σε αντίθεση με τη σύγχρονη προκατάληψη, η φανερή ή παλιά προκατάληψη εκφράζεται πιο άμεσα και ανοιχτά. Η φανερή προκατάληψη αποτελείται από δυο συστατικά μέρη: το πρώτο αφορά στην προσλαμβανόμενη απειλή και την απόρριψη του μη μέλους της κοινωνικής ομάδας. Το δεύτερο συστατικό μέρος της

φανερής προκατάληψης αφορά στην αντίθεση για διαπροσωπική επαφή με μη μέλη της ομάδας.⁷

1.8 Η στάση των μη αναπήρων απέναντι στα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες

Έχει διαπιστωθεί ότι η αρνητική στάση μιας κοινωνίας ή ενός μέρους αυτής απέναντι στο άτομο με αναπηρία, δυσχεραίνει σημαντικά την προσαρμογή του ατόμου στη συγκεκριμένη κοινωνία. Σε πολλές περιπτώσεις οδηγεί σε απόσυρση, σε αγχολυτικές καταστάσεις, σε επιθετικότητα, και άλλα προβλήματα συμπεριφοράς, ακόμη και σε πλήρη απόρριψη ή μη αποδοχή του προβλήματος από το ίδιο το άτομο με αναπηρία.

Σε πολλές περιπτώσεις, τα άτομα με αναπηρία νιώθουν πως αντιμετωπίζονται ως τελείως ανίκανα όντα, πλήρως εξαρτώμενα από το συνοδό τους ή από τους άλλους. Ένα κωφό π.χ. άτομο μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι ανίκανο να παρακολουθήσει τα όσα συμβαίνουν γύρω του ή ένα άτομο με κινητική αναπηρία ότι αδυνατεί να πάρει πρωτοβουλίες συμμετέχοντας σε συζητήσεις και κοινωνικές δραστηριότητες.

Είναι αλήθεια ότι πολλά άτομα δε γνωρίζουν πώς να φερθούν στα άτομα με αναπηρία. Η αβεβαιότητα, η αστάθεια, η αδιακρισία και η αμηχανία που χαρακτηρίζει συχνά την συμπεριφορά τους μπορεί ν' αποδοθεί στην έλλειψη εμπειρίας όσον αφορά στην επικοινωνία και στην επαφή με τα άτομα με αναπηρία. Δεν είναι λοιπόν σπάνιες οι περιπτώσεις εκείνες που τα άτομα με αναπηρία υποχρεώνονται να δεχτούν τη συμπόνια ή την επιθετικότητα των άλλων, όταν εμφανίζονται στην κοινωνία. Έρευνες αποκαλύπτουν πολλούς τρόπους με τους οποίους οι μη ανάπηροι παραβιάζουν τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία όπως: επίμονο κοίταγμα, αδιάκριτες ερωτήσεις.

Το επίμονο κοίταγμα ή το «καρφωμένο βλέμμα» υπήρξε η πιο συνηθισμένη ενοχλητική συμπεριφορά, ενώ οι αδιάκριτες ερωτήσεις δεν αφήνουν ακάλυπτη καμία πλευρά της ιδιωτικής ζωής του ατόμου με αναπηρία. Στην πραγματικότητα, η στάση της κοινωνίας απέναντι στην αναπηρία έχει πάρει μια θετική κατεύθυνση την τελευταία εικοσαετία, παρ' ότι εξακολουθούν να υπάρχουν σε σημαντικό

⁷ Λαμπρίδης Α. Ευθύμιος., (2004), *Στερεότυπο – προκατάληψη – κοινωνική ταυτότητα*, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

βαθμό αρνητικές αντιδράσεις και απόρριψη των ατόμων με αναπηρία από τους υγιείς.⁸

1.9 Αλλάζοντας την στάση των μη αναπήρων ατόμων απέναντι στα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες

Είναι γνωστό ότι, σε διεθνές και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το 10% του πληθυσμού είναι άτομα με αναπηρία και ότι στην Ευρωπαϊκή Ένωση 50 εκατομμύρια πολίτες βιώνουν κάποιου είδους αναπηρία. Οι δυτικές κοινωνίες στο πέρασμα των χρόνων, έχουν αντιμετωπίσει το θέμα των αναπήρων με τρεις τρόπους:

α) με την ιατρική προσέγγιση, σύμφωνα με την οποία το πρόβλημα της αναπηρίας είναι μόνο ιατρικό,

β) την προνοιακή, με έντονο το φιλανθρωπικό χαρακτήρα, σύμφωνα με την οποία το άτομο με αναπηρία είναι παθητικός δέκτης της βοήθειας, που του παρέχει η πολιτεία, και

γ) την προσέγγιση της κοινωνικής ένταξης κατά την οποία η κοινωνία προσαρμόζεται στις ανάγκες του αναπήρου για να τον καταστήσει, κατά το δυνατόν, αυτοδύναμο.

Σήμερα η προσέγγιση στην αναπηρία βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα και στην ανεμπόδιστη άσκησή τους. Η διεκδίκηση των δικαιωμάτων των ανθρώπων με αναπηρία, οδήγησε στη θέσπιση ειδικών νομοθετικών διατάξεων για την καταπολέμηση των διακρίσεων. Εδώ και μερικά χρόνια, ολοκληρωμένα νομοθετήματα για την καταπολέμηση των διακρίσεων έχουν υιοθετηθεί από τα Ηνωμένα Έθνη, την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα κράτη μέλη και τις υπό ένταξη χώρες.

Σύμφωνα με το άρθρο 26 του Κοινοτικού Χάρτη αναγνώρισης Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Αναπήρων, κάθε ανάπηρο άτομο, ανεξάρτητα από τη προέλευση και τη φύση της αναπηρίας του, πρέπει να απολαμβάνει συγκεκριμένων πρόσθετων ευεργετημάτων, με σκοπό να ευνοηθεί η επαγγελματική και κοινωνική ένταξή του. Τα ευεργετήματα αυτά πρέπει να αφορούν, ανάλογα με τις ικανότητες των ενδιαφερομένων, την επαγγελματική εκπαίδευση, την εργονομία, την προσβασιμότητα, τα μεταφορικά μέσα και την κατοικία.

⁸ www.disabled.gr

Ωστόσο, η καλή πρόθεση του νομοθέτη και η νομική αναγνώριση, από μόνη της, δεν επαρκούν για την ενσωμάτωση των αναπήρων στο κοινωνικό γίγνεσθαι. Χρειάζεται να καταβάλλεται συνεχώς μεγάλη προσπάθεια, με στόχο την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση της ελληνικής κοινωνίας, σχετικά με τα προβλήματα, που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία. Πρέπει, οι πολίτες να συνειδητοποιήσουν τις υποχρεώσεις, που έχουν απέναντι σε αυτή την ομάδα των σωματικά και πνευματικά αδύνατων συμπολιτών τους. Να κατανοήσουν ότι καμιά ευνομούμενη πολιτεία δεν μπορεί να διαχωρίζει τους πολίτες της, σύμφωνα με τη σωματική ή πνευματική τους ικανότητα και κατάσταση.

Πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι ο πολιτισμός βασίζεται στον σεβασμό της διαφορετικότητας, την αλληλεγγύη, τον αλtruισμό και την αλληλοβοήθεια και ότι η αξία του ανθρώπου είναι απόλυτη και δεν αυξομειώνεται, ανάλογα με τις ικανότητες του καθενός. Χρειάζεται ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας για την καταπολέμηση των προκαταλήψεων, την άρση κάθε εμποδίου στην εκπαίδευση, την κατάρτιση, την απασχόληση, την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες και γενικά σε κάθε τομέα, που σχετίζεται με την ποιότητα ζωής των ατόμων με αναπηρία.

Για να μπορέσουν τα άτομα αυτά να ενσωματωθούν πλήρως, στην κοινωνική και οικονομική ζωή της χώρας πρέπει να αλλάξει ριζικά η στάση των πολιτών απέναντί τους και να αρθούν οι προκαταλήψεις και τα κοινωνικά στερεότυπα. Πρέπει να γίνει συνείδηση σε όλους μας ότι τα ΑμεΑ είναι άτομα με ίσα δικαιώματα. Είναι εργαζόμενοι, καταναλωτές, φορολογούμενοι, γείτονες, συγγενείς και φίλοι μας, που δεν έχουν όμως ανάλογη μεταχείριση.

Η κεντρική εξουσία, σε συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση και με όλους τους κοινωνικούς εταίρους, συλλόγους, επιστημονικές επιτροπές, κοινωνικούς φορείς, μη κυβερνητικές οργανώσεις, οφείλει να διαμορφώσει μια πιο σωστή συλλογική στάση και συμπεριφορά απέναντι στην αναπηρία. Πρέπει η αναπηρία να γίνει αντιληπτή ως διαφορά συνθηκών και όρων ζωής και όχι ως προσωπική δυστυχία του αναπήρου και της οικογένειάς του.

Μια αρχή για την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση της κοινής γνώμης θα μπορούσε να κινείται γύρω από τους παρακάτω άξονες:

- Ενημέρωση και υπενθύμιση των πολιτών για τα προβλήματα, που αντιμετωπίζουν οι συνάνθρωποι μας με αναπηρία.

- Η κρατική τηλεόραση και το ραδιόφωνο, τα διαφημιστικά πλαίσια, που διαθέτουν οι Δήμοι και τα μέσα μεταφοράς μπορούν να μεταδώσουν το μήνυμα ότι οι περιορισμοί, που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρίες δεν είναι μόνο συνέπεια των δικών τους λειτουργικών αδυναμιών, αλλά και συνέπεια της δικής μας αδυναμίας να λάβουμε υπόψη τις ανάγκες τους .

- Ενημέρωση και εκπαίδευση των δημοσίων λειτουργών, σχετικά με την αντιμετώπιση των προβλημάτων, που δημιουργεί κάθε αναπηρία, ορατή ή αόρατη.

- Ενθάρρυνση του προβληματισμού και της συζήτησης, σχετικά με τα αναγκαία μέτρα για την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών για τα άτομα με αναπηρία.

- Εκπαίδευση των πολιτών, από τα πρώτα κιόλας σχολικά χρόνια, σχετικά με την αποδοχή της αναπηρικής κανονικότητας, ως αυτόνομης υπόστασης και ως διαφορετικής αντίληψης συνθηκών και όρων ζωής .

Παράλληλα με την ειδική αγωγή των αναπήρων, θα πρέπει όλα τα παιδιά να διδαχθούν, πιθανόν σε μάθημα αγωγής του πολίτη, ότι οι πολίτες με αναπηρία δεν είναι άτομα εξαρτώμενα, αλλά πολίτες αυτεξούσιοι, με βούληση, επιθυμίες, ανάγκες, φιλοδοξίες και όνειρα και ότι τους οφείλεται ο σεβασμός μας και η δυνατότητα να επιλέγουν και να υλοποιούν αυτό, που θεωρούν προσωπικό τρόπο ζωής.

Η αναπηρία αφορά τον καθένα από εμάς, αφού όλοι μας είναι πιθανόν να βρεθούμε σε αυτή τη θέση .Τη στιγμή, που ανακοινώνεται μια μορφή αναπηρίας, είτε πρόκειται για κινητική αναπηρία, αναπηρία αισθητηρίων οργάνων, ψυχική ασθένεια, ή άλλη χρόνια ανίατη πάθηση η ζωή του ανθρώπου ανατρέπεται.

Η διάγνωση μιας αμετάκλητης αναπηρίας ελκύει αισθήματα απόγνωσης, άγχους, θυμού και ενοχής. Η κατάλληλη ψυχολογική και εκπαιδευτική υποστήριξη είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση αυτών των αισθημάτων και καθοριστικής σημασίας για την περαιτέρω πορεία της ζωής του αναπήρου. Αλλά και η οικογένεια, με την κατάλληλη υποστήριξη, εκπαίδευση και ενημέρωση, θα αποφύγει τις γνωστές σε όλους μας συμπεριφορές της επίμονης άρνησης της πραγματικότητας, της υπέρμετρης παραχωρητικότητας, της χειραγώγησης και του υπερπροστατευτισμού. Συμπεριφορές, που δυσχεραίνουν την προσαρμογή του ατόμου με αναπηρία στη νέα κατάσταση, αλλά και συντελούν στη περιθωριοποίησή του.

Είναι φανερό ότι η συστηματική ενημέρωση των πολιτών, σχετικά με την καθοριστική σημασία που έχει η έγκαιρη διάγνωση και η αποδοχή της αναπηρίας στην περαιτέρω πορεία της ζωής του αναπήρου, θα ενισχύσει την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας, γύρω από το θέμα και θα συντελέσει στην καταπολέμηση των προκαταλήψεων.

Με δεδομένο ότι οι μόνιμες αναπηρίες δεν επιδέχονται θεραπεία, στόχος όλων μας πρέπει να είναι η βελτίωση του επιπέδου ζωής των ατόμων με αναπηρία. Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί μόνον όταν, παράλληλα με την βελτίωση των υποδομών και των κοινωνικών παροχών, καταφέρουμε να καλλιεργήσουμε μια πιο θετική συλλογική στάση απέναντι τους.⁹

1.10 Περιορισμοί και προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στην ελληνική κοινωνία

Η άγνοια για το πραγματικό πρόσωπο της αναπηρίας δημιούργησε πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη προλήψεων και προκαταλήψεων γύρω από την αναπηρία. Η εικόνα του ανθρώπου που έφερε την αναπηρία φορτίστηκε αρνητικά και η κοινωνία τον αντιμετώπισε με αισθήματα φόβου, οίκτου ή και πολλές φορές δείχνοντάς του μια καθαρά εχθρική στάση.

Η αναπηρία θεωρήθηκε στίγμα, ντροπή, ο ανάπηρος μίασμα που έπρεπε να εξαλειφθεί. Ο περιορισμός και η έλλειψη στην κίνηση ή σε κάποια άλλη αισθητηριακή ή νοητική λειτουργία αποτέλεσε το χαρακτηριστικό που κυριάρχησε και καθόρισε την προσωπικότητα του ατόμου, ενώ αγνοήθηκαν οι υπόλοιπες υπάρχουσες ικανότητες. Τα λεγόμενο «υγιές» κομμάτι της κοινωνίας απομάκρυνε τα ανάπηρα μέλη του καθώς τα έκρινε ανίκανα και, σαν παθητικό υλικό, τα απομόνωσε στα σπίτια τους ή σε ιδρύματα χτισμένα έξω από την πόλη. Οι ελάχιστοι ανάπηροι που μπόρεσαν να ξεφύγουν απ' αυτή την κατάληξη, για να κατορθώσουν να επιβιώσουν μέσα στην ένδεια και την οικονομική εξαθλίωση, οδηγήθηκαν στην επαιτεία.

Είναι γνωστή σε όλους μας η εικόνα που δυστυχώς μέχρι και σήμερα ενεδρεύει στην σκέψη πολλών, υπάρχει σαν μια καχύποπτη παρουσία η οποία κυνηγά τους ανάπηρους στην προσπάθεια που κάνουν για να ξεφύγουν από τα στερεότυπα που δημιούργησαν οι άλλοι γι' αυτούς.

⁹ www.minpress.gr/minpress/index/index_anapiria_k_mme.htm

Με την ένταξη της χώρας μας στην Ε.Ο.Κ., οι μόλις προηγούμενες δειλές αναφορές για την ύπαρξη ατόμων με αναπηρία στην Ελλάδα και την ανυπαρξία των δικαιωμάτων τους έγιναν περισσότερο έντονες. Έγινε λόγος για κοινωνική ένταξη ή επανένταξη, για ισότιμη συμμετοχή σε όλα τα επίπεδα ζωής, στην εκπαίδευση, την εργασία, την κοινωνική, πολιτική, πολιτισμική ζωή. Όμως μέχρι και σήμερα η πλειοψηφία των αναπήρων πολιτών εξακολουθεί να παραμένει αποκλεισμένη και περιθωριοποιημένη.

Όλες οι παραπάνω αναφορές προσκρούουν σε δυο σημεία: το ένα είναι η βαθιά ριζωμένη νοοτροπία, η οποία λειτουργεί σαν ανασταλτικός παράγοντας και εμποδίζει την βούληση και την αποφασιστικότητα στην λήψη αποφάσεων και την υλοποίηση αποτελεσματικών προγραμμάτων. Συγχρόνως δε παράγει και αναπαράγει το δεύτερο σημείο, τα υλικότεχνικά εμπόδια, τα οποία δεν επιτρέπουν την κίνηση – μετακίνηση των αναπήρων.

Απροσπέλαστα είναι: τα δημόσια κτίρια, οι κοινωφελείς οργανισμοί, οι χώροι νοσηλευτικών ιδρυμάτων, χώροι ψυχαγωγίας, ιδιωτικοί χώροι, πολιτιστικά κέντρα. Έλλειψη ράμπας, στενά ασανσέρ, δρόμοι χωρίς ράμπες ή χωρίς κατάλληλα κατασκευασμένες ράμπες, απροσπέλαστα ταξί και Μέσα Μαζικής Μεταφοράς. Και εκεί είναι η αποκορύφωση του δράματος όπου τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, όχι μόνο είναι απαγορευτικά για τους ανθρώπους με αναπηρίες, όχι μόνο δεν εξασφαλίζουν την στοιχειώδη ανθρώπινη και αξιοπρεπή μεταφορά τους, αλλά αν προσπαθήσουν να τα χρησιμοποιήσουν κινδυνεύει άμεσα η σωματική τους ακεραιότητα.

Το 10% του ελληνικού πληθυσμού δεν μπορεί να ασκήσει το εκλογικό του δικαίωμα καθώς τα εκλογικά τμήματα είναι απροσπέλαστα. Οι εκπαιδευτικοί χώροι που είναι και πνευματικοί χώροι (όπου παράγεται και διδάσκεται η γνώση και ο πολιτισμός), σχολεία, πανεπιστήμια είναι και αυτά απροσπέλαστα, οι δε εκπαιδευτικοί (δάσκαλοι, καθηγητές) ανημέρωτοι. Το ίδιο συμβαίνει και στους εργασιακούς χώρους.

Και αν το παρόν των ανθρώπων με αναπηρίες είναι δύσκολο, το μέλλον τους είναι ακόμα πιο σκοτεινό και αβέβαιο. Η έλλειψη κοινωνικών προγραμμάτων για

την εξασφάλιση της αυτοεξυπηρέτησης τους όταν βρεθούν μόνοι στη ζωή είναι γεγονός.¹⁰

1.11 Προσβασιμότητα των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες

Ως προς την οριοθέτηση της έννοιας, προσβασιμότητα νοείται το χαρακτηριστικό του περιβάλλοντος, που επιτρέπει σε όλα τα μέλη της κοινωνίας, χωρίς διακρίσεις φύλου, ηλικίας και λοιπών χαρακτηριστικών, να μπορούν αυτόνομα, με ασφάλεια και άνεση, να προσεγγίζουν και να χρησιμοποιούν τις προσφερόμενες υποδομές, υπηρεσίες και αγαθά. Το ερώτημα είναι, κατά πόσο το χαρακτηριστικό αυτό ισχύει στη χώρα μας; Παρέχεται στα άτομα με αναπηρία η δυνατότητα πρόσβασης, όπως στα υγιή άτομα; Η σκληρή πραγματικότητα στοιχειοθετεί αρνητική απάντηση.

Τα άτομα με ειδικές ανάγκες, στη χώρα μας, δεν αντιμετωπίζονται ως ισότιμοι πολίτες ως προς την προσβασιμότητα, αλλά ως πολίτες β' κατηγορίας. Πολλοί από αυτούς, λόγω της έλλειψης σύγχρονης υποδομής, δεν τολμούν να βγουν από το σπίτι τους, γιατί δυσκολεύονται να κυκλοφορήσουν άνετα. Επομένως, δεν έχουν φυσιολογική ζωή και ζουν στις παρυφές της καθημερινότητας και της κοινωνίας, με πολύ μεγάλο κόστος για την ποιότητα της ζωής τους.

Πριν μερικά χρόνια, η κατάσταση θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως πολύ χειρότερη. Τα τελευταία χρόνια, έχει σημειωθεί πρόοδος και έχουν δημιουργηθεί υποδομές, αλλά δεν έχουμε προσεγγίσει, ακόμη, το επίπεδο άλλων προηγμένων κρατών. Ενώ διανύουμε τον εικοστό πρώτο αιώνα, δεν παρέχονται οι υπηρεσίες, που θα επέτρεπαν στα άτομα με κινητική αναπηρία ή έλλειψη όρασης, την άνετη πρόσβαση στους χώρους, που επιθυμούν. Ως κυριότερα αίτια θεωρούνται η έλλειψη υποδομών, η νοοτροπία του Έλληνα, η έλλειψη ενημέρωσης και η ανυπαρξία νέων νομοθετικών ρυθμίσεων.

Κατόπιν τούτων, κρίνεται αναγκαία η δημιουργία υποδομών σε πεζοδρόμια, και σε κοινόχρηστους, δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους, ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις προσβασιμότητας. Παράλληλα, τις αναγκαίες προϋποθέσεις επιβάλλεται να πληρούν τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, ώστε να διευκολυνθούν τα άτομα αυτά να βγουν από τη απομόνωση. Απαραίτητη, επίσης, κρίνεται η αλλαγή της συμπεριφοράς των πολιτών. Η σωστή συμπεριφορά πρέπει να αποτελεί

¹⁰ Διεπιστημονικό Ευρωπαϊκό Συμπόσιο, (1994), *Σύγχρονες κατευθύνσεις και απόψεις σε προβλήματα πρόληψης, παρέμβασης, αντιμετώπισης, Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, Τόμος Α',* Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

μέρος της καθημερινότητας, με στόχο να μη δημιουργούνται προβλήματα στα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες. Επιβάλλεται, ακόμη, ευρεία ενημέρωση του κοινού για τις ιδιαιτερότητες των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, ώστε η ευαισθησία να μεταβληθεί σε καθημερινή πράξη. Τα άτομα με αναπηρία πρέπει να κυκλοφορούν, αντιμετωπίζοντας τις φοβίες και τις αναστολές τους. Το έργο της ενημέρωσης πρέπει να αναλάβουν οι βασικοί πυρήνες της κοινωνίας μας, δηλαδή, η οικογένεια, το σχολείο και η Τοπική Αυτοδιοίκηση, σε συνδυασμό με τη μεγάλη δύναμη ενημέρωσης, που διαθέτουν τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

Το Σύνταγμα αναφέρεται σε ιδιαίτερο άρθρο, στα άτομα με αναπηρία. Έχουν ψηφισθεί νόμοι και έχουν εκδοθεί προεδρικά διατάγματα, που αναφέρονται στην προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία. Το σημαντικότερο όμως ζήτημα είναι η εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας, την οποία πρέπει να σεβόμαστε και να τηρούμε.

Επομένως, θέμα άμεσης προτεραιότητας είναι η βελτίωση της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία, μέχρι να επιτύχουν αυτόνομη διαβίωση. Είναι απαραίτητο τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες να κυκλοφορούν, χωρίς τη βοήθεια κανενός, όπως συμβαίνει σε άλλες προηγμένες και πολιτισμένες χώρες. Είναι απαραίτητο να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής των ατόμων με αναπηρία. Στην Αμερική και σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης, τα άτομα με αναπηρία κυκλοφορούν στο δρόμο και ζουν μία κατά το δυνατόν φυσιολογική ζωή. Είναι αδιανόητο για κάποιον να σταθμεύσει σε θέση αναπήρων ή να αποκλείσει την πρόσβαση στα αναπηρικά καροτσάκια. Η συγκεκριμένη συμπεριφορά αποτελεί τρόπο ζωής.¹¹

¹¹ www.minpress.gr/minpress/index/index_anapiria_k_mme.htm

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΆΤΟΜΟ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

2.1. Ταύτιση της αναπηρίας με την ανικανότητα

Τα τελευταία χρόνια, όλο και περισσότερο συγκλίνουν οι απόψεις ότι ο αποκλεισμός που βιώνουν τα άτομα με αναπηρίες δεν οφείλεται τόσο στην ίδια την φύση του ανάπηρου σώματος ή πνεύματος. Οφείλεται κυρίως στο περιβάλλον, που είτε σαν φυσικός χώρος μπορεί να διευκολύνει ή να παρεμποδίζει την πρόσβαση, είτε σαν κοινωνικά δομημένος χώρος με τις αντιλήψεις, τις στάσεις και τις προκαταλήψεις του, μπορεί να διευκολύνει ή να παρεμποδίζει την ανάπτυξη ενός ανθρώπου και την πρόσβασή του σε δραστηριότητες, που θεωρούνται ζωτικές για ένα άτομο, όπως η εκπαίδευση, η εργασία, η ασφαλής διαβίωση, η συμμετοχή στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή.

Ο δρόμος για την κοινωνική ένταξη των ανθρώπων με μειονεξίες, δεν μπορεί παρά να συνδέεται άμεσα με την εργασιακή τους ένταξη και όταν αυτό συμβαίνει, τότε διαπιστώνεται πως αναπηρία δεν σημαίνει κατ' ανάγκη και ανικανότητα. Αυτό αποδεικνύεται όλο και περισσότερο στις μέρες μας και είμαι σίγουρη πως καθένας από εμάς μπορεί να αναφέρει έναν ή περισσότερους συνανθρώπους μας με ειδικές ανάγκες που έχουν προσφέρει πολλά στην κοινωνία, στην κοινότητα ή στην οικογένειά τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν διάσημοι άνδρες και γυναίκες με ειδικές ανάγκες (βλ. Παράοτημα Ι. σελ. 132). Οι άνθρωποι με αναπηρία έχουν την δυνατότητα, με την κατάλληλη εκπαίδευση και υποστήριξη, να έχουν μια οικονομικά μετρήσιμη απόδοση, σε θέση εργασίας που τους ταιριάζει. Οι άνθρωποι ενδυναμώνονται μόνο όταν έχουν ευκαιρίες για συνύπαρξη, συμμετοχή και πεδίο για δημιουργική δράση.¹²

2.2. Το δικαίωμα για εργασία των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες

‘‘Έν αρχή ην η εργασία’’, αυτή η δημιουργική δύναμη του ανθρώπου, που κινεί, δίνει μορφές, αξιοποιεί την ύλη, μετασχηματίζει με το πνεύμα και τις σωματικές δυνάμεις τον γύρω κόσμο, παράγει αγαθά και παρέχει υπηρεσίες. Η εργασία που εκτός από κοινωνική αξία, έχει θεραπευτική και ψυχολογική διάσταση, συμβάλλοντας στην ταυτοποίηση του ατόμου. Αν και η εργασία αποτελεί τον σημαντικότερο παράγοντα συντήρησης και παραγωγής των

¹² www.disabled.gr

ανθρωπίνων κοινωνιών, η πρόνοια και οι κοινωνικές διατάξεις των εργαζομένων, κυρίως αυτών που ανήκουν σε ασθενέστερες ομάδες όπως των ΑμεΑ, απαιτούν πολλές τροποποιήσεις και βελτιώσεις. Με την αναγνώριση των δικαιωμάτων των ανάπηρων, επισημοποιήθηκε και η σταδιακή ευαισθητοποίηση γύρω από την ιδέα της προστασίας της προσωπικότητας των ΑμεΑ.

Οι κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες δεν είναι χαρακτηριστικό μόνο της σύγχρονης εποχής, αλλά υπήρχαν πάντοτε. Οι διεκδικήσεις και οι αντίστοιχες ρυθμίσεις βέβαια, διαφέρουν από εποχή σε εποχή. Τα ΑμεΑ, με την βαθμιαία χειραφέτηση τους, οργανώνονται σε κοινωνικές ομάδες και διεκδικούν δυναμικά οικονομική ασφάλεια και κοινωνική δικαιοσύνη. Τα αιτήματα αυτά, τα οποία αποτελούν πλέον κοινωνικά δικαιώματα που έχουν αναγνωριστεί διεθνώς, αναφέρονται στην εξασφάλιση εργασίας, στη βελτίωση των συνθηκών της, στη δίκαιη κατανομή των αγαθών και στην αλλαγή των κοινωνικών δομών που συντηρούν και προωθούν τις σχέσεις αδικίας και εκμετάλλευσης μεταξύ των ανθρώπων. Το θέμα της επαγγελματικής κατάρτισης και απασχόλησης δεν περιορίζεται στη θετική ή αρνητική αντιμετώπιση του από την Πολιτεία, ούτε εξαντλείται από τις κατά καιρούς νομοθεσίες και ρυθμίσεις που έχουν θεσπιστεί για την όσο το δυνατόν δίκαιη και ορθή κάλυψη του.

Στις μέρες μας, που ο ανταγωνισμός και το κέρδος κατέχουν την πρώτη θέση της ιεραρχικής κλίμακας αξιών, τα ποσοστά ανεργίας των ΑμεΑ δίνουν το κοινωνικό στίγμα της εποχής μας γύρω από τον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης και απασχόλησης των ΑμεΑ. Έτσι η επαγγελματική απασχόληση μαζί με το εισόδημα, που αποτελεί την κύρια έκφραση της επιτυχίας στην εργασία, αποτελούν το μέτρο για τον ορισμό της αναπηρίας.

Σε μια έκθεση που έγινε στο Μάαστριχ το 1984, με την συνεργασία του Ευρωπαϊκού Κέντρου Εργασίας και Κοινωνίας, βγαίνουν σαν προϊόν της παραπάνω φιλοσοφίας οι διάφορες εθνικές προσεγγίσεις που γενικά τείνουν να θεωρούν την αναπηρία σαν:

- α. μια μείωση της δυνατότητας για εργασία (Δανία, Λουξεμβούργο, Ιταλία)
- β. μια μειωμένη δυνατότητα απόκτησης και διατήρησης μιας εργασίας (Βέλγιο, Γαλλία, Μεγάλη Βρετανία, Γερμανία).

Σαν αιτίες της ανεργίας που πλήττει τις τάξεις των ΑμεΑ θα μπορούσαν να αναφερθούν η ελλιπής νομοθεσία γύρω από τα θέματα ασφάλειας και επιδομάτων, η νοοτροπία των εργοδοτών, ο ελλιπής κρατικός έλεγχος και η μη

επιβολή κυρώσεων στους φορείς που, παρότι υποχρεούνται στην πρόσληψη ποσοστού ΑμεΑ δεν το κάνουν.

Η ένταξη των ΑμεΑ στο χώρο της εργασίας δεν σημαίνει οπωσδήποτε ένταξη στην ελεύθερη αγορά εργασίας. Κάποια άτομα με αναπηρία μπορούν στην καλύτερη περίπτωση μετά από επίπονες και μακροχρόνιες προσπάθειες φυσιοθεραπευτών, εργοθεραπευτών, νοσηλευτών, κοινωνικών λειτουργών και εκπαιδευτικών, να ενταχθούν σε εργαστήρια προστατευόμενης εργασίας.¹³

2.3. Προστατευόμενη Εργασία

Με τον όρο Προστατευόμενη Εργασία εννοούμε κάθε μορφή εργασίας που παρέχεται σε άτομα με ειδικές ανάγκες, τα οποία λόγω της σοβαρότητας της αναπηρίας τους είναι δύσκολο να απορροφηθούν στην ελεύθερη αγορά εργασίας. Όσον αφορά το νομικό καθεστώς, ο όρος Προστατευόμενη Εργασία δεν έχει την ίδια σημασία σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε μερικά οι απασχολούμενοι θεωρούνται ως εργαζόμενοι και απολαμβάνουν ακριβώς τα ίδια δικαιώματα ενώ σε άλλα κράτη μέλη δεν έχουν κανονικό συμβόλαιο εργασίας και πληρώνονται με το κατώτατο ημερομίσθιο.

Το 1992 υπήρχαν περίπου 350.000 ανάπηροι εργαζόμενοι σε Προστατευόμενα Εργαστήρια στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα περισσότερα Προστατευόμενα Εργαστήρια βρίσκονται στον Βορρά της Ένωσης, ενώ τα Μεσογειακά κράτη υστερούν. Πράγματι, το 1992 μόνο το 0,2% του Ιταλικού Εργατικού Δυναμικού αφορούσε τα Προστατευόμενα Εργαστήρια, ενώ στην Δανία το ποσοστό αυτό ανερχόταν στο 12,2%. Ο πληθυσμός που αφορά τα 2/3 των εργαζομένων στα Προστατευόμενα Εργαστήρια στην Ευρώπη πάσχει από νοητική υστέρηση, αν και αυτό το στοιχείο ποικίλει από κράτος σε κράτος.

Η Προστατευόμενη Απασχόληση προβάλλει σαν μια προοπτική που θα μπορούσε με σωστή εφαρμογή της να δημιουργήσει διεξόδους στο μεγάλο αδιέξοδο της Επαγγελματικής Απασχόλησης των ΑμεΑ.

Η προστατευμένη απασχόληση έχει πολλές μορφές:

- Ομαδική εργασία σε εργαστήρια σχεδιασμένα για αναπήρους.
- Εργασία σε προστατευμένες συνθήκες σε κανονικές επιχειρήσεις.
- Τοποθέτηση στην ελεύθερη αγορά μέσα από

¹³ Παναγιώτης Ε. Κουρουμπλής, (2000), *Το δικαίωμα στη διαφορά, Οι επιδράσεις των κοινωνικών προκαταλήψεων και των θεσμικών παρεμβάσεων στην ζωή των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, Διεπιστημονική ανάλυση με έμφαση στην ιστορική προσέγγιση*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σακκουλά, Αθήνα.

- μηχανισμούς Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Δομών
- Εργασία από το σπίτι

2.3.1. Προστατευόμενα Εργαστήρια

Επιχορηγούνται και εποπτεύονται από το Υπουργείο Εργασίας. Είναι εργασιακοί χώροι, οι οποίοι δεν διαφέρουν από τους κανονικούς και στους οποίους εργάζονται άτομα με σοβαρές μειονεξίες, των οποίων η επαγγελματική αποκατάσταση στην ελεύθερη αγορά θεωρείται αδύνατη. Καταρτίζονται και απασχολούνται σε εργασίες προσαρμοσμένες στις δυνατότητες τους.

Τα προϊόντα των εργαστηρίων διατίθενται στην αγορά και αποφέρουν έσοδα, τα οποία όμως, είναι ανεπαρκή για την κάλυψη μισθών, ασφάλισης και αποκλείουν την ύπαρξη πλεονάσματος. Τα εργαστήρια αυτά καλύπτονται οικονομικώς από το κράτος και την τοπική αυτοδιοίκηση και επιβαρύνουν τον κρατικό προϋπολογισμό, προσφέρουν όμως, ουσιαστική κάλυψη των αναγκών των ΑμεΑ. Από αυτή την μορφή εργασίας δεν αποκλείεται, μετά από μια μακρόχρονη παραμονή, ένας αριθμός ατόμων να αποκαθίστανται στην ελεύθερη αγορά.

Τα Προστατευόμενα Εργαστήρια παρέχουν ασφάλεια στους εργαζομένους σε αυτά, καθώς εργάζονται με το δικό τους ρυθμό, σύμφωνα με τον βαθμό των ικανοτήτων τους. Ταυτόχρονα, το γεγονός ότι εργάζονται και αμείβονται με το κατώτατο ημερομίσθιο και ασφαρίζονται, τους καλύπτει το συναίσθημα της ισότιμης μεταχείρισης στην εργασία και της μη διαφοροποίησης τους από τον υπόλοιπο πληθυσμό.

Ένα ενδεικτικό τέτοιο πιστοποιημένο από το Υπουργείο Εργασίας, Εξειδικευμένο Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.) και Αποκατάστασης, λειτουργεί υπό την αιγίδα του σωματείου “Ερμής”, το οποίο είναι Σωματείο Γονέων Κηδεμόνων και Φίλων Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες. Έχει ως κεντρικό σκοπό την επαγγελματική κατάρτιση νέων με νοητική υστέρηση και την προώθηση τους στην αγορά εργασίας, εξασφαλίζοντας την ισότιμη συμμετοχή τους στην κοινωνική ζωή.

Το Κ.Ε.Κ. διαθέτει τμήμα Προκατάρτισης, και Εργαστήρια Επαγγελματικής Κατάρτισης στους παρακάτω τομείς: κηπευτική, γενική χειροτεχνία, γραμματική υποστήριξη, σίπση. Η μεθοδολογία που ακολουθείται βασίζεται σε αρχές της Παιδαγωγικής, της Ψυχολογίας, της Κοινωνιολογίας όσο και της τεχνικής εκπαίδευσης, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εκπαιδευόμενων και τις ανάγκες τους σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο.

2.3.2. Παραγωγικά Εργαστήρια

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με τον συσταθέντα νόμο Ν.1836/89, στα Παραγωγικά Ειδικά Κέντρα απασχολούνται άτομα που προστατεύονται από τις διατάξεις του α' εδαφίου της παραγράφου 4 του άρθρου 1 του Ν.1648/86, το οποίο αναφέρει: "Ανάπηρα άτομα, ηλικίας 15-65 ετών, που έχουν περιορισμένες δυνατότητες για επαγγελματική αποκατάσταση εξαιτίας οποιασδήποτε χρονιάς σωματικής, πνευματικής ή ψυχικής πάθησης ή βλάβης, εφ' όσον είναι εγγεγραμμένα στα μητρώα ανάπηρων του ΟΑΕΔ". Αν δεν είναι δυνατή η απασχόληση των ΑμεΑ, μπορούν να ασχολούνται και άτομα που δεν προστατεύονται από τις διατάξεις αυτές, εφ' όσον δεν αποτελούν την πλειονότητα των απασχολούμενων στα Κέντρα αυτά.

Σε μερικές Ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Ιταλία, τα Παραγωγικά Εργαστήρια εμφανίζονται με την μορφή συνεταιρισμών. Στην Ελλάδα ενδεικτικά αναφέρουμε την περίπτωση του 'Εργαστηρίου' του Σωματίου Ερμής, στο οποίο από το 1984 λειτουργεί άτυπη παραγωγική μονάδα με την μορφή Ειδικού Παραγωγικού Κέντρου που καλύπτει τους τομείς:

- Υφαντικής - Ταπητουργίας
- Κοπτικής - Ραπτικής
- Κεραμικής
- Καλλιτεχνικής Βαφής Υφάσματος (Μπατίκ)
- Εικόνων - Ειδών Δώρων
- Εργασίες Φασόν

2.3.3. Εργασία σε προστατευόμενες συνθήκες μέσα σε κανονικές επιχειρήσεις

Οι εργαζόμενοι ανάπηροι, υπό τον έλεγχο υπεύθυνων, απασχολούνται σε διάφορους τομείς εργασίας σε έναν κανονικό εργασιακό χώρο. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται η ενσωμάτωση τους με τις άλλες ομάδες εργαζομένων και η συναλλαγή τους με το υπόλοιπο προσωπικό.

2.3.4. Τοποθέτηση στην Ελεύθερη Αγορά Εργασίας με την συνοδεία υποστήριξης

Το πρόγραμμα εφαρμόζεται ως εξής: Μικρές ομάδες αναπήρων αναλαμβάνουν εργασίες στην κοινότητα, όπως π.χ. την φροντίδα κήπων κ.ά.

2.3.5. Εργασία στο σπίτι

Απευθύνεται σε άτομα με αναπηρίες που δεν μπορούν να μετακινηθούν λόγω του είδους της αναπηρίας τους, σωματικής ή πνευματικής. Τα άτομα αυτά αμείβονται στο βαθμό της παραγωγικής τους ικανότητας. Έχοντας δεδομένη και αξιολογώντας όλη την Ευρωπαϊκή εμπειρία για την Προστατευόμενη Απασχόληση των ΑμεΑ, έγκειται πια μόνο στην καλή θέληση του νομοθέτη η μείωση του αριθμού των ανέργων ατόμων με ειδικές ανάγκες. Οι δομές, η εμπειρία και το κατάλληλο προσωπικό υπάρχουν. Μένει μόνο να αξιοποιηθούν.¹⁴

2.4 Μέρη του κράτους για την απασχόληση των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες

Οι δημόσιες υπηρεσίες, τα νομικά πρόσωπα δημόσιου δικαίου (ΝΠΔΔ) και οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), κάθε βαθμίδας, υποχρεούνται να διορίζουν ή να προσλαμβάνουν χωρίς διαγωνισμό ή επιλογή, με σειρά προτεραιότητας και σε θέσεις που αντιστοιχούν στο 5% των θέσεων που προκηρύσσονται κάθε φορά, άτομα: με ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 50%, που έχουν περιορισμένες δυνατότητες για επαγγελματική απασχόληση εξαιτίας οποιασδήποτε χρονιάς σωματικής, πνευματικής, ψυχικής πάθησης ή βλάβης, εφ' όσον είναι εγγεγραμμένα στα μητρώα ανέργων αναπήρων του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.).

Με απόφαση του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης καθορίζεται κατά νομαρχιακή αυτοδιοίκηση και φορέα ο αριθμός των θέσεων που αντιστοιχούν στο ποσοστό του 5% που αναφέρθηκε προηγουμένως, και πληρούνται από προστατευόμενα άτομα. Η απόφαση εκδίδεται ταυτόχρονα με την προκήρυξη πλήρωσης των θέσεων. Δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης και κοινοποιείται στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και στον Ο.Α.Ε.Δ. με ευθύνη του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

Επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις, ελληνικές ή ξένες, που λειτουργούν στην Ελλάδα με οποιαδήποτε μορφή και οι δημόσιοι φορείς που αναφέρθηκαν πιο πάνω, καθώς και οι θυγατρικές τους εταιρίες, εφ' όσον απασχολούν προσωπικό πάνω από πενήντα άτομα, υποχρεούνται να προσλαμβάνουν προστατευόμενα

¹⁴ Gerald Hales, (1996), *Beyond Disability*, Sage Publications, London.

άτομα σε ποσοστό 8% επί του συνόλου του προσωπικού της επιχειρήσεις, της εκμεταλλεύσεις ή του φορέα. Εξαιρούνται από την υποχρέωση αυτή οι επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις ή φορείς οι οποίοι εμφανίζουν στους ισολογισμού τους αρνητικό αποτέλεσμα(ζημία) στις δύο αμέσως προηγούμενες από το έτος πρόσληψης χρήσεις. Οι επιχειρήσεις, οι εκμεταλλεύσεις και οι φορείς που απασχολούν άτομα με ειδικές ανάγκες μπορούν να επιχορηγούνται από τον Ο.Α.Ε.Δ. για μέρος των αποδοχών που τους καταβάλλουν.¹⁵

2.5 Η επαγγελματική απασχόληση των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες στην Ελλάδα

Ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία για την ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία είναι η απασχόληση. Η απασχόληση σε συνδυασμό με την εκπαίδευση, αποτελούν τους κύριους μοχλούς για την ενσωμάτωση των αναπήρων στην κοινωνία ενώ ταυτόχρονα η έλλειψη ολοκληρωμένων πολιτικών παρέμβασης στους συγκεκριμένους τομείς αποτελεί μια από τις κύριες αιτίες του κοινωνικού αποκλεισμού.

Στον τομέα της απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία, μόλις κατά τα 30 τελευταία χρόνια, άρχισαν να διαμορφώνονται οι παρεμβάσεις της Πολιτείας. Με την τελευταία αναθεώρηση του Συντάγματος (άρθρο 21, παρ. 5) γίνεται μια γενική αναφορά στα δικαιώματα των αναπήρων για ίσες ευκαιρίες και το 2004 ενσωματώνεται στο Ελληνικό Δίκαιο η Κοινοτική Οδηγία 78/2000 «περί καταπολέμησης των διακρίσεων», όπου γίνεται σαφής αναφορά σε λήψη μέτρων για την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των ατόμων με αναπηρία.

Ωστόσο πρέπει να επισημανθεί, πως όλες οι νομοθετικές παρεμβάσεις της Πολιτείας, οι σχετικές με την απασχόληση των αναπήρων εντάσσονται στα μέτρα κοινωνικής προστασίας και για άλλες ομάδες πληθυσμού, με συνέπεια να διαχέονται οι θετικές δράσεις υπέρ των αναπήρων.

Θεωρώ χρήσιμο κατ' αρχήν να συνοψίσουμε τις κύριες αιτίες που προκαλούν τον αποκλεισμό των ατόμων με αναπηρία από την αγορά εργασίας:

α. η κοινωνική προκατάληψη, με τον κοινωνικό ρατσισμό, που ως νοοτροπία εξακολουθούν να αποτελούν δομικό χαρακτηριστικό της κοινωνίας μας,

¹⁵ www.amea.gr

β. η έλλειψη από πλευράς Πολιτείας ολοκληρωμένου κεντρικού σχεδιασμού που να συνδυάζει τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία με την εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση και τον επαγγελματικό προσανατολισμό,

γ. οι αλλαγές που συντελούνται στην αγορά εργασίας, στις νέες τεχνολογίες και στο οικονομικό περιβάλλον γενικότερα χωρίς τα άτομα με αναπηρία να υποβοηθούνται με την δημιουργία των αναγκαίων υποστηρικτικών δομών ώστε να είναι σε θέση να ενταχθούν στην αγορά εργασίας και τέλος,

δ. η έλλειψη υποδομών πρόσβασης των αναπήρων όπως προσβάσιμα κτίρια, μεταφορές και άλλα με συνέπεια τα άτομα με αναπηρία να μη διευκολύνονται να συμμετέχουν στην κοινωνική ζωή.

Συνοπτικά η σημερινή πραγματικότητα έχει ως εξής:

Ο αποκλεισμός των αναπήρων από την αγορά εργασίας, ιδιαίτερα κατά τα τελευταία χρόνια έχει προσλάβει εκρηκτικές διαστάσεις. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Ο.Α.Ε.Δ., το ποσοστό αυτό ανέρχεται στο 80%. Το γεγονός της έλλειψης Μητρώου αναπήρων και η επί μέρους βάσεων δεδομένων για επεξεργασία ειδικότερων ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων, έχει ως αποτέλεσμα όλα τα μέτρα που έχουν παρθεί κατά καιρούς να έχουν αποσπασματικό χαρακτήρα.

Παράλληλα δε, όλο αυτό το διάστημα έχουν εκπονηθεί και υλοποιηθεί προγράμματα χρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ελληνικό Δημόσιο για την επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση, μέσω των τριών Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης. Όμως δεν φαίνεται μέχρι σήμερα αυτά να έχουν συμβάλει στον βασικό τους στόχο, που είναι η μείωση της ανεργίας.

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός απουσιάζει ουσιαστικά από την δράση των φορέων που έχουν την ευθύνη για την αποκατάσταση των αναπήρων και τα προγράμματα κατάρτισης που εφαρμόζονται, δεν ανταποκρίνονται στα απαραίτητα ποιοτικά στοιχεία, ώστε να προσφέρεται στα άτομα με αναπηρία που συμμετέχουν σε αυτά, επάρκεια κατάρτισης που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Για την ένταξη των αναπήρων στην αγορά εργασίας, η χώρα μας υιοθέτησε το μοντέλο των αναγκαστικών τοποθετήσεων σε θέσεις εργασίας. Ωστόσο, είναι σύνηθες φαινόμενο οι κοινωνικές διακρίσεις σε βάρος των ατόμων με αναπηρία, από επιχειρήσεις του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Ιδιαίτερα, οι επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα αρνούνται συστηματικά να προσλαμβάνουν άτομα με αναπηρία σε θέσεις εργασίας.

Οι κοινωνικές προκαταλήψεις αλλά και η μη επαρκής επαγγελματική κατάρτιση, αποτελούν τους βασικούς λόγους άρνησης για προσλήψεις εργαζομένων με αναπηρία. Όπως επισημαίνεται και στην Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη, ένας μεγάλος αριθμός αναπήρων εργαζομένων δεν έχει επαρκή ενημέρωση για τα δικαιολογητικά, που απαιτούνται για την πρόσληψη του, με αποτέλεσμα οι αιτήσεις να απορρίπτονται λόγω έλλειψης των απαραίτητων δικαιολογητικών.

Ορισμένες ακόμα παρατηρήσεις που πρέπει να γίνουν για τα ζητήματα εργασιακής ένταξης και απασχόλησης των ΑμεΑ είναι και οι εξής:

Τα ΑμεΑ, ως ιδιαίτερη ομάδα, παρουσιάζουν στο εσωτερικό τους πολλά στοιχεία ανομοιογένειας. Οι εμπειρίες τους στην απασχόληση ποικίλουν, λόγω κυρίως μιας ευρείας κλίμακας διαφορετικών δεξιοτήτων, δυνατοτήτων, αλλά και αναγκών. Αυτό συμβαίνει εξ' αιτίας της διαφορετικότητας της αναπηρίας, που έχουν τα άτομα αυτά και κάθε μια κατηγορία πρέπει να εξετάζεται εξειδικευμένα και συγκεκριμένα.

Εκτός από τις απαράδεκτες διακρίσεις που αντιμετωπίζουν τα ΑμεΑ, σε πολλές περιπτώσεις λόγω ακριβώς της αναπηρίας τους υπάρχουν και διακρίσεις, που οφείλονται και σε άλλα χαρακτηριστικά, όπως το φύλο, η ηλικία, η εθνικότητα κ.λπ.. Διακρίσεις επί διακρίσεων δηλαδή που εντείνουν τα πρωτογενή προβλήματα και καθιστούν ακόμη πιο δύσκολη και περίπλοκη την επίλυση του εργασιακού ζητήματος και επιβάλλουν στο κράτος να είναι περισσότερο υπεύθυνο στην χάραξη και υλοποίηση πολιτικών κατά της ανεργίας και του αποκλεισμού.

Η εξάλειψη εμποδίων για την ένταξη των ΑμεΑ στην αγορά εργασίας, προϋποθέτει την άρση εμποδίων και σε άλλους τομείς (υποχρεωτική εκπαίδευση, κατάρτιση, προσπέλαση στην κοινωνία της πληροφορίας, μεταφορές, τεχνικά βοηθήματα, δομημένο περιβάλλον, κ.λπ.).¹⁶

2.6. Στερεότυπα που αποτρέπουν τους εργοδότες να εργοδοτούν άτομα με αναπηρίες

Τα στερεότυπα αυτά φαίνεται να έχουν ένα κοινό στοιχείο, το φόβο απέναντι στο άγνωστο. Το να εργάζεσαι με κάποιον ο οποίος έχει κάποια αναπηρία είναι συχνά ένα ζήτημα, και πολλοί άνθρωποι είναι σκεπτικοί απέναντι στο πως θα

¹⁶ www.minpress.gr/minpress/index/index_anapiria_k_mme.htm

αντιμετωπίσουν μια τέτοιου είδους κατάσταση. Οι παράγοντες και τα στερεότυπα που χτίζουν εμπόδια όσον αφορά την πρόσληψη των ατόμων με αναπηρίες είναι:

1. Τα άτομα με αναπηρίες είναι λιγότερο παραγωγικά από τους υπόλοιπους εργαζόμενους.

Αυτό το επιχείρημα είναι ένα από τα πιο συνηθισμένα στερεότυπα. Πρέπει να γνωρίζουμε, ότι η αναπηρία δεν έχει απαραίτητα αντίκτυπο στην απόδοση ενός εργαζόμενου. Ένα πιο συγκεκριμένο παράδειγμα μπορεί να το κάνει σαφέστερο. Δεν υπάρχει κανένας λόγος για έναν εργαζόμενο σε αναπηρική καρέκλα, που εργάζεται σαν υπάλληλος σε τηλεφωνικό κέντρο, να μην θεωρείται το ίδιο αποδοτικός με κάποιον συνάδελφό του που δεν έχει κάποια αναπηρία. Ένας εργοδότης που προσλαμβάνει ένα άτομο με αναπηρία έχει τη δυνατότητα να αποφύγει την έλλειψη αποδοτικότητας, δίνοντας στον εργαζόμενο μια θέση τέτοια και για την οποία η αναπηρία δεν θα έχει καμία σημασία ή αποτρεπτικό ρόλο.

Περαιτέρω ένα προσαρμοστικό περιβάλλον εργασίας μπορεί από μόνο του να αποζημιώσει τις ελλείψεις που μπορεί να φέρει η αναπηρία. Σε μερικές χώρες, το κράτος προσφέρει στον εργοδότη κάποια οικονομική αποζημίωση προκειμένου να προσλάβει ένα άτομο με αναπηρίες ώστε να αποζημιωθεί για την πιθανώς ασθενέστερη απόδοσή του.

2. Δεν έχουμε καμία θέση εργασίας που να ταιριάζει σε άτομο με αναπηρία.

Είναι καταγεγραμμένο στις σκέψεις των ανθρώπων ότι μόνο συγκεκριμένων ειδών εργασίες είναι κατάλληλες για άτομα με αναπηρίες. Χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια για την καλύτερη πληροφόρηση και γνώση των ανθρώπων, ώστε να γίνει εμφανές ότι υπάρχουν τόσες ευκαιρίες απασχόλησης όσες και οι θέσεις εργασίας. Στην χειρότερη περίπτωση, η αναπηρία σε αποτρέπει από το να αναλάβεις συγκεκριμένες αρμοδιότητες και όχι την εργασία στο σύνολό της.

Αναγνωρίζοντας την πολυμορφία των αναπηριών, κάποιος μπορεί να γίνει πιο συγκεκριμένος στην αναζήτησή του για άτομα με αναπηρίες, όπου η αναπηρία τους δεν φέρει κανέναν ανασταλτικό παράγοντα για την συγκεκριμένη θέση εργασίας όπου και θα αναλάβει. Περαιτέρω, η εργονομία ενός χώρου εργασίας συχνά μπορεί να προσαρμοστεί στις συγκεκριμένες απαιτήσεις που προϋποθέτει η αναπηρία. Αυτό επιτρέπει το άνοιγμα ευκαιριών εργασίας, ακόμα και στις περιπτώσεις που με την πρώτη ματιά φαίνεται ότι τα άτομα με αναπηρίες δεν μπορούν να δραστηριοποιηθούν.

3. Φοβόμαστε ότι δεν μπορούμε να προσλάβουμε άτομα με αναπηρίες για λόγους ασφαλείας.

Η ασφάλεια είναι ένα σοβαρό ζήτημα. Η ασέβεια των κανόνων ασφαλείας και μέσων, μπορεί να προκαλέσει βλάβη και θάνατο. Αλλά γιατί πρέπει αποκλειστικά τα άτομα με αναπηρίες να μην σέβονται αυτούς τους κανόνες και τα μέσα;

Πρέπει να γνωρίζουμε, ότι ο σεβασμός αυτών των κανόνων δεν έχει να κάνει με την αναπηρία καθ' αυτό. Στην περίπτωση διανοητικής αναπηρίας, πρέπει να διασταυρώνεται αν ο εργαζόμενος καταλαβαίνει και σέβεται αυτούς τους κανόνες και τα μέσα. Αν αυτό συμβαίνει δεν υπάρχει τότε λόγος για να απορριφθεί για την θέση εργασίας. Πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι η προσαρμοστικότητα ενός εργασιακού χώρου πρέπει να συμπεριλαμβάνει και την υιοθέτηση των παραγόντων ασφαλείας.

Για όλους αυτούς τους λόγους, πρέπει να διασφαλίζεται σε έναν εργοδότη ότι με το να προσλάβει άτομα με αναπηρίες δεν σημαίνει πως θα αυξηθούν και οι κίνδυνοι εις βάρος της ασφαλείας, δεδομένου βέβαια ότι το περιβάλλον εργασίας είναι προσαρμοστικό και έχοντας ελέγξει ότι οι εργαζόμενοι έχουν στο σύνολό τους κατανοήσει τα ζητήματα γύρω από την ασφάλεια.

4. Φοβόμαστε να εμπλακούμε στο σοβαρό νομοθετικό πλαίσιο που θα μας αποτρέψει από το να απολύσουμε ένα άτομο με αναπηρίες σε περίπτωση που δεν είμαστε ευχαριστημένοι.

Οι εργοδότες είναι εμφανώς προβληματισμένοι με την νομοθεσία γύρω από τα εργασιακά και κοινωνικά ζητήματα. Οι οικονομικοί περιορισμοί και η ανάγκη για κοινωνική προστασία στον χώρο εργασίας πρέπει να ισορροπήσουν, προκειμένου να επιτραπεί σε μια εταιρεία να συντηρηθεί οικονομικά. Αν ρίξουμε μια πιο κοντινή ματιά σε αυτές τις ρυθμίσεις, θα δούμε ότι στις περισσότερες χώρες, οι νόμοι και οι κανόνες που αφορούν την αναπηρία δίνουν έμφαση στην ανάγκη για ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρίες στην αγορά εργασίας.

Με άλλα λόγια, υπάρχουν περισσότερα κίνητρα για κάποιον να προσλάβει και να υποστηρίξει την ενσωμάτωση εργαζομένων με αναπηρίες, παρά κανόνες που κάνουν πιο πολύπλοκο το να απολυθούν εργαζόμενοι με αναπηρίες. Στην περίπτωση των όσων ορίζουν την σύμβαση εργασίας, ο νόμος δεν διαχωρίζει μεταξύ αρτιμελών και εργαζομένων με αναπηρίες.

5. Θα υπάρχουν προβλήματα με τους συναδέλφους ή τον προϊστάμενο τους.

Αρκετοί άνθρωποι δεν είναι συνηθισμένοι στις ανάγκες ενός ατόμου με αναπηρία. Και ακόμα περισσότερο δεν έχουν φανταστεί ποτέ το πώς είναι να συνεργάζεσαι με έναν συνάδελφο με αναπηρίες. Για αυτό είναι σχετικά φυσιολογικό το να υπάρχει ένας φόβος σχετικά με το να εργάζεσαι με ένα άτομο με αναπηρίες σαν μέλος του προσωπικού ή σαν συνάδελφο. Στην πραγματικότητα είναι ένα είδος αντίστασης στην αλλαγή. Η εμπειρία έχει δείξει ότι τα άτομα που εργάζονται με άτομα με αναπηρίες βρίσκουν την διαδικασία αρκετά εποικοδομητική για τους εαυτούς τους. Δηλώνουν ότι έμαθαν να εκτιμούν περισσότερο την δική τους κατάσταση από τη μία και από την άλλη να εκτιμούν καλύτερα τους ανθρώπους σε σχέση με αυτό που είναι και όχι σε σχέση με κάποιο εξωτερικό τους χαρακτηριστικό.

6. Τα άτομα με αναπηρίες δεν είναι επαρκώς καταρτισμένα ή κατάλληλοι για συγκεκριμένες εργασίες.

Η κατάρτιση είναι ζήτημα εκπαίδευσης και εμπειρίας. Τα άτομα με αναπηρίες μπορούν να παρέχουν και τα δύο. Σε σχέση με την εκπαίδευση, στις μέρες μας κάθε άτομο έχει περάσει από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση χωρίς οι φυσικές αναπηρίες να τον έχουν εμποδίσει να κατακτήσει μια επιτυχημένη σχολική πορεία. Στα άτομα με διανοητικές αναπηρίες έχει παρασχεθεί η καθοδήγηση σύμφωνα με τις ικανότητες τους, προκειμένου να επιτύχουν αυτό το σκοπό. Οι σχολικές τάξεις αυτού του είδους, μαζί με την υποστήριξη και καθοδήγηση των δασκάλων τους, ορίζει για αυτούς ένα σημαντικό επίπεδο θεωρητικής και πρακτικής κατάρτισης. Έτσι ανάμεσα στα άτομα με αναπηρίες θα βρει κανείς άτομα με τα απαραίτητα εκπαιδευτικά προσόντα.

Όσο για την εμπειρία, τα άτομα με αναπηρίες που δεν έχουν εργαστεί ξανά, βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο με τους νεοφερμένους στην αγορά εργασίας.

7. Πώς θα αντιμετωπίσουμε τέτοιου είδους άτομα:

Η έλλειψη επαφής με άτομα με αναπηρίες είναι ένας από τους σημαντικότερους λόγους, για τους οποίους οι εργοδότες δεν τους δίνουν την ευκαιρία να εργαστούν. Συχνά φοβούνται ότι δεν θα ξέρουν πώς να τους αντιμετωπίσουν. Και για αυτούς η λέξη αναπηρία, σημαίνει ότι δεν μπορούν να κάνουν κάτι, ενώ μπορεί να αισθάνονται ότι θέλουν κάποιον ο οποίος κατά κάποιον τρόπο μπορεί να κάνει τα πάντα. Αυτός ο τελευταίος λόγος

συγκεφαλαιώνει πολύ καλά την κατάσταση. Οι λόγοι για τους οποίους δεν προσλαμβάνονται άτομα με αναπηρίες, συνδέονται με το γεγονός ότι οι εργοδότες δεν έχουν εμπειρία με άτομα με αναπηρίες, και για αυτό τους κυριεύουν φοβίες κάθε είδους μπροστά στο άγνωστο. Η καλύτερη ενσωμάτωση των ανθρώπων στον κόσμο της εργασίας εξαρτάται και επιτυγχάνεται καλύτερα μέσα από την καλή ενσωμάτωση των ίδιων ανθρώπων στην κοινωνική και δημόσια ζωή. Όσο περισσότερο έρχονται σε επαφή οι εργοδότες και οι εργαζόμενοι με άτομα με αναπηρίες στην κοινωνική και δημόσια ζωή τους, τόσο πιο άνετοι θα καθίστανται απέναντι στο να μοιραστούν μαζί τους το χώρο που εργάζονται.¹⁷

¹⁷ <http://ande.isma.lv/Gr/20100.htm>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

3.1. Η Ειδική Αγωγή σήμερα στην Ελλάδα

Ο πολύπτυχος και ευαίσθητος τομέας της Ειδικής Αγωγής άρχισε να αναπτύσσεται συστηματικά στην χώρα μας κατά την δεκαετία του '70. Την εποχή εκείνη συγκροτείται στο Υπουργείο Παιδείας «Επιτροπή Μελέτης Θεμάτων Ειδικής Αγωγής». Μετά από εισήγηση της Επιτροπής αυτής γίνονται τα παρακάτω:

1. Ιδρύονται τα πρώτα Δημόσια Ειδικά Σχολεία στην Ελλάδα.
2. Προάγεται από μονοετή σε διετή η μετεκπαίδευση Ειδικής Αγωγής στο Μαράσλειο Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης.
3. Προάγεται σε Δ/ση το Τμήμα Ειδικής Αγωγής στο Υπουργείο Παιδείας.
4. Καθιερώνεται για πρώτη φορά ο θεσμός του Συμβούλου Ειδικής Αγωγής.
5. Συντάσσεται από την παραπάνω Επιτροπή ο Νόμος 1143/81 που ψηφίζεται ομόφωνα από την Βουλή των Ελλήνων. Ο Νόμος αυτός αποτέλεσε το πρώτο ιστορικό βήμα για την νομοθετική καθιέρωση του θεσμού της Ειδικής Αγωγής στο εκπαιδευτικό μας σύστημα.

Το 1985 ψηφίζεται ο Ν.1566 για τη «δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης», στον οποίο ενσωματώθηκε με ιδιαίτερο κεφάλαιο η νομοθεσία της Ειδικής Αγωγής. Με τον νόμο αυτό αποκλείεται η περιθωριοποίηση της Ειδικής Αγωγής και τονίζεται η συνευθύνη όλων των εκπαιδευτικών υπηρεσιών και των συναφών κοινωνικών φορέων για τη σωστή ανάπτυξη και λειτουργία του τομέα αυτού με στόχο την κατάργηση των υποτιμητικών διακρίσεων σε βάρος των παιδιών με Ειδικές Ανάγκες, τη σχολική και κοινωνική ενσωμάτωση και αλληλοαποδοχή τους, την καλλιέργεια και αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων και δεξιοτήτων τους, ως και το επιτυχές πέρασμα από το σχολείο στην ενεργό ζωή με σεβασμό στην αξία και αξιοπρέπεια κάθε ατόμου.

Γενικά, η εκπαιδευτική πολιτική της χώρα μας στον τομέα της Ειδικής Αγωγής συνοψίζεται σήμερα στο παρακάτω τρίπτυχο:

- α. Ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση
- β. Σχολική και κοινωνική ενσωμάτωση των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, ανάλογα με τις δυνατότητές τους και
- γ. Κοινωνική αλληλοαποδοχή και προετοιμασία για πέρασμα με επιτυχία από το σχολείο στην ενεργό ζωή.

Όσον αφορά τις προσπάθειες της εκπαιδευτικής πολιτικής για την υλοποίηση της ενσωμάτωσης, διακρίνουμε τρία σημαντικά αναπτυξιακά στοιχεία προς την κατεύθυνση αυτή:

- Επέκταση του νέου θεσμού των Ειδικών Τάξεων, που αποτελούν το βασικό κλειδί πραγμάτωσης της σχολικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης των παιδιών με Ειδικές Ανάγκες. Σήμερα λειτουργούν στη χώρα μας 515 ειδικές τάξεις. Σ' αυτές τις τάξεις φοιτούν, όχι πάνω από πάνω 15 παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες, προβλήματα συμπεριφοράς, παιδιά διαλυμένων οικογενειών, καθώς και παιδιά με οριακή νοημοσύνη (Δ.Ν. 75-85). Με την Ειδική Τάξη, που λειτουργεί μέσα σε κανονικό σχολείο, εξασφαλίζεται μια πλήρης ενσωμάτωση, γιατί τα παιδιά με Ειδικές Ανάγκες παρακολουθούν το πρόγραμμα της κανονικής τάξης και μόνο 3-6 ώρες την εβδομάδα διδάσκονται στην Ειδική Τάξη από ειδικό παιδαγωγό ανάγνωση, γραφή και αριθμητική ανάλογα με τις δυσκολίες που παρουσιάζουν. Ο θεσμός της ειδικής τάξης είναι θετικός για την ενσωμάτωση και έχει γίνει σήμερα σε ένα μεγάλο βαθμό αποδεκτός από δασκάλους, γονείς και μαθητές.

- Στελέχωση των ειδικών εκπαιδευτικών μονάδων με νέους επιστήμονες (ψυχολόγους, λογοθεραπευτές, φυσικοθεραπευτές, κοινωνικούς λειτουργούς, επιμελητές), οι οποίοι ενημερώνοντας δασκάλους, γονείς κ.λπ. πάνω σε θέματα Ειδικής Αγωγής, διευκολύνουν την ενσωμάτωση και αποδοχή των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες από μέρους μαθητών, δασκάλων και του κοινωνικού συνόλου γενικότερα.

- Βαθμιαία έναρξη εφοδιασμού των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες από μέρους του Υπουργείου Παιδείας με ειδικά όργανα και μέσα εκπαίδευσης (ακουστικά βαρηκοΐας, μαγνητόφωνα, βιβλία τυπωμένα με το σύστημα Braille για τυφλούς κ.λπ.). Επίσης, η νέα εκπαιδευτική τεχνολογία (Η/Υ) άρχισε να εισάγεται σε μερικά Ειδικά Σχολεία.

Πέρα όμως από τα τρία παραπάνω αναπτυξιακά στοιχεία, η Πολιτεία για την υλοποίηση της ενσωμάτωσης, καταβάλλει προσπάθειες και προς άλλες κατευθύνσεις:

- α. Αναπτύσσει προγράμματα για ενημέρωση και ευαισθητοποίηση όλων των εκπαιδευτικών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης

- β. Στα νέα σχολικά κτίρια που χτίζονται από τον Οργανισμό Σχολικών Κτιρίων, λαμβάνονται όλα τα σχετικά μέτρα για σύγχρονες αρχιτεκτονικές προδιαγραφές,

ενώ γίνονται σχετικές προσαρμογές σε παλαιά κτίρια, όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο, ώστε να διευκολύνονται τα παιδιά με κινητικά προβλήματα.

γ. Μελετάται η ίδρυση Πολυδύναμων Κέντρων Ειδικής Αγωγής (Π.Κ.Ε.Α.) σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας.

Τα Κέντρα αυτά θα μπορούν να εξελιχθούν όχι μόνο σε Κέντρα Ειδικής Εκπαίδευσης των παιδιών με Ειδικές Ανάγκες, αλλά και συνεκπαίδευσης με κανονικά παιδιά και σε Κέντρα Επιστημονικής Έρευνας και Εξειδίκευσης προσωπικού Ειδικής Αγωγής. Έτσι, μέσα σ' αυτά θα καλλιεργείται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο η εκπαιδευτική, επαγγελματική και κοινωνική ενσωμάτωση των ειδικών ατόμων.

Είναι γεγονός ότι πολλά έχουν γίνει από την πλευρά της Πολιτείας μέσα στο χώρο της Ειδικής Αγωγής στο μικρό χρονικό διάστημα των τελευταίων 10 - 15 ετών. Πρέπει όμως να ομολογήσουμε ότι είναι ανάγκη να γίνουν ακόμη πιο πολλά. Ο γενικότερος ειδικός εκπαιδευτικός σχεδιασμός πρέπει να γίνει πιο δυναμικός και πιο θαρραλέος στη διάθεση των αναγκών πιστώσεων για την αντιμετώπιση των διαφόρων προβλημάτων. Οι δυσκολίες που παρουσιάζονται σήμερα σε όλη την Ελλάδα, ιδιαίτερα στην επαρχία, για την υλοποίηση της ενσωμάτωσης είναι πολλές και δύσκολα αντιμετωπίζονται.¹⁸

3.2. Η θεσμοθέτηση της Ειδικής Αγωγής μέσο αποδυνάμωσης των κοινωνικών προκαταλήψεων

Το άρθρο 16 του Συντάγματος προσδιορίζει την υποχρέωση της Ελληνικής Πολιτείας για δωρεάν Παιδεία. Τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες δεν τύχαιναν, για πολλά χρόνια αυτού του δικαιώματος. Όταν δηλαδή σε έναν βλέποντα πολίτη προσέφερε η Πολιτεία δωρεάν συγγράμματα και σ' έναν τυφλό πολίτη δεν προσέφερε τα συγγράμματα σε Braille, καθώς και την τεχνική βοήθεια (εποπτικά μέσα), θεωρείται ή όχι άνιση μεταχείριση εις βάρος των τυφλών αυτή η πρακτική;

Όταν στα σχολεία δεν υπήρχαν ράμπες, ειδικές τουαλέτες κ.λπ. και ως εκ τούτου, ένα κινητικά ανάπηρο άτομο δεν μπορούσε να συμμετέχει στο Δημοτικό, το Γυμνάσιο, το Λύκειο και το Πανεπιστήμιο, θα μπορούσε να διερωτηθεί κανείς, που βρίσκεται τελικά η αναπηρία, στα πόδια αυτού του μαθητή ή στην ανάπηρη στάση ζωής εκείνων που δημιούργησαν ανάπηρες πόλεις, μέσα από την αντίληψη

¹⁸ Διεπιστημονικό Ευρωπαϊκό Συμπόσιο, (1994), *Σύγχρονες κατευθύνσεις και απόψεις σε προβλήματα πρόληψης, παρέμβασης, αντιμετώπισης, Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, Τόμος Β'*, σελ.743, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

του αρχιτεκτονικού ρατσισμού; Όταν δεν υπήρχαν δάσκαλοι νοηματικής και όλα τα τεχνικά μέσα, προκείμενου να εκπαιδεύεται ένα κωφό άτομο, ποιος είναι ο αίτιος για να μείνει το άτομο αυτό στη κοινωνική αφάνεια;

Όπως ήδη αναφέρθηκε το 1985 ψηφίστηκε ο Νόμος 1566/85 που αφορούσε τη δομή και την οργάνωση της στοιχειώδους και μέσης εκπαίδευσης. Τα άρθρα 32 έως 36 του Νόμου αυτού, αναφέρονται στην υποχρέωση της Πολιτείας για την ανάπτυξη της Ειδικής Αγωγής και την προσφορά υπηρεσιών και μέσων, ώστε το Άτομο με Ειδικές Ανάγκες να μπορεί να εκπαιδεύεται και να αναπτύσσει τις δημιουργικές του ικανότητες και δυνατότητες.

Παράλληλα το 1982, ο Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων, με απόφαση του, προωθεί τη διαδικασία της δημιουργίας προσπέλασης στα παλιά και στα νέα κτίρια για αναπηρικά αμαξίδια. Στα πλαίσια των παραπάνω νόμων, αναπτύσσονται εκατοντάδες δημόσια Ειδικά Σχολεία, ειδικές τάξεις και ιδρύεται για πρώτη φορά γραμματεία Ειδικής Αγωγής, προκειμένου να αναβαθμιστεί ο τομέας αυτός.

Θεωρώ σημαντικό, αφ' ενός μεν το γεγονός ότι για πρώτη φορά εντάσσονται οι διατάξεις που αφορούν την Ειδική Αγωγή στο Γενικό Νόμο που καθορίζει τη δομή της στοιχειώδους και μέσης εκπαίδευσης. Είναι ένα σημαντικό βήμα αποπεριθωριοποίησης της ίδιας της Νομοθεσίας, όταν στην Αγγλία προβληματιζόντουσαν για 20 χρόνια, αν οι σχετικές διατάξεις της Ειδικής Αγωγής θα έπρεπε να ενταχθούν στο Γενικό Νόμο της Παιδείας και αφ' ετέρου, το ότι καταργούνται αναχρονιστικές ορολογίες, όπως εκείνη του Νόμου 1143/81: «αποκλίνοντα εκ του φυσιολογικού άτομα», η οποία αντικαθίσταται με τους όρους «Άτομα με Ειδικές Ανάγκες», «αλληλοαποδοχή μαθητών με Ειδικές Ανάγκες με τους υπόλοιπους μαθητές».

Τα 500 περίπου ειδικά δημοτικά σχολεία και ειδικές τάξεις, τα οποία στήθηκαν και αναπτύχθηκαν τη δεκαετία αυτή, η προσπάθεια ένταξης όλο και περισσότερων μαθητών στα κοινά σχολεία, παρά τις όποιες πολλές φορές αντιδράσεις, η δημιουργία μέσων και υπηρεσιών, ο περιορισμός των ιδιωτικών ειδικών σχολείων, συνέβαλλαν αποφασιστικά στη δημιουργία μηχανισμών έτοιμων να συγκρουστούν με τις όποιες αρνητικές κοινωνικές αντιδράσεις. Η πρώτη σκόπευση των παραπάνω προσπαθειών, ήταν η αποδιάρθρωση της φυσιογνωμίας που παρουσίαζε μέχρι τότε η οικογένεια ενός Ατόμου με Ειδικές Ανάγκες.

Η ντροπή και η απόκρυψη αντικαθίστανται σταδιακά με το ενδιαφέρον, την αναζήτηση και την απαίτηση, πλέον του γονιού να προσφερθούν υπηρεσίες προκειμένου να εκπαιδευτεί το παιδί με Ειδικές Ανάγκες.

Η συμμετοχή του παιδιού με Ειδικές Ανάγκες στο κοινό σχολείο, συνέβαλε στην απελευθέρωση και του ίδιου και των υπολοίπων παιδιών και ενίσχυσε το αίσθημα αυτοπροστασίας, κυρίως των παιδιών που δεν παρουσίαζαν κάποιο ιδιαίτερο πρόβλημα.

Η παρουσία και η λειτουργία τόσων σχολείων, συνέβαλε σταδιακά στην αντικατάσταση της αντίληψης που είχε ο μέσος πολίτης για την ανικανότητα ενός Ατόμου με Ειδικές Ανάγκες, με μια νέα άποψη που αμφισβητούσε παλιές αναχρονιστικές θεωρήσεις. Η απόρριψη και η αδιαφορία, που ήταν το κύριο στοιχείο της αντιμετώπισης των παιδιών με Ειδικές Ανάγκες από πλευράς των εκπαιδευτικών, αντικαθίστανται σταδιακά από το ενδιαφέρον και τον προβληματισμό για την αξία που έχει η προσφορά εκπαιδευτικών υπηρεσιών σ' ένα άτομο αυτής της κατηγορίας.

Καταγράφοντας κανείς τα υπέρ και τα κατά διαπιστώνει, για άλλη μια φορά, ότι η θεσμοθέτηση κανόνων που υποχρέωναν την Πολιτεία για την ανάληψη των ευθυνών της, έπαιξε σημαντικό ρόλο στην αποδυνάμωση εκείνων των αντιλήψεων που ήθελαν τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες ανεκπαιδευτα. Βοήθησαν, σ' ένα μεγάλο βαθμό να πειστούν καταρχήν οι γονείς, για τις δυνατότητες αυτών των παιδιών. Επέδρασαν στην ψυχολογία των παιδιών, τα οποία όταν άκουγαν για κάποιο ανάπηρο παιδί, το φαντάζονταν σαν κάτι παράξενο, ενώ τώρα μπορούσαν να παίζουν μαζί του, να κάνουν παρέα και να είναι και φίλοι.

Βοήθησε το ίδιο το εκπαιδευτικό σύστημα να γίνει πιο ανθρώπινο. Η κοινωνία μας έγινε κατά ένα βήμα τουλάχιστον πιο πολιτισμένη. Το ίδιο το Άτομο με Ειδικές Ανάγκες άρχισε να πιστεύει περισσότερο στον εαυτό του. Οι τραυματικές αντιμετρήσεις όλων των εμπλεκομένων στην υπόθεση αυτή, είναι πλέον πιο μικρές, αφού η επαφή και η επικοινωνία διαμορφώνουν και μορφοποιούν νέες στάσεις ζωής και συμπεριφορές.

Μέσα στη δεκαετία αυτή, το Άτομο με Ειδικές Ανάγκες πέρασε σε μια άλλη θεώρηση του τρόπου σκέψης και αντιμετώπισης των καθημερινών του προβλημάτων. Η ίδια η νομοθεσία που θεσπίστηκε, συνέβαλε στον περιορισμό του ρόλου των κοινωνικών προκαταλήψεων απέναντι του, περιόρισε την ανάπηρη στάση ζωής και τις αρνητικές συμπεριφορές και δρομολόγησε την αυτενέργεια του

ίδιου του Ατόμου με Ειδικές Ανάγκες. Το ίδιο το άτομο αυτό διαπιστώνει ότι η κοινωνική ισότητα, η προστασία και η χειραφέτηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, είναι αγαθά που δεν χαρίζονται, αλλά κατακτώνται μέσα από τον καθημερινό τρόπο ζωής, στο σπίτι, στο σχολείο, στη δουλειά, στη ψυχαγωγία.¹⁹

3.3 Η ενσωμάτωση των παιδιών με Ειδικές Ανάγκες

Λέγοντας ενσωμάτωση, συνήθως εννοούμε τη διαδικασία και το αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης παιδιών με Ειδικές Ανάγκες και κανονικών παιδιών. Πιο απλά και πιο γενικά, ο όρος αυτός αναφέρεται σ' ένα περιβάλλον με όσο το δυνατόν λιγότερες εντάσεις και με λιγότερη απομόνωση, εκπαιδευτική και κοινωνική για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες.

Από την δεκαετία του '70 η ενσωμάτωση έχει γίνει ένα από τα βασικά θέματα στον εκπαιδευτικό προγραμματισμό των περισσότερων ευρωπαϊκών χωρών. Ιδιαίτερα σ' εκείνες τις χώρες, που έχει αναπτυχθεί ένα ευρύ σύστημα Ειδικής Αγωγής για όλα τα παιδιά με Ειδικές Ανάγκες, καταβάλλονται έντονες προσπάθειες και λαμβάνει χώρα ένας συνεχής εκπαιδευτικός προγραμματισμός και πειραματισμός για την υλοποίηση της ενσωμάτωσης. Αποτέλεσμα αυτών των προσπαθειών είναι να εξαλείφεται σιγά - σιγά σε ορισμένες χώρες, όπως στην Ιταλία η απομονωμένη Ειδική Αγωγή.

Σε άλλες χώρες όπως στην Μ. Βρετανία, αναπτύσσονται και εφαρμόζονται στην πράξη προγράμματα για μια πλήρη ενσωμάτωση των παιδιών με Ειδικές Ανάγκες στην κανονική εκπαίδευση. Έτσι στην χώρα αυτή ο αριθμός των ειδικών σχολείων μειώνεται συνεχώς από το 1981.

Υπάρχουν βέβαια πολλοί που πιστεύουν ότι η εκπαίδευση των παιδιών με Ειδικές Ανάγκες θα πρέπει να γίνεται ξεχωριστά σε ειδικές τάξεις, απομονωμένες από το κανονικό σχολείο. Η ενσωμάτωση, διατείνονται, απομακρύνει το σχολείο από το βασικό του στόχο που είναι η εκπαίδευση των κανονικών παιδιών. Οι υπέρμαχοι όμως της ενσωμάτωσης, τους αντικρούουν με το επιχείρημα ότι μια απομονωμένη εκπαίδευση είναι υποβαθμισμένη από τη φύση της, έχει περιορισμένους στόχους και είναι καταδικασμένη σε αποτυχία.

¹⁹ Διεπιστημονικό Ευρωπαϊκό Συμπόσιο, (1994), *Σύγχρονες κατευθύνσεις και απόψεις σε προβλήματα πρόληψης, παρέμβασης, αντιμετώπισης, Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, Τόμος Α', σελ.77*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

Πιο συγκεκριμένα, οι βασικότερες απόψεις υπέρ της ενσωμάτωσης είναι οι παρακάτω:

1. Οι παραδοσιακές ειδικές τάξεις με τα απομονωμένα προγράμματά τους τείνουν να διευρύνουν μάλλον, παρά να περιορίσουν τις διαφορές ανάμεσα στα ειδικά και τα κανονικά παιδιά.

2. Οι ειδικές τάξεις εισάγουν τα παιδιά σε μια τεχνητή ατμόσφαιρα με λίγους μαθητές και με περιορισμένες απαιτήσεις από την πλευρά του δασκάλου. Η κατάσταση όμως αυτή δυσκολεύει πολύ την μελλοντική ένταξη των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες στο κοινωνικό σύνολο.

3. Οι ειδικές τάξεις δεν παρέχουν την ευκαιρία στους μαθητές των κανονικών τάξεων να έρθουν σε επαφή με τους συμμαθητές τους μειωμένων ικανοτήτων και δεξιοτήτων. Έτσι, καλλιεργείται από τα πρώτα κιόλας βήματα των παιδιών η προκατάληψη και η περιφρόνηση για τους συνανθρώπους μας με Ειδικές Ανάγκες.

4. Τα προγράμματα ενσωμάτωσης παρέχουν την ευκαιρία στους δασκάλους να μάθουν και να εφαρμόσουν νέες τεχνικές και μεθόδους στην αντιμετώπιση των μαθησιακών προβλημάτων και προβλημάτων συμπεριφοράς. Μ' αυτό τον τρόπο θα αποφύγουμε αυτό που συμβαίνει σήμερα. Δηλαδή οι δάσκαλοι των κανονικών τάξεων να παραπέμπουν για εξέταση και στη συνέχεια για ένταξη σε κάποια Μονάδα Ειδικής Αγωγής, ακόμη και μαθητές τους που παρουσιάζουν ασήμαντα μαθησιακά προβλήματα και που θα μπορούσαν κάλλιστα να παραμείνουν στη κανονική τάξη.

Γενικά, το πνεύμα της εποχής μας, όπως έχει διαμορφωθεί σήμερα, ευνοεί την ενσωμάτωση. Ο συνεχώς αυξανόμενος αριθμός των παιδιών με ελαφριές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούν σήμερα στα κανονικά σχολεία, το μεγάλο ενδιαφέρον που εκδηλώνεται διεθνώς ανεπίσημα και επίσημα για τα δικαιώματα των παιδιών, η συμμετοχή των γονέων στην εκπαίδευση, η λειτουργία πολλών συλλόγων, οργανώσεων κ.λπ. μέσα στο χώρο της Ειδικής Αγωγής, ως και οι διάφορες μεταρρυθμίσεις στο εκπαιδευτικό μας σύστημα είναι παράγοντες που ευνοούν και καλλιεργούν την αποδοχή της ενσωμάτωσης από μέρους των εκπαιδευτικών και της κοινωνίας.

Η ενσωμάτωση παρόλ' αυτά δεν είναι πανάκεια. Δεν είναι κατάλληλη και εφαρμόσιμη για όλα τα ειδικά παιδιά. Ούτε και είναι μια απλή διαδικασία και εύκολη στην εφαρμογή της. Τα χωριστά Ειδικά Σχολεία, δυστυχώς είναι

αναπόφευκτα και αναγκαία για τα παιδιά εκείνα που παρουσιάζουν πολύ σοβαρά προβλήματα (σωματικά, αισθητηριακά, ψυχοπνευματικά) και που απαιτούν εκτός από τα ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα και άλλη πολλαπλή υποστηρικτική ειδικών υπηρεσιών.

Τα βασικά ερωτήματα που τίθενται στην εφαρμογή της ενσωμάτωσης, είναι τα εξής:

α. Μπορούν στ' αλήθεια να ικανοποιηθούν οι εκπαιδευτικές ανάγκες των ειδικών παιδιών σ' ένα πρόγραμμα ενσωμάτωσης;

β. Εάν ναι, είναι ικανοί οι δάσκαλοι της κανονικής τάξης να εφαρμόσουν την ενσωμάτωση;

γ. Εάν δεν είναι ικανοί, τι προσόντα χρειάζονται για να φέρουν σε πέρας την ενσωμάτωση;

Όσον αφορά το πρώτο ερώτημα, τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μαθαίνουν καλύτερα όταν φοιτούν με τους συμμαθητές τους των κανονικών τάξεων. Το περιβάλλον της κανονικής τάξης είναι προτιμότερο από την απομόνωση του Ειδικού Σχολείου ή της Ειδικής Τάξης. Τα προγράμματα ενσωμάτωσης, εάν οργανωθούν και εφαρμοστούν σωστά, μπορούν να αποβούν προς όφελος και των ειδικών και των κανονικών παιδιών.²⁰

3.4 Η ένταξη των αναπήρων παιδιών στην προσχολική και σχολική εκπαίδευση

Το ερώτημα της ένταξης των αναπήρων στο «κοινό» σχολικό σύστημα φαίνεται συχνά να τίθεται γενικά και να απαντιέται συνολικά. Η ένταξη όμως δεν είναι καθορισμένη και ούτε επιτυγχάνεται με το να βρίσκονται μαζί τα λεγόμενα «ανάπηρα» άτομα με τα λεγόμενα «υγιή».

Σκοπός της ένταξης είναι ο κάθε άνθρωπος να αναγνωρίζεται και να μαθαίνει σαν ένα ολοκληρωμένο άτομο, έτσι ώστε να συμμετέχει ισότιμα σε όλους τους τομείς της κοινωνίας μας. Δηλαδή να μπορεί να έχει σχέσεις με φίλους και γείτονες, να μπορεί να συνεργάζεται στο σχολείο και στην επαγγελματική του ζωή. Επίσης να συμμετέχει χωρίς διάκριση σε ευρύτερους τομείς, όπως στη διάθεση του ελεύθερου χρόνου του, στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, στην οικονομία κ.λπ.

²⁰ Διεπιστημονικό Ευρωπαϊκό Συμπόσιο, (1994), *Σύγχρονες κατευθύνσεις και απόψεις σε προβλήματα πρόληψης, παρέμβασης, αντιμετώπισης, Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, Τόμος Β'*, σελ.741, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

Όταν γίνουν τα παραπάνω στόχος της ένταξης, είναι δευτερεύον θέμα το που θα εκπαιδευθεί το ανάπηρο άτομο, γιατί τόσο το «κοινό», όσο και το Ειδικό Σχολείο πρέπει να αλλάζουν. Και αυτή η αλλαγή είναι επίσης ένας από τους στόχους της ένταξης. Σκοπός είναι η δημιουργία ενός σχολείου για «ανάπηρα» και μη άτομα και ακόμα καλύτερα, για ανθρώπους που δεν είναι «οι συνηθισμένοι» αλλά ξεχωρίζουν ατομικά και ειδικά, που πρέπει και επιτρέπεται να ζουν διαφορετικούς τρόπους ζωής, που έχουν και που θέλουν να διαμορφώνουν από κοινού το σχολείο και την κοινωνία.

Για την πραγματοποίηση αυτού του στόχου πρέπει να αλλάξουν τόσο η παιδαγωγική όσο και οι θεσμικές προϋποθέσεις, τις οποίες σήμερα χαρακτηρίζουμε ως «αναπηρία» κατά την ένταξη. Η έννοια της ένταξης εμφανίζεται γενικότερα προς το τέλος της δεκαετίας του '60. Το θέμα βέβαια μιας ολοκληρωμένης μη διαχωριστικής εκπαίδευσης έχει απασχολήσει τους παιδαγωγούς πολύ νωρίτερα. Ο διαχωρισμός στη σχολική εκπαίδευση κατά θρησκευτικές ομάδες, κατά φύλο, κατά εθνικές μειονότητες και άλλες υποδιαιρέσεις προκαλούσε πάντα αντιθέσεις.

Στην Ελλάδα το θέμα της ένταξης δεν μας απασχόλησε ακόμα σοβαρά. Φαίνεται ότι το σχολικό μας σύστημα δεν ωρίμασε αρκετά για την ένταξη των παιδιών τόσο με αναπηρίες όσο και αυτών με «ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες». Η προώθηση των παιδιών με «ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» πρέπει να γίνεται χωριστά σε «Ειδικά Σχολεία». Τα ανεξάρτητα Ειδικά Σχολεία (όπως λειτουργούν σήμερα) αντιμετωπίζονται από τους περισσότερους παιδαγωγούς ως ο μοναδικός δυνατός τρόπος και αυτή η επικρατούσα άποψη οδήγησε την επίσημη εκπαιδευτική πολιτική να έχει ως στόχο την περαιτέρω ίδρυση (συχνά απομονωμένων) ειδικών σχολείων.

Η υπάρχουσα εκπαιδευτική πολιτική αποσκοπεί ακόμα και σήμερα στην καθιέρωση και στην επέκταση των Ειδικών Σχολείων και μελλοντικά δεν φαίνεται καμία βασική εκπαιδευτική αλλαγή. Από τα ποσοστά που μας δίνει το Υπουργείο Παιδείας, (Δ/ση Ειδικής Αγωγής) για την αύξηση των Ειδικών Σχολείων, φαίνεται καθαρά ότι είμαστε από τα μόνα σχεδόν κράτη στην Ευρώπη που έχουμε αύξηση των Ειδικών Σχολείων σε αντίθεση με άλλα κράτη που τείνουν προς την κατάργηση των διαχωριστικών σχολείων.

Τα σημερινά Ειδικά Σχολεία αντιμετωπίζουν την κατηγορία ότι προκαλούν μέσω του διαχωρισμού τον στιγματισμό των αναπήρων. Ο στιγματισμός δεν συμβάλλει στην κοινωνική ένταξη αλλά στην κοινωνική απομόνωση.²¹

3.5 Συνεκπαίδευση «ειδικών» και «κανονικών» παιδιών

Η ανάγκη ένταξης και ενσωμάτωσης των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες στον κόσμο των «κανονικών» που είναι το κανονικό σχολείο, ο εργασιακός χώρος, οι χώροι αναψυχής κ.α., αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα και σημασία, τότε μόνο όταν εκδηλώνονται οι συνέπειες της περιθωριοποίησης και του παραγκωνισμού.

Το χάσμα και ο διαχωρισμός σε «κανονικά» και «ειδικά» άτομα φαίνεται να είναι το αποτέλεσμα άγνοιας και ελλιπούς πληροφόρησης, αφού λίγοι γνωρίζουν τα εμπόδια, τα αίτια με τις επιδράσεις τους, τις μορφές και τις δυσκολίες, τον τρόπο ζωής και γενικά τα προβλήματα επιβίωσης που έχουν να αντιμετωπίσουν καθημερινά τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες.

Εξαιτίας της άγνοιας και της ελλιπούς πληροφόρησης αναπτύσσονται προκαταλήψεις, αρνητικές στάσεις και διαθέσεις με συνέπεια τη διάκριση, τη περιθωριοποίηση και συχνά το στιγματισμό. Το Ειδικό Σχολείο συνεχίζει να καλλιεργεί αυτό το κλίμα. Τα παιδιά με Ειδικές Ανάγκες είναι ξεκομμένα, ζουν στο δικό τους κόσμο, μακριά από τον κόσμο των «κανονικών». Έτσι η άποψη το «ειδικό παιδί στο ειδικό σχολείο», αποτελεί εκδήλωση μιας νέας μορφής ρατσισμού, του «εκπαιδευτικού ρατσισμού».

Στην περίπτωση αυτή το Ειδικό Σχολείο ή η Ειδική Τάξη, λειτουργεί ως σημείο αναφοράς για τους μαθητές. Στην τάξη κάθε πράξη μαθητή αποτελεί ερέθισμα ή κίνητρο για την πράξη του άλλου. Με την πάροδο του χρόνου και με βάση τις εμπειρίες που ο «κανονικός» ή «ειδικός» μαθητής αποκτά μέσα στην τάξη του ή στον ευρύτερο κοινωνικό του περίγυρο, διαμορφώνεται η συμπεριφορά του. Επίσης, γνωρίζουμε ότι κάθε οργανισμός, κάθε άτομο προσπαθεί να αποκτήσει ικανότητες που του επιτρέπουν να προσαρμοστεί και να επιβιώσει στο χώρο που ζει.

²¹ Διεπιστημονικό Ευρωπαϊκό Συμπόσιο, (1994), *Σύγχρονες κατευθύνσεις και απόψεις σε προβλήματα πρόληψης, παρέμβασης, αντιμετώπισης, Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, Τόμος Β'*, σελ.769, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

Κατά συνέπεια η ποιότητα και η ποικιλία των ερεθισμάτων που δέχεται από την τάξη και τον περίγυρό του είναι αποφασιστικής σημασίας για την ποιότητα και την έκταση ανάπτυξης των ικανοτήτων του. Ένα «ειδικό» παιδί, ένα παιδί δηλαδή με νοητική ανεπάρκεια ή διαταραχές στη γλώσσα που βρίσκεται σε μια σχολική τάξη παιδιών με την ίδια ή τις ίδιες διαταραχές μ' αυτό, υιοθετεί και παραλαμβάνει τρόπους συμπεριφοράς των παιδιών της τάξης του δηλαδή συμπεριφορές μη κανονικές. Το παιδί και κάθε παιδί που ανήκει σε μια ομάδα μαθαίνει, μιμείται και τείνει να συμπεριφέρεται με βάση τις συμπεριφορές των μελών της ομάδας του.

Η συμπεριφορά του δασκάλου, το πρότυπο δάσκαλος για αλλαγή της συμπεριφοράς του μαθητή δεν ισχύει στις περιπτώσεις των «ειδικών» παιδιών, γιατί η συμπεριφορά του δασκάλου στο Ειδικό Σχολείο ή στην Ειδική Τάξη διαφέρει ουσιαστικά από την συμπεριφορά του στο κανονικό σχολείο. Στην πρώτη περίπτωση ο δάσκαλος συμπεριφέρεται «ειδικά» στα «ειδικά» παιδιά. Εκδηλώνει συμπεριφορά που «ταιριάζει» σε «ειδικά» παιδιά μιας κατηγορίας.

Η κατάσταση των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες επιδεινώνεται από την «ειδική» συμπεριφορά που εκδηλώνουν προς αυτά τα «κανονικά» άτομα. Τα «κανονικά» άτομα δεν συμπεριφέρονται και δεν επικοινωνούν «κανονικά» με τα «ειδικά» άτομα. Η συμπεριφορά τους δεν είναι «κανονική» διαφέρει από εκείνη που δείχνουν στα «κανονικά» άτομα. Η στάση αυτή δυσχεραίνει και εντείνει τα προβλήματα και έχει επιπρόσθετες σοβαρές συνέπειες στο γνωστικό, κοινωνικό και συναισθηματικό τομέα των ατόμων αυτών. Τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες χρειάζονται περισσότερο από τα κανονικά μια «κανονική» συμπεριφορά από τους άλλους, ώστε να έχουν ένα σημείο αναφοράς για τη δική τους συμπεριφορά.

Διάχυτη είναι σήμερα διεθνώς η αντίληψη για κοινή εκπαίδευση «κανονικών» και «ειδικών» σε όλες τις σχολικές βαθμίδες. Τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες από την μέχρι σήμερα σχολική απομόνωση οδηγούνται στη σχολική ενσωμάτωση.

Στο κοινό σχολείο υπάρχει η ευκαιρία της επικοινωνίας των μαθητών από διάφορα κοινωνικά στρώματα και κατηγορίες. Εκεί, με τη συνεχή αλληλεπίδραση εξαφανίζονται προκαταλήψεις, καταργούνται προνόμια, αναπτύσσονται ομαλές κοινωνικές σχέσεις, επιτυγχάνεται η κοινωνική ένταξη και το άτομο βρίσκει την ανθρώπινη αξιοπρέπειά του.

Η ευαισθητοποίηση της κοινωνίας για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες πρέπει να αρχίζει πολύ νωρίς από το σχολείο. Εκεί, παράλληλα με τις σχολικές

δραστηριότητες τα παιδιά μαθαίνουν να δέχονται το ένα το άλλο, όπως ακριβώς είναι.

Στην προκειμένη περίπτωση είναι πολύ σημαντικός ο ρόλος του νηπιαγωγείου. Στο νηπιαγωγείο το «κανονικό» παιδί θα γνωρίσει το «ειδικό» παιδί με τις δυσκολίες και τα προβλήματα. Εκεί ανέρχεται το επίπεδο ευαισθητοποίησης, αποδοχής και αλληλοκατανόησης, με αποτέλεσμα μα μην έχει θέση η διάκριση ανάμεσα σε «κανονικά» και «ειδικά». Και έννοιες, «ειδικός», «απροσάρμοστος», «καθυστερημένος», «ανώμαλος» κ.α. χάνουν σε περιεχόμενο και σημασία. Η κοινή ζωή στο νηπιαγωγείο αποτελεί τη βασική προϋπόθεση για την επιτυχία της συνεκπαίδευσης «ειδικών» και «κανονικών» παιδιών.

Από την παρουσία μόνο της διαφοράς, της ιδιαιτερότητας προβάλλεται επιτακτικά η ανάγκη από ανθρωπολογική, κοινωνιολογική, παιδαγωγική και ψυχολογική άποψη για κοινή φοίτηση και διδασκαλία σε «ειδικά» και «κανονικά» παιδιά.

Εκεί, στο κοινό σχολείο μέσα σ' ένα κλίμα εκδημοκρατισμού, αλληλοσεβασμού και ισοτιμίας δεν υπάρχει μεταξύ των μαθητών ούτε θέση, ούτε δικαίωμα για διαφορά. Μέσα στην τάξη με τους συνομήλικους κάθε μαθητής έχει την ευκαιρία για κοινωνικοποίηση. Κάθε παιδί στο σχολείο, μέσα στον κύκλο των συμμαθητών του, διευρύνει τις γνώσεις του για την ζωή και τον κόσμο, μαθαίνει να αναπτύσσει φιλικές σχέσεις και αποκτά την απαραίτητη υποδομή για κοινωνική ζωή.²²

²² Διεπιστημονικό Ευρωπαϊκό Συμπόσιο, (1994), *Σύγχρονες κατευθύνσεις και απόψεις σε προβλήματα πρόληψης, παρέμβασης, αντιμετώπισης, Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, Τόμος Β',* σελ.778, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΆΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

4.1. Γενικά

Η έννοια της Κοινωνικής Πρόνοιας δεν έχει γενικά παραδεκτό και σταθερό περιεχόμενο. Το περιεχόμενό της διαφέρει από χώρα σε χώρα, ανάλογα με το πολιτικοκοινωνικό σύστημα, τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, τις κοινωνικές και διοικητικές δομές, τις ιστορικά διαμορφωμένες τάσεις και τις κρατούσες θεωρητικές τοποθετήσεις.

Μέχρι και το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, στις περισσότερες χώρες ο όρος Κοινωνική Πρόνοια αναφερόταν κυρίως σε υλικές κατά κανόνα παροχές, για την ικανοποίηση αναγκών ορισμένων οριακών ομάδων του πληθυσμού, όπως οι σωματικά ανάπηροι, οι άγαμες μητέρες, τα ορφανά, οι ηλικιωμένοι κ.α.

Με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε., το 1975 υιοθετήθηκε διακήρυξη των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες. Με την διακήρυξη αυτή, αναγνωρίστηκε διεθνώς ότι τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες έχουν όλα τα δικαιώματα που έχουν και τα άλλα άτομα της ίδιας ηλικίας, χωρίς εξαιρέσεις λόγω φυλής, γλώσσας, φύλου, θρησκείας κ.λπ. Δικαιούνται ιατρική θεραπεία, φοίτηση σε σχολεία, επαγγελματική εκπαίδευση και αποκατάσταση, κοινωνική ασφάλιση και οικονομική ενίσχυση και γενικά παροχή όλων των υπηρεσιών, που θα τους επιτρέψουν να ζήσουν μια αξιοπρεπή και όσο το δυνατόν περισσότερο φυσιολογική ζωή. Επιπλέον, πρέπει να προστατεύονται από οποιαδήποτε εκμετάλλευση και για κάθε θέμα που τους αφορά να ζητείται η γνώμη των ενδιαφερομένων.

Τα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται διεθνώς έντονη προσπάθεια για την ένταξη και συμμετοχή των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή. Αυτό επιτυγχάνεται με την αντιμετώπιση των αναγκών στο μέτρο που αυτό είναι δυνατόν και από τις γενικές υπηρεσίες που απευθύνονται στο σύνολο του πληθυσμού αντί μόνο από τις ειδικές και απομονωμένες υπηρεσίες. Η πολιτική αυτή απαιτεί την προσαρμογή γενικών υπηρεσιών στις ανάγκες των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες και την παροχή ειδικών διευκολύνσεων από άλλες υποστηρικτικές υπηρεσίες.

Στο χώρο της αστικής υποδομής, της κατοικίας, της συγκοινωνίας και της εργασίας οι προσαρμογές αυτές είναι συχνά σε όφελος και των άλλων ομάδων του πληθυσμού και ειδικότερα της τρίτης ηλικίας.

Διεθνώς υπολογίζεται ότι τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες είναι το 10% περίπου του πληθυσμού κάθε χώρας, αλλά το ποσοστό αυτό αλλάζει ανάλογα με τον ορισμό που δίνεται στον όρο «αναπηρία». Επιπλέον μια ορισμένη «αναπηρία» μπορεί να έχει διαφορετικές επιπτώσεις σε διαφορετικά άτομα, ανάλογα με την προσωπικότητά τους, την οικονομική, κοινωνική και οικογενειακή τους κατάσταση.

Αναγνωρίζοντας το παραπάνω γεγονός, διεθνώς γίνεται αποδεκτό ότι η αντιμετώπιση των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες σε κατηγορίες π.χ. τυφλοί, κωφάλαλοι κ.λπ. δεν είναι επαρκής. Το 1975, η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (Π.Ο.Υ.) δημοσίευσε δοκίμιο με τους παρακάτω ορισμούς:

α . Βλάβη (impairment)

Στα πλαίσια της υγειονομικής περίθαλψης, η βλάβη είναι γενικός όρος ο οποίος καλύπτει οποιαδήποτε ταραχή ή επέμβαση στη φυσιολογική δομή και λειτουργία του σώματος, περιλαμβάνοντας και τα συστήματα της πνευματικής λειτουργίας.

β . Ανικανότητα (disability)

Στα πλαίσια της υγειονομικής περίθαλψης, η ανικανότητα είναι η απώλεια ή μείωση της λειτουργικής ικανότητας και δραστηριότητας που προέρχεται από κάποια βλάβη.

γ . Μειονέκτημα (handicap)

Στα πλαίσια της υγειονομικής περίθαλψης, μειονέκτημα είναι η αδυναμία που προέρχεται από βλάβη και ανικανότητα.

Μια «βλάβη» σωματική ή πνευματική, δεν είναι αναγκαστικά και μειονέκτημα. Δηλαδή με απλά λόγια, ένα άτομο που χάνει το χέρι του με την σωστή υποστήριξη από υγειονομικές και άλλες κοινωνικές υπηρεσίες μπορεί να μάθει να λειτουργεί εντελώς φυσιολογικά χωρίς η σωματική του βλάβη να αποτελεί σοβαρό μειονέκτημα. Επιπλέον, όπως έχει ειπωθεί παραπάνω μια ορισμένη βλάβη μπορεί να έχει διαφορετικές επιπτώσεις σε διαφορετικούς ανθρώπους π.χ. η απώλεια της όρασης θα είχε άλλη σημασία σε ένα χειρουργό και άλλη σε ένα μουσικό.

Υπάρχουν άτομα με σοβαρές ή πνευματικές βλάβες που τα προβλήματά τους είναι πιθανόν να διαγνωσθούν από τις υγειονομικές υπηρεσίες σε σύντομο διάστημα μετά από την γέννησή τους. Άλλες λιγότερο σοβαρές βλάβες ανακαλύπτονται όταν τα παιδιά πηγαίνουν στο σχολείο και ακόμα άλλες

περιπτώσεις με ακόμα πιο ελαφρά ή δύσκολα να διαγνωστούν προβλήματα, που αφορούν και την πλειονότητα των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, μπορεί να μένουν αβοήθητες για πολλά χρόνια.²³

4.2 Στόχοι των Κοινωνικών Υπηρεσιών

Το έργο της Κοινωνικής Πολιτικής είναι να βρίσκει τρόπους ώστε να διαφοροποιεί τις προνοιακές παροχές υπέρ εκείνων οι οποίοι τις χρειάζονται χωρίς όμως να στιγματίζονται επειδή ευεργετούνται από τις παροχές και τα ποικίλα προγράμματα Κοινωνικής Προστασίας. Ένα ολοκληρωμένο δίκτυο κοινωνικών υπηρεσιών πρέπει να έχει συγκεκριμένους σκοπούς, τα μέσα για την επίτευξή τους και την αποτίμηση της αποδοτικότητας του συστήματος. Οι κοινωνικές υπηρεσίες έχουν τους εξής πέντε βασικούς στόχους:

1. Προστασία ατόμων με διάφορες μορφές ανικανότητας. Προστασία ατόμων τα οποία λόγω ηλικίας, διανοητικής ή σωματικής αναπηρίας, αλκοολισμού και άλλων καταστάσεων χρειάζονται προστασία αφ' ενός και αφ' αφετέρου κάποια υπηρεσία η οποία αναλαμβάνει τη νομική ευθύνη για να προωθήσει τα δικαιώματά τους αφού οι ίδιοι δεν έχουν πάντα το νομικό δικαίωμα να αυτοπροστατευθούν.

2. Ενημέρωση και βοήθεια προς το καταναλωτικό κοινό ώστε να μπορεί με βάση την παρεχόμενη πληροφόρηση να γνωρίζει ποιες κοινωνικές υπηρεσίες υπάρχουν και ποια η σημασία – χρησιμότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών.

3. Ανάπτυξη της κοινωνικής ευθύνης και λειτουργικότητας των πολιτών με προγράμματα και υπηρεσίες οι οποίες απασκοπούν στην υποστήριξη της οικογένειας, την κοινωνική ψυχαγωγία, την υγεία γιατί έτσι προφυλάσσονται τα ίδια τα άτομα αλλά και το κοινωνικό σύνολο ωφελείται με την αντιμετώπιση τέτοιων προβλημάτων, π.χ. οικογενειακός προγραμματισμός, προγράμματα δημόσιας υγείας.

4. Προώθηση νομοθεσίας και κοινωνικών παρεμβάσεων με σκοπό την παροχή ίσων ευκαιριών στους πολίτες μιας κοινωνίας. Είναι γνωστό ότι ο μηχανισμός της αγοράς δεν δίδει σε όλους τις ίδιες ευκαιρίες για αξιοποίηση των έμφυτων δυνατοτήτων τους. Προκατάληψη διαφόρων ειδών χρειάζεται να καταπολεμείται μέσα από διάφορες κοινωνικές υπηρεσίες.

²³ Κρεμαλής Κ.,(1991), *Το δικαίωμα του ατόμου για κοινωνική πρόνοια*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

5. Θεσμοθέτηση μέτρων για την στοιχειώδη οικονομική επάρκεια. Ένα μεγάλο μέρος των κοινωνικών υπηρεσιών στοχεύει στη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης ατόμων και ομάδων οι οποίες δεν έχουν την δυνατότητα μέσα από τους μηχανισμούς της αγοράς να εξασφαλίσουν μια οικονομική ανεξαρτησία. Η επίτευξη των σκοπών αυτών πρέπει επίσης να διασφαλίζει τα βασικά δικαιώματα των ατόμων και ομάδων που χρησιμοποιούν και επωφελοούνται από τις κοινωνικές υπηρεσίες. Τέτοια δικαιώματα είναι η ελευθερία επιλογής, η μείωση της γραφειοκρατικής διαδικασίας και βέβαια η οικονομική αποτελεσματικότητα. Οι διαθέσιμοι πόροι είναι συνήθως περιορισμένοι και οι ανάγκες πάντα μεγαλύτερες από τις δυνατότητες κάθε κοινωνίας.²⁴

4.3 Αρμοδιότητες Διεύθυνσης Πρόνοιας Νομού Μεσσηνίας

Αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Πρόνοιας είναι η προστασία και αγωγή της οικογένειας και του παιδιού, η προστασία των ηλικιωμένων, των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες των πολύτεκνων οικογενειών, των οικονομικά αδυνάτων, η κοινωνική κατοικία, η χορήγηση άδειας λειτουργίας ιδρυμάτων, επιχειρήσεων κοινωφελούς χαρακτήρα σωματείων, η εποπτεία τους και η χορήγηση αδειών άσκησης επαγγελματιών του τομέα κοινωνικής πρόνοιας.

Η Διεύθυνση Πρόνοιας του Ν. Μεσσηνίας αποτελείται από τα παρακάτω τμήματα με τις εξής αρμοδιότητες:

A. Τμήμα Προστασίας Οικογένειας και Παιδιού

1. Η προστασία μητρότητας, παιδιών, εφήβων και ηλικιωμένων.
2. Η εφαρμογή προγραμμάτων οικονομικής ενίσχυσης μητρότητας και απροστάτευτων παιδιών.
3. Η χορήγηση αδειών Ίδρυσης και Λειτουργίας Ίδρυμάτων προστασίας παιδιών και βρεφών (Ιδιωτικών Παιδικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών, Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών, Βρεφονηπιακών Σταθμών ολοκληρωμένης φροντίδας, Κέντρων Παιδικής Μέριμνας) και εποπτεία αυτών.
4. Η εισαγωγή παιδιών σε Κέντρο Παιδικής Μέριμνας.
5. Η εισαγωγή παιδιών σε Κέντρο Περίθαλψης Παιδών (ΚΕ.ΠΕ.Π.).

²⁴ Πέτρος Α. Σταθόπουλος,(1999), *Κοινωνική Πρόνοια μια γενική θεώρηση*, Εκδόσεις Έλλην, Αθήνα.

6. Ο διορισμός μελών των Διοικητικών Συμβουλίων Ιδρυμάτων Προστασίας και αγωγής, οικογένειας και παιδιού όπως Παιδικών Εξοχών Κέντρων Παιδικής Μέριμνας κ.λπ.

7. Η οργάνωση και λειτουργία κρατικής παιδικής εξοχής «Αγία Μαρίνα».

8. Η χορήγηση άδειας ασκήσεως επαγγέλματος Κοινωνικού Λειτουργού.

B. Τμήμα Δημόσιας Αντίληψης

1. Η παρακολούθηση και εφαρμογή προγραμμάτων για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες.

2. Η εποπτεία και παρακολούθηση του έργου και της λειτουργίας φορέων για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες και χρονίως πάσχοντες.

3. Η χορήγηση άδειας Ίδρυσης και Λειτουργίας Ιδρυμάτων παροχής υπηρεσιών σε ΑμεΑ. και χρονίως πάσχοντες.

4. Η χορήγηση άδειας λειτουργίας Αποθεραπείας – Αποκατάστασης

5. Η χορήγηση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας Ιδρυμάτων Προστασίας Ηλικιωμένων (Γηροκομείων) και εποπτεία αυτών.

6. Η εφαρμογή προγραμμάτων οικονομικής ενίσχυσης παλιννοστούντων ομογενών και επαναπατριζόμενων Ελλήνων μεταναστών.

7. Η σύσταση Ερανικών Επιτροπών, χορήγηση αδειών διενέργειας εράνων, φιλανθρωπικών και λαχειοφόρων αγορών.

8. Η εφαρμογή προγράμματος επιχορήγησης από την κατανομή προϊόντος Ειδικού Κρατικού Λαχείου σε φορείς και παρακολούθηση της αξιοποίησης των πιστώσεων που διατίθενται.

9. Η ειδική αναγνώριση σωματείου ως φιλανθρωπικού και η έγκριση κληροδοτημάτων έως του κάθε φορά οριζόμενου χρηματικού ποσού.

10. Η επιχορήγηση Ιδρυμάτων Κοινωνικής Πρόνοιας.

11. Η χορήγηση άδειας λειτουργίας και άδειας άσκησης επαγγέλματος τεχνικού προσθετικών και ορθωτικών κατασκευών.

12. Η εισαγωγή σε θεραπευτήρια χρόνιων παθήσεων.

13. Η χορήγηση δελτίου κυκλοφορίας πολιτικού αναπήρου.

14. Η μελέτη και εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας (Πιστοποιητικά Κοινωνικής Προστασίας για κάλυψη Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης κ.λπ.) ενίσχυσης των οικονομικά αδυνάτων.

15. Η τήρηση Ειδικού Λογαριασμού Α' Κοινωνικών Βοηθειών.

Γ. Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας

1. Η εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης και αντιμετώπισης ψυχοκοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων (προσφύγων, μεταναστών, παλιννοστούντων, φυλακισμένων, υπερηλίκων κ.λπ.).

2. Η προστασία περιθαλπομένων σε ιδρύματα κλειστής περίθαλψης.

3. Η προστασία μονογονεϊκών οικογενειών.

4. Η εφαρμογή προγραμμάτων ανάδοχων οικογενειών και υιοθεσία ανηλίκων.

5. Η διενέργεια κοινωνικών ερευνών για την εφαρμογή των προγραμμάτων Πρόνοιας καθώς και η άσκηση κοινωνικής εργασίας.

6. Ο καθορισμός των προϋποθέσεων και του τρόπου ασκήσεως του αντικειμένου της κοινωνικής εργασίας σ' όλους τους τομείς εφαρμογής, καθώς και η εκπαίδευση σπουδαστών κοινωνικής εργασίας κατά την διάρκεια της πρακτικής τους άσκησης.

7. Η ανάπτυξη, προαγωγή, τεκμηρίωση, προστασία, εποπτεία, συντονισμός και αξιολόγηση της άσκησης δραστηριοτήτων κοινωνικής εργασίας στις υπηρεσίες και φορείς χωροταξικής ευθύνης της Ν.Α..

Δ. Τμήμα Κοινωνικών Ερευνών

1. Η έρευνα των πραγματικών συνθηκών διαβίωσης του ατόμου της οικογένειας ή της πληθυσμιακής ομάδας, η αξιολόγηση του βαθμού των προβλημάτων τους και η μελέτη των αιτιών που σχετίζονται με τα προβλήματα.

2. Η μελέτη των κοινωνικών ερευνών για την αξιολόγηση των γενικών κοινωνικών συνθηκών σε ποιότητα και ποσότητα των κοινωνικών προβλημάτων, προκειμένου να σχεδιασθούν οι παρεμβάσεις στα διάφορα επίπεδα.

3. Η συγκέντρωση και επεξεργασία στατιστικών δεδομένων, που αφορούν στα κοινωνικά προβλήματα και επεξεργασία πολιτικών αντιμετώπισης.

4. Η συνεργασία και συγκέντρωση πληροφοριών από άλλους φορείς και διεθνείς Οργανισμούς για αξιολόγηση και αξιοποίηση.

5. Οι συγκριτικές κοινωνικές έρευνες, σχεδιασμός και υλοποίηση δοκιμαστικών προγραμμάτων, πιλοτικά προγράμματα για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας.

6. Η πιστοποίηση φορέων και η τήρηση ειδικού Μητρώου που δραστηριοποιούνται στον τομέα της Κοινωνικής Φροντίδας και έχουν ως αντικείμενο την εθελοντική παροχή ανθρωπίνης βοήθειας προς άτομα ή ομάδες πληθυσμού.

7. Η διενέργεια κοινωνικών ερευνών για τη στεγαστική κατάσταση του πληθυσμού και παρακολούθηση προγραμμάτων στέγασης, οικογενειών που στερούνται στέγης συνέπεια θεομηνιών και βρίσκονται σε οικονομική αδυναμία να εξασφαλίσουν κατοικία με δικά τους μέσα.²⁵

4.4 Προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες

Τα προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης που καταβάλλονται στις διάφορες κατηγορίες Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες από την Διεύθυνση Πρόνοιας του Νομού Μεσσηνίας, τα ποσά των οποίων έχουν τροποποιηθεί και συμπληρωθεί σύμφωνα με κοινές Υπουργικές Αποφάσεις, ισχύουν μέχρι σήμερα και αυξάνονται για τα έτη 2003 έως και 2007 είναι τα εξής (βλ. Παράρτημα Ι, Πίνακας 1, σελ. 133-135):

4.4.1 Οικονομική ενίσχυση Τυφλότητας

Η εν λόγω οικονομική ενίσχυση χορηγείται σε άτομα που στερούνται παντελώς της αντιλήψεως του φωτός ή η οπτική τους οξύτητα είναι μικρότερη του ενός εικοστού (1/20) του φυσιολογικού και δεν βελτιώνεται με διόρθωση ούτε θεραπεύεται με χειρουργική επέμβαση. Ο ενδιαφερόμενος προσκομίζει στις αρμόδιες υπηρεσίες μεταξύ άλλων το Ειδικό Έντυπο Τυφλότητας συμπληρωμένο από Δ/ντή ή Επιμελητή Α' Οφθαλμίατρο Δημόσιου Νοσοκομείου.

Ανάλογα με την ασφαλιστική, την εργασιακή και εκπαιδευτική κατάσταση του αιτούντος υπάρχουν διάφορες κατηγορίες οικονομικής ενίσχυσης όπως εργαζόμενοι, συνταξιούχοι, άνεργοι, φοιτητές κ.λπ. που ενισχύονται μηνιαίως ως ακολούθως:

Στην α' κατηγορία ανήκουν τα άμεσα ασφαλισμένα άτομα – εργαζόμενοι και οι συνταξιούχοι, οι οποίοι επιδοτούνται με το ποσό των 266€ μηνιαίως.

Στην β' κατηγορία υπάγονται οι άνεργοι ανασφάλιστοι και άμεσα ασφαλισμένοι, οι έμμεσα ασφαλισμένοι, οι μη εργαζόμενοι φοιτητές και τα παιδιά που δεν φοιτούν σε ειδικά σχολεία κ.λπ. Το ποσό οικονομικής ενίσχυσης αυτής της κατηγορίας ανέρχεται σε 532€ μηνιαίως.

Στην γ' κατηγορία ανήκουν οι εργαζόμενοι φοιτητές, οι πτυχιούχοι εργαζόμενοι οι οποίοι επιδοτούνται με το ποσό των 266€ μηνιαίως και τα παιδιά που φοιτούν σε ειδικά σχολεία, οι επιστήμονες Πανεπιστημιακού επιπέδου που

²⁵ Πηγή: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μεσσηνίας – Διεύθυνση Πρόνοιας

ασκούν την επιστήμη τους και οι δικηγόροι που ασκούν δικηγορία οι οποίοι επιδοτούνται με το ποσό των 532€ μηνιαίως.

Από στοιχεία των πινάκων πληρωμών της Διεύθυνσης Πρόνοιας προκύπτει ότι τον Ιούνιο του 2006 στο Ν. Μεσσηνίας επιδοτούνταν 514 άτομα (477 εργαζόμενοι ή συνταξιούχοι και 37 άτομα των υπολοίπων κατηγοριών) ενώ τον Ιούνιο του 2007 συνολικά επιδοτούνταν 540 άτομα (505 εργαζόμενοι ή συνταξιούχοι και 35 άτομα των υπολοίπων κατηγοριών).

4.4.2 Οικονομική ενίσχυση Κωφαλαλίας

Δικαιούχοι αυτής της οικονομικής ενίσχυσης είναι τα άτομα που είναι εκ γενετής κωφά ή βαρήκοα και δεν έχουν αναπτύξει λόγο εξαιτίας της κωφότητας ή της βαρηκοΐας τους. Στο πρόγραμμα εντάσσονται:

- Οι κωφάλαλοι ηλικίας μέχρι 18 ετών καθώς και οι μεγαλύτεροι των 65 ετών ανεξάρτητα αν έχουν ή όχι ταυτόχρονα με την κωφαλαλία και άλλη χρόνια σωματική, πνευματική ή ψυχική πάθηση ή βλάβη.

- Οι κωφάλαλοι 19 - 65 ετών που κρίνονται ανίκανοι για κάθε βιοποριστική εργασία από τις Α' βαθμίες Υγειονομικές Επιτροπές του Υπαλληλικού Κώδικα λόγω ταυτόχρονης με την κωφαλαλία και άλλης χρόνιας σωματικής, πνευματικής ή ψυχικής πάθησης ή βλάβης και

- οι κωφάλαλοι από 19 - 25 ετών που φοιτούν σε σχολείο, κατώτερες, μέσες ή ανώτερες τεχνικές ή επαγγελματικές σχολές ή σε σχολές του Ο.Α.Ε.Δ. ή σε μονάδες επαγγελματικής κατάρτισης που λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.963/79.

Το καταβαλλόμενο ποσό για το συγκεκριμένο επίδομα ανέρχεται σε 266€ μηνιαίως. Από στοιχεία των πινάκων πληρωμών της Διεύθυνσης Πρόνοιας προκύπτει ότι τον Ιούνιο του 2006 στο Ν. Μεσσηνίας επιδοτήθηκαν 110 άτομα ενώ τον Ιούνιο του 2006 επιδοτήθηκαν 116 άτομα.

4.4.3. Οικονομική ενίσχυση Βαριάς Νοητικής Καθυστέρησης (Β.Ν.Κ.)

Δικαιούχοι του σχετικού επιδόματος είναι τα άτομα που έχουν Βαριά Νοητική Καθυστέρηση με Δείκτη Νοημοσύνης κάτω του 30 (απαιτείται γνωμάτευση από Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής ή Ψυχιατρική Κλινική Δημόσιου Νοσοκομείου). Για παιδιά ηλικίας μέχρι 2 ½ ετών δεν προσδιορίζεται δείκτης νοημοσύνης και αρκεί να αναγράφεται στη βεβαίωση ότι έχουν Βαριά Νοητική Καθυστέρηση.

Διακρίνονται τρεις κατηγορίες οικονομικής ενίσχυσης Β.Ν.Κ.:

- εφόσον δεν λαμβάνουν για την ίδια αιτία άμεσα ή έμμεσα καμία οικονομική ενίσχυση με οποιαδήποτε μορφή από τον ασφαλιστικό τους ή άλλο φορέα της ημεδαπής ή αλλοδαπής

- εφόσον λαμβάνουν για την ίδια αιτία από τον ασφαλιστικό τους ή άλλο φορέα άμεσα ή έμμεσα της ημεδαπής ή της αλλοδαπής, οικονομική ενίσχυση με οποιαδήποτε μορφή μέχρι του ποσού των 29,35€ μηνιαίως

- εφόσον λαμβάνουν για την ίδια αιτία από τον ασφαλιστικό τους ή άλλο φορέα της ημεδαπής ή της αλλοδαπής, οικονομική ενίσχυση με οποιαδήποτε μορφή μεγαλύτερη του ποσού των 29,35€ μηνιαίως και μέχρι ποσού ίσου της κατώτερης αναπηρικής (βασικής) σύνταξης γήρατος του Ο.Γ.Α. όπως αυτή αναπροσαρμόζεται κάθε φορά.

Το καταβαλλόμενο επίδομα ανέρχεται σε 360€ μηνιαίως. Από στοιχεία των πινάκων πληρωμών της Διεύθυνσης Πρόνοιας προκύπτει ότι τον Ιούνιο του 2006 στο Ν. Μεσσηνίας επιδοτούνταν 326 άτομα ενώ τον Ιούνιο του 2007 επιδοτούνταν 338 άτομα.

4.4.4 Οικονομική ενίσχυση ατόμων που πάσχουν από Συγγενή Αιμολυτική Αναιμία ή Συγγενή Αιμορραγική Διάθεση ή από Σύνδρομο Επίκτητης Ανοσοποιητικής Ανεπάρκειας (AIDS)

Δικαιούχοι της εν λόγω οικονομικής ενίσχυσης είναι άτομα που πάσχουν από συγγενή αιμολυτική αναιμία (μεσογειακή - δρεπανοκυτταρική - μικροδρεπανοκυτταρική) ή συγγενή αιμορραγική διάθεση (αιμορροφιλία) ή από σύνδρομο επίκτητης ανοσοποιητικής ανεπάρκειας (AIDS) όταν διαβιώνουν μόνοι τους ή με τα μέλη συγγενικής τους ή ξένης οικογένειας και εφόσον βεβαιώνεται η πάθησή τους από τα Κέντρα ή τους σταθμούς Αιμοδοσίας ή το Κέντρο Αιμορροφιλικών. Δικαιούχοι του επιδόματος από το AIDS και από την αιμορροφιλία είναι τόσο οι νοσούντες όσο και οι φορείς.

Τα άτομα που πάσχουν από AIDS και από συγγενή αιμολυτική αναιμία δικαιούνται και τα δύο επιδόματα. Το ίδιο ισχύει και για τα άτομα που πάσχουν συγχρόνως από AIDS και αιμορροφιλία καθώς και για τα άτομα που δεν παίρνουν λόγω της παθήσεώς τους άλλου είδους οικονομική ενίσχυση από το Δημόσιο ή από άλλη πηγή της ημεδαπής ή αλλοδαπής. Στην περίπτωση που εισπράττουν για την αιτία αυτή οικονομική ενίσχυση τότε επιλέγουν τη μία εκ των δύο.

Το καταβαλλόμενο επίδομα ανέρχεται σε 266€ μηνιαίως για τους πάσχοντες από μεσογειακή αναιμία και 532€ για τους υπολοίπους. Από στοιχεία των πινάκων πληρωμών της Διεύθυνσης Πρόνοιας προκύπτει ότι τον Ιούνιο του 2006 επιδοτήθηκαν 56 άτομα που πάσχουν από μεσογειακή αναιμία ενώ από το πρόγραμμα AIDS και αιμορροφιλίας επιδοτήθηκαν 23 άτομα. Τον Ιούνιο του 2007 επιδοτήθηκαν 56 άτομα που πάσχουν από μεσογειακή αναιμία ενώ από το πρόγραμμα AIDS και αιμορροφιλίας επιδοτήθηκαν 25 άτομα.

4.4.5 Οικονομική ενίσχυση Βαριάς Αναπηρίας (B.A.)

Δικαιούχοι της σχετικής οικονομικής ενίσχυσης, είναι τα άτομα με αναπηρία τα οποία είναι ανασφάλιστα ή έμμεσα ασφαλισμένα και λόγω σοβαρής σωματικής (ινσουλινοεξαρτώμενοι, καρδιοπαθείς, καρκινοπαθείς, νεφροπαθείς υπό περιτονεακή κάθαρση κ.λπ.), νοητικής ή ψυχικής ασθένειας ή αναπηρίας είναι ανίκανα, σε ποσοστό τουλάχιστον 67%, για άσκηση βιοποριστικού επαγγέλματος.

Προϋποθέσεις χορήγησης της εν λόγω οικονομικής ενίσχυσης είναι το άτομο να μην εμπίπτει σε κάποιο από τα ειδικά προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης ΑμεΑ που εφαρμόζουν οι αρμόδιες υπηρεσίες, να μην λαμβάνει από το Δημόσιο ή από οποιαδήποτε άλλη πηγή οικονομική ενίσχυση μεγαλύτερη ή ίση από το ποσό του εν λόγω επιδόματος και να μην περιθάλπεται με δαπάνες του Δημοσίου σε νοσηλευτικό ή προνοιακό ίδρυμα κλειστής περίθαλψης για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο του τριμήνου.

Το μηνιαίο ποσό οικονομικής ενίσχυσης ανέρχεται σε 230€. Από στοιχεία των πινάκων πληρωμών της Διεύθυνσης Πρόνοιας προκύπτει ότι τον Ιούνιο του 2006 στο Ν. Μεσσηνίας επιδοτήθηκαν 1182 άτομα ενώ τον Ιούνιο του 2006 επιδοτήθηκαν 1262 άτομα.

4.4.6 Οικονομική ενίσχυση Εγκεφαλικής Παράλυσης

Δικαιούχοι της συγκεκριμένης οικονομικής ενίσχυσης είναι άτομα με εγκεφαλική παράλυση (σπαστικά) ηλικίας 0 - 18 ετών είτε είναι ασφαλισμένα είτε είναι ανασφάλιστα, εκτός αν λαμβάνουν οικονομικό βοήθημα ως τετραπληγικά, παραπληγικά βάσει των διατάξεων των νόμων 1140/81 και 1284/82 από τους Ασφαλιστικούς Οργανισμούς ή από τις Δ/σεις και τα Τμήματα Κοινωνικής Πρόνοιας και Υγιεινής.

Το καταβαλλόμενο μηνιαίο επίδομα, ανέρχεται στο ποσό των 532€. Από στοιχεία των πινάκων πληρωμών της Διεύθυνσης Πρόνοιας προκύπτει ότι τον Ιούνιο του 2006 στο Ν. Μεσσηνίας επιδοτήθηκαν 5 άτομα ενώ τον Ιούνιο του 2007 στο Ν. Μεσσηνίας επιδοτήθηκαν 11 άτομα.

4.4.7 Οικονομική ενίσχυση Κινητικά Αναπήρων για Καύσιμα

Η οικονομική ενίσχυση καυσίμων χορηγείται σε άτομα με κινητική αναπηρία των δυο κάτω άκρων σε ποσοστό 80% και άνω ή σε άτομα που έχουν ακρωτηριαστεί. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να κατέχουν Ι.Χ. επιβατικό αυτοκίνητο, το οποίο να έχει εισαχθεί με απαλλαγή τέλους ταξινόμησης, προσκομίζοντας την απόφαση ατελούς εισαγωγής της αρμόδιας τελωνειακής αρχής.

Το καταβαλλόμενο μηνιαίο επίδομα, ανέρχεται στο ποσό των 165€. Από στοιχεία των πινάκων πληρωμών της Διεύθυνσης Πρόνοιας προκύπτει ότι τον Ιούνιο του 2006 στο Ν. Μεσσηνίας επιδοτήθηκαν 71 άτομα ενώ τον Ιούνιο του 2006 επιδοτήθηκαν 78 άτομα αντίστοιχα.

4.4.8 Χορήγηση μηνιαίου Στεγαστικού Επιδόματος

Η στεγαστική συνδρομή χορηγείται σε ανασφάλιστα μοναχικά ηλικιωμένα άτομα άνω των 65 ετών και σε ανασφάλιστα ζεύγη εφόσον ο ένας εκ των δύο έχει συμπληρώσει τα 65 έτη που στερούνται ιδιόκτητης στέγης και διαμένουν σε μισθωμένο οίκημα.

Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να συντρέχει περίπτωση οικονομικής αδυναμίας κατά την έννοια των διατάξεων του Ν.57/73 και να μην διαθέτουν εισόδημα από οποιαδήποτε πηγή προερχόμενο, της ημεδαπής ή αλλοδαπής ή ακίνητη περιουσία στοιχεία ικανά να τους παρέχουν τη δυνατότητα αντιμετώπισης των στεγαστικών αναγκών.

4.4.9 Οικονομική ενίσχυση Χανσενικών

Δικαίωμα οικονομικής ενίσχυσης έχουν :

α. Οι χανσενικοί ασθενείς που περιθάλπονται ως εσωτερικοί στο Θεραπευτήριο Χρόνιων Παθήσεων Αττικής (Θ.Χ.Π.Α.).

β. Τα εξαρτώμενα μέλη της οικογένειας του χανσενικού ασθενή ή εκείνα που δεν μπορούν να εργαστούν εξαιτίας αναπηρίας ή νόσου και συντηρείται οικονομικά από αυτόν για όσο διάστημα αυτός νοσηλεύεται στο Θ.Χ.Π.Α.

γ. Τα ανήλικα παιδιά του χανσενικού ασθενή.

Το καταβαλλόμενο μηνιαίο επίδομα για τις παραπάνω κατηγορίες ανέρχεται στο ποσό των 266€.

δ. Οι χανσενικοί ασθενείς που νοσηλεύονται κατ' οίκον και απέχουν λόγω της νόσου από την εργασία τους.

ε. Οι αποθεραπευθέντες από τη νόσο του Χάνσεν, που εξήλθαν ή που εξέρχονται με εξιτήριο από το Θ.Χ.Π.Α. ή από το πρώην Δημόσιο Νοσοκομείο Λοιμωδών Νοσημάτων Αθηνών ή το πρώην Κέντρο Κοινωνικής Αποκατάστασης Χανσενικών, ανεξάρτητα από το χρόνο παραμονής τους σε αυτά και παραμένουν στο οικογενειακό τους περιβάλλον.

Το καταβαλλόμενο μηνιαίο επίδομα για τις κατηγορίες αυτές ανέρχεται στο ποσό των 532€.

Από στοιχεία των πινάκων πληρωμών προκύπτει ότι τον Ιούνιο του 2006 στο Ν. Μεσσηνίας της Διεύθυνσης Πρόνοιας επιδοτήθηκαν 5 άτομα ενώ τον Ιούνιο του 2007 επιδοτήθηκαν 5 άτομα.

4.4.10 Οικονομική ενίσχυση Τετραπληγικών – Παραπληγικών – Ακρωτηριασμένων Ασφαλισμένων του Δημοσίου και Ανασφάλιστων

Δικαιούχοι της συγκεκριμένης οικονομικής ενίσχυσης είναι οι πάσχοντες από νόσους που οδηγούν σε παραπληγία (παράλυση κάτω άκρων), τετραπληγία (παράλυση άνω και κάτω άκρων), οι ακρωτηριασμένοι με μονό ή διπλό ακρωτηριασμό 67% και άνω, καθώς και όσοι επιφέρουν παρόμοια κατάσταση λόγω βλαβών των ριζών μυών – ριζών νεύρων, ασφαλισμένοι του Δημοσίου ή ανασφάλιστοι.

Το ύψος του επιδόματος ανέρχεται στο ποσό των 587€. Από στοιχεία των πινάκων πληρωμών της Διεύθυνσης Πρόνοιας προκύπτει ότι τον Ιούνιο του 2006 στο Ν. Μεσσηνίας επιδοτήθηκαν 22 ανασφάλιστα άτομα και 34 ασφαλισμένοι Δημοσίου ενώ τον Ιούνιο του 2006 επιδοτήθηκαν 22 ανασφάλιστα άτομα και 50 ασφαλισμένοι Δημοσίου.

4.4.11 Επίδομα Απροστάτευτων Παιδιών

Χορηγείται:

Σε παιδιά ηλικίας μέχρι 16 ετών που ζουν με την δική τους οικογένεια ή με συγγενείς έως και του τρίτου βαθμού εξ' αίματος ή εξ' αγχιστείας και είναι:

1. Ορφανά από δύο γονείς
2. Ορφανά από πατέρα
3. Παιδιά που ο πατέρας δεν μπορεί να αναλάβει τη συντήρησή τους λόγω:
 - α. σωματικής ή διανοητικής ανικανότητας
 - β. ασθένειας (αναπηρία 67% και άνω)
 - γ. ηθικής αναξιοτήτας
 - δ. εγκατάλειψης
 - ε. φυλάκισης πέραν των τριών μηνών
 - στ. στράτευσης

4. Εκτός γάμου

5. Εισαγωγή του πατέρα σε ίδρυμα ψυχικών και διανοητικά πασχόντων ατόμων ή σε θεραπευτήρια (μετά την έξοδό τους για 2 χρόνια).

Δεν παρέχεται η οικονομική ενίσχυση στα απροστάτευτα παιδιά που βρίσκονται σε ιδρύματα που παρέχουν δωρεάν υπηρεσίες και περίθαλψη και λειτουργούν όλο το χρόνο σε 24ωρη βάση. Το οικογενειακό εισόδημα να μην υπερβαίνει το όριο που καθορίζεται κάθε φορά με προεδρικό διάταγμα.

4.4.12 Επίδομα Μητρότητας

Χορηγείται:

1. Σε κάθε άτομο που ανήκει στο γυναικείο φύλο, ανεξάρτητα από ηλικία, ιθαγένεια, φυλή ή θρησκεία εφόσον έχει άδεια νόμιμης παραμονής στην χώρα μας.
2. Στις εργαζόμενες ανασφάλιστες μητέρες που δεν έχουν το δικαίωμα να αξιώσουν τις παροχές αυτές από ασφαλιστικό φορέα.
3. Στις μητέρες που έχουν μαζί με την οικογένειά τους μηνιαίο εισόδημα 600€ σύμφωνα με το έγγραφο Π2Β/3904/96, του Υπουργείου Υγείας & Πρόνοιας.

4.4.13 Χορήγηση βιβλιαρίου Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης Ανασφάλιστων Πολιτών

Δικαιούχοι νοσοκομειακής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης είναι:

Ανασφάλιστα άτομα που το οικογενειακό τους εισόδημα δεν ξεπερνά το ποσό των 6.000€.

- Όταν υπάρχει έλλειψη της ασφαλιστικής κάλυψης.
- Όταν το ανασφάλιστο άτομο δεν δικαιούται ασφαλιστική κάλυψη από κανένα ασφαλιστικό φορέα ήτοι βεβαίωση Ι.Κ.Α., Ο.Γ.Α., Τ.Ε.Β.Ε. ή άλλου ταμείου κατά την κρίση της Υπηρεσίας.
- όταν υπάρχει οικονομική αδυναμία του αιτούντος, δηλαδή επικυρωμένο αντίγραφο του εκκαθαριστικού σημειώματος της Εφορίας ή υπεύθυνη δήλωση περί μη υποβολής φορολογικής δήλωσης, θεωρημένη από την Εφορία.

4.4.14 Χορήγηση μηνιαίας οικονομικής ενίσχυσης Περιθαλψης Ομογενών Ελλήνων Προσφύγων

Δικαιούχοι της συγκεκριμένης οικονομικής ενίσχυσης είναι:

- Οι συμπληρώσαντες το 60^ο έτος της ηλικίας τους ομογενείς Έλληνες το γένος ή την ιθαγένεια από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, τη Κίνα, τη Τουρκία ή την Αίγυπτο υπό την προϋπόθεση ότι έχουν έρθει στην Ελλάδα μετά το έτος 1944 και δεν αποκαταστάθηκαν επαγγελματικά, δεν έχουν εισόδημα ή άλλο περιουσιακό στοιχείο από την εκμετάλλευση των οποίων να μπορούν να αποκτήσουν εισόδημα περισσότερο από την εκάστοτε χορήγηση από τον Ο.Γ.Α. σύνταξη γήρατος.
- Οι οικονομικά αδύνατοι ομογενείς φοιτητές και σπουδαστές ανώτατων, ανώτερων και επαγγελματικών σχολών από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, την Κίνα.

4.4.15 Χορήγηση Δελτίου Κυκλοφορίας Πολιτικού Αναπήρου

Με το εν λόγω δελτίο παρέχεται στους δικαιούχους δωρεάν διακίνηση στις αστικές συγκοινωνίες της πόλης μόνιμης κατοικίας τους και κατά 50% μειωμένο εισιτήριο στα υπεραστικά λεωφορεία και στα μεταφορικά μέσα του Οργανισμού Σιδηροδρόμων Ελλάδος

Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να κατέχουν Γνωμάτευση Α' βάρθμιας Υγειονομικής Επιτροπής περί αναπηρίας 67% και άνω από οποιαδήποτε ταμείο.²⁶

²⁶ Πηγή: ΦΕΚ 220, ΚΑΕ 2729

4.4. Αριθμός επιδοτούμενων στην Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μεσσηνίας

Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μεσσηνίας επιδοτεί μηνιαίως 2503 Άτομα με Ειδικές Ανάγκες. Πιο αναλυτικά:

Επιδόματα		Αριθμός Επιδοτούμενων	Χρηματικό Ποσό μηνιαίως σε €
Βαριά Νοητική Καθυστέρηση με Δείκτη Νοημοσύνης < 30		338	260€
Παραπληγικοί	Ανασφάλιστοι	22	587€
	Δημοσίου	50	
Αιμολυτικές Παθήσεις	Μεσογειακή αναιμία	56	266€
	Αιμορροφιλία AIDS	25	532€
Κωφλαλία (εκ γενετής)		116	266€
Βαριά Αναπηρία		1.262	230€
Τυφλότητα	Συνταξιούχοι	505	266€
	Ανασφάλιστοι, Έμμεσα Ασφαλισμένοι	35	532€
Εγκεφαλική παράλυση		11	532€
Χανσενικοί		5	532€
Καύσιμα Κίνησης		78	165€
Σύνολο Α.Μ.Ε.Α.		2503	

Πίνακας 2: Επιδοτούμενοι στο Νομό Μεσσηνίας

Πηγή: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μεσσηνίας – Διεύθυνση Πρόνοιας

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΜΕ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Ο ερευνητικός πληθυσμός της έρευνας ήταν κάτοικοι του Νομού Μεσσηνίας γονείς, μαθητές, εργαζόμενοι, ηλικιωμένοι κ.λπ. Το μέγεθος του δείγματος ήταν 58 άνδρες και 92 γυναίκες .

Η ερευνητική μέθοδος που εφαρμόστηκε σε αυτό το μέρος της έρευνας είναι η μέθοδος λήψης δεδομένων με ερωτηματολόγιο. Στόχος αυτής της μεθόδου ήταν η αποτύπωση των αντιλήψεων των πολιτών απέναντι στα ΑμεΑ. Για τις ανάγκες της έρευνας κατασκευάστηκε από την ερευνήτρια (1) ερωτηματολόγιο το οποίο αποτελούσε ερωτήσεις κλειστού τύπου. Οι ερωτήσεις αυτές διακρίνονταν σε διχοτομημένες (ΝΑΙ / ΟΧΙ) και πολλαπλής επιλογής.

Η επιλογή των κλειστών ερωτήσεων αποσκοπούσαν στις όσο το δυνατόν πιο συστηματοποιημένες απαντήσεις, οι οποίες θα μπορούσαν εύκολα να ομαδοποιηθούν και να επεξεργαστούν.

Η διαδικασία συλλογής δεδομένων που ακολουθήθηκε ήταν η εξής: αρχικά γινόταν από την ερευνήτρια μια ενημέρωση σχετικά με τον σκοπό αυτής της έρευνας και τον τρόπο συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου. Στη συνέχεια οριζόταν η ημέρα, (μετά από δυο ή τρεις ημέρες) στην οποία θα μπορούσε η ερευνήτρια να παραλάβει το ερωτηματολόγιο συμπληρωμένο.

Τα ευρήματα της έρευνας και οι σχετικοί πίνακες παρατίθενται στα κεφάλαια που ακολουθούν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 Σκοπός της έρευνας

Με την μέτρηση των αποτελεσμάτων της έρευνας θα αποτυπωθούν οι αντιλήψεις και οι στάσεις της κοινωνίας απέναντι στα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες και θα αναδειχθούν τα προβλήματα που υπάρχουν στον Νομό Μεσσηνίας που πιθανόν να καθιστούν αδύνατη την επανένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο.

5.2 Μεθοδολογικό πλαίσιο της έρευνας

Η έρευνα γνώμης πολιτών για τα "Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στο Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές" άρχισε τον Ιούνιο του 2007 και τελείωσε τον Μάρτιο του 2008. Τα στάδια και τα εργαλεία της ερευνητικής διαδικασίας είναι τα παρακάτω:

5.2.1 Εργαλεία της έρευνας

Η ερευνητική μέθοδος που εφαρμόστηκε στην παρούσα έρευνα είναι η μέθοδος λήψης δεδομένων με ερωτηματολόγιο (βλ. Παράρτημα II, σελ. 137-140) το οποίο συμπληρώνεται από τους συμμετέχοντες στην έρευνα. Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από ερωτήσεις κλειστού τύπου που διακρίνονται σε:

- Διχοτομημένες (ΝΑΙ / ΟΧΙ),
- Πολλαπλής επιλογής

Η δημιουργία του ερωτηματολογίου συντάχθηκε από την ερευνήτρια και περιλαμβάνει κατηγορίες ερωτήσεων που αφορούν:

- Δημογραφικά και κοινωνικά στοιχεία
- Το άμεσο περιβάλλον των συμμετεχόντων στην έρευνα
- Γενικές ερωτήσεις

5.2.2 Επιλογή χώρου συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων

Ως κατάλληλος χώρος για την έρευνα επιλέχθηκε το σπίτι, το γραφείο, το φροντιστήριο και η εργασία των συμμετεχόντων.

Το συμμετέχων στην έρευνα άτομο ενημερωνόταν σχετικά με τον σκοπό αυτής της έρευνας και τον τρόπο συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου γινόταν δύο φορές την εβδομάδα από τις 12:00 έως 14:00 και από 18:00 έως 20:00.

5.2.3 Το μέγεθος του δείγματος

Το μέγεθος του δείγματος στο Νομό Μεσσηνίας ήταν 150 άτομα από τα οποία 58 ήταν άνδρες με ποσοστό 38,7% και 92 ήταν γυναίκες με ποσοστό 61,3%. Εκτιμώ ότι κρίνεται αρκετά ικανοποιητικό για τον στόχο και την αξιοπιστία της εν λόγω έρευνας.

5.2.4 Καταχώριση και επεξεργασία δεδομένων

Η καταχώριση των ερωτηματολογίων πρώτα έγινε στο πρόγραμμα EXCELL, έτσι ώστε να μπορεί να γίνει πιο εύκολη επεξεργασία και στην συνέχεια με το πρόγραμμα ACCESS.

5.2.5 Περιορισμοί της έρευνας

Αξίζει να αναφερθεί ότι, κατά την διάρκεια της έρευνας ο περιορισμός που παρατηρήθηκε και καθιστούσε την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου αδύνατη, ήταν ότι πολλοί από τους ερωτηθέντες νόμιζαν ότι η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου θα γινόταν επώνυμα όπου κάτι τέτοιο δεν ίσχυε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Οι συγκεντρωτικές πληροφορίες απεικονίζονται στους πίνακες 1α-1χ έως 7α-7χ στο Παράρτημα II και κατηγοριοποιούνται έτσι ώστε να είναι εφικτή η σύγκριση ανά ηλικία, φύλλο, οικογενειακή κατάσταση, υπηκοότητα, επάγγελμα, γραμματικές γνώσεις, και περιοχή διαμονής.

6.1 Δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά

6.1.1 Η ηλικία του δείγματος

Ηλικία	Πλήθος	Ποσοστό
15-30 ετών	56	37,3
31-45 ετών	44	29,4
46-60 ετών	32	21,3
61 ετών και άνω	18	12,0
Σύνολο	150	100%

Παρατηρούμε ότι το δείγμα αποτελείται από τις ηλικίες (από 15-61 ετών και άνω) το οποίο χωρίσθηκε σε τέσσερις κατηγορίες ηλικιών (15-30 ετών, 31-45 ετών, 46-60 ετών, 61 ετών και άνω) όπου το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος είναι ηλικίας 15-30 ετών (37,3%) και το μικρότερο από 61 ετών και άνω (12,0%). Στις υπόλοιπες κατηγορίες ηλικιών υπάρχει μια μικρή απόκλιση 1%-6% από το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος. Τα δεδομένα αυτά των ηλικιών προσδιορίζουν την αντικειμενικότητα της γνώμης των πολιτών ανεξαρτήτου ηλικίας.

6.1.2 Το φύλο του δείγματος

Φύλο	Πλήθος	Ποσοστό
Ανδρας	58	38,7
Γυναίκα	92	61,3
Σύνολο	150	100%

Παρατηρούμε ότι η αναλογία του δείγματος είναι 92 γυναίκες με ποσοστό 61,3% και 58 άνδρες με ποσοστό 38,7%.

6.1.3 Η οικογενειακή κατάσταση του δείγματος

Οικογενειακή Κατάσταση	Πλήθος	Ποσοστό
Παντρεμένος/ η	69	46,0
Άγαμος/ η	57	38,0
Διαζευγμένος/ η	13	8,7
Χήρος/ α	11	7,3
Σύνολο	150	100%

Οι παντρεμένοι/ες καταλαμβάνουν το 46,0% σε αντίθεση με τους Άγαμους/ες που καταλαμβάνουν το 38,0% και Διαζευγμένους/ες και Χήρους/ες που καταλαμβάνουν το 8,7% και 7,3% αντίστοιχα. Η αντιπροσώπευση των παντρεμένων είναι κατά πολύ αυξημένη από τις υπόλοιπες κατηγορίες της οικογενειακής κατάστασης.

6.1.4 Η υπηκοότητα του δείγματος

Υπηκοότητα	Πλήθος	Ποσοστό
Ελληνική	133	88,7
Όχι Ελληνική	17	11,3
Σύνολο	150	100%

Η Ελληνική υπηκοότητα έχει το μεγαλύτερο ποσοστό 88,7% έναντι των συμμετεχόντων οι οποίοι δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με ποσοστό 11,3%.

6.1.5 Επάγγελμα του δείγματος

Επάγγελμα	Πλήθος	Ποσοστό
Δημ. Υπάλληλος	38	25,3
Ιδιωτ. Υπάλληλος	34	22,7
Συνταξιούχος/ α	19	12,6
Αγρότης/ σα	9	6,0
Άνεργος/ η	16	10,7
Άλλο	34	22,7
Σύνολο	150	100%

Οι κατηγορίες οι οποίες αντιπροσωπεύουν το δείγμα είναι : Δημόσιος Υπάλληλος 25,3%, Ιδιωτικός Υπάλληλος 22,7%, Συνταξιούχος/α 12,7%, Αγρότης/σα 6,0%, Άνεργος/η 10,7% και η κατηγορία Άλλο 22,7%.

6.1.6 Γραμματικές γνώσεις του δείγματος

Γραμματικές γνώσεις	Πλήθος	Ποσοστό
Δημοτικό	9	6,0
Γυμνάσιο	15	10,0
Λύκειο	53	35,3
Ανώτατη Εκπαίδευση	69	46,0
Μεταπτυχιακά	4	2,7
Σύνολο	150	100%

Οι γραμματικές γνώσεις του δείγματος κατηγοριοποιούνται σε τέσσερις βαθμίδες που είναι: Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, Ανώτατη εκπαίδευση (ΑΕΙ και ΤΕΙ) και Μεταπτυχιακά. Μπορούμε να υποθέσουμε ότι όσοι έχουν γνώσεις Δημοτικού αντιπροσωπεύουν κατά κύριο λόγο ηλικίες από 61 ετών και άνω.

6.1.7 Περιοχή διαμονής του δείγματος

Περιοχή διαμονής	Πλήθος	Ποσοστό
Αστική	91	60,7
Ημιαστική	45	30,0
Αγροτική	14	9,3
Σύνολο	150	100%

Οι περιοχές διαμονής του δείγματος χωρίστηκαν σε τρεις κατηγορίες όπως ακολούθως: Αστική με ποσοστό 60,7%, όπου οι ερωτηθέντες προέρχονταν από πόλεις με πληθυσμό μεγαλύτερο των 20.000 κατοίκων, Ημιαστική με ποσοστό 30,0%, με πληθυσμό από 3.000 έως 20.000 κατοίκους και Αγροτική με ποσοστό 9,3%, με πληθυσμό μικρότερο των 3.000 κατοίκων.

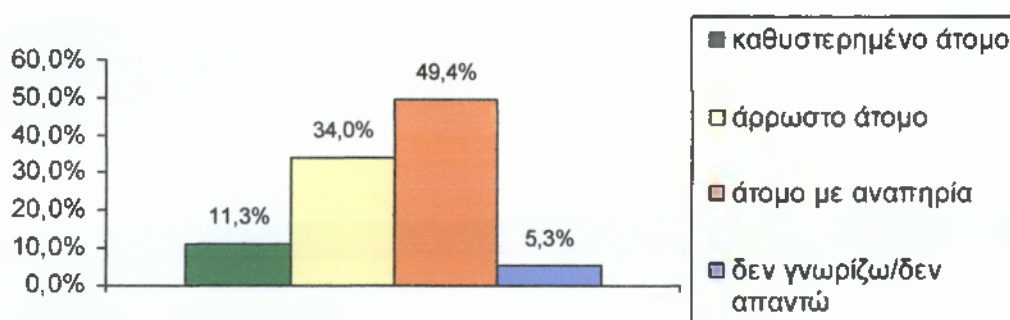
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

7.1 Αξιολόγηση της γνώμης των πολιτών του Νομού Μεσσηνίας για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες

7.1.1 Ηλικία από 15-61 ετών και άνω (πίνακες από 1α έως 1χ, βλ. παράρτημα II, σελ. 142-149)

A. Ερωτήσεις που αφορούν το άμεσο περιβάλλον

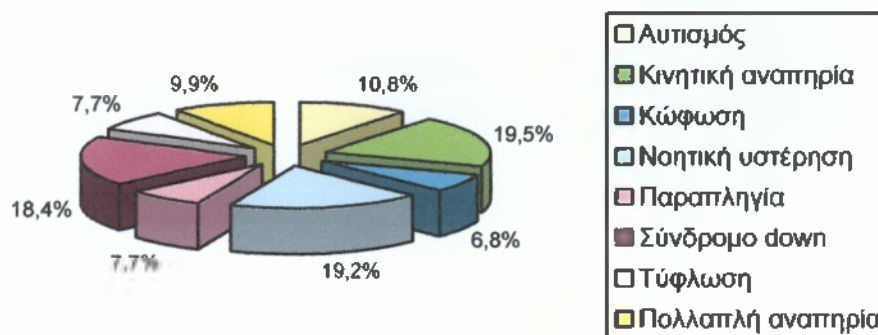
1) Από τα 150 άτομα που απάντησαν στην ερώτηση «Τι πιστεύετε ότι είναι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην απάντηση άτομο με κάποιο είδος αναπηρίας με 49,4%, ακολουθεί η απάντηση άρρωστο άτομο με 34,0% και η απάντηση καθυστερημένο άτομο με 11,3%. Το υπόλοιπο 5,3% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στην ηλικία 15-30 με 24,7% στην απάντηση άτομο με κάποιο είδος αναπηρίας και το μικρότερο στην ηλικία 31-45 με 0% (πίνακας 1α, σελ. 142).

2) Στην ερώτηση «Γνωρίζετε κάποιο Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;» το 86,7% απάντησε πως γνωρίζει κάποιο Άτομο με Ειδικές Ανάγκες σε αντίθεση με το υπόλοιπο ποσοστό 13,3% το οποίο απάντησε πως δεν γνωρίζει. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στην ηλικία 15-30 με 32,0% πως γνωρίζουν κάποιο ΑμεΑ ενώ το μικρότερο εκφράζεται στις ηλικίες 46-60 και 61 ετών και άνω με ποσοστό 2,0% αντίστοιχα (πίνακας 1β, σελ. 142)

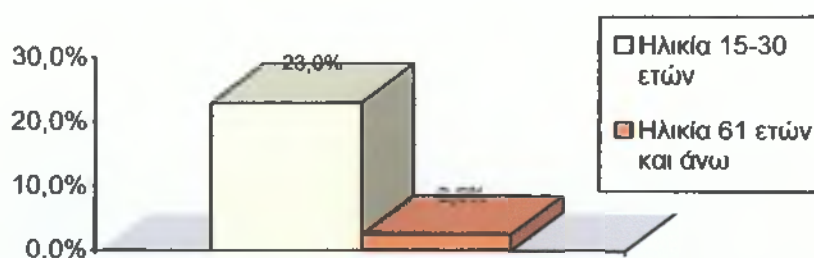
2α) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Σε ποια κατηγορία αναπηρίας ανήκει το Άτομο με Ειδικές Ανάγκες που γνωρίζετε;» το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία κινητική αναπηρία με 19,5%, ακολουθούν οι κατηγορίες αναπηρίας νοητική υστέρηση, σύνδρομο down με 19,2% και 18,4% αντίστοιχα χωρίς σημαντική διαφορά. Το 10,8% παρουσιάζεται στην κατηγορία αυτισμός, το 9,9% στην κατηγορία πολλαπλή αναπηρία, το 7,7%

παρουσιάζεται στις κατηγορίες παραπληγία και τύφλωση και το υπόλοιπο 6,8% στην κατηγορία κώφωση. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στην ηλικία 15-30 με 9,5% στην κατηγορία κινητική αναπηρία ενώ το μικρότερο εκφράζεται στην ηλικία 61 ετών και άνω με 0% στην κατηγορία αυτισμός (πίνακας 1γ, σελ. 142).

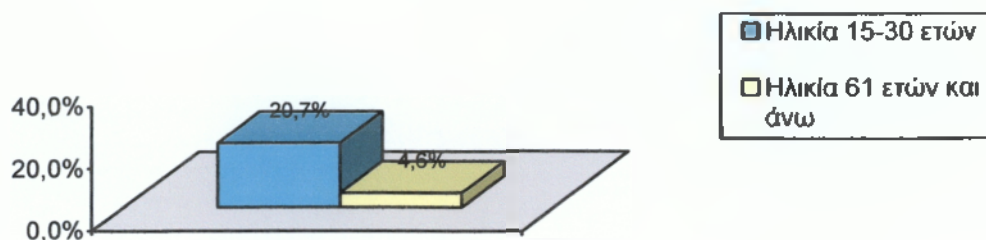
2β) Στην ερώτηση «Έχετε παρατηρήσει κάποια αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγυρου από την δημοσιοποίηση της αναπηρίας του ατόμου αυτού;» το 64,6% απάντησε πως έχει παρατηρήσει κάποια αλλαγή έναντι του 35,4% που απάντησε πως δεν έχει παρατηρήσει κάποια αλλαγή. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στην ηλικία 15-30 με 22,3% πως έχουν παρατηρήσει κάποια αλλαγή ενώ το μικρότερο στην ηλικία 61 ετών και άνω με 2,0% (πίνακας 1δ, σελ. 143).

2γ) Όσον αφορά την ερώτηση «Η αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγυρου ήταν θετική ή αρνητική;» το 51,2% απάντησε πως αυτή ήταν αρνητική σε αντίθεση με το υπόλοιπο 48,8% που ήταν θετική. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στην ηλικία 15-30 με 23,0% στην απάντηση θετική ενώ το μικρότερο στην ηλικία 61 ετών και άνω με ποσοστό 2,5% στην ίδια απάντηση. (πίνακας 1ε, σελ. 143).

3) Ως προς την ερώτηση «Θα αισθανόσασταν ντροπή αν ο κόσμος ήξερε ότι κάποιος στην οικογένειά σας είχε κάποιου είδους αναπηρία;» το 55,3% των ερωτηθέντων απάντησε πως θα αισθανόταν ντροπή σε αντίθεση με το υπόλοιπο 44,7% το οποίο απάντησε πως δεν θα αισθανόταν ντροπή. Το μεγαλύτερο ποσοστό

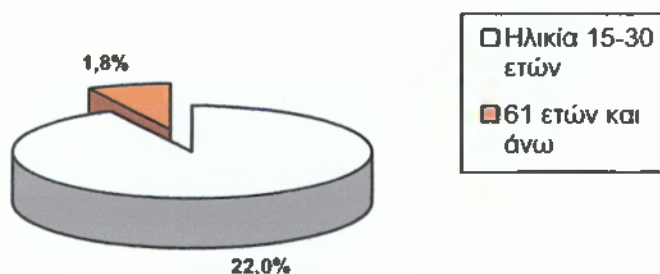
ανά κατηγορία εκφράζεται στην ηλικία 15-30 με 20,7% όπου δεν θα αισθανόντουσαν ντροπή ενώ το μικρότερο στην ηλικία 61 ετών και άνω με ποσοστό 4,6% (πίνακας 1ζ, σελ.143).

4) Από το σύνολο των συμμετεχόντων στην έρευνα που απάντησαν στην ερώτηση «Η αναπηρία ενός συγγενικού σας προσώπου θα επηρέαζε το κοινωνικό σας περιβάλλον;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 32,7% απάντησε καθόλου, ακολουθεί το 28,0% το οποίο απάντησε αρκετά, το 24,0% απάντησε σχεδόν σε καθημερινή βάση και το υπόλοιπο 15,3% λίγο. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στην ηλικία 15-30 με 16,0% στην απάντηση καθόλου ενώ το μικρότερο στην ηλικία 61 ετών και άνω με 0% (πίνακας 1η, σελ. 144).

5α) Στην ερώτηση «Γνωρίζετε την ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη σας;» το 78,7% απάντησε πως γνωρίζει την ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη τους ενώ το υπόλοιπο 21,3% πως όχι. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στην ηλικία 15-30 με 29,3% πως γνωρίζουν την ύπαρξη του ενώ το μικρότερο στην ηλικία 46-60 με ποσοστό 1,3% (πίνακας 1θ, σελ. 144).

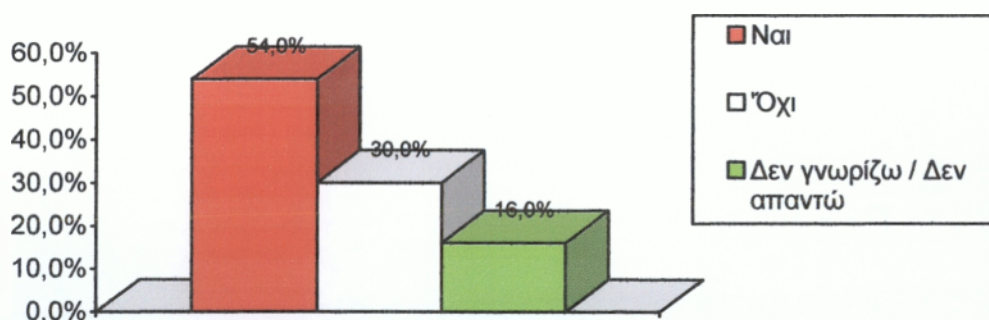
5β) Ως προς την ερώτηση «Πιστεύετε ότι ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου βοηθάει στην εκπαίδευση και την κοινωνικοποίηση ενός παιδιού με Ειδικές Ανάγκες;» το 51,7% απάντησε πως όχι δεν βοηθάει σε αντίθεση με το 48,3% με ελάχιστη διαφορά που απάντησε ναι πως βοηθάει. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στην ηλικία 15-30 με 22,0% πως δεν βοηθάει και το μικρότερο στην ηλικία 61 ετών και άνω με ποσοστό 1,8% (πίνακας 1ι, σελ. 144).

6) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Θα δεχόσασταν σε περίπτωση που έχετε παιδιά να φοιτεί στο ίδιο σχολείο με το παιδί σας ένα παιδί με Ειδικές Ανάγκες;» το 59,3% απάντησε πως θα δεχόταν ενώ το 24,0% πως δεν θα δεχόταν. Το υπόλοιπο 16,7% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στην ηλικία 15-30 με 24,6% πως θα δεχόταν ενώ το μικρότερο στην ηλικία 46-60 με 0% (πίνακας 1κ, σελ.145).

Β. Γενικές ερωτήσεις

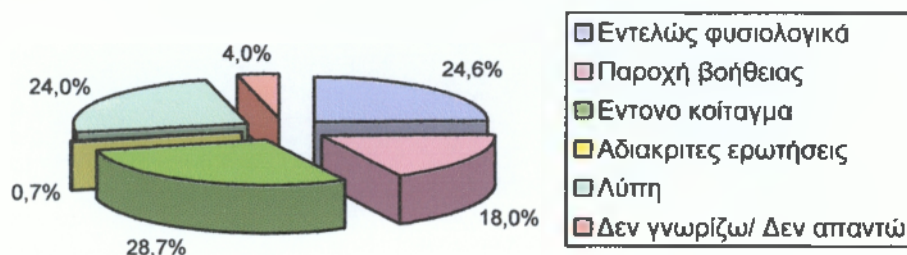
7) Όσον αφορά την ερώτηση «Θα σας ενοχλούσε εάν καθόταν δίπλα σας στο λεωφορείο ένα άτομο με αναπηρία;» το 54,0% των ερωτηθέντων απάντησε πως ναι θα το ενοχλούσε σε αντίθεση με το 30,0% το οποίο απάντησε πως όχι. Το υπόλοιπο 16,0% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στην ηλικία 31-45 με ποσοστό 20,7% ενώ το μικρότερο στην ηλικία 46-60 με 2,0% (πίνακας 1λ, σελ.145).

8) Στην ερώτηση «Θα μπορούσατε να διατηρήσετε μια φιλία με κάποιον που στην πορεία της φιλίας σας εμφάνισε κάποιου είδους αναπηρία;» το 55,3% απάντησε πως θα μπορούσε σε αντίθεση με το 28,0% το οποίο απάντησε πως δεν θα μπορούσε. Το υπόλοιπο 16,7% εκφράζεται στην κατηγορία δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στην ηλικία 15-30 με ποσοστό 23,3% ενώ το μικρότερο στην ηλικία 61 ετών και άνω με 0,6% (πίνακας 1μ, σελ.145).

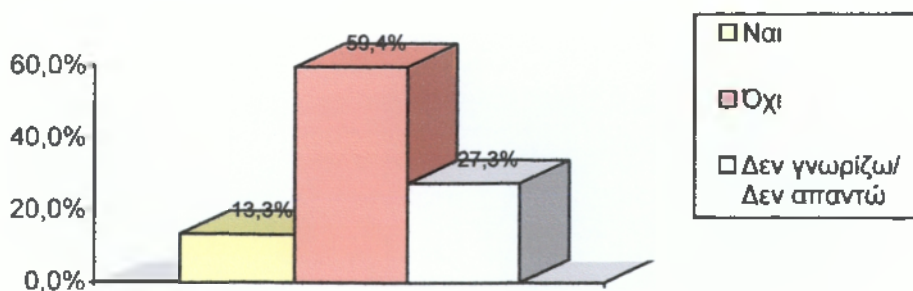
9) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Πως θα αντιδρούσατε αν συναντούσατε τυχαία σ' ένα δημόσιο χώρο ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;» το 28,7% απάντησε πως θα κοιτούσε επίμονα, το 24,6% απάντησε πως θα αντιδρούσε εντελώς φυσιολογικά, το 24,0% απάντησε πως θα λυπόταν, το 18,0% απάντησε πως θα πλησίαζε με σκοπό να παρέχει βοήθεια, το 0,7% απάντησε πως θα έκανε αδιάκριτες ερωτήσεις και το υπόλοιπο 4,0% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν

απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στην ηλικία 15-30 με ποσοστό 11,3% πως θα αντιδρούσε εντελώς φυσιολογικά ενώ το μικρότερο στις ηλικίες 46-60 και 61 ετών και άνω με 0% (πίνακας 1ν, σελ. 146).

10) Ως προς την ερώτηση «Πιστεύετε ότι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες μπορεί να εργαστεί σε κανονική δουλειά;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 49,3% απάντησε ανάλογα με το είδος της αναπηρίας, το 30,7% απάντησε πως δεν μπορεί να εργαστεί, μόνο το 14,0% απάντησε πως μπορεί να εργαστεί ενώ το υπόλοιπο 6,0% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στην ηλικία 15-30 με ποσοστό 25,3% στην απάντηση ανάλογα με το είδος της αναπηρίας ενώ το μικρότερο εκφράζεται στην ηλικία 61 ετών και άνω με 0% (πίνακας 1ξ, σελ. 146).

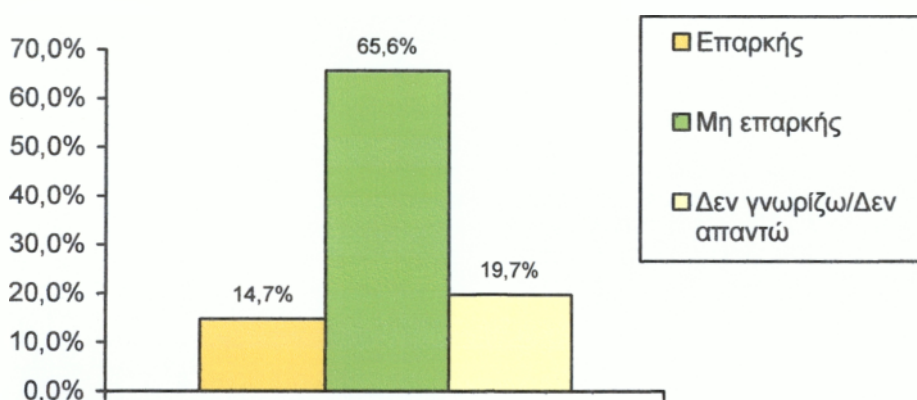
11) Όσον αφορά την ερώτηση «Πιστεύετε ότι στην πόλη σας δίνονται ευκαιρίες σε Άτομα με Ειδικές Ανάγκες να εργαστούν;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 59,4% απάντησε πως δεν δίνονται ευκαιρίες σε ΑμεΑ να εργαστούν, το 13,3% απάντησε πως δίνονται ευκαιρίες ενώ το υπόλοιπο 27,3%, αρκετά μεγάλο ποσοστό απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στην ηλικία 31-45 με 20,7% ενώ το μικρότερο εκφράζεται στην ηλικία 61 ετών και άνω με 0% (πίνακας 1ο, σελ. 146).

12α) Από το σύνολο των συμμετεχόντων στην έρευνα που απάντησαν στην ερώτηση «Η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει στην στήριξη των ΑμεΑ;» το 70,7%

απάντησε πως συμμετέχει ενώ το υπόλοιπο 29,3% απάντησε πως δεν συμμετέχει. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στην ηλικία 15-30 με ποσοστό 24,7% ενώ το μικρότερο στην ηλικία 61 ετών και άνω με ποσοστό 2,7% (πίνακας 1π, σελ.147).

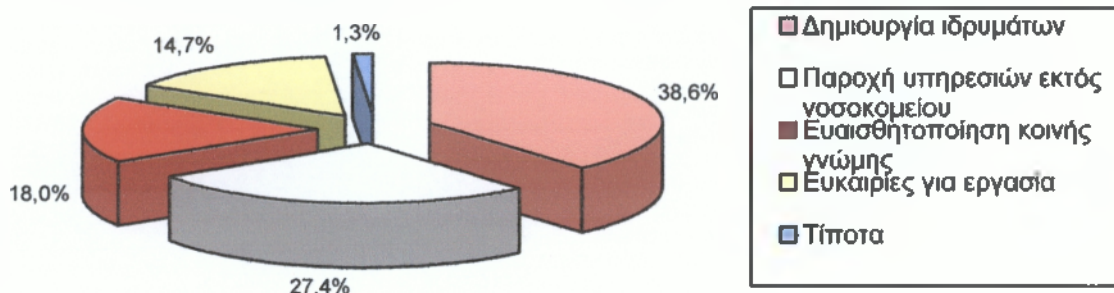
12β) Στην ερώτηση «Θεωρείτε τη συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης επαρκή ή μη επαρκή;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 65,6% απάντησε πως η συμμετοχή αυτή είναι μη επαρκής, το 14,7% απάντησε πως είναι επαρκής και το υπόλοιπο 19,7% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στην ηλικία 15-30 με 23,5% ενώ το μικρότερο εκφράζεται στην ηλικία 45-60 ετών με 0% (πίνακας 1ρ, σελ. 147).

13) Ως προς την ερώτηση «Ας υποθέσουμε ότι δημιουργείται στην γειτονιά σας ένα κέντρο στήριξης για ΑμεΑ. Θα ήσασταν υπέρ, κατά, αδιάφορος/η ή θα σας ενοχλούσε;» το 46,0% απάντησε πως θα ήταν υπέρ, το 36,6% απάντησε πως θα ήταν αδιάφορος/η, το 9,4% απάντησε πως θα ήταν κατά ενώ το υπόλοιπο 8,0% απάντησε πως θα το ενοχλούσε. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στην ηλικία 15-30 με 18,0% ενώ το μικρότερο εκφράζεται στις ηλικίες 31-45 και 61 ετών και άνω με ποσοστό 0,7% αντίστοιχα (πίνακας 1σ, σελ. 147).

14) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Ποια πιστεύετε ότι πρέπει να είναι η συμβολή του κράτους στην πόλη σας για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 38,6% απάντησε την δημιουργία περισσότερων ιδρυμάτων, το 27,4% απάντησε να παρέχονται περισσότερες ευκαιρίες εκτός νοσοκομείου ώστε αυτά τα άτομα να μπορούν να ζουν στα σπίτια τους, το 18,0% απάντησε να ευαισθητοποιηθεί η κοινή γνώμη, το 14,7% απάντησε να αυξηθούν οι ευκαιρίες για εργασία & ψυχαγωγία των αναπήρων και το υπόλοιπο 1,3% απάντησε να μην γίνει τίποτα. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία

εκφράζεται στην ηλικία 15-30 με 11,3% την δημιουργία ιδρυμάτων ενώ το μικρότερο στις ηλικίες 46-60 και 61 ετών και άνω με 0% (πίνακας 1τ, σελ. 148).

15α) Στην ερώτηση «Πιστεύετε ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν εύκολη πρόσβαση σε υποδομές, υπηρεσίες και αγαθά;» το 67,3% απάντησε πως δεν έχουν εύκολη πρόσβαση, το 31,3% απάντησε πως έχουν εύκολη πρόσβαση και το υπόλοιπο 1,4% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στην ηλικία 15-30 με 25,3% ενώ το μικρότερο στις ηλικίες 46-60 και 61 ετών και άνω με 0% (πίνακας 1υ, σελ. 148).

15β) Όσον αφορά την ερώτηση «Θεωρείται τις υποδομές αυτές επαρκείς ή μη επαρκείς;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 85,8% απάντησε πως είναι μη επαρκείς ενώ το 12,2% απάντησε πως είναι επαρκείς, το υπόλοιπο 2,0% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στην ηλικία 15-30 με ποσοστό 31,3% ενώ το μικρότερο στις υπόλοιπες ηλικίες με 0% (πίνακας 1φ, σελ. 148).

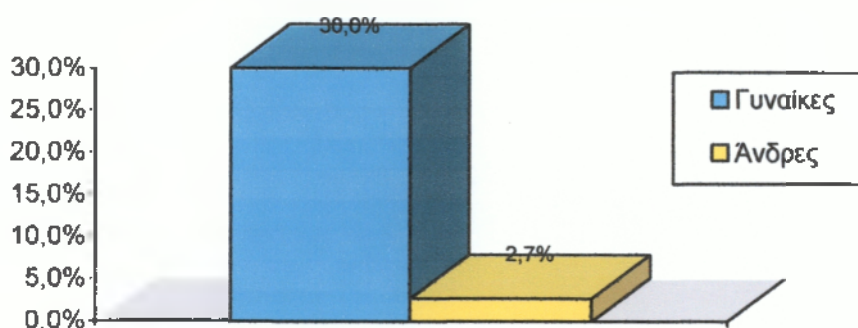
16) Ως προς την ερώτηση «Πόσο σημαντική πιστεύετε ότι είναι η ενημέρωση του κοινού για τις ιδιαιτερότητες των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες;» το 71,0% απάντησε πως θεωρεί την ενημέρωση του κοινού πολύ σημαντική, το 19,5% απάντησε λίγο ενώ το 9,5% απάντησε καθόλου. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στην ηλικία 15-30 με ποσοστό 27,2% στην απάντηση πολύ ενώ το μικρότερο στην ηλικία 61 ετών και άνω με 0,7% στην απάντηση καθόλου (πίνακας 1χ, σελ. 149).

Η ηλικία που παρουσιάζει τα υψηλότερα ποσοστά στις ερωτήσεις είναι η ηλικία 15-30 ετών η οποία εμφανίζεται ενημερωμένη και ευαισθητοποιημένη σχετικά με τα ΑμεΑ. Αυτό σημαίνει πως σε ένα μεγάλο βαθμό έχει αποβάλλει τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις του παρελθόντος και έχει διαμορφώσει την δική της εικόνα προς τα άτομα αυτά. Αντίθετα η ηλικία 61 ετών και άνω εμφανίζει στοιχεία προκατάληψης και ελλιπούς ενημέρωσης.

7.1.2 Κατά φύλο (πίνακες από 2α έως 2χ, βλ. παράρτημα II, σελ. 151-158)

A. Ερωτήσεις που αφορούν το άμεσο περιβάλλον

1) Από τους συμμετέχοντες στην έρευνα που απάντησαν στην ερώτηση «Τι πιστεύετε ότι είναι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην απάντηση άτομο με κάποιο είδος αναπηρίας με 49,4%. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στις γυναίκες με 30,0%, στην απάντηση άτομο με κάποιο είδος αναπηρίας σε αντίθεση με τους άνδρες με ποσοστό 19,3%, ενώ το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται και στην κατηγορία των ανδρών με 2,7% στην απάντηση δεν γνωρίζω / δεν απαντώ (πίνακας 2α, σελ. 151).

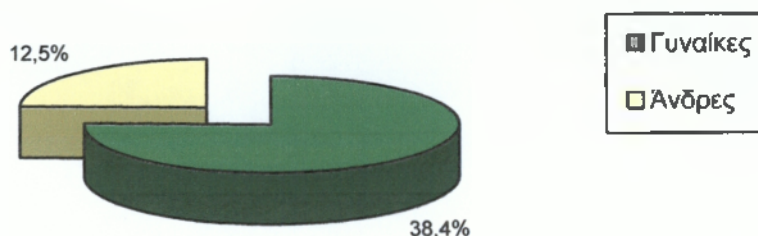

2) Στην ερώτηση «Γνωρίζετε κάποιο Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 86,7% απάντησε πως γνωρίζει κάποιο Άτομο με Ειδικές Ανάγκες. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στις γυναίκες με 55,3% στην απάντηση πως γνωρίζουν κάποιο ΑμεΑ σε αντίθεση με τους άνδρες με 31,4%. Στην κατηγορία των γυναικών παρουσιάζεται και το μικρότερο ποσοστό με 6,0% στην απάντηση πως δεν γνωρίζουν κάποιο ΑμεΑ (πίνακας 2β, σελ. 151).

2α) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Σε ποια κατηγορία αναπηρίας ανήκει το Άτομο με Ειδικές Ανάγκες που γνωρίζετε;» το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία κινητική αναπηρία. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στις γυναίκες με 14,6% στην απάντηση σύνδρομο down σε αντίθεση με τους άνδρες με 10,0% στην απάντηση νοητική υστέρηση, ενώ το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στους άνδρες με 2,3% στην κατηγορία αναπηρίας παραπληγία (πίνακας 2γ, σελ. 151).

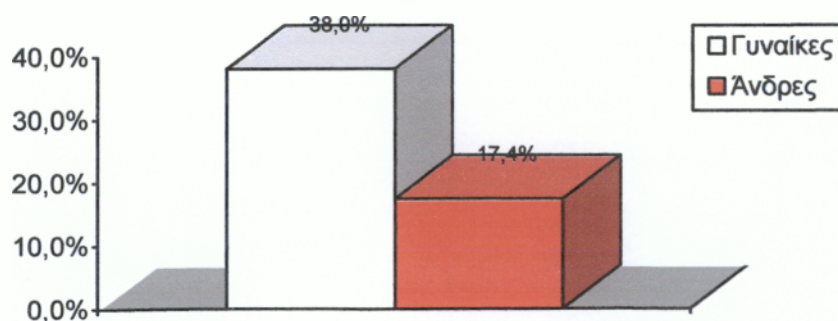
2β) Στην ερώτηση «Έχετε παρατηρήσει κάποια αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περίγυρου από την δημοσιοποίηση της αναπηρίας του ατόμου αυτού;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 64,6% απάντησε πως έχει παρατηρήσει κάποια

αλλαγή. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στις γυναίκες οι οποίες με 38,4% απάντησαν πως έχουν παρατηρήσει κάποια αλλαγή σε αντίθεση με τους άνδρες με 26,2%. Το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία των ανδρών με 12,5% πως δεν έχουν παρατηρήσει κάποια αλλαγή (πίνακας 2δ, σελ. 152).

2γ) Όσον αφορά την ερώτηση «Η αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγύρου ήταν θετική ή αρνητική;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 51,2% απάντησε πως αυτή ήταν αρνητική. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στις γυναίκες με 33,3% στην απάντηση θετική σε αντίθεση με τους άνδρες με 23,2%, ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία των ανδρών με 15,5% στην απάντηση θετική (πίνακας 2ε, σελ. 152).

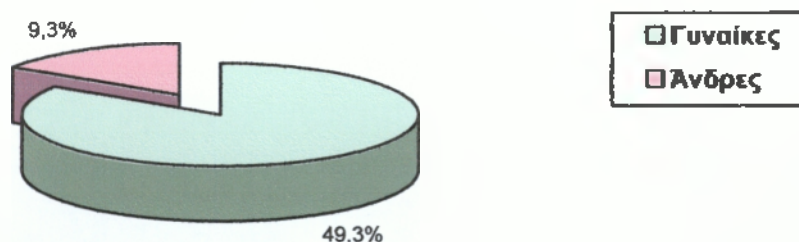
3) Ως προς την ερώτηση «Θα αισθανόσασταν ντροπή αν ο κόσμος ήξερε ότι κάποιος στην οικογένειά σας είχε κάποιου είδους αναπηρία;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 55,3% των ερωτηθέντων απάντησε πως θα αισθανόταν ντροπή. Το μεγαλύτερο ποσοστό εκφράζεται στην κατηγορία των γυναικών με 38,0% οι οποίες απάντησαν πως θα αισθανόντουσαν ντροπή σε αντίθεση με την κατηγορία των ανδρών με 21,3%, ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία των ανδρών με 17,4% πως δεν θα αισθανόντουσαν ντροπή (πίνακας 2ζ, σελ. 152).

4) Από το σύνολο των συμμετεχόντων στην έρευνα που απάντησαν στην ερώτηση «Η αναπηρία ενός συγγενικού σας προσώπου θα επηρέαζε το κοινωνικό

σας περιβάλλον;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 32,7% απάντησε καθόλου. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στις γυναίκες με 24,0% στην απάντηση αρκετά σε αντίθεση με τους άνδρες με 4,0% ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στους άνδρες με 6,7% στην απάντηση λίγο (πίνακας 2η, σελ. 153).

5α) Στην ερώτηση «Γνωρίζετε την ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη σας;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 78,7% απάντησε πως γνωρίζει την ύπαρξη του. Το μεγαλύτερο ποσοστό εκφράζεται στην κατηγορία των γυναικών με 49,3% στην απάντηση πως γνωρίζουν την ύπαρξή του σε αντίθεση με τους άνδρες με 29,4% ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στους άνδρες με 9,3% πως δεν γνωρίζουν την ύπαρξή του (πίνακας 2θ, σελ. 153).

5β) Ως προς την ερώτηση «Πιστεύετε ότι ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου βοηθάει στην εκπαίδευση και την κοινωνικοποίηση ενός παιδιού με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 51,7% απάντησε πως δεν βοηθάει. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στις γυναίκες με 30,8% πως δεν βοηθάει σε αντίθεση με τους άνδρες με 20,9% ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στους άνδρες με ποσοστό 17,8% το οποίο απάντησε πως βοηθάει (πίνακας 2ι, σελ. 153).

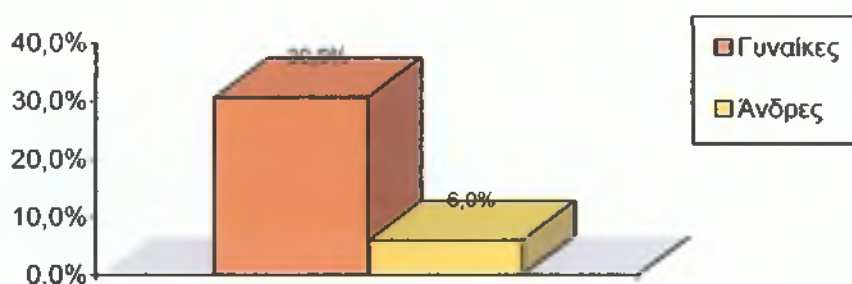
6) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Θα δεχόσασταν σε περίπτωση που έχετε παιδιά να φοιτεί στο ίδιο σχολείο με το παιδί σας ένα παιδί με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 59,3% απάντησε πως θα δεχόταν. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στις γυναίκες με 36,0% πως θα δεχόντουσαν σε αντίθεση με τους άνδρες με 23,3% ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στους άνδρες με 6,7% πως δεν θα δεχόντουσαν (πίνακας 2κ, σελ. 154).

B. Γενικές ερωτήσεις

7) Όσον αφορά την ερώτηση «Θα σας ενοχλούσε εάν καθόταν δίπλα σας στο λεωφορείο ένα άτομο με αναπηρία;» το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων με

54,0% απάντησε πως θα το ενοχλούσε. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στις γυναίκες με 36,0% οι οποίες απάντησαν πως θα τις ενοχλούσε σε αντίθεση με τους άνδρες με 18,0%, ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στους άνδρες με 7,7% στην απάντηση δεν γνωρίζω / δεν απαντώ (πίνακας 2λ, σελ. 154).

8) Στην ερώτηση «Θα μπορούσατε να διατηρήσετε μια φιλία με κάποιον που στην πορεία της φιλίας σας εμφάνισε κάποιου είδους αναπηρία;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 55,3% απάντησε πως θα μπορούσε. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στις γυναίκες με 30,6% οι οποίες απάντησαν πως θα μπορούσαν να διατηρήσουν μια φιλία σε αντίθεση με τους άνδρες με 24,7%, ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στους άνδρες με ποσοστό 6,0% στην απάντηση δεν γνωρίζω / δεν απαντώ (πίνακας 2μ, σελ. 154).

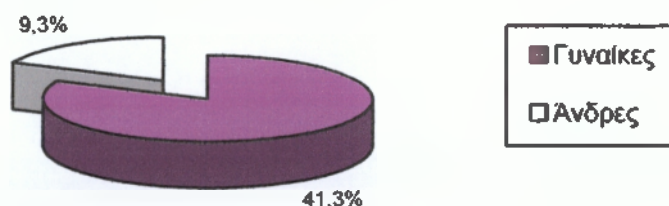

9) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Πως θα αντιδρούσατε αν συναντούσατε τυχαία σ' ένα δημόσιο χώρο ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 28,7% απάντησε πως θα κοιτούσε επίμονα. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στις γυναίκες με 16,0% οι οποίες απάντησαν πως θα κοιτούσαν επίμονα σε αντίθεση με τους άνδρες με 12,7%, ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στους άνδρες με 0% (πίνακας 2ν, σελ. 155).

10) Ως προς την ερώτηση «Πιστεύετε ότι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες μπορεί να εργαστεί σε κανονική δουλειά;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 49,3% απάντησε ανάλογα με το είδος της αναπηρίας. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στις γυναίκες με 34,6% οι οποίες απάντησαν ανάλογα με το είδος της αναπηρίας σε αντίθεση με τους άνδρες με 14,7% οι οποίοι απάντησαν ότι ένα ΑμεΑ δεν μπορεί να εργαστεί, ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στους άνδρες με 4,0% στην απάντηση δεν γνωρίζω / δεν απαντώ (πίνακας 2ξ, σελ. 155).

11) Όσον αφορά την ερώτηση «Πιστεύετε ότι στην πόλη σας δίνονται ευκαιρίες σε Άτομα με Ειδικές Ανάγκες να εργαστούν;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 59,4% απάντησε πως δεν δίνονται ευκαιρίες σε ΑμεΑ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στις γυναίκες με 39,3% οι οποίες απάντησαν πως δεν δίνονται ευκαιρίες σε αντίθεση με τους άνδρες με 20,1%, ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στους άνδρες με ποσοστό 4,6% οι οποίοι απάντησαν πως δίνονται ευκαιρίες (πίνακας 2ο, σελ. 155).

12α) Από το σύνολο των συμμετεχόντων στην έρευνα που απάντησαν στην ερώτηση «Η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει στην στήριξη των ΑμεΑ;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 70,7% απάντησε πως συμμετέχει. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στις γυναίκες με 41,3% οι οποίες απάντησαν πως η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει στην στήριξή τους σε αντίθεση με τους άνδρες με 29,4%, ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στους άνδρες με 9,3% οι οποίοι απάντησαν πως η τοπική αυτοδιοίκηση δεν συμμετέχει στην στήριξή τους (πίνακας 2π, σελ. 156).

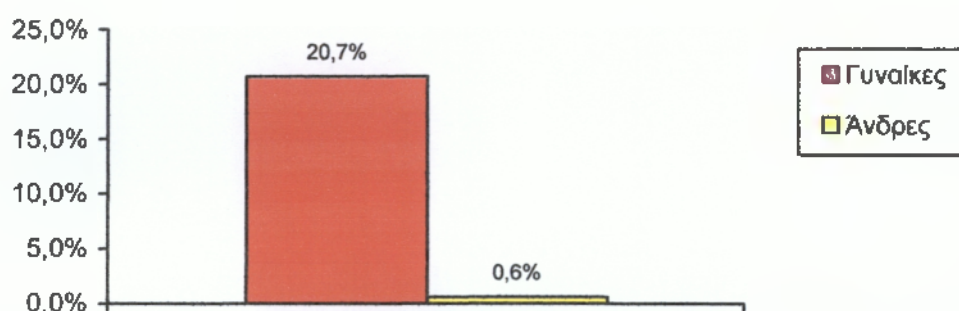

12β) Στην ερώτηση «Θεωρείτε τη συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης επαρκή ή μη επαρκή;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 65,6% απάντησε πως η συμμετοχή αυτή είναι μη επαρκής. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στις γυναίκες με 39,2% οι οποίες απάντησαν πως η συμμετοχή αυτή είναι μη επαρκής σε αντίθεση με τους άνδρες με 26,3%, ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στους άνδρες με 2,5% οι οποίοι απάντησαν πως η συμμετοχή αυτή είναι επαρκής (πίνακας 2ρ, σελ. 156).

13) Ως προς την ερώτηση «Ας υποθέσουμε ότι δημιουργείται στην γειτονιά σας ένα κέντρο στήριξης για ΑμεΑ. Θα ήσασταν υπέρ, κατά, αδιάφορος/η ή θα σας ενοχλούσε;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 46,0% εμφανίζεται στην απάντηση υπέρ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στις γυναίκες με 27,3% οι οποίες απάντησαν πως θα ήταν υπέρ σε αντίθεση με τους άνδρες με 18,7% ενώ το

μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στους άνδρες με 1,3% οι οποίοι απάντησαν πως θα τους ενοχλούσε (πίνακας 2σ, σελ. 156).

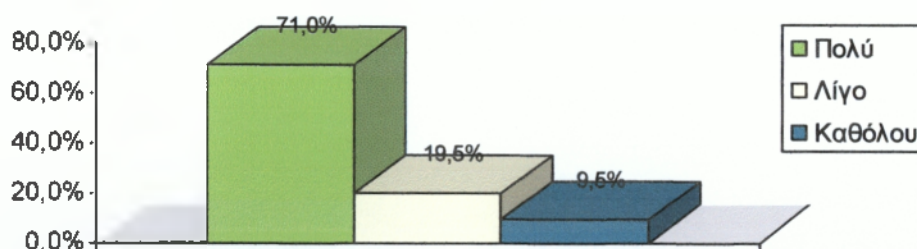
14) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Ποια πιστεύετε ότι πρέπει να είναι η συμβολή του κράτους στην πόλη σας για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 38,6% εμφανίζεται στην απάντηση την δημιουργία περισσότερων ιδρυμάτων και ακολουθεί με 27,4% η απάντηση να παρέχονται περισσότερες ευκαιρίες εκτός νοσοκομείου ώστε αυτά τα άτομα να μπορούν να ζουν στα σπίτια τους. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στις γυναίκες με 20,7% οι οποίες απάντησαν την δημιουργία περισσότερων ιδρυμάτων σε αντίθεση με τους άνδρες με 17,9% ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στους άνδρες με 0,6% όπου απάντησαν να μην γίνει τίποτα (πίνακας 2τ, σελ. 157).

15α) Στην ερώτηση «Πιστεύετε ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν εύκολη πρόσβαση σε υποδομές, υπηρεσίες και αγαθά;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 67,4% εμφανίζεται στην απάντηση όχι πως δεν έχουν εύκολη πρόσβαση. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στις γυναίκες με 44,7% οι οποίες απάντησαν πως δεν έχουν εύκολη πρόσβαση σε αντίθεση με τους άνδρες με 22,7%, ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται και στους άνδρες και στις γυναίκες με 0,7% στην απάντηση δεν γνωρίζω / δεν απαντώ (πίνακας 2υ, σελ. 157).

15β) Όσον αφορά την ερώτηση «Θεωρείται τις υποδομές αυτές επαρκείς ή μη επαρκείς;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 85,8% εμφανίζεται στην απάντηση μη επαρκείς. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην κατηγορία των γυναικών με 51,1% οι οποίες απάντησαν πως οι υποδομές αυτές είναι μη επαρκείς ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία των ανδρών με 0% στην απάντηση δεν γνωρίζω / δεν απαντώ (πίνακας 2φ, σελ. 157).

16) Ως προς την ερώτηση «Πόσο σημαντική πιστεύετε ότι είναι η ενημέρωση του κοινού για τις ιδιαιτερότητες των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 71,0% εμφανίζεται στην απάντηση σημαντική, το 19,5% στην απάντηση λίγο και το 9,5% στην απάντηση καθόλου. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία εκφράζεται στις γυναίκες με 45,1% οι οποίες απάντησαν ότι είναι πολύ σημαντική σε αντίθεση με τους άνδρες με 25,9%. Στην κατηγορία των γυναικών παρουσιάζεται και το μικρότερο ποσοστό με 3,5% οι οποίες απάντησαν καθόλου (πίνακας 2χ, σελ. 158).

Το φύλο που παρουσιάζει τα υψηλότερα ποσοστά στις ερωτήσεις είναι οι γυναίκες που σε σύγκριση με τους άνδρες εμφανίζονται πιο ενημερωμένες. Παρ' όλη την θετική στάση όμως και των δυο φύλων απέναντι στα ΑμεΑ, οι αρνητικές αντιλήψεις υπάρχουν ακόμα και δείχνουν ότι τα άτομα αυτά δεν αντιμετωπίζονται ως ισότιμα μέλη της κοινωνίας.

7.1.3 Οικογενειακή κατάσταση (πίνακες από 3α έως 3χ, βλ. παράρτημα II, σελ. 160-167)

A. Ερωτήσεις που αφορούν το άμεσο περιβάλλον

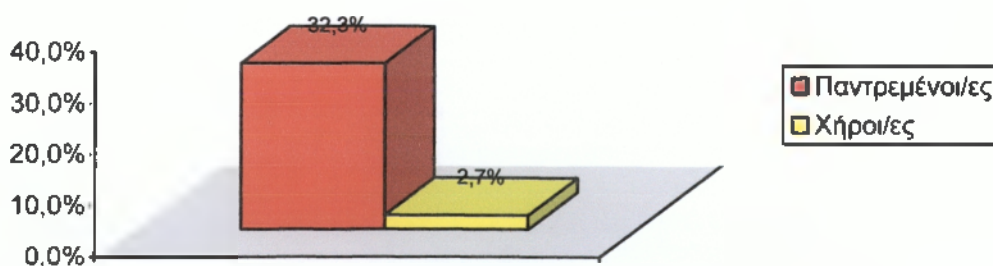
1) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Τι πιστεύετε ότι είναι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε άτομο με κάποιο είδος αναπηρίας με 49,4%. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι παντρεμένοι/ες με 22,7% στην απάντηση άτομο με κάποιο είδος αναπηρίας ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι διαζευγμένοι/ες με 0% στην απάντηση δεν γνωρίζω / δεν απαντώ (πίνακας 3α, σελ. 160).

2) Στην ερώτηση «Γνωρίζετε κάποιο Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;» το 86,7% απάντησε πως γνωρίζει κάποιο Άτομο με Ειδικές Ανάγκες σε αντίθεση με το

υπόλοιπο ποσοστό 13,3% το οποίο απάντησε πως δεν γνωρίζει. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι παντρεμένοι/ες με 42,7% οι οποίοι απάντησαν πως γνωρίζουν κάποιο ΑμεΑ ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι διαζευγμένοι/ες και χήροι/ες με 2,0% αντίστοιχα οι οποίοι απάντησαν πως δεν γνωρίζουν κάποιο ΑμεΑ (πίνακας 3β, σελ. 160).

2α) Από το σύνολο των συμμετεχόντων που απάντησαν στην ερώτηση «Σε ποια κατηγορία αναπηρίας ανήκει το Άτομο με Ειδικές Ανάγκες που γνωρίζετε;» το μεγαλύτερο ποσοστό εμφανίζεται με 19,5% στην κατηγορία αναπηρίας κινητική αναπηρία και με 19,2% ακολουθεί η κατηγορία αναπηρίας νοητική υστέρηση. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι παντρεμένοι/ες με 12,3% στην κατηγορία αναπηρίας σύνδρομο down ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι διαζευγμένοι/ες και χήροι/ες με 0% στις κατηγορίες αναπηρίας αυτισμός, κώφωση, πολλαπλή αναπηρία, παραπληγία και κινητικά προβλήματα (πίνακας 3γ, σελ. 160).

2β) Στην ερώτηση «Έχετε παρατηρήσει κάποια αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγύρου από την δημοσιοποίηση της αναπηρίας του ατόμου αυτού;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 64,6% απάντησε πως έχει παρατηρήσει κάποια αλλαγή έναντι του 35,4% που απάντησε πως δεν έχει παρατηρήσει κάποια αλλαγή. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι παντρεμένοι/ες οι οποίοι με 32,3% απάντησαν πως έχουν παρατηρήσει κάποια αλλαγή ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι χήροι/ες με 2,7% οι οποίοι απάντησαν πως δεν έχουν παρατηρήσει κάποια αλλαγή (πίνακας 3δ, σελ. 161).

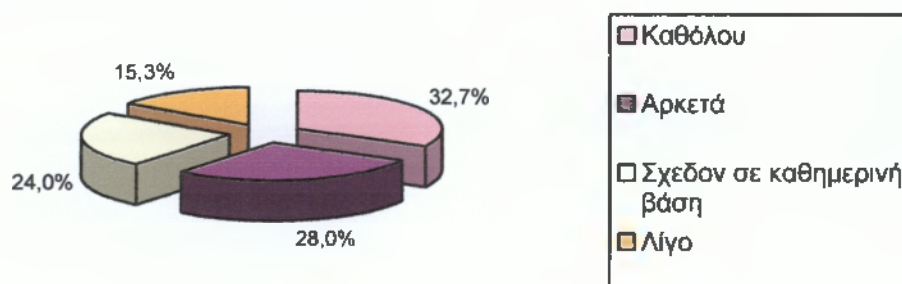

2γ) Όσον αφορά την ερώτηση «Η αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγύρου ήταν θετική ή αρνητική;» το 51,2% απάντησε πως αυτή ήταν αρνητική σε αντίθεση με το υπόλοιπο 48,8% που ήταν θετική. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι παντρεμένοι/ες με 24,6% στην απάντηση αρνητική ενώ

το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν με 2,4% οι χήροι/ες στην ίδια απάντηση (πίνακας 3ε, σελ. 161).

3) Ως προς την ερώτηση «Θα αισθανόσασταν ντροπή αν ο κόσμος ήξερε ότι κάποιος στην οικογένειά σας είχε κάποιου είδους αναπηρία;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 55,3% απάντησε πως θα αισθανόταν ντροπή. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι παντρεμένοι/ες με 28,0% πως θα αισθανόντουσαν ντροπή ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι χήροι/ες με 3,3% στην ίδια απάντηση (πίνακας 3ζ, σελ. 161).

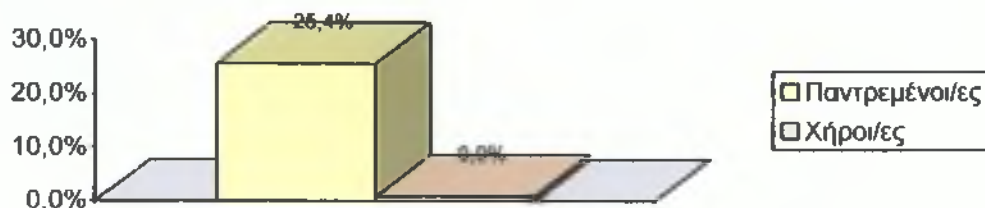
4) Από το σύνολο των συμμετεχόντων στην έρευνα που απάντησαν στην ερώτηση «Η αναπηρία ενός συγγενικού σας προσώπου θα επηρέαζε το κοινωνικό σας περιβάλλον;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 32,7% απάντησε καθόλου, το 28,0% απάντησε αρκετά, το 24,0% απάντησε σχεδόν σε καθημερινή βάση και το υπόλοιπο 15,3% λίγο. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι παντρεμένοι/ες με 16,7% στην απάντηση αρκετά ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι χήροι/ες με 0% στην απάντηση λίγο (πίνακας 3η, σελ. 162).

5α) Στην ερώτηση «Γνωρίζετε την ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη σας;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 78,7% απάντησε πως γνωρίζει την ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη τους ενώ το υπόλοιπο 21,3% πως όχι. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι παντρεμένοι/ες με 37,3% οι οποίοι απάντησαν πως γνωρίζουν την ύπαρξή του ενώ το μικρότερο ποσοστό με 0,7% καταλαμβάνουν οι διαζευγμένοι/ες οι οποίες απάντησαν πως δεν γνωρίζουν την ύπαρξή του (πίνακας 3θ, σελ. 162).

5β) Ως προς την ερώτηση «Πιστεύετε ότι ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου βοηθάει στην εκπαίδευση και την κοινωνικοποίηση ενός παιδιού με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 51,7% απάντησε πως δεν βοηθάει σε αντίθεση με το 48,3%

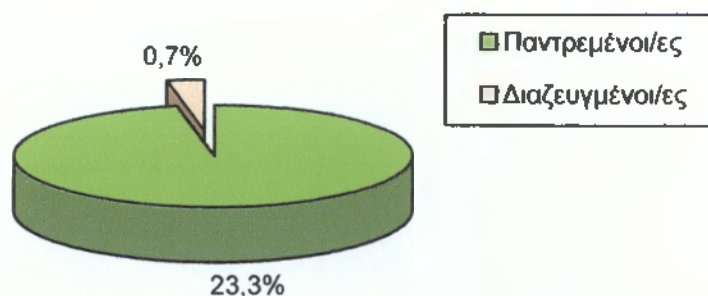
που απάντησε πως βοηθάει. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι παντρεμένοι/ες με 25,4% στην απάντηση πως βοηθάει ενώ το μικρότερο ποσοστό με 0,9% καταλαμβάνουν οι χήροι/ες στην ίδια απάντηση (πίνακας 3ι, σελ. 162).

6) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Θα δεχόσασταν σε περίπτωση που έχετε παιδιά να φοιτεί στο ίδιο σχολείο με το παιδί σας ένα παιδί με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 59,3% απάντησε πως θα δεχόταν. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι παντρεμένοι/ες με 30,0% πως θα δεχόντουσαν ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν με 2,0% οι διαζευγμένοι/ες στην απάντηση πως θα δεχόντουσαν και χήροι/ες στην απάντηση πως δεν θα δεχόντουσαν και δεν γνωρίζω / δεν απαντώ (πίνακας 3κ, σελ. 163).

B. Γενικές ερωτήσεις

7) Όσον αφορά την ερώτηση «Θα σας ενοχλούσε εάν καθόταν δίπλα σας στο λεωφορείο ένα άτομο με αναπηρία;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 54,0% απάντησε πως θα το ενοχλούσε. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι παντρεμένοι/ες με 23,3% οι οποίοι απάντησαν πως θα τους ενοχλούσε ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι διαζευγμένοι/ες με 0,7% στην απάντηση δεν γνωρίζω / δεν απαντώ (πίνακας 3λ, σελ. 163).

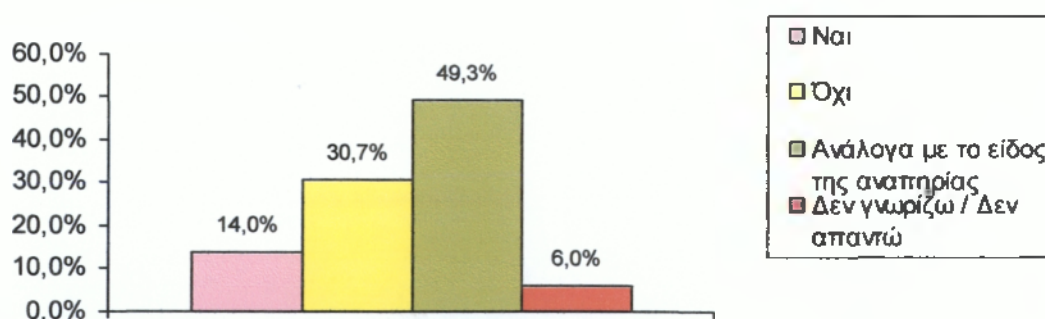

8) Στην ερώτηση «Θα μπορούσατε να διατηρήσετε μια φιλία με κάποιον που στην πορεία της φιλίας σας εμφάνισε κάποιου είδους αναπηρία;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 55,3% απάντησε πως θα μπορούσε σε αντίθεση με το 28,0% το οποίο

απάντησε πως δεν θα μπορούσε ενώ το υπόλοιπο 16,7% απάντησε δεν γνωρίζω/δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι παντρεμένοι/ες με 24,0% οι οποίοι απάντησαν πως θα μπορούσαν να διατηρήσουν μια φίλια ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι χήροι/ες με 0% (πίνακας 3μ, σελ. 163).

9) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Πως θα αντιδρούσατε αν συναντούσατε τυχαία σ' ένα δημόσιο χώρο ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 28,7% απάντησε πως θα κοιτούσε επίμονα, το 24,6% απάντησε πως θα αντιδρούσε εντελώς φυσιολογικά, το 24,0% απάντησε πως θα λυπόταν, το 18,0% απάντησε πως θα πλησίαζε με σκοπό να παρέχει βοήθεια, το 0,7% απάντησε πως θα έκανε αδιάκριτες ερωτήσεις και το υπόλοιπο 4,0% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι παντρεμένοι/ες με 12,7% οι οποίοι απάντησαν πως θα κοιτούσαν επίμονα ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι διαζευγμένοι/ες και χήροι/ες με 0% (πίνακας 3ν, σελ. 164).

10) Ως προς την ερώτηση «Πιστεύετε ότι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες μπορεί να εργαστεί σε κανονική δουλειά;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 49,3% απάντησε ανάλογα με το είδος της αναπηρίας, το 30,7% απάντησε πως δεν μπορεί να εργαστεί, το 14,0% απάντησε πως μπορεί να εργαστεί ενώ το υπόλοιπο 6,0% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία

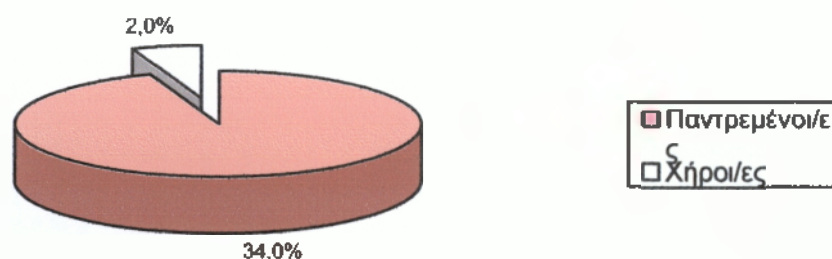

καταλαμβάνουν οι άγαμοι/ες με 23,3% οι οποίοι απάντησαν ανάλογα με το είδος της αναπηρίας ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι χήροι/ες με 0% (πίνακας 3ξ, σελ. 164).

11) Όσον αφορά την ερώτηση «Πιστεύετε ότι στην πόλη σας δίνονται ευκαιρίες σε Άτομα με Ειδικές Ανάγκες να εργαστούν;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 59,4%

απάντησε πως δεν δίνονται ευκαιρίες, το 13,3% απάντησε πως δίνονται ευκαιρίες ενώ το υπόλοιπο 27,3%, απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι παντρεμένοι/ες με 30,0% οι οποίοι απάντησαν πως δεν δίνονται ευκαιρίες ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι χήροι/ες με 0% (πίνακας 3ο, σελ. 164).

12α) Από το σύνολο των συμμετεχόντων στην έρευνα που απάντησαν στην ερώτηση «Η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει στην στήριξη των ΑμεΑ;» το 70,7% απάντησε πως συμμετέχει ενώ το υπόλοιπο 29,3% απάντησε πως δεν συμμετέχει. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι παντρεμένοι/ες με 34,0% οι οποίοι απάντησαν πως η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει στην στήριξή τους ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι χήροι/ες με 2,0% πως η τοπική αυτοδιοίκηση δεν συμμετέχει στην στήριξή τους (πίνακας 3π, σελ. 165).

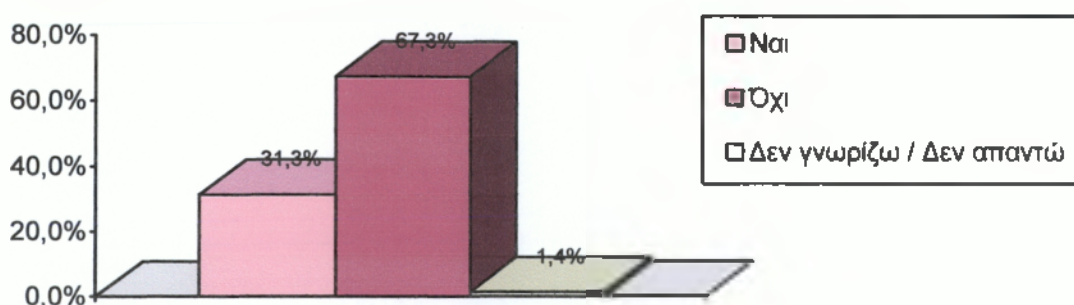
12β) Στην ερώτηση «Θεωρείτε τη συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης επαρκή ή μη επαρκή;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 65,6% απάντησε πως η συμμετοχή αυτή είναι μη επαρκής, το 14,7% απάντησε πως η συμμετοχή αυτή είναι επαρκής και το υπόλοιπο 19,7% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι παντρεμένοι/ες με 31,2% οι οποίοι απάντησαν πως η συμμετοχή αυτή είναι μη επαρκής ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι διαζευγμένοι/ες με 0% (πίνακας 3ρ, σελ. 165).

13) Ως προς την ερώτηση «Ας υποθέσουμε ότι δημιουργείται στην γειτονιά σας ένα κέντρο στήριξης για ΑμεΑ. Θα ήσασταν υπέρ, κατά, αδιάφορος/η ή θα σας ενοχλούσε;» το 46,0% απάντησε πως θα ήταν υπέρ, το 36,6% απάντησε πως θα ήταν αδιάφορος/η, το 9,4% απάντησε πως θα ήταν κατά ενώ το υπόλοιπο 8,0% απάντησε πως θα το ενοχλούσε. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι παντρεμένοι/ες με 20,7% οι οποίοι απάντησαν πως θα ήταν υπέρ

ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι διαζευγμένοι/ες και χήροι/ες με 0% στην απάντηση κατά (πίνακας 3σ, σελ. 165).

14) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Ποια πιστεύετε ότι πρέπει να είναι η συμβολή του κράτους στην πόλη σας για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 38,6% απάντησε την δημιουργία περισσότερων ιδρυμάτων, το 27,4% απάντησε να παρέχονται περισσότερες ευκαιρίες εκτός νοσοκομείου, το 18,0% απάντησε να ευαισθητοποιηθεί η κοινή γνώμη, το 14,7% απάντησε να αυξηθούν οι ευκαιρίες για εργασία & ψυχαγωγία των αναπήρων και το υπόλοιπο 1,3% απάντησε να μην γίνει τίποτα. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι παντρεμένοι/ες με 18,0% οι οποίοι απάντησαν την δημιουργία περισσότερων ιδρυμάτων ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι διαζευγμένοι/ες και χήροι/ες με 0% (πίνακας 3τ, σελ. 166).

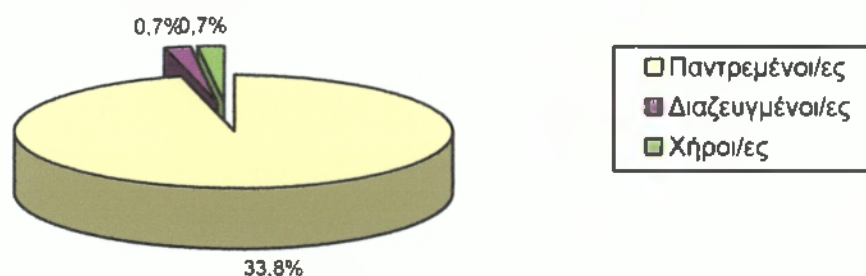
15α) Στην ερώτηση «Πιστεύετε ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν εύκολη πρόσβαση σε υποδομές, υπηρεσίες και αγαθά;» το 67,3% απάντησε πως δεν έχουν εύκολη πρόσβαση, το 31,3% απάντησε πως έχουν εύκολη πρόσβαση και το υπόλοιπο 1,4% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι παντρεμένοι/ες με 30,0% οι οποίοι απάντησαν πως δεν έχουν εύκολη πρόσβαση ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι διαζευγμένοι/ες και χήροι/ες με 0% στην απάντηση δεν γνωρίζω / δεν απαντώ (πίνακας 3υ, σελ. 166).

15β) Όσον αφορά την ερώτηση «Θεωρείται τις υποδομές αυτές επαρκείς ή μη επαρκείς;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 85,8% απάντησε πως είναι μη επαρκείς ενώ το 12,2% απάντησε πως είναι επαρκείς, το υπόλοιπο 2,0% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι παντρεμένοι/ες με 39,9% οι οποίοι απάντησαν πως οι υποδομές αυτές είναι μη

επαρκείς ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι διαζευγμένοι/ες και χήροι/ες με 0% (πίνακας 3φ, σελ. 166).

16) Ως προς την ερώτηση «Πόσο σημαντική πιστεύετε ότι είναι η ενημέρωση του κοινού για τις ιδιαιτερότητες των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες;» το 71,0% απάντησε πως θεωρεί την ενημέρωση του κοινού πολύ σημαντική, το 19,5% απάντησε λίγο ενώ το 9,5% απάντησε καθόλου. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι παντρεμένοι/ες με 33,8% οι οποίοι απάντησαν ότι είναι πολύ σημαντική ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι διαζευγμένοι/ες και χήροι/ες με 0,7% στην απάντηση καθόλου (πίνακας 3χ, σελ. 167).

Η κατηγορία που παρουσιάζει τα υψηλότερα ποσοστά στις ερωτήσεις είναι οι παντρεμένοι/ες των οποίων οι απαντήσεις δείχνουν πως τα ΑμεΑ συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν εμπόδια στην καθημερινότητά τους, στερεότυπα εξακολουθούν να υπάρχουν και να καθιστούν την ένταξη τους στο κοινωνικό σύνολο δύσκολη.

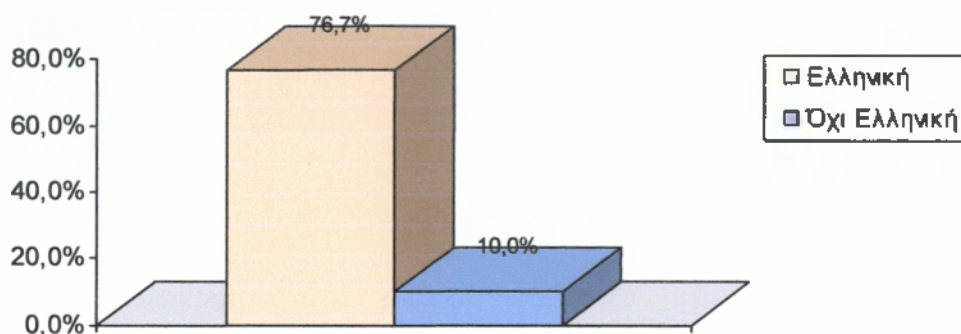
7.1.4 Κατά Υπηκοότητα (πίνακες από 4α έως 4χ, βλ. παράρτημα II, σελ.169-176)

A. Ερωτήσεις που αφορούν το άμεσο περιβάλλον

1) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Τι πιστεύετε ότι είναι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε άτομο με κάποιο είδος αναπηρίας με 49,4%. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην Ελληνική υπηκοότητα με 45,4% στην απάντηση άτομο με κάποιο είδος αναπηρίας έναντι των ατόμων οι οποίοι δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 4,0%. Το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα στις απαντήσεις καθυστερημένο άτομο και δεν γνωρίζω / δεν απαντώ με 1,3% αντίστοιχα (πίνακας 4α, σελ. 169).

2) Στην ερώτηση «Γνωρίζετε κάποιο Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;» το 86,7% απάντησε πως γνωρίζει κάποιο Άτομο με Ειδικές Ανάγκες σε αντίθεση με το

υπόλοιπο ποσοστό 13,3% το οποίο απάντησε πως δεν γνωρίζει. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην Ελληνική υπηκοότητα με 76,7% στην απάντηση πως γνωρίζουν κάποιο ΑμεΑ έναντι των ατόμων οι οποίοι δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 10,0%. Το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 1,3% πως δεν γνωρίζουν κάποιο ΑμεΑ (πίνακας 4β, σελ. 169).

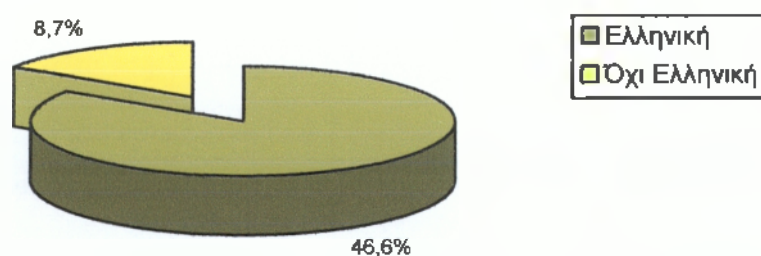
2α) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Σε ποια κατηγορία αναπηρίας ανήκει το Άτομο με Ειδικές Ανάγκες που γνωρίζετε;» το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αναπηρίας κινητική αναπηρία με 19,5% και νοητική υστέρηση με 19,2%. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην Ελληνική υπηκοότητα με 18,0% στην κατηγορία αναπηρίας κινητική αναπηρία έναντι των ατόμων οι οποίοι δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 2,3% στην κατηγορία αναπηρίας σύνδρομο down και νοητική υστέρηση. Το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 0% (πίνακας 4γ, σελ. 169).

2β) Στην ερώτηση «Έχετε παρατηρήσει κάποια αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγύρου από την δημοσιοποίηση της αναπηρίας του ατόμου αυτού;» το 64,6% απάντησε πως έχει παρατηρήσει κάποια αλλαγή ενώ το 35,4% απάντησε πως όχι. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην Ελληνική υπηκοότητα με 55,4% στην οποία απάντησαν πως έχουν παρατηρήσει κάποια αλλαγή έναντι των ατόμων οι οποίοι δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 9,2%. Το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 2,1% πως δεν έχουν παρατηρήσει κάποια αλλαγή (πίνακας 4δ, σελ. 170).

2γ) Όσον αφορά την ερώτηση «Η αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγύρου ήταν θετική ή αρνητική;» το 51,2% απάντησε πως αυτή ήταν αρνητική σε

αντίθεση με το υπόλοιπο 48,8% που ήταν θετική. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην Ελληνική υπηκοότητα με 45,2% στην απάντηση αρνητική έναντι των ατόμων οι οποίοι δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 6,0%. Το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 5,3% στην απάντηση θετική (πίνακας 4ε, σελ. 170).

3) Ως προς την ερώτηση «Θα αισθανόσασταν ντροπή αν ο κόσμος ήξερε ότι κάποιος στην οικογένειά σας είχε κάποιου είδους αναπηρία;» το 55,3% των ερωτηθέντων απάντησε πως θα αισθανόταν ντροπή σε αντίθεση με το υπόλοιπο 44,7% το οποίο απάντησε πως δεν θα αισθανόταν ντροπή. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην Ελληνική υπηκοότητα με 46,6% η οποία απάντησε πως θα αισθανόταν ντροπή έναντι των ατόμων οι οποίοι δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 8,7%. Το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 2,6% τα οποία απάντησαν πως δεν θα αισθανόντουσαν ντροπή (πίνακας 4ζ, σελ. 170).

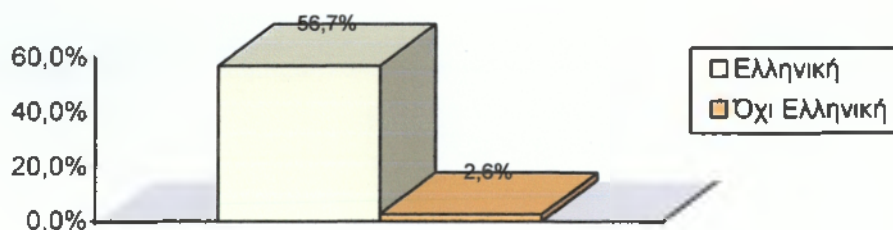
4) Από το σύνολο των συμμετεχόντων στην έρευνα που απάντησαν στην ερώτηση «Η αναπηρία ενός συγγενικού σας προσώπου θα επηρέαζε το κοινωνικό σας περιβάλλον;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 32,7% απάντησε καθόλου. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην Ελληνική υπηκοότητα με 28,0% στην απάντηση αρκετά ενώ το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 0% στην ίδια απάντηση (πίνακας 4η, σελ. 171).

5α) Στην ερώτηση «Γνωρίζετε την ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη σας;» το 78,7% απάντησε πως γνωρίζει την ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη τους ενώ το υπόλοιπο 21,3% πως όχι. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην Ελληνική υπηκοότητα με 71,4% στην απάντηση πως γνωρίζουν την ύπαρξή του έναντι των ατόμων οι οποίοι δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με

7,3%. Το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 4,0% όπου απάντησαν πως δεν γνωρίζουν την ύπαρξή του (πίνακας 4θ, σελ. 171).

5β) Ως προς την ερώτηση «Πιστεύετε ότι η ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου βοηθάει στην εκπαίδευση και την κοινωνικοποίηση ενός παιδιού με Ειδικές Ανάγκες;» το 51,7% απάντησε πως δεν βοηθάει ενώ το 48,3% πως βοηθάει. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην Ελληνική υπηκοότητα με 46,3% στην απάντηση πως βοηθάει ενώ το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 2,0% στην ίδια απάντηση (πίνακας 4ι, σελ. 171).

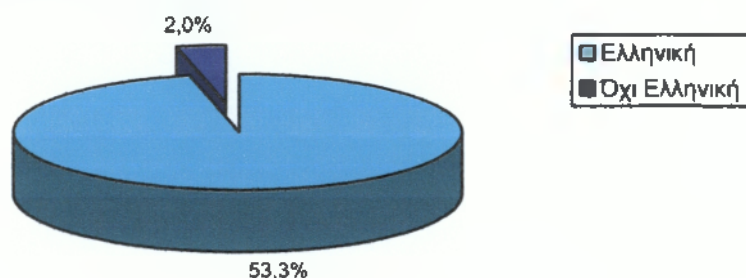
6) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Θα δεχόσασταν σε περίπτωση που έχετε παιδιά να φοιτεί στο ίδιο σχολείο με το παιδί σας ένα παιδί με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 59,3% απάντησε πως θα δεχόταν. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην Ελληνική υπηκοότητα με 56,7% πως θα δεχόντουσαν ενώ το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 2,6% στην ίδια απάντηση (πίνακας 4κ, σελ. 172).

B. Γενικές ερωτήσεις

7) Όσον αφορά την ερώτηση «Θα σας ενοχλούσε εάν καθόταν δίπλα σας στο λεωφορείο ένα άτομο με αναπηρία;» το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων με 54,0% απάντησε πως θα το ενοχλούσε. Ανά κατηγορία το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην Ελληνική υπηκοότητα με 48,7% οι οποίοι απάντησαν πως θα τους ενοχλούσε σε αντίθεση με τα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 5,3%. Το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 1,3% όπου απάντησαν πως δεν θα τους ενοχλούσε (πίνακας 4λ, σελ. 172).

8) Στην ερώτηση «Θα μπορούσατε να διατηρήσετε μια φιλία με κάποιον που στην πορεία της φιλίας σας εμφάνισε κάποιου είδους αναπηρία;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 55,3% απάντησε πως θα μπορούσε. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην Ελληνική υπηκοότητα με 53,3% οι οποίοι απάντησαν πως θα μπορούσαν να διατηρήσουν μια φιλία ενώ το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με ποσοστό 2,0% στην ίδια απάντηση (πίνακας 4μ, σελ. 172).

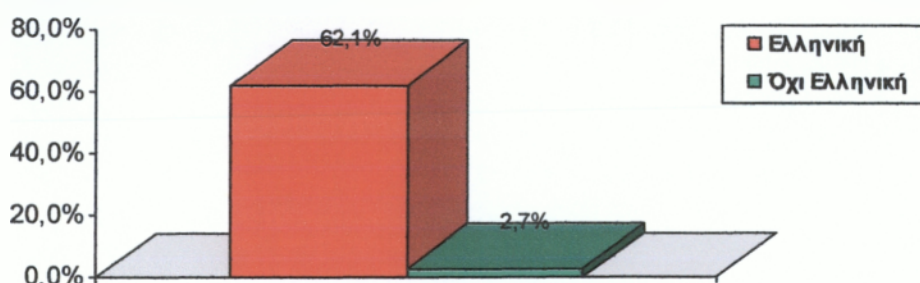

9) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Πως θα αντιδρούσατε αν συναντούσατε τυχαία σ' ένα δημόσιο χώρο ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 28,7% απάντησε πως θα κοιτούσε επίμονα, το 24,6% απάντησε πως θα αντιδρούσε εντελώς φυσιολογικά, το 24,0% απάντησε πως θα λυπόταν, το 18,0% απάντησε πως θα πλησίαζε με σκοπό να παρέχει βοήθεια, το 0,7% απάντησε πως θα έκανε αδιάκριτες ερωτήσεις και το υπόλοιπο 4,0% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην Ελληνική υπηκοότητα με 28,0% οι οποίοι απάντησαν πως θα κοιτούσαν επίμονα σε αντίθεση με τα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 0,7%. Το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 0% (πίνακας 4ν, σελ. 173).

10) Ως προς την ερώτηση «Πιστεύετε ότι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες μπορεί να εργαστεί σε κανονική δουλειά;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 49,3% απάντησε ανάλογα με το είδος της αναπηρίας, το 30,7% απάντησε πως δεν μπορεί να εργαστεί, το 14,0% απάντησε πως μπορεί να εργαστεί ενώ το υπόλοιπο 6,0% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην Ελληνική υπηκοότητα με 46,0% οι οποίοι απάντησαν ανάλογα με το είδος της αναπηρίας σε αντίθεση με τα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 3,3%. Το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 0% (πίνακας 4ξ, σελ. 173).

11) Όσον αφορά την ερώτηση «Πιστεύετε ότι στην πόλη σας δίνονται ευκαιρίες σε Άτομα με Ειδικές Ανάγκες να εργαστούν;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 59,4% απάντησε πως δεν δίνονται ευκαιρίες σε ΑμεΑ να εργαστούν, το 13,3% απάντησε πως δίνονται ευκαιρίες ενώ το υπόλοιπο 27,3% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην Ελληνική υπηκοότητα με 49,4% οι οποίοι απάντησαν πως δεν δίνονται ευκαιρίες σε αντίθεση με τα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 10,0%. Το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 0% (πίνακας 4ο, σελ. 173).

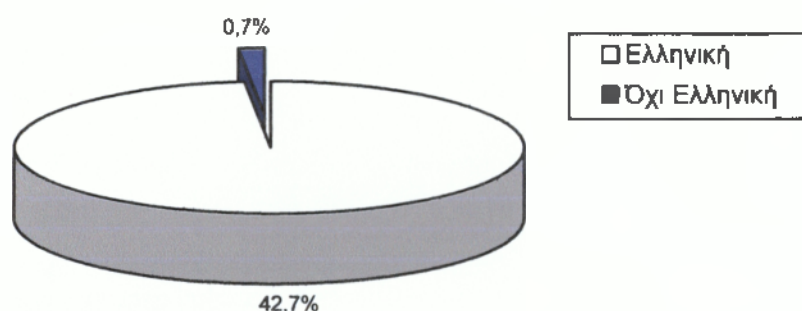
12α) Από το σύνολο των συμμετεχόντων στην έρευνα που απάντησαν στην ερώτηση «Η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει στην στήριξη των ΑμεΑ;» το 70,7% απάντησε πως βοηθάει ενώ το υπόλοιπο 29,3% απάντησε πως δεν βοηθάει. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην Ελληνική υπηκοότητα με 62,1% οι οποίοι απάντησαν πως η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει στην στήριξή τους σε αντίθεση με τα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 8,6%. Το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 2,7% οι οποίοι απάντησαν πως η τοπική αυτοδιοίκηση δεν συμμετέχει στην στήριξη των ΑμεΑ (πίνακας 4π, σελ. 174).

12β) Στην ερώτηση «Θεωρείτε τη συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης επαρκή ή μη επαρκή;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 65,6% απάντησε πως η συμμετοχή αυτή είναι μη επαρκής, το 14,7% απάντησε πως η συμμετοχή αυτή είναι επαρκής και το υπόλοιπο 19,7% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην Ελληνική υπηκοότητα με 60,7% οι οποίοι απάντησαν πως η συμμετοχή αυτή είναι μη επαρκής σε αντίθεση με τα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 4,9%. Το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στα

άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 6,4% στην απάντηση δεν γνωρίζω / δεν απαντώ (πίνακας 4ρ, σελ. 174).

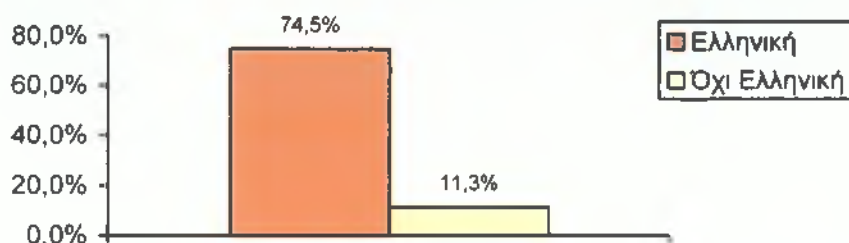
13) Ως προς την ερώτηση «Ας υποθέσουμε ότι δημιουργείται στην γειτονιά σας ένα κέντρο στήριξης για ΑμεΑ. Θα ήσασταν υπέρ, κατά, αδιάφορος / η ή θα σας ενοχλούσε;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 46,0% απάντησε πως θα ήταν υπέρ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην Ελληνική υπηκοότητα με 42,7% οι οποίοι απάντησαν πως θα ήταν υπέρ σε αντίθεση με τα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 3,3%. Το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 0,7% οι οποίοι απάντησαν πως θα τους ενοχλούσε (πίνακας 4σ, σελ. 174).

14) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Ποια πιστεύετε ότι πρέπει να είναι η συμβολή του κράτους στην πόλη σας για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 38,6% απάντησε την δημιουργία περισσότερων ιδρυμάτων. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην Ελληνική υπηκοότητα με 31,3% οι οποίοι απάντησαν την δημιουργία περισσότερων ιδρυμάτων σε αντίθεση με τα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα 7,3%. Το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 0% (πίνακας 4τ, σελ. 175).

15α) Στην ερώτηση «Πιστεύετε ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν εύκολη πρόσβαση σε υποδομές, υπηρεσίες και αγαθά;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 67,3% απάντησε πως δεν έχουν εύκολη πρόσβαση. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην Ελληνική υπηκοότητα με 62,7% οι οποίοι απάντησαν πως δεν έχουν εύκολη πρόσβαση σε αντίθεση με τα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 4,6%. Το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 0% (πίνακας 4υ, σελ. 175).

15β) Όσον αφορά την ερώτηση «Θεωρείται τις υποδομές αυτές επαρκείς ή μη επαρκείς;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 85,8% απάντησε πως είναι μη επαρκείς. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην Ελληνική υπηκοότητα με 74,5% οι οποίοι απάντησαν πως οι υποδομές αυτές είναι μη επαρκείς σε αντίθεση με τα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 11,3%. Το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 0% (πίνακας 4φ, σελ. 175).

16) Ως προς την ερώτηση «Πόσο σημαντική πιστεύετε ότι είναι η ενημέρωση του κοινού για τις ιδιαιτερότητες των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες;» το 71,0% απάντησε πως θεωρεί την ενημέρωση του κοινού πολύ σημαντική. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην Ελληνική υπηκοότητα με 61,7% οι οποίοι απάντησαν ότι είναι πολύ σημαντική σε αντίθεση με τα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 9,3%. Το μικρότερο ποσοστό εκφράζεται στα άτομα εκείνα τα οποία δεν είχαν την Ελληνική υπηκοότητα με 0% (πίνακας 4χ, σελ. 176).

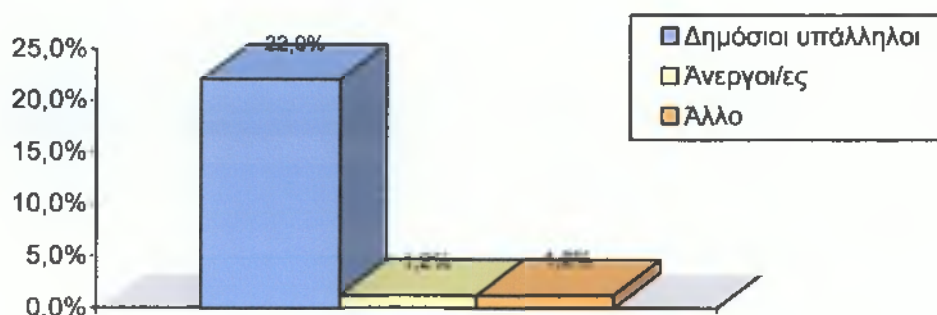
Η κατηγορία που παρουσιάζει τα υψηλότερα ποσοστά στις ερωτήσεις είναι η Ελληνική υπηκοότητα. Από τις απαντήσεις που δόθηκαν και που αντιπροσωπεύουν την χώρα μας, φαίνονται οι αρνητικές στάσεις και διαθέσεις που έχουμε για τα ΑμεΑ λόγω της ελλιπής ενημέρωσης. Αυτό που παρατηρήθηκε στην κατηγορία όχι Ελληνική υπηκοότητα είναι πως ακόμη και στις χώρες του εξωτερικού που η θέση των ΑμεΑ έχει αναβαθμιστεί πολύ σε σχέση με την Ελλάδα υπάρχουν και αρνητικές προσεγγίσεις.

7.1.5 Κατά Επάγγελμα (πίνακες από 5α έως 5χ, βλ. παράρτημα II, σελ. 181-188)

A. Ερωτήσεις που αφορούν το άμεσο περιβάλλον

1) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Τι πιστεύετε ότι είναι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην απάντηση άτομο με κάποιο είδος αναπηρίας με 49,4%. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι ιδιωτικοί υπάλληλοι με 15,4% στην απάντηση άτομο με κάποιο είδος αναπηρίας ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι αγρότες/σες με ποσοστό 0% στην απάντηση δεν γνωρίζω / δεν απαντώ (πίνακας 5α, σελ. 181).

2) Στην ερώτηση «Γνωρίζετε κάποιο Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;» το 86,7% απάντησε πως γνωρίζει κάποιο Άτομο με Ειδικές Ανάγκες σε αντίθεση με το υπόλοιπο ποσοστό 13,3% το οποίο απάντησε πως δεν γνωρίζει. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι δημόσιοι υπάλληλοι με 22,0% στην απάντηση πως γνωρίζουν κάποιο ΑμεΑ ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι άνεργοι/ες και η κατηγορία άλλο με 1,2% αντίστοιχα πως δεν γνωρίζουν κάποιο ΑμεΑ (πίνακας 5β, σελ. 181).

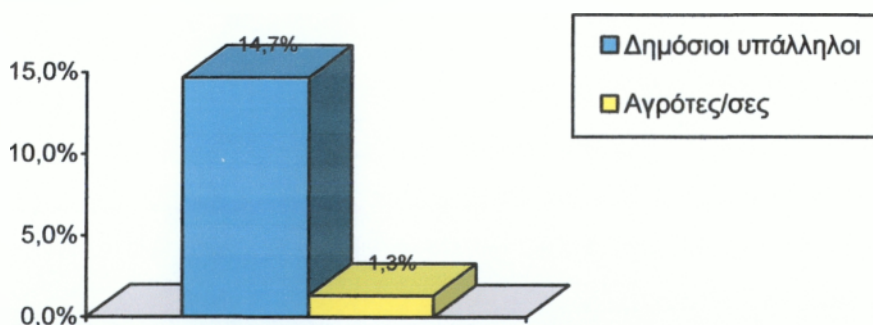

2α) Από το σύνολο των συμμετεχόντων που απάντησαν στην ερώτηση «Σε ποια κατηγορία αναπηρίας ανήκει το Άτομο με Ειδικές Ανάγκες που γνωρίζετε;» το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία κινητική αναπηρία με 19,5%, ακολουθούν οι κατηγορίες αναπηρίας νοητική υστέρηση, σύνδρομο down με 19,2% και 18,4% αντίστοιχα χωρίς σημαντική διαφορά. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στους δημοσίους υπαλλήλους με 8,5% στην κατηγορία αναπηρίας νοητική υστέρηση ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι ιδιωτικοί υπάλληλοι, συνταξιούχοι/ες, αγρότες/ες και άνεργοι/ες στις κατηγορίες αναπηρίας παραπληγία αυτισμός, τύφλωση και πολλαπλή αναπηρία με 0% (πίνακας 5γ, σελ. 181).

2β) Στην ερώτηση «Έχετε παρατηρήσει κάποια αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγύρου από την δημοσιοποίηση της αναπηρίας του ατόμου αυτού;» το 64,6% απάντησε πως έχει παρατηρήσει κάποια αλλαγή έναντι του 35,4% που απάντησε πως δεν έχει παρατηρήσει κάποια αλλαγή. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι δημόσιοι και ιδιωτικοί υπάλληλοι με 13,8% οι οποίοι απάντησαν πως έχουν παρατηρήσει κάποια αλλαγή ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι αγρότες/σες και άνεργοί/ες με 1,4% (πίνακας 5δ, σελ.182).

2γ) Όσον αφορά την ερώτηση «Η αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγύρου ήταν θετική ή αρνητική;» το 51,2% απάντησε πως αυτή ήταν αρνητική σε αντίθεση με το υπόλοιπο 48,8% που ήταν θετική. Το μεγαλύτερο ποσοστό καταλαμβάνει η κατηγορία άλλο με 20,2% στην απάντηση αρνητική ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι αγρότες/σες με 1,2% στην ίδια απάντηση (πίνακας 5ε, σελ. 182).

3) Ως προς την ερώτηση «Θα αισθανόσασταν ντροπή αν ο κόσμος ήξερε ότι κάποιος στην οικογένειά σας είχε κάποιου είδους αναπηρία;» το 55,3% των ερωτηθέντων απάντησε πως θα αισθανόταν ντροπή σε αντίθεση με το υπόλοιπο 44,7% το οποίο απάντησε πως δεν θα αισθανόταν ντροπή. Το μεγαλύτερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι δημόσιοι υπάλληλοι με 14,7% πως θα αισθανόντουσαν ντροπή ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι αγρότες/σες με 1,3% πως δεν θα αισθανόντουσαν ντροπή (πίνακας 5ζ, σελ. 182).

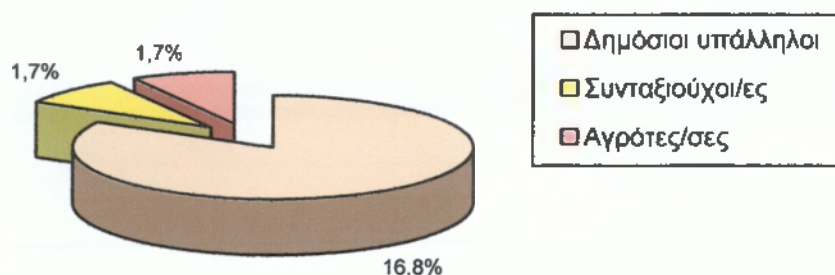

4) Από το σύνολο των συμμετεχόντων στην έρευνα που απάντησαν στην ερώτηση «Η αναπηρία ενός συγγενικού σας προσώπου θα επηρέαζε το κοινωνικό σας περιβάλλον;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 32,7% απάντησε καθόλου, ακολουθεί το 28,0% το οποίο απάντησε αρκετά, το 24,0% απάντησε σχεδόν σε καθημερινή βάση και το υπόλοιπο 15,3% λίγο. Το μεγαλύτερο ποσοστό καταλαμβάνει η

κατηγορία άλλο με 11,3% στην απάντηση καθόλου ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι αγρότες/σες με 0% (πίνακας 5η, σελ. 183).

5α) Στην ερώτηση «Γνωρίζετε την ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη σας;» το 78,7% απάντησε πως γνωρίζει την ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη τους ενώ το υπόλοιπο 21,3% πως όχι. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι δημόσιοι υπάλληλοι με 23,3% οι οποίοι απάντησαν πως γνωρίζουν την ύπαρξή του ενώ το μικρότερο ποσοστό με 1,3% καταλαμβάνουν οι ιδιωτικοί υπάλληλοι οι οποίοι απάντησαν πως δεν γνωρίζουν την ύπαρξή του (πίνακας 5θ, σελ. 183).

5β) Ως προς την ερώτηση «Πιστεύετε ότι ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου βοηθάει στην εκπαίδευση και την κοινωνικοποίηση ενός παιδιού με Ειδικές Ανάγκες;» το 51,7% απάντησε πως δεν βοηθάει σε αντίθεση με το 48,3% που απάντησε πως βοηθάει. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι δημόσιοι υπάλληλοι με 16,8% οι οποίοι απάντησαν πως βοηθάει ενώ το μικρότερο ποσοστό με 1,7% αντίστοιχα καταλαμβάνουν οι συνταξιούχοι/ες και αγρότες/σες οι οποίοι απάντησαν πως δεν βοηθάει (πίνακας 5ι, σελ. 183).

6) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Θα δεχόσασταν σε περίπτωση που έχετε παιδιά να φοιτεί στο ίδιο σχολείο με το παιδί σας ένα παιδί με Ειδικές Ανάγκες;» το 59,3% απάντησε πως θα δεχόταν, το 24,0% πως δεν θα δεχόταν και το υπόλοιπο 16,7% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι δημόσιοι υπάλληλοι με 22,0% πως θα δεχόντουσαν ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι αγρότες/σες 0% (πίνακας 5κ, σελ. 184).

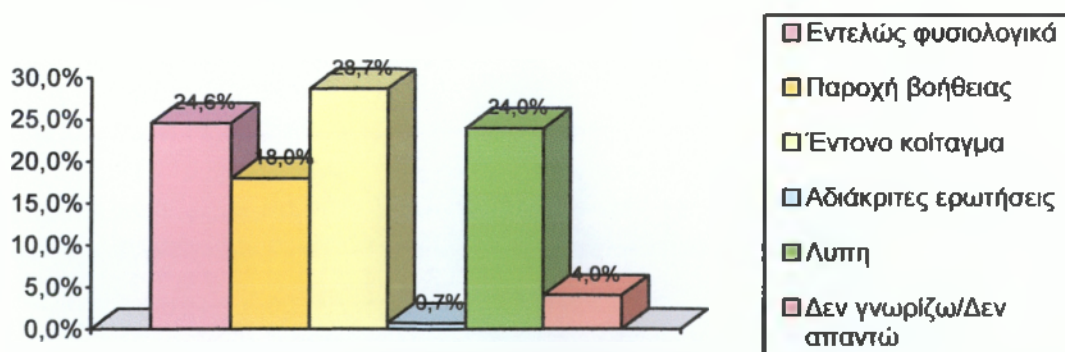
B. Γενικές ερωτήσεις

7) Όσον αφορά την ερώτηση «Θα σας ενοχλούσε εάν καθόταν δίπλα σας στο λεωφορείο ένα άτομο με αναπηρία;» το 54,0% των ερωτηθέντων απάντησε πως θα

το ενοχλούσε σε αντίθεση με το 30,0% το οποίο απάντησε πως δεν θα το ενοχλούσε. Το υπόλοιπο 16,0% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι δημόσιοι υπάλληλοι με 16,0% οι οποίοι απάντησαν πως θα τους ενοχλούσε ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι αγρότες/σες και άνεργοι/ες με 1,3% (πίνακας 5λ, σελ. 184).

8) Στην ερώτηση «Θα μπορούσατε να διατηρήσετε μια φιλία με κάποιον που στην πορεία της φιλίας σας εμφάνισε κάποιου είδους αναπηρία;» το 55,3% απάντησε πως θα μπορούσε, το 28,0% απάντησε πως δεν θα μπορούσε και το υπόλοιπο 16,7% εκφράζεται στην κατηγορία δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι ιδιωτικοί υπάλληλοι με 14,7% οι οποίοι απάντησαν πως θα μπορούσαν να διατηρήσουν μια φιλία ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι αγρότες/σες με 0% (πίνακας 5μ, σελ. 184).

9) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Πως θα αντιδρούσατε αν συναντούσατε τυχαία σ' ένα δημόσιο χώρο ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;» το 28,7% απάντησε πως θα κοιτούσε επίμονα, το 24,6% απάντησε πως θα αντιδρούσε εντελώς φυσιολογικά, το 24,0% απάντησε πως θα λυπόταν, το 18,0% απάντησε πως θα πλησίαζε με σκοπό να παρέχει βοήθεια, το 0,7% απάντησε πως θα έκανε αδιάκριτες ερωτήσεις και το υπόλοιπο 4,0% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι δημόσιοι υπάλληλοι με 9,3% οι οποίοι απάντησαν πως θα αντιδρούσαν εντελώς φυσιολογικά ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι συνταξιούχοι/ες, αγρότες/σες, άνεργοι/ες και η κατηγορία άλλο με 0% (πίνακας 5ν, σελ. 185).

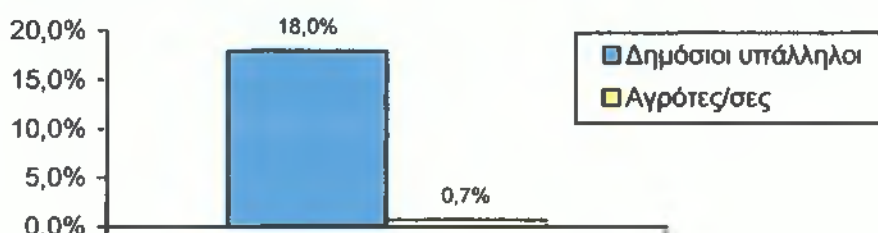

10) Ως προς την ερώτηση «Πιστεύετε ότι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες μπορεί να εργαστεί σε κανονική δουλειά;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 49,3% απάντησε ανάλογα με το είδος της αναπηρίας, το 30,7% απάντησε πως δεν μπορεί να εργαστεί, το 14,0% απάντησε πως μπορεί να εργαστεί ενώ το υπόλοιπο 6,0%

απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι ιδιωτικοί υπάλληλοι με 16,0% οι οποίοι απάντησαν ανάλογα με το είδος της αναπηρίας ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι συνταξιούχοι/ες, αγρότες/σες, και η κατηγορία άλλο με 0% (πίνακας 5ξ, σελ. 185).

11) Όσον αφορά την ερώτηση «Πιστεύετε ότι στην πόλη σας δίνονται ευκαιρίες σε Άτομα με Ειδικές Ανάγκες να εργαστούν;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 59,4% απάντησε πως δεν δίνονται ευκαιρίες σε ΑμεΑ να εργαστούν, το 13,3% απάντησε πως δίνονται ευκαιρίες ενώ το υπόλοιπο 27,3% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι δημόσιοι υπάλληλοι με 16,0% οι οποίοι απάντησαν πως δεν δίνονται ευκαιρίες ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι συνταξιούχοι/ες και αγρότες/σες με 0% (πίνακας 5ο, σελ.185).

12α) Από το σύνολο των συμμετεχόντων στην έρευνα που απάντησαν στην ερώτηση «Η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει στην στήριξη των ΑμεΑ;» ;» το 70,7% απάντησε πως συμμετέχει ενώ το υπόλοιπο 29,3% απάντησε πως δεν συμμετέχει. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι δημόσιοι υπάλληλοι με 18,0% οι οποίοι απάντησαν πως η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει στην στήριξή τους ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι αγρότες/σες με 0,7% (πίνακας 5π, σελ. 186).

12β) Στην ερώτηση «Θεωρείτε τη συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης επαρκή ή μη επαρκή;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 65,6% απάντησε πως η συμμετοχή αυτή είναι μη επαρκής, το 14,7% απάντησε πως η συμμετοχή αυτή είναι επαρκής και το υπόλοιπο 19,7% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι ιδιωτικοί υπάλληλοι με 16,5% οι οποίοι απάντησαν πως η συμμετοχή αυτή είναι μη επαρκής ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι αγρότες/σες με 0% (πίνακας 5ρ, σελ. 186).

13) Ως προς την ερώτηση «Ας υποθέσουμε ότι δημιουργείται στην γειτονιά σας ένα κέντρο στήριξης για ΑμεΑ. Θα ήσασταν υπέρ, κατά, αδιάφορος / η ή θα σας ενοχλούσε;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 46,0% απάντησε πως θα ήταν υπέρ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι δημόσιοι υπάλληλοι με 14,0% οι οποίοι απάντησαν πως θα ήταν υπέρ ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι αγρότες/σες με 0% (πίνακας 5σ, σελ. 186).

14) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Ποια πιστεύετε ότι πρέπει να είναι η συμβολή του κράτους στην πόλη σας για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 38,6% απάντησε την δημιουργία περισσότερων ιδρυμάτων. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία με 8,0% καταλαμβάνουν οι συνταξιούχοι οι οποίοι απάντησαν την δημιουργία περισσότερων ιδρυμάτων και η κατηγορία άλλο με το ίδιο ποσοστό οι οποίοι απάντησαν την παροχή περισσότερων ευκαιριών εκτός νοσοκομείου ώστε τα άτομα αυτά να μπορούν να ζουν στα σπίτια τους, ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι ιδιωτικοί υπάλληλοι και αγρότες/σες με 0% (πίνακας 5τ, σελ. 187).

15α) Στην ερώτηση «Πιστεύετε ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν εύκολη πρόσβαση σε υποδομές, υπηρεσίες και αγαθά;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 67,3% απάντησε πως δεν έχουν εύκολη πρόσβαση. Το μεγαλύτερο ποσοστό καταλαμβάνει η κατηγορία άλλο με 18,7% οι οποίοι απάντησαν πως δεν έχουν εύκολη πρόσβαση ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι δημόσιοι υπάλληλοι, ιδιωτικοί υπάλληλοι και συνταξιούχοι/ες με 0% (πίνακας 5υ, σελ. 187).

15β) Όσον αφορά την ερώτηση «Θεωρείται τις υποδομές αυτές επαρκής ή μη επαρκής;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 85,8% απάντησε πως είναι μη επαρκείς ενώ το 12,2% απάντησε πως είναι επαρκείς, το υπόλοιπο 2,0% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι ιδιωτικοί υπάλληλοι με 22,7% οι οποίοι απάντησαν πως οι υποδομές αυτές είναι μη επαρκής ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι δημόσιοι υπάλληλοι, συνταξιούχοι/ες, αγρότες/σες, άνεργοι/ες με 0% (πίνακας 5φ, σελ. 187).

16) Ως προς την ερώτηση «Πόσο σημαντική πιστεύετε ότι είναι η ενημέρωση του κοινού για τις ιδιαιτερότητες των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες;» το 71,0% απάντησε πως θεωρεί την ενημέρωση του κοινού πολύ σημαντική, το 19,5% απάντησε λίγο

ενώ το 9,5% απάντησε καθόλου. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία καταλαμβάνουν οι δημόσιοι υπάλληλοι και η κατηγορία άλλο με 16,9% αντίστοιχα οι οποίοι απάντησαν ότι είναι πολύ σημαντική ενώ το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι αγρότες/σες με 0% (πίνακας 5χ, σελ. 188).

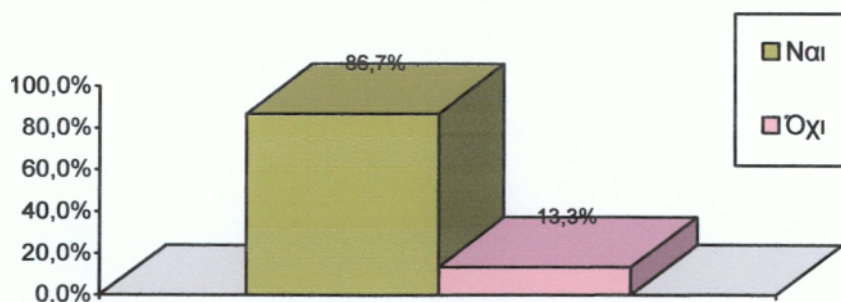
Το επάγγελα που παρουσιάζουν τα υψηλότερα ποσοστά στις ερωτήσεις με διάφορες διακυμάνσεις είναι οι δημόσιοι, ιδιωτικοί υπάλληλοι και η κατηγορία άλλο οι οποίοι φαίνεται να εμφανίζουν αρκετά θετικά και αρνητικά στοιχεία.

7.1.6 Γραμματικές γνώσεις (πίνακες από 6α έως 6χ, βλ. παράρτημα II, σελ. 190-197)

A. Ερωτήσεις που αφορούν το άμεσο περιβάλλον

1) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Τι πιστεύετε ότι είναι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην απάντηση άτομο με κάποιο είδος αναπηρίας με 49,4%. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία ανώτατη με 29,3% στην απάντηση άτομο με κάποιο είδος αναπηρίας ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στις κατηγορίες δημοτικό και μεταπτυχιακά με 0% (πίνακας 6α, σελ. 190).

2) Στην ερώτηση «Γνωρίζετε κάποιο Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;» το 86,7% απάντησε πως γνωρίζει κάποιο Άτομο με Ειδικές Ανάγκες σε αντίθεση με το υπόλοιπο ποσοστό 13,3% το οποίο απάντησε πως δεν γνωρίζει. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία ανώτατη με 40,7% στην απάντηση ναι πως γνωρίζουν κάποιο ΑμεΑ ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στις κατηγορίες δημοτικό και μεταπτυχιακά με 0% (πίνακας 6β, σελ. 190).

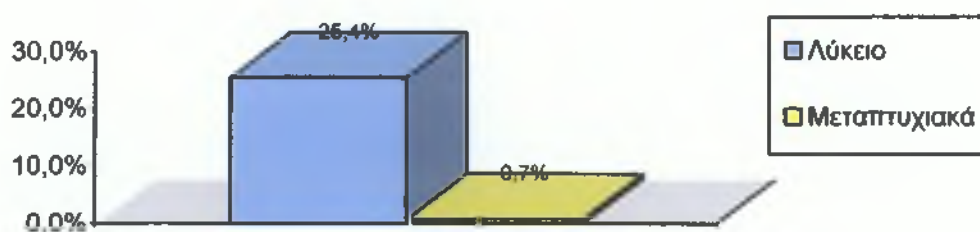
2α) Από το σύνολο των συμμετεχόντων που απάντησαν στην ερώτηση «Σε ποια κατηγορία αναπηρίας ανήκει το Άτομο με Ειδικές Ανάγκες που γνωρίζετε;» το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία κινητική αναπηρία με 19,5%, ακολουθούν οι κατηγορίες αναπηρίας νοητική υστέρηση, σύνδρομο down με 19,2%

και 18,4% αντίστοιχα.. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία ανώτατη με 11,5% στην απάντηση κινητική αναπηρία ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στις κατηγορίες δημοτικό, γυμνάσιο και μεταπτυχιακά με 0% (πίνακας 6γ, σελ. 190).

2β) Στην ερώτηση «Έχετε παρατηρήσει κάποια αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγύρου από την δημοσιοποίηση της αναπηρίας του ατόμου αυτού;» το 64,6% απάντησε πως έχει παρατηρήσει κάποια αλλαγή έναντι του 35,4% που απάντησε πως δεν έχει παρατηρήσει κάποια αλλαγή. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία ανώτατη με 30,0% οι οποίοι απάντησαν πως έχουν παρατηρήσει κάποια αλλαγή ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία μεταπτυχιακά με 0% (πίνακας 6δ, σελ. 191).

2γ) Όσον αφορά την ερώτηση «Η αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγύρου ήταν θετική ή αρνητική;» το 51,2% απάντησε πως αυτή ήταν αρνητική σε αντίθεση με το υπόλοιπο 48,8% που ήταν θετική. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία ανώτατη με 26,2% στην απάντηση θετική ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στις κατηγορίες δημοτικό και μεταπτυχιακά με 1,2% αντίστοιχα (πίνακας 6ε, σελ. 191).

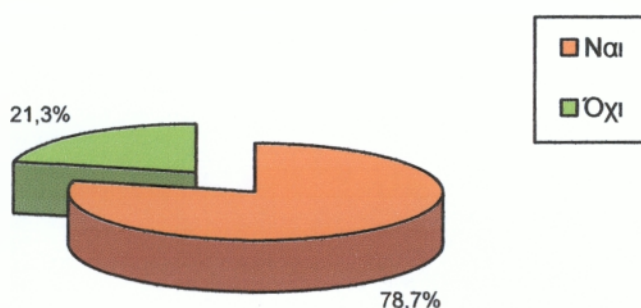
3) Ως προς την ερώτηση «Θα αισθανόσασταν ντροπή αν ο κόσμος ήξερε ότι κάποιος στην οικογένειά σας είχε κάποιου είδους αναπηρία;» το 55,3% των ερωτηθέντων απάντησε πως θα αισθανόταν ντροπή σε αντίθεση με το υπόλοιπο 44,7% το οποίο απάντησε πως δεν θα αισθανόταν ντροπή. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία ανώτατη με 25,4% πως θα αισθανόντουσαν ντροπή ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία μεταπτυχιακά με 0,7% (πίνακας 6ζ, σελ. 191).

4) Από το σύνολο των συμμετεχόντων στην έρευνα που απάντησαν στην ερώτηση «Η αναπηρία ενός συγγενικού σας προσώπου θα επηρέαζε το κοινωνικό σας περιβάλλον;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 32,7% απάντησε καθόλου, ακολουθεί

το 28,0% το οποίο απάντησε αρκετά, το 24,0% απάντησε σχεδόν σε καθημερινή βάση και το υπόλοιπο 15,3% λίγο. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία ανώτατη με 15,7% στην απάντηση καθόλου ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στις κατηγορίες δημοτικό, γυμνάσιο και μεταπτυχιακά με 0% (πίνακας 6η, σελ. 192).

5α) Στην ερώτηση «Γνωρίζετε την ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη σας;» το 78,7% απάντησε πως ναι γνωρίζει την ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη τους ενώ το υπόλοιπο 21,3% πως όχι. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην κατηγορία ανώτατη με 38,0% οι οποίοι απάντησαν πως γνωρίζουν την ύπαρξή του ενώ το μικρότερο ποσοστό με 0% παρουσιάζεται στην κατηγορία μεταπτυχιακά (πίνακας 6θ, σελ. 192).

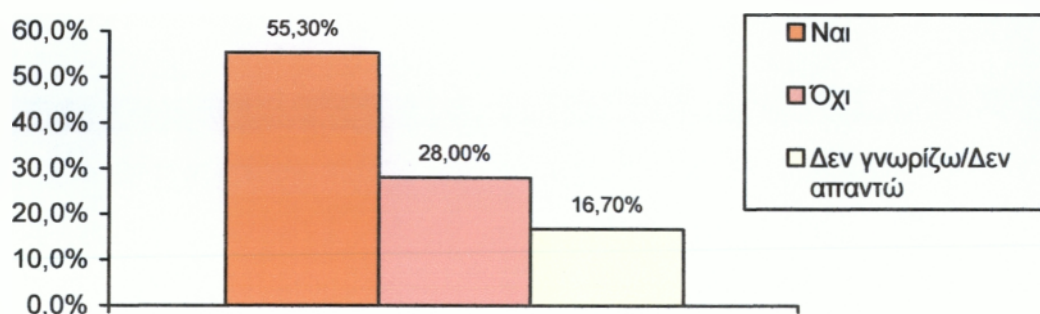
5β) Ως προς την ερώτηση «Πιστεύετε ότι ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου βοηθάει στην εκπαίδευση και την κοινωνικοποίηση ενός παιδιού με Ειδικές Ανάγκες;» το 51,7% απάντησε πως δεν βοηθάει σε αντίθεση με το 48,3% με ελάχιστη διαφορά που απάντησε πως βοηθάει. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία ανώτατη με 23,7% στην απάντηση πως δεν βοηθάει ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία μεταπτυχιακά με 0,9% (πίνακας 6ι, σελ. 192).

6) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Θα δεχόσασταν σε περίπτωση που έχετε παιδιά να φοιτεί στο ίδιο σχολείο με το παιδί σας ένα παιδί με Ειδικές Ανάγκες;» το 59,3% απάντησε πως θα δεχόταν ενώ το 24,0% πως δεν θα δεχόταν. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία ανώτατη με 31,3% πως θα δεχόντουσαν ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στις κατηγορίες δημοτικό και μεταπτυχιακά με 0% (πίνακας 6κ, σελ. 193).

B. Γενικές ερωτήσεις

7) Όσον αφορά την ερώτηση «Θα σας ενοχλούσε εάν καθόταν δίπλα σας στο λεωφορείο ένα άτομο με αναπηρία;» το 54,0% των ερωτηθέντων απάντησε πως θα το ενοχλούσε σε αντίθεση με το 30,0% το οποίο απάντησε πως δεν θα το ενοχλούσε. Το υπόλοιπο 16,0% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία ανώτατη με 27,3% οι οποίοι απάντησαν πως θα τους ενοχλούσε ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στις κατηγορίες δημοτικό, γυμνάσιο και μεταπτυχιακά με 0% (πίνακας 6λ, σελ. 193).

8) Στην ερώτηση «Θα μπορούσατε να διατηρήσετε μια φιλία με κάποιον που στην πορεία της φιλίας σας εμφάνισε κάποιου είδους αναπηρία;» το 55,3% απάντησε πως θα μπορούσε σε αντίθεση με το 28,0% το οποίο απάντησε πως δεν θα μπορούσε. Το υπόλοιπο 16,7% εκφράζεται στην κατηγορία δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία ανώτατη με 25,3% οι οποίοι απάντησαν πως θα μπορούσαν να διατηρήσουν μια φιλία ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στις κατηγορίες δημοτικό, γυμνάσιο και μεταπτυχιακά με 0% (πίνακας 6μ, σελ. 193).

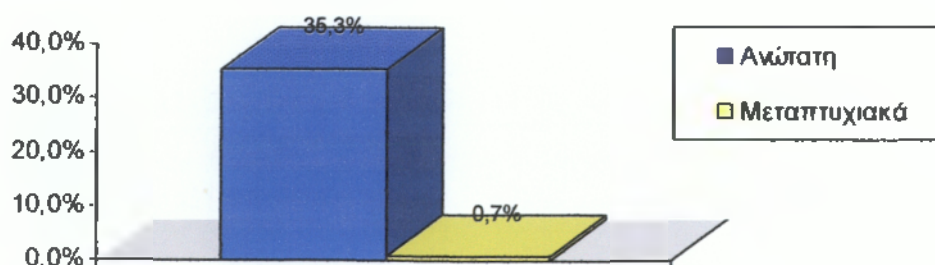

9) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Πως θα αντιδρούσατε αν συναντούσατε τυχαία σ' ένα δημόσιο χώρο ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 28,7% απάντησε πως θα κοιτούσε επίμονα. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία ανώτατη με 14,8% και στην κατηγορία λύκειο με μηδαμινή διαφορά με 14,7%. Η κατηγορία λύκειο απάντησε πως θα αντιδρούσαν εντελώς φυσιολογικά ενώ η κατηγορία ανώτατη πως θα αντιδρούσαν εντελώς φυσιολογικά. Το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στις κατηγορίες δημοτικό, γυμνάσιο και μεταπτυχιακά με 0% (πίνακας 6ν, σελ. 194).

10) Ως προς την ερώτηση «Πιστεύετε ότι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες μπορεί να εργαστεί σε κανονική δουλειά;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 49,3% απάντησε ανάλογα με το είδος της αναπηρίας, το 30,7% απάντησε πως δεν μπορεί να εργαστεί, μόνο το 14,0% απάντησε πως μπορεί να εργαστεί ενώ το υπόλοιπο 6,0% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία ανώτατη με 30,0% οι οποίοι απάντησαν ανάλογα με το είδος της αναπηρίας ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στις κατηγορίες δημοτικό, γυμνάσιο και μεταπτυχιακά με 0% (πίνακας 6ξ, σελ. 194).

11) Όσον αφορά την ερώτηση «Πιστεύετε ότι στην πόλη σας δίνονται ευκαιρίες σε Άτομα με Ειδικές Ανάγκες να εργαστούν;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 59,4% απάντησε πως δεν δίνονται ευκαιρίες σε ΑμεΑ να εργαστούν, το 13,3% απάντησε πως δίνονται ευκαιρίες ενώ το υπόλοιπο 27,3% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία ανώτατη με 28,0% οι οποίοι απάντησαν πως δεν δίνονται ευκαιρίες ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στις κατηγορίες δημοτικό και μεταπτυχιακά με 0% (πίνακας 6ο, σελ. 194).

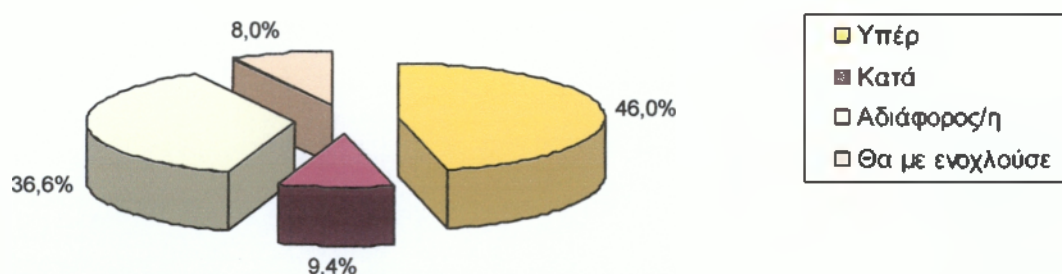
12α) Από το σύνολο των συμμετεχόντων στην έρευνα που απάντησαν στην ερώτηση «Η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει στην στήριξη των ΑμεΑ;» το 70,7% απάντησε πως συμμετέχει ενώ το υπόλοιπο 29,3% απάντησε πως δεν συμμετέχει. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία ανώτατη με 35,3% οι οποίοι απάντησαν πως η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει στην στήριξή τους ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία μεταπτυχιακά με 0,7% (πίνακας 6π, σελ. 195).

12β) Στην ερώτηση «Θεωρείτε τη συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης επαρκή ή μη επαρκή;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 65,6% απάντησε πως η συμμετοχή αυτή

είναι μη επαρκής, το 14,7% απάντησε πως η συμμετοχή αυτή είναι επαρκής και το υπόλοιπο 19,7% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία ανώτατη με 33,8% οι οποίοι απάντησαν πως η συμμετοχή αυτή είναι μη επαρκής ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στις κατηγορίες γυμνάσιο και μεταπτυχιακά με 0% (πίνακας 6ρ, σελ. 195).

13) Ως προς την ερώτηση «Ας υποθέσουμε ότι δημιουργείται στην γειτονιά σας ένα κέντρο στήριξης για ΑμεΑ. Θα ήσασταν υπέρ, κατά, αδιάφορος / η ή θα σας ενοχλούσε;» το 46,0% απάντησε πως θα ήταν υπέρ, το 36,6% απάντησε πως θα ήταν αδιάφορος/η, το 9,4% απάντησε πως θα ήταν κατά ενώ το υπόλοιπο 8,0% απάντησε πως θα το ενοχλούσε. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία ανώτατη με 22,0% οι οποίοι απάντησαν πως θα ήταν υπέρ ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στις κατηγορίες δημοτικό, γυμνάσιο και μεταπτυχιακά με 0% (πίνακας 6σ, σελ. 195).

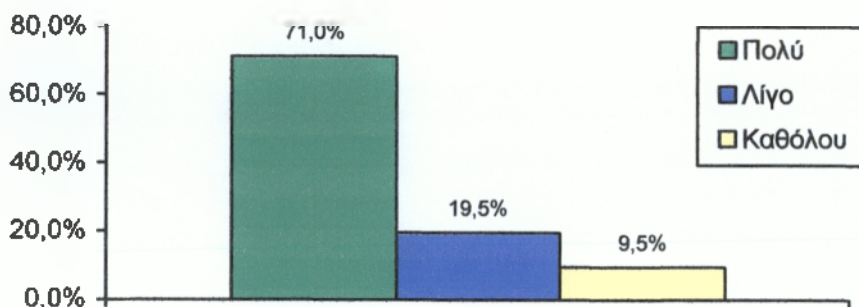
14) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Ποια πιστεύετε ότι πρέπει να είναι η συμβολή του κράτους στην πόλη σας για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 38,6% απάντησε την δημιουργία περισσότερων ιδρυμάτων. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία ανώτατη με 14,7% οι οποίοι απάντησαν την δημιουργία περισσότερων ιδρυμάτων ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στις κατηγορίες δημοτικό, γυμνάσιο και μεταπτυχιακά με 0% (πίνακας 6τ, σελ. 196).

15α) Στην ερώτηση «Πιστεύετε ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν εύκολη πρόσβαση σε υποδομές, υπηρεσίες και αγαθά;» το 67,3% απάντησε πως δεν έχουν εύκολη πρόσβαση, το 31,3% απάντησε πως έχουν εύκολη πρόσβαση και το υπόλοιπο 1,4% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία ανώτατη με 31,3% οι οποίοι απάντησαν πως δεν

έχουν εύκολη πρόσβαση ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στις κατηγορίες δημοτικό, γυμνάσιο και μεταπτυχιακά με 0% (πίνακας 6υ, σελ. 196).

15β) Όσον αφορά την ερώτηση «Θεωρείται τις υποδομές αυτές επαρκής ή μη επαρκής;» το 85,8% απάντησε πως είναι μη επαρκείς ενώ το 12,2% απάντησε πως είναι επαρκείς, το υπόλοιπο 2,0% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία ανώτατη με 35,8% οι οποίοι απάντησαν πως οι υποδομές αυτές είναι μη επαρκείς ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στις κατηγορίες δημοτικό, γυμνάσιο, λύκειο και μεταπτυχιακά με 0% (πίνακας 6φ, σελ. 196).

16) Ως προς την ερώτηση «Πόσο σημαντική πιστεύετε ότι είναι η ενημέρωση του κοινού για τις ιδιαιτερότητες των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες;» το 71,0% απάντησε πως θεωρεί την ενημέρωση του κοινού πολύ σημαντική, το 19,5% απάντησε λίγο ενώ το 9,5% απάντησε καθόλου. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία ανώτατη με 33,1% οι οποίοι απάντησαν ότι είναι πολύ σημαντική ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία μεταπτυχιακά με 0% (πίνακας 6χ, σελ. 197).

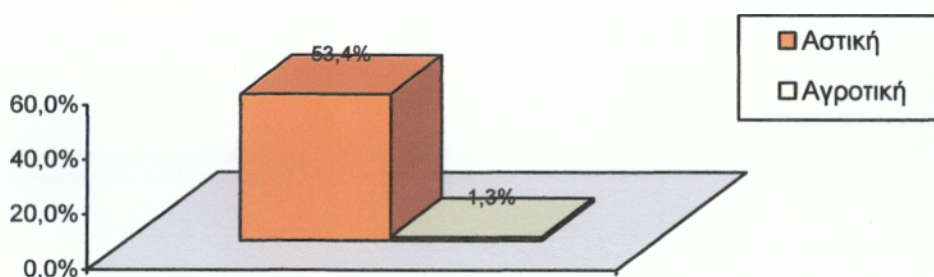
Η κατηγορία που παρουσιάζει τα υψηλότερα ποσοστά στις ερωτήσεις είναι η ανώτατη εκπαίδευση. Από τις απαντήσεις που δόθηκαν η κατηγορία αυτή εμφανίζεται ενημερωμένη σε οτιδήποτε αφορά τα ΑμεΑ. Αυτό σημαίνει πως η εκπαίδευση παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στο πως κάθε άνθρωπος μπορεί να αντιλαμβάνεται μια κατάσταση.

7.1.7 Περιοχή διαμονής (πίνακες από 7α έως 7χ, βλ. παράρτημα II, σελ. 199-206)

A. Ερωτήσεις που αφορούν το άμεσο περιβάλλον

1) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Τι πιστεύετε ότι είναι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην απάντηση άτομο με κάποιο είδος αναπηρίας με 49,4%. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αστική με 34,0% στην απάντηση άτομο με κάποιο είδος αναπηρίας ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αγροτική με 0% (πίνακας 7α, σελ. 199).

2) Στην ερώτηση «Γνωρίζετε κάποιο Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;» το 86,7% απάντησε πως γνωρίζει κάποιο Άτομο με Ειδικές Ανάγκες σε αντίθεση με το υπόλοιπο ποσοστό 13,3% το οποίο απάντησε πως δεν γνωρίζει. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αστική με 53,4% στην απάντηση πως γνωρίζουν κάποιο ΑμεΑ ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αγροτική με 1,3% (πίνακας 7β, σελ. 199).

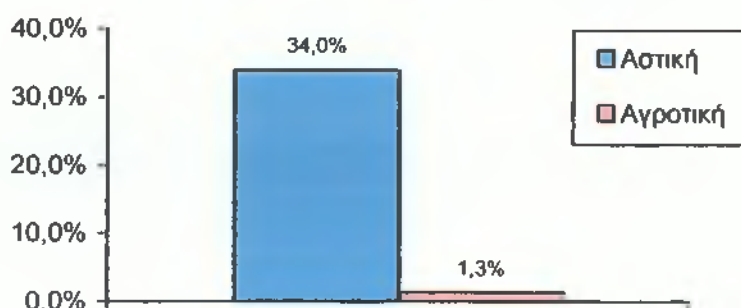
2α) Από το σύνολο των συμμετεχόντων που απάντησαν στην ερώτηση «Σε ποια κατηγορία αναπηρίας ανήκει το Άτομο με Ειδικές Ανάγκες που γνωρίζετε;» το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αναπηρίας κινητική αναπηρία με 19,5%. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αστική με 14,6% στην απάντηση κινητική αναπηρία ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αγροτική με 0% (πίνακας 7γ, σελ. 199).

2β) Στην ερώτηση «Έχετε παρατηρήσει κάποια αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγύρου από την δημοσιοποίηση της αναπηρίας του ατόμου αυτού;» το 64,6% απάντησε πως έχει παρατηρήσει κάποια αλλαγή έναντι του 35,4% που απάντησε πως δεν έχει παρατηρήσει κάποια αλλαγή. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αστική με 34,5% οι οποίοι απάντησαν πως έχουν

παρατηρήσει κάποια αλλαγή ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αγροτική με 0% (πίνακας 7δ, σελ. 200).

2γ) Όσον αφορά την ερώτηση «Η αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγύρου ήταν θετική ή αρνητική;» το 51,2% απάντησε πως αυτή ήταν αρνητική σε αντίθεση με το υπόλοιπο 48,8% που ήταν θετική. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αστική με 34,5% στην απάντηση αρνητική ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αγροτική με 4,6% στην απάντηση θετική (πίνακας 7ε, σελ. 200).

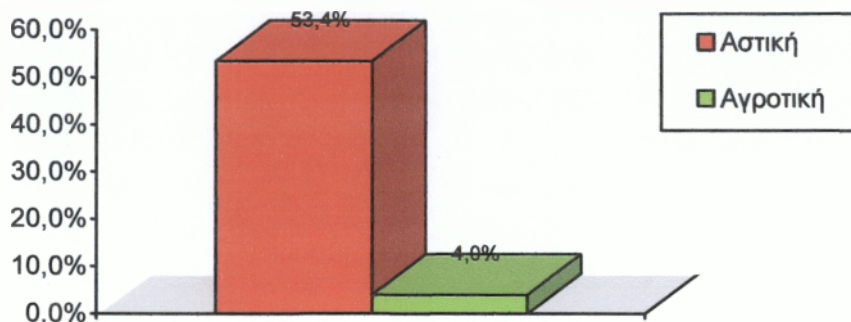
3) Ως προς την ερώτηση «Θα αισθανόσασταν ντροπή αν ο κόσμος ήξερε ότι κάποιος στην οικογένειά σας είχε κάποιου είδους αναπηρία;» το 55,3% των ερωτηθέντων απάντησε πως θα αισθανόταν ντροπή σε αντίθεση με το υπόλοιπο 44,7% το οποίο απάντησε πως δεν θα αισθανόταν ντροπή. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αστική με 34,0% πως θα αισθανόντουσαν ντροπή ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αγροτική με 1,3% (πίνακας 7ζ, σελ.200).

4) Από το σύνολο των συμμετεχόντων στην έρευνα που απάντησαν στην ερώτηση «Η αναπηρία ενός συγγενικού σας προσώπου θα επηρέαζε το κοινωνικό σας περιβάλλον;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 32,7% απάντησε καθόλου, ακολουθεί το 28,0% το οποίο απάντησε αρκετά, το 24,0% απάντησε σχεδόν σε καθημερινή βάση και το υπόλοιπο 15,3% λίγο. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αστική με 24,0% στην απάντηση καθόλου ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αγροτική με 0% (πίνακας 7η, σελ. 201).

5α) Στην ερώτηση «Γνωρίζετε την ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη σας;» το 78,7% απάντησε πως γνωρίζει την ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη τους ενώ το υπόλοιπο 21,3% πως όχι. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανά κατηγορία παρουσιάζεται στην κατηγορία αστική με 53,4% οι οποίοι απάντησαν πως

γνωρίζουν την ύπαρξή του ενώ το μικρότερο ποσοστό με 4,0% παρουσιάζεται στην κατηγορία αγροτική (πίνακας 7θ, σελ. 201).

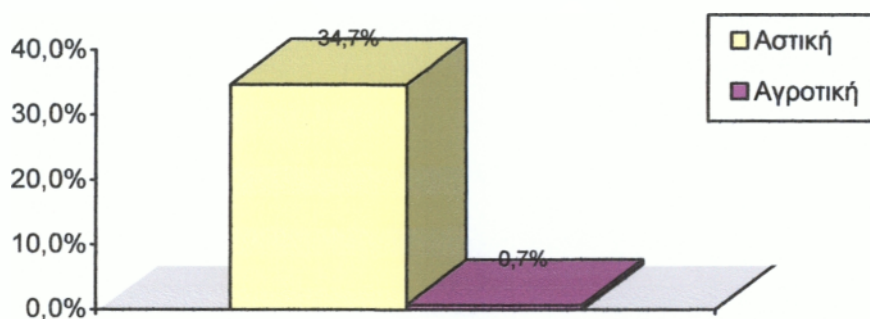
5β) Ως προς την ερώτηση «Πιστεύετε ότι ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου βοηθάει στην εκπαίδευση και την κοινωνικοποίηση ενός Ατόμου με Ειδικές Ανάγκες;» το 51,7% απάντησε πως δεν βοηθάει σε αντίθεση με το 48,3% με ελάχιστη διαφορά που απάντησε πως βοηθάει. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αστική με 31,9% στην απάντηση πως δεν βοηθάει ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αγροτική με 0% (πίνακας 7ι, σελ. 201).

6) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Θα δεχόσασταν σε περίπτωση που έχετε παιδιά να φοιτεί στο ίδιο σχολείο με το παιδί σας ένα παιδί με Ειδικές Ανάγκες;» το 59,3% απάντησε πως θα δεχόταν ενώ το 24,0% πως δεν θα δεχόταν. Το υπόλοιπο 16,7% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αστική με 40,0% πως θα δεχόντουσαν ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αγροτική με 1,3% (πίνακας 7κ, σελ. 202).

B. Γενικές ερωτήσεις

7) Όσον αφορά την ερώτηση «Θα σας ενοχλούσε εάν καθόταν στο λεωφορείο δίπλα σας ένα άτομο με αναπηρία;» το 54,0% των ερωτηθέντων απάντησε πως θα το ενοχλούσε σε αντίθεση με το 30,0% το οποίο απάντησε πως δεν θα το ενοχλούσε. Το υπόλοιπο 16,0% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αστική με 39,3% οι οποίοι απάντησαν πως θα τους ενοχλούσε ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αγροτική με 2,0% (πίνακας 7λ, σελ. 202).

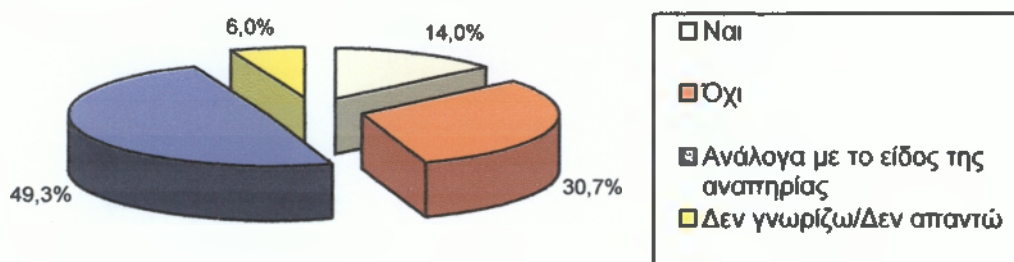
8) Στην ερώτηση «Θα μπορούσατε να διατηρήσετε μια φιλία με κάποιον που στην πορεία της φιλίας σας εμφάνισε κάποιου είδους αναπηρία;» το 55,3% απάντησε πως θα μπορούσε σε αντίθεση με το 28,0% το οποίο απάντησε πως δεν θα μπορούσε. Το υπόλοιπο 16,7% εκφράζεται στην κατηγορία δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αστική με 34,7% οι οποίοι απάντησαν πως θα μπορούσαν να διατηρήσουν μια φιλία ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αγροτική με 0,7% (πίνακας 7μ, σελ. 202).

9) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Πως θα αντιδρούσατε αν συναντούσατε τυχαία σ' ένα δημόσιο χώρο ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;» το 28,7% απάντησε πως θα κοιτούσε επίμονα, το 24,6% απάντησε πως θα αντιδρούσε εντελώς φυσιολογικά, το 24,0% απάντησε πως θα λυπόταν, το 18,0% απάντησε πως θα πλησίαζε με σκοπό να παρέχει βοήθεια, το 0,7% απάντησε πως θα έκανε αδιάκριτες ερωτήσεις και το υπόλοιπο 4,0% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αστική με 20,0% οι οποίοι απάντησαν πως θα αντιδρούσαν εντελώς φυσιολογικά ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στις κατηγορίες ημιαστική και αγροτική με 0% (πίνακας 7ν, σελ.203).

10) Ως προς την ερώτηση «Πιστεύετε ότι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες μπορεί να εργαστεί σε κανονική δουλειά;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 49,3% απάντησε ανάλογα με το είδος της αναπηρίας, το 30,7% απάντησε πως δεν μπορεί να εργαστεί, μόνο το 14,0% απάντησε πως μπορεί να εργαστεί ενώ το υπόλοιπο 6,0% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αστική με 34,0% οι οποίοι απάντησαν ανάλογα με το είδος της αναπηρίας

ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αγροτική με 0% (πίνακας 7ξ, σελ. 203).

11) Όσον αφορά την ερώτηση «Πιστεύετε ότι στην πόλη σας δίνονται ευκαιρίες σε Άτομα με Ειδικές Ανάγκες να εργαστούν;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 59,4% απάντησε πως δεν δίνονται ευκαιρίες σε ΑμεΑ να εργαστούν, το 13,3% απάντησε πως δίνονται ευκαιρίες ενώ το υπόλοιπο 27,3% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αστική με 37,4% οι οποίοι απάντησαν πως δεν δίνονται ευκαιρίες ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αγροτική με 0% (πίνακας 7ο, σελ. 203).

12α) Από το σύνολο των συμμετεχόντων στην έρευνα που απάντησαν στην ερώτηση «Η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει στην στήριξη των ΑμεΑ;» το 70,7% απάντησε πως συμμετέχει ενώ το υπόλοιπο 29,3% απάντησε πως δεν συμμετέχει. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αστική με 43,4% οι οποίοι απάντησαν πως η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει στην στήριξή τους ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αγροτική με 1,3% (πίνακας 7π, σελ. 204).

12β) Στην ερώτηση «Θεωρείτε τη συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης επαρκή ή μη επαρκή;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 65,6% απάντησε πως η συμμετοχή αυτή είναι μη επαρκής, το 14,7% απάντησε πως η συμμετοχή αυτή είναι επαρκής και το υπόλοιπο 19,7% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αστική με 49,4% οι οποίοι απάντησαν πως η συμμετοχή αυτή είναι μη επαρκής ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αγροτική με 1,2% (πίνακας 7ρ, σελ. 204).

13) Ως προς την ερώτηση «Ας υποθέσουμε ότι δημιουργείται στην γειτονιά σας ένα κέντρο στήριξης για ΑμεΑ. Θα ήσασταν υπέρ, κατά, αδιάφορος / η ή θα σας ενοχλούσε;» το 46,0% απάντησε πως θα ήταν υπέρ, το 36,6% απάντησε πως θα ήταν αδιάφορος/η, το 9,4% απάντησε πως θα ήταν κατά ενώ το υπόλοιπο 8,0%

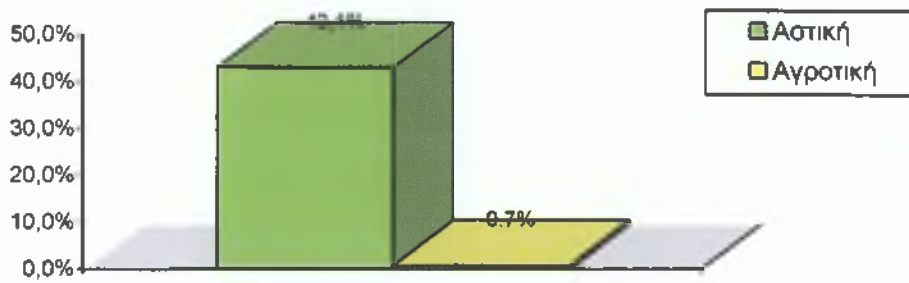
απάντησε πως θα το ενοχλούσε. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αστική με 30,0% οι οποίοι απάντησαν πως θα ήταν υπέρ ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αγροτική με 0% (πίνακας 7σ, σελ. 204).

14) Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν στην ερώτηση «Ποια πιστεύετε ότι πρέπει να είναι η συμβολή του κράτους στην πόλη σας για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 38,6% απάντησε την δημιουργία περισσότερων ιδρυμάτων. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αστική με 19,9% οι οποίοι απάντησαν την δημιουργία περισσότερων ιδρυμάτων ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αγροτική με 0% (πίνακας 7τ, σελ. 205).

15α) Στην ερώτηση «Πιστεύετε ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν εύκολη πρόσβαση σε υποδομές, υπηρεσίες και αγαθά;» το 67,3% απάντησε πως δεν έχουν εύκολη πρόσβαση, το 31,3% απάντησε πως έχουν εύκολη πρόσβαση και το υπόλοιπο 1,4% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αστική με 44,0% οι οποίοι απάντησαν πως δεν έχουν εύκολη πρόσβαση ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία ημιαστική με 0% (πίνακας 7υ, σελ. 205).

15β) Όσον αφορά την ερώτηση «Θεωρείται τις υποδομές αυτές επαρκής ή μη επαρκής;» το μεγαλύτερο ποσοστό με 85,8% απάντησε πως είναι μη επαρκείς ενώ το 12,2% απάντησε πως είναι επαρκείς, το υπόλοιπο 2,0% απάντησε δεν γνωρίζω / δεν απαντώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αστική με 50,5% οι οποίοι απάντησαν πως οι υποδομές αυτές είναι μη επαρκείς ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αγροτική με 0% (πίνακας 7φ, σελ. 205).

16) Ως προς την ερώτηση «Πόσο σημαντική πιστεύετε ότι είναι η ενημέρωση του κοινού για τις ιδιαιτερότητες των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες;» το 71,0% απάντησε πως θεωρεί την ενημέρωση του κοινού πολύ σημαντική, το 19,5% απάντησε λίγο ενώ το 9,5% απάντησε καθόλου. Το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αστική με 43,1% οι οποίοι απάντησαν ότι είναι πολύ σημαντική ενώ το μικρότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία αγροτική με 0,7% (πίνακας 7χ, σελ. 206).

Η κατηγορία που παρουσιάζει τα υψηλότερα ποσοστά στις ερωτήσεις είναι η αστική. Παρόλο που στις αστικές πόλεις υπάρχει ενημέρωση για τα ΑμεΑ σε αντίθεση με τις ημιαστικές και αγροτικές περιοχές δεν παύουν να υπάρχουν στερεότυπα. Έντονη είναι η προκατάληψη και το συναίσθημα του οίκτου στις ημιαστικές και αγροτικές περιοχές για τα άτομα αυτά.

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την ανάλυση που προηγήθηκε (πίνακες 1α-1χ έως 7α-7χ) και που αποτελείται από τις κατηγορίες ηλικία, φύλο, οικογενειακή κατάσταση, υπηκοότητα, επάγγελμα, γραμματικές γνώσεις και περιοχή διαμονής προκύπτει ότι οι προοπτικές για το μέλλον δεν είναι και τόσο ενθαρρυντικές. Εμφανίζονται ακόμα και σήμερα στοιχεία προκατάληψης και κοινωνικού ρατσισμού.

Παρουσιάζονται παρακάτω τα ευρήματα της έρευνας. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα ευρήματα αυτά παρά το σχετικά μικρό δείγμα αντανακλούν ως ένα βαθμό την ελληνική πραγματικότητα.

Στην ερώτηση τι πιστεύουν ότι είναι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες (ερωτ.1) παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

Τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες δεν έχουν απαλλαγεί ακόμα από τις αντιλήψεις και τα αρνητικά συναισθήματα αλλά και από το στίγμα που τους δημιούργησε μια κοινωνία χωρίς πληροφόρηση και εκπαίδευση σε θέματα ειδικών αναγκών. Δυστυχώς, λόγω ελλιπούς πληροφόρησης υπάρχουν ακόμη και σήμερα άνθρωποι που στο άκουσμα της φράσης «Άτομο με Ειδικές Ανάγκες» επιλέγουν ως απάντηση μη αποδεκτές εκφράσεις, όπως «άρρωστο και καθυστερημένο άτομο» ή δεν γνωρίζουν καν τι είναι.

Ως προς την ερώτηση αν γνωρίζουν κάποιο Άτομο με Ειδικές Ανάγκες και σε ποια κατηγορία αναπηρίας ανήκει το άτομο αυτό (ερωτ.2&2α) παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

Με βάση τις απαντήσεις που δόθηκαν κατά ηλικία, φύλο, οικογενειακή κατάσταση, υπηκοότητα, επάγγελμα, γραμματικές γνώσεις και περιοχή διαμονής όλοι γνωρίζουμε κάποιο άτομο με αναπηρία είτε αυτό βρίσκεται στην οικογένειά μας, είτε είναι φίλος μας, είτε είναι γνωστός μας. Τα άτομα αυτά ανήκουν σε όλες τις κατηγορίες αναπηρίας όπου με μεγάλη συχνότητα εμφανίζονται η κινητική αναπηρία, η νοητική υστέρηση και το σύνδρομο down.

Όσον αφορά το αν έχει παρατηρηθεί κάποια αλλαγή θετική ή αρνητική στη συμπεριφορά του κοινωνικού περίγυρου από την δημοσιοποίηση της αναπηρίας ενός ΑμεΑ (ερωτ.2β&2γ) παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

Η συμπεριφορά του κοινωνικού περιγυρου στην δημοσιοποίηση της αναπηρίας ενός ατόμου αλλάζει και είναι αρνητική. Στην εικόνα ενός ατόμου με κάποιου είδους αναπηρία η κοινωνία βλέπει μόνο την αναπηρία και όχι τον άνθρωπο. Έχει διαπιστωθεί ότι η αρνητική στάση μιας κοινωνίας ή ενός μέρους αυτής απέναντι στο άτομο με αναπηρία, δυσχεραίνει σε πολύ μεγάλο βαθμό την προσαρμογή του στην συγκεκριμένη κοινωνία.

Στην ερώτηση αν θα αισθανόντουσαν ντροπή αν ο κόσμος ήξερε ότι κάποιος στην οικογένειά τους είχε κάποιου είδους αναπηρία και κατά πόσο θα επηρέαζε το κοινωνικό τους περιβάλλον (ερωτ.3&4) παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

Τα ΑμεΑ έμειναν για πάρα πολλά χρόνια στο περιθώριο. Έγιναν έτσι άτομα εξαρτώμενα και συσσωρεύτηκε πάνω τους το αποτέλεσμα ενός μύθου που τα ήθελε ανήμπορα, ανίκανα, αντιπαραγωγικά άρα και εξαρτημένα. Αυτό βέβαια έχει αλλάξει τα τελευταία χρόνια χωρίς όμως η κοινωνία να έχει αποβάλλει εντελώς τα αρνητικά αυτά συναισθήματα του παρελθόντος. Σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν η οικογένεια εξακολουθεί να αισθάνεται ντροπή για το ανάπηρο μέλος της και το κοινωνικό της περιβάλλον επηρεάζεται αρκετά από αυτό. Υπάρχει φόβος προς την αναπηρία διότι η στάση της κοινωνίας είναι απορριπτική.

Όσον αφορά την ερώτηση αν γνωρίζουν ότι η ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη τους βοηθάει στην εκπαίδευση και την κοινωνικοποίηση των παιδιών με Ειδικές Ανάγκες (ερωτ.5) παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

Τα σημερινά Ειδικά Σχολεία αντιμετωπίζουν την κατηγορία ότι προκαλούν το στιγματισμό των αναπήρων. Το «ειδικό» παιδί χαρακτηρίζεται ως μειονεκτικό ή προβληματικό, απομακρύνεται από το φυσικό του περιβάλλον που είναι το σπίτι του και το σχολείο της γειτονιάς του και στερείται το δικαίωμα για επιλογή και ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση, στην επαγγελματική κατάρτιση και στην εργασία. Επιπλέον, εμποδίζεται η ομαλή ανάπτυξη της προσωπικότητάς του. Οι απαντήσεις που δόθηκαν δείχνουν πως οι ερωτηθέντες πιστεύουν ότι η ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη τους δεν βοηθάει στην εκπαίδευση και την κοινωνικοποίηση των παιδιών με Ειδικές Ανάγκες.

Ως προς την ερώτηση αν θα δεχόντουσαν σε περίπτωση που έχουν παιδιά να φοιτεί στο ίδιο σχολείο με το παιδί τους ένα παιδί με Ειδικές Ανάγκες (ερωτ.6) παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

Το σχολείο είναι ο καθρέφτης της κοινωνίας μέσα στον οποίο μπορούμε να δούμε όλες τις κοινωνικές προόδους και τα προβλήματα. Μια κοινωνία για όλους χτίζεται πάνω σε σχολεία για όλους και ένα σχολείο για όλους χτίζεται πάνω στην αρχή των ίσων δικαιωμάτων. Κάθε παιδί έχει έτσι το δικαίωμα να του παρέχεται βοήθεια, για να αξιοποιήσει τις δυνατότητες του είτε αυτές είναι μικρές είτε είναι μεγάλες. Η βοήθεια αυτή πρέπει να προσφέρεται μέσα σε σχολεία που προωθούν την ισότητα των ευκαιριών και καταργούν τις διακρίσεις. Με βάση τα ευρήματα της έρευνας φαίνεται ότι η μακρά ιστορία του διαχωρισμού σε «κανονικά» και «ειδικά» παιδιά φθάνει στο τέλος της. Η κοινωνία εμφανίζεται ευαισθητοποιημένη απέναντι στο παιδί με Ειδικές Ανάγκες και δεν είναι αντίθετη στην ιδέα συνεκπαίδευσης «κανονικών» και «ειδικών» παιδιών.

Στην ερώτηση αν θα τους ενοχλούσε εάν στο λεωφορείο καθόταν δίπλα τους ένα άτομο με αναπηρία (ερωτ.7) παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

Η κοινωνία εξακολουθεί ακόμη και σήμερα να υφίσταται στερεότυπα. Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας οι ερωτηθέντες εμφανίζονται να ενοχλούνται εάν κάποιο άτομο με αναπηρία καθόταν δίπλα τους στο λεωφορείο. Από έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί κάθε πλευρά αποφεύγει την άλλη από φόβο, ντροπή, αμηχανία και ανασφάλεια. Εκτιμώ πως σε όλες τις παρόμοιες περιπτώσεις αυτό που χρειάζονται και οι δυο πλευρές είναι οι ευκαιρίες για αλληλοκατανόηση και αλληλοαποδοχή. Πρέπει σιγά σιγά η μια πλευρά ν' αρχίσει να πλησιάζει την άλλη.

Ως προς την ερώτηση αν θα μπορούσαν να διατηρήσουν μια φιλία με κάποιον που στην πορεία της φιλίας τους εμφάνισε κάποιου είδους αναπηρία (ερωτ.8) παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

Ένας σημαντικός αριθμός των αναπηριών που προκαλούνται στον άνθρωπο προξενούνται από τραυματισμούς στον εγκέφαλο ή την σπονδυλική στήλη (π.χ. τροχαία ατυχήματα) προσβολή από μολυσματικούς ιούς κ.λπ.. Ο θεσμός της φιλίας για τους ερωτηθέντες θεωρείται σημαντικός και δεν φαίνεται να επηρεάζεται από ατυχή γεγονότα που προκαλούν κάποια αναπηρία στην ζωή ενός ανθρώπου.

Στην ερώτηση πως θα αντιδρούσαν αν συναντούσαν τυχαία σ' ένα δημόσιο χώρο ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες (ερωτ.9) παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

Οι ερωτηθέντες δεν γνωρίζουν πως θα πρέπει να συμπεριφερθούν σε μια τέτοια περίπτωση απέναντι στα ΑμεΑ, οι αντιδράσεις είτε από φόβο, περιέργεια, αμηχανία ή οίκτο φέρουν το άτομο με αναπηρία σε δύσκολη θέση και τα δικαιώματα αυτών παραβιάζονται. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων εκδηλώνει σύμφωνα με έρευνες την πιο συνηθισμένη ενοχλητική συμπεριφορά προς τα ΑμεΑ που είναι το έντονο κοίταγμα .

Όσον αφορά αν μπορούν να εργαστούν ΑμεΑ και αν δίνονται ευκαιρίες για εργασία στα άτομα αυτά στην πόλη τους (ερωτ.10&11) παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

Με βάση τις απαντήσεις κάθε άτομο με αναπηρία μπορεί να ασχοληθεί με το είδος εκείνο της εργασίας που ταιριάζει στην αναπηρία του και τις ικανότητές του. Αυτό σημαίνει ότι όλοι οι άνθρωποι δικαιούνται μια θέση στην κοινωνία και κάθε συγκεκριμένη θέση ανήκει σε κάθε συγκεκριμένο άτομο. Η αναπηρία παραμένει σημαντικό εμπόδιο για την πρόσβαση στην εργασία και γι' αυτό δεν δίνονται ευκαιρίες σε ΑμεΑ να εργαστούν.

Σε ότι αφορά την συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης στην στήριξη των ΑμεΑ και αν θεωρούν τη συμμετοχή αυτή επαρκής ή μη επαρκής (ερωτ.12) παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

Η συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης στην στήριξη των ΑμεΑ είναι μη επαρκής. Η τοπική αυτοδιοίκηση αρκείται στις οικονομικές ενισχύσεις που χορηγούνται για την κάλυψη των βασικών βιοτικών αναγκών των ΑμεΑ όπου αφ' ενός είναι μη επαρκείς και αφετέρου αποτελούν αντικίνητρο στην επαγγελματική κατάρτιση και αποκατάσταση των ατόμων αυτών.

Στην ερώτηση αν στην γειτονιά τους δημιουργούσαν ένα κέντρο στήριξης για τα ΑμεΑ αν θα ήταν υπέρ, κατά, αδιάφοροι ή θα τους ενοχλούσε (ερωτ.13) παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

Οι ερωτηθέντες θα ήταν υπέρ στην δημιουργία ενός τέτοιου κέντρου για τα ΑμεΑ. Οι αρνητικές αντιδράσεις που παρατηρήθηκαν ήταν σε πολύ μικρό ποσοστό κυρίως από άτομα μεγάλης ηλικίας.

Ως προς την ερώτηση ποια θα πρέπει να είναι η συμβολή του κράτους στην πόλη τους για τα ΑμεΑ (ερωτ.14) παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

Από τις απαντήσεις που δόθηκαν προκύπτει το ίδιο συμπέρασμα. Η τοπική κοινωνία θεωρεί πως το καταλληλότερο μέτρο προς τα ΑμεΑ είναι η δημιουργία περισσότερων ιδρυμάτων, παρόλο που σε πολλές χώρες της Ευρώπης έχει αρχίσει να εφαρμόζεται η στρατηγική του αποϊδρυματισμού και της ομαλοποίησης της ζωής των ατόμων αυτών. Εκτιμώ πως εάν η στάση της κοινωνίας είναι απορριπτική οφείλεται στο γεγονός ότι η πολιτεία δεν λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα που χρειάζονται έτσι ώστε να μην καλλιεργούνται τέτοιες αντιλήψεις.

Όσον αφορά την προσβασιμότητα των ΑμεΑ στην πόλη τους αν υπάρχουν δηλαδή υποδομές ώστε τα άτομα αυτά να έχουν εύκολη πρόσβαση σε μια δημόσια υπηρεσία, στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς κ.λπ. και αν οι υποδομές αυτές θεωρούνται επαρκείς ή μη επαρκείς (ερωτ.15) παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

Οι απαντήσεις που δόθηκαν δείχνουν πως τα ΑμεΑ ως προς το θέμα της προσβασιμότητας δεν μπορούν με ασφάλεια και άνεση να προσεγγίζουν και να χρησιμοποιούν τις προσφερόμενες υποδομές, υπηρεσίες και αγαθά. Οι υποδομές που έχουν δημιουργηθεί είναι μη επαρκείς ή γίνονται από την συμπεριφορά των πολιτών. Η πλήρης συμμετοχή των ΑμεΑ στην κοινωνία εμποδίζεται σε αντίθεση με χώρες του εξωτερικού όπου τα άτομα με αναπηρία κυκλοφορούν στο δρόμο και ζουν μια κατά το δυνατόν φυσιολογική ζωή.

Όσον αφορά την ενημέρωση του κοινού και κατά πόσο πιστεύουν πως είναι σημαντική για τις ιδιαιτερότητες των ΑμεΑ (ερωτ.16) παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

Η ενημέρωση είναι πολύ σημαντική για την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας και την καταπολέμηση των προκαταλήψεων, την άρση κάθε εμποδίου στην εκπαίδευση, την κατάρτιση, την απασχόληση, την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες και γενικά σε κάθε τομέα, που σχετίζεται με την ποιότητα ζωής των ατόμων με αναπηρία. Η άγνοια και η ελλιπής πληροφόρηση αναπτύσσουν προκαταλήψεις, αρνητικές στάσεις και διαθέσεις με συνέπεια την διάκριση, την περιθωριοποίηση και συχνά το στιγματισμό ανεξάρτητα από την ηλικία, το φύλο, την οικογενειακή κατάσταση, την υπηκοότητα, το επάγγελμα, τις γραμματικές γνώσεις και την περιοχή διαμονής.

9. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ένα άτομο με αναπηρία είναι πολίτης που έχει τα ίδια δικαιώματα με έναν “φυσιολογικό” άνθρωπο. Όλοι εμείς που υποτίθεται ότι είμαστε άτομα με μόνο γενικές ανάγκες έχουμε υποχρέωση και συμφέρον υλικό και ψυχικό να παρέχουμε στα άτομα με αναπηρία ότι έχουν ανάγκη ώστε να μπορούν να ζουν μια πιο φυσιολογική και πιο παραγωγική ζωή. Εκτιμώ πως το πιο σημαντικό είναι να γίνουν αλλαγές στις στάσεις και στις αντιλήψεις, ώστε να ξεπεραστεί το σοβαρότερο εμπόδιο στην ένταξη των ΑμεΑ, που είναι η ίδια η κοινωνία με τις προκαταλήψεις της.

Θεωρώ πως η ενημέρωση είναι πολύ σημαντική έτσι ώστε οι ενήλικοι και τα παιδιά να γίνουν ένα φυσικό μέρος της καθημερινής μας ζωής. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί με την εισαγωγή μαθήματος στην Α' βάρθια και Β' βάρθια εκπαίδευση, με αντικείμενο τις ιδιαίτερες ανάγκες των πολιτών με αναπηρία, που στόχο θα έχει την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της μαθητικής και εκπαιδευτικής κοινότητας (ερωτ.1).

Όπως και για τις άλλες κατηγορίες ατόμων που αντιμετωπίζουν προβλήματα σωματικής ή πνευματικής αναπηρίας να ληφθούν πιο σωστά μέτρα που θα βοηθήσουν τα άτομα με κινητική αναπηρία να ζήσουν όσο το δυνατόν ανεξάρτητα. Να διευκολυνθεί με κάθε τρόπο η προσπέλαση των κινητικά αναπήρων στους χώρους εκπαίδευσης, εργασίας, αναψυχής. Δηλαδή να δημιουργηθούν ράμπες σε όλα τα σχολεία και σε όλες τις Ανώτατες σχολές, σε όλες τις κρατικές υπηρεσίες, στους χώρους εργασίας, στα θέατρα και στους κινηματογράφους ώστε το κινητικά ανάπηρο άτομο να ενταχθεί κοινωνικά.

Όσον αφορά τις κατηγορίες αναπηρίας νοητική υστέρηση και σύνδρομο down θα πρέπει να τονιστεί η σημασία της πρόληψης. Διάφοροι επιβλαβείς παράγοντες που παρουσιάζονται χρόνια πριν από μια εγκυμοσύνη μπορεί να έχουν δυσμενείς αναπτυξιακές επιπτώσεις για το έμβρυο. Η πρόληψη λοιπόν των προβλημάτων υγείας του παιδιού δεν πρέπει να αρχίζει με την γέννηση του, ούτε κατά την διάρκεια της εγκυμοσύνης της μητέρας αλλά πολύ νωρίτερα. Οι ίδιοι οι μελλοντικοί γονείς και κυρίως η μητέρα θα πρέπει να αποκτούν συνήθειες υγιεινής διαβίωσης ώστε να εξασφαλίσουν την δική τους σωματική και ψυχική υγεία. Επίσης εκτός από τις προγεννητικές εξετάσεις που είναι απαραίτητο να γίνονται κατά την διάρκεια της εγκυμοσύνης μιας γυναίκας, εξετάσεις θα πρέπει να γίνονται μετά τον τοκετό σε όλα

τα νεογνά ώστε να αρχίζει έγκαιρα η κατάλληλη θεραπεία και να προλαμβάνονται οι βαριές βλάβες που προκαλούνται στον εγκέφαλο (ερωτ.2&2α).

Στην οικογένεια το παιδί με ειδικές ανάγκες να στηρίζεται και από τους δυο γονείς και να μην δίνουν μεγάλη σημασία στο πρόβλημα παραγνωρίζοντας την ανάγκη του παιδιού τους για ενσωμάτωση στην κοινωνία (ερωτ.3&4).

Τα Ειδικά Σχολεία που ήδη λειτουργεί να πλαισιωθεί με τις απαραίτητες ιατρικές, παραϊατρικές και κοινωνικές υπηρεσίες ώστε να οργανωθεί καλύτερα. Να επιλέγονται μόνο εκείνες οι κατηγορίες μαθητών που επιβάλλεται να παρακολουθούν Ειδικά Σχολεία, εξ' αιτίας των ιδιαίτερων εκπαιδευτικών τους αναγκών (π.χ. μαθητές με βαριές αναπηρίες, πολλαπλές ανάγκες εξάρτησης κ.λπ.) και να αυξηθούν οι μονάδες Ειδικής Αγωγής που δεν επαρκούν για την αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών αναγκών των παιδιών με ειδικές ανάγκες (ερωτ.5).

Να ενταχθούν και να ενσωματωθούν τα εκπαιδευσιμα άτομα με ειδικές ανάγκες όλων των κατηγοριών στο κανονικό σχολείο. Στην διαδικασία αυτή θεωρώ πως ο ρόλος των γονέων των παιδιών που φοιτούν σε κανονικό σχολείο είναι πολύ σημαντικός και κρίσιμος. Είναι γνωστό πόσο άμεσα εμπλέκονται οι γονείς σε ότι αφορά τα παιδιά και το σχολείο τους, αποτελούν πρότυπα συμπεριφοράς για τα παιδιά τους γι' αυτό λοιπόν θα πρέπει να είναι πιο ευαισθητοποιημένοι (ερωτ.6).

Όσον αφορά την εργασία οι οικονομικές ενισχύσεις που χορηγούνται από τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις κάθε νομού να μην θεωρούνται αντικίνητρο ως προς την επαγγελματική αποκατάσταση των ΑμεΑ. Να προκηρύσσονται πιο συχνά θέσεις εργασίας και στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα ώστε να δίνονται ευκαιρίες για εργασία και να μειωθεί η γραφειοκρατία στα άτομα αυτά (ερωτ.10&11).

Η τοπική αυτοδιοίκηση να μην αρκείται μόνο στην χορήγηση των οικονομικών ενισχύσεων προς τα ΑμεΑ αλλά να προχωρήσει στην περαιτέρω ανάπτυξη κοινωνικών προγραμμάτων, όπως το «Βοήθεια στο σπίτι» μέσω των οποίων είναι δυνατόν να εξυπηρετούνται ΑμεΑ και κυρίως εκείνα που στερούνται υποστηρικτικού οικογενειακού περιβάλλοντος και οικονομικών πόρων (ερωτ.12).

Να περιοριστεί η ιδρυματική περίθαλψη, να εφαρμόζεται μόνο στις αναγκαίες περιπτώσεις των βαριών και ανιάτων αναπηριών και να βελτιωθεί το επίπεδο ζωής των ατόμων αυτών. Να προωθηθεί η διαδικασία αποϊδρυματοποίησης και να δημιουργηθούν στεγαστικές μονάδες για άτομα με αναπηρία (ερωτ.14).

Ως προς την προσβασιμότητα εκτιμώ πως είναι καλύτερο να κατασκευάζεται ένας δρόμος με τις υποδομές προσβασιμότητας, παρά πολλοί, που δεν συνδέονται μεταξύ τους. Αυτό διευκολύνει πολύ περισσότερο τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, αφού θα γνωρίζουν ότι στο συγκεκριμένο δρόμο, μπορούν να κινηθούν με άνεση. Επομένως, είναι προτιμότερη η σταδιακή δημιουργία ενός δικτύου υποδομών για την πρόσβαση των αναπήρων, παρά η ανάπτυξη πολλών και μη συνδεδεμένων μεταξύ τους δράσεων (ερωτ.15).

Η τοπική αυτοδιοίκηση σε συνεργασία με συλλόγους και κέντρα στήριξης για τα ΑμεΑ που υπάρχουν στο Ν. Μεσσηνίας να διαμορφώσει ένα πιο σωστό πρόγραμμα ενημέρωσης απέναντι στους πολίτες. Το πρόγραμμα αυτό θα πρέπει απαραίτητα να αρχίσει από τα σχολεία με ομιλίες που στόχο θα έχουν την ενημέρωση παιδιών, δασκάλων, καθηγητών και γονέων για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι συνάνθρωποι μας με αναπηρία.

Τα διαφημιστικά πλαίσια που διαθέτουν οι δήμοι και τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς να μεταδίδουν το μήνυμα ότι τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα ΑμεΑ καθημερινά δεν είναι μόνο συνέπεια των δικών τους λειτουργικών αδυναμιών, αλλά και συνέπεια της δικής μας αδυναμίας να λάβουμε υπόψη τις ανάγκες τους.

Η τοπική τηλεόραση και το ραδιόφωνο να προβάλλουν την θετική εικόνα του ανθρώπου με αναπηρία, να προβάλλονται ως ενεργοί, διεκδικητικοί πολίτες και όχι σαν παθητικοί αποδέκτες οίκτου.

Η προστασία των ΑμεΑ να μην αποτελεί μόνο αποκλειστική υποχρέωση της Πολιτείας, θα πρέπει να βασίζεται στην αντίληψη της κοινωνικής αλληλεγγύης και όχι της φιλανθρωπίας (ερωτ.2β.2γ,7,8,9).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στην Ελλάδα, παρά το γεγονός ότι οι στόχοι της πολιτικής για τα ΑμεΑ είναι αποϊδρυματοποίηση και ομαλοποίηση της ζωής τους η πραγματικότητα απέχει αρκετά από το στάδιο της υλοποίησης. Για να γίνουν πραγματικότητα αυτοί οι φιλόδοξοι στόχοι πρέπει να ληφθεί μια πιο σωστή σειρά από μέτρα και να οργανωθούν καλύτερα οι κατάλληλες υπηρεσίες, υγείας, πρόνοιας κ.λπ. Επιπλέον, θα πρέπει να εφαρμόζονται με περισσότερη σχολαστικότητα τα μέτρα υπέρ των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες που ήδη ισχύουν.

Τίποτα δεν μπορεί να γίνει, δεν είναι δυνατόν να υλοποιηθεί αν δεν προηγηθεί η ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης. Πρέπει όλοι μας να καταλάβουμε ότι κάθε ένας από εμάς μπορεί ανά πάσα στιγμή μπορεί να υπαχθεί σε κάποια κατηγορία αναπηρίας. Πρέπει όλοι να καταλάβουμε ότι τα άτομα αυτά δικαιούνται ίσης μεταχείρισης. Εκείνο που πρέπει να εκλείψει είναι η προκατάληψη, η αμφισβήτηση, ο κοινωνικός ρατσισμός και ο κοινωνικός αποκλεισμός.

Τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες δεν ζητούν τίποτα περισσότερο αλλά και τίποτα λιγότερο. Δεν ζητούν ούτε ελεημοσύνη, ούτε οίκτο, ούτε φιλανθρωπία. Θέλουν σαφείς λύσεις στο ειδικό πρόβλημα τους.

Κλείνοντας αυτήν την εργασία εκτιμώ πως όλοι θα πρέπει να ευαισθητοποιηθούμε και να προσπαθήσουμε να βρούμε λύσεις στα προβλήματα της απομόνωσης και της κοινωνικής εγκατάλειψης των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, καθώς όπως αναφέρει κάπου ο Άγγελος Τερζάκης, "είναι καιρός να καταλάβουμε πως δεν έχουμε να περιμένουμε άλλη κατανόηση από εκείνη του ανθρώπου για τον άνθρωπο. Υπέρτατος νόμος μας η Τραγική Αλληλεγγύη."

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

- **Διεπιστημονικό Ευρωπαϊκό Συμπόσιο, (1994), Σύγχρονες κατευθύνσεις και απόψεις σε προβλήματα πρόληψης, παρέμβασης, αντιμετώπισης, Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, Τόμος Α΄, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.**
- **Διεπιστημονικό Ευρωπαϊκό Συμπόσιο, (1994), Σύγχρονες κατευθύνσεις και απόψεις σε προβλήματα πρόληψης, παρέμβασης, αντιμετώπισης, Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, Τόμος Β΄, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα**
- **Κορωναίου Α., (2001), Κοινωνικός αποκλεισμός: Η κοινωνιοψυχολογική δυναμική ενός πολύπλευρου φαινομένου, Διεθνές Συνέδριο – «Κοινωνία των 2/3», Διαστάσεις του σύγχρονου κοινωνικού προβλήματος, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.**
- **Κουρουμπλής Ε. Παναγιώτης, (2000), Το δικαίωμα στη διαφορά, Οι επιδράσεις των κοινωνικών προκαταλήψεων και των θεσμικών παρεμβάσεων στην ζωή των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, Διεπιστημονική ανάλυση με έμφαση στην ιστορική προσέγγιση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σακκουλά, Αθήνα.**
- **Κρεμαλής Κ.,(1991), Το δικαίωμα του ατόμου για κοινωνική πρόνοια, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.**
- **Λαμπρίδης Α. Ευθύμιος, (2004), Στερεότυπο – προκατάληψη – κοινωνική ταυτότητα, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.**
- **Σταθόπουλος Α. Πέτρος,(1999), Κοινωνική Πρόνοια μια γενική θεώρηση, Εκδόσεις Έλλην, Αθήνα.**
- **Στασινός Π. Δημήτριος, (1991), Η Ειδική Εκπαίδευση στην Ελλάδα, Αντιλήψεις, θεσμοί και πρακτικές, Κράτος και ιδιωτική πρωτοβουλία (1906-1989), Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.**

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- **Gerald Hales, (1996), *Beyond Disability*, Sage Publications, London.**

ΠΗΓΕΣ:

- ΦΕΚ 220, ΚΑΕ 2729
- Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μεσσηνίας – Διεύθυνση Πρόνοιας

ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

- www.amea.gr
- www.disabled.gr
- www.e-bility.gr
- www.minpress.gr/minpress/index/index_anapiria_k_mme.htm
- www.noesi.gr
- <http://ande.isma.lv/Gr/20100.htm>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Διάσημοι άνδρες και γυναίκες με Ειδικές Ανάγκες

Όμηρος: Έλληνας ποιητής του 8^{ου} αιώνα π.Χ., διάσημος για τα επικά ποιήματα «Ηλιάδα» και «Οδύσσεια», τυφλός.

Λεονάρδος ντα Βίντσι: Μεγάλος Ιταλός καλλιτέχνης και επιστήμονας, ένα από τα φωτεινότερα πνεύματα της Αναγέννησης, δυσλεξικός.

Λεονάρδος Όιλερ: Σπουδαίος Ελβετός μαθηματικός. Παρ' ότι τυφλώθηκε, συνέχισε να δημιουργεί στον τομέα της αστρονομίας, της υδραυλικής και των μαθηματικών.

Λουδοβίκος Μπετόβεν: Γερμανός μουσουργός, συνέθεσε το αριστουργηματικό του έργο «Ένατη Συμφωνία» ενώ είχε χάσει την ακοή του.

Έλεν Κέλλερ: Τυφλή και κωφή Αμερικανίδα. Έχασε την ακοή και την όρασή της από ασθένεια σε ηλικία δεκαέξι (16) μηνών. Έγινε δασκάλα και συγγραφέας, αποδεικνύοντας σε όλο τον κόσμο ότι «αναπηρία δε σημαίνει ανικανότητα».

Αλβέρτος Αϊνστάιν: Πολλοί τον χαρακτήριζαν νοητικά καθυστερημένο, ονειροπόλο και ακοινωνήτο. Απέτυχε στις εισαγωγικές εξετάσεις στο πανεπιστήμιο. Ανέπτυξε αργότερα τη Θεωρία της Σχετικότητας και άλλες σημαντικές θεωρίες. Το 1921 πήρε το βραβείο Νόμπελ.

Στήβεν Χόκιγκ: Μαθηματικός και φυσικός με σοβαρά προβλήματα του νευρικού συστήματος. Κινείται με αναπηρικό αμαξίδιο και μιλάει με τη βοήθεια του υπολογιστή (χρησιμοποιεί προσομοιωτή φωνής).

Τα προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης που καταβάλλονται στις διάφορες κατηγορίες Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες από την Διεύθυνση Πρόνοιας του Νομού Μεσσηνίας, τα ποσά των οποίων έχουν τροποποιηθεί και συμπληρωθεί σύμφωνα με κοινές Υπουργικές Αποφάσεις, ισχύουν μέχρι σήμερα και αυξάνονται για τα έτη 2003 έως και 2007 είναι τα εξής:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΔΟΜΑΤΩΝ	Ύψος μηνιαίου επιδόματος πριν την αύξηση (2003)	Ύψος μηνιαίου επιδόμα- τος (2004)	Ύψος μηνιαίου επιδόμα- τος (2005)	Ύψος μηνιαίου επιδόμα- τος (2006)	Ύψος μηνιαίου επιδόμα- τος (2007)
A. ΤΥΦΛΟΙ					
1. α) εργαζόμενοι β) συνταξιούχοι	162 ευρώ	192 ευρώ	222 ευρώ	244 ευρώ	266 ευρώ
2. α) άνεργοι ανασφάλιστοι β) άνεργοι άμεσα ασφαλισμένοι γ) έμμεσα ασφαλισμένοι δ) μη εργαζόμενοι φοιτητές ε) τυφλά παιδιά που δε φοιτούν σε σχολεία ή δεν φιλοξενούνται σε οικοτροφεία του ΚΕΑΤ ή του «ΗΛΙΟΣ» Θεσ/νίκης.	394 ευρώ	414 ευρώ	460 ευρώ	500 ευρώ	532 ευρώ
3. α) εργαζόμενοι φοιτητές	162 ευρώ	192 ευρώ	222 ευρώ	244 ευρώ	266 ευρώ
β) τυφλά παιδιά που φοιτούν σε σχολεία ή φιλοξενούνται σε οικοτροφεία του ΚΕΑΤ ή του «ΗΛΙΟΣ» Θεσ/νίκης.	162 ευρώ	414 ευρώ	460 ευρώ	500 ευρώ	532 ευρώ
γ) πτυχιούχοι εργαζομένοι	162 ευρώ	192 ευρώ	222 ευρώ	244 ευρώ	266 ευρώ
4. ασκούμενοι δικηγόροι	274 ευρώ	414 ευρώ	460 ευρώ	500 ευρώ	532 ευρώ
5. επιστήμονες Πανεπιστημιακού επιπέδου που σύμφωνα με το πτυχίο τους ασκούν την επιστήμη τους.	328 ευρώ	414 ευρώ	460 ευρώ	500 ευρώ	532 ευρώ
6. δικηγόροι που αποδεδειγμένα ασκούν δικηγορία.	328 ευρώ	414 ευρώ	460 ευρώ	500 ευρώ	532 ευρώ
B. ΚΩΦΑΛΛΟΙ	162 ευρώ	192 ευρώ	222 ευρώ	244 ευρώ	266 ευρώ
Γ. Β.Ν.Κ. (Βαριά Νοητική Καθυστέρηση)					
1. εφόσον δεν λαμβάνουν για την ίδια αιτία άμεσα ή έμμεσα καμία οικονομική ενίσχυση με οποιαδήποτε μορφή από τον ασφαλιστικό τους φορέα ή άλλο φορέα της ημεδαπής ή της αλλοδαπής.	253 ευρώ	284 ευρώ	306 ευρώ	332 ευρώ	360 ευρώ
2. εφόσον λαμβάνουν για την ίδια αιτία από τον ασφαλιστικό τους ή άλλο φορέα της ημεδαπής ή αλλοδαπής οικονομική ενίσχυση με οποιαδήποτε μορφή μέχρι του ποσού των 29,35€ μηνιαίως.	227 ευρώ	284 ευρώ	306 ευρώ	332 ευρώ	360 ευρώ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΔΟΜΑΤΩΝ	Ύψος μηνιαίου επιδόματος πριν την αύξηση (2003)	Ύψος μηνιαίου επιδόματος (2004)	Ύψος μηνιαίου επιδόματος (2005)	Ύψος μηνιαίου επιδόματος (2006)	Ύψος μηνιαίου επιδόματος (2007)
3. εφόσον λαμβάνουν για την ίδια αιτία από τον ασφαλιστικό τους ή άλλο φορέα της ημεδαπής ή αλλοδαπής οικονομική ενίσχυση με οποιαδήποτε μορφή μεγαλύτερη από 29,35€ και μέχρι ποσού ίσου της κατώτερης αναπηρικής (βασικής) σύνταξης του ΟΓΑ όπως αυτή αναπροσαρμόζεται κάθε φορά.	167 ευρώ	234 ευρώ	305 ευρώ	332 ευρώ	360 ευρώ
Δ. ΠΑΣΧΟΝΤΕΣ ΑΠΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΑΝΑΙΜΙΑ	180 ευρώ	206 ευρώ	232 ευρώ	249 ευρώ	266 ευρώ
Ε. AIDS – ΑΙΜΟΡΡΟΦΙΛΙΑ	375 ευρώ	414 ευρώ	460 ευρώ	500 ευρώ	532 ευρώ
ΣΤ. Β.Α. (Βαριά Αναπηρία) Ανασφάλιστα και έμμεσα ασφαλισμένα άτομα με βαριές αναπηρίες (ενοποιημένο πρόγραμμα βαριάς αναπηρίας με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω).	190 ευρώ	200 ευρώ	210 ευρώ	220 ευρώ	230 ευρώ
Ζ. ΣΠΑΣΤΙΚΑ Άτομα με εγκεφαλική παράλυση από 0-18 ετών.	245 ευρώ	300 ευρώ	360 ευρώ	440 ευρώ	532 ευρώ
Η. ΕΠΙΔΟΜΑ ΚΑΥΣΙΜΩΝ Επίδομα καυσίμων στα άτομα που πάσχουν από κινητική αναπηρία κάτω άκρων σε ποσοστό αναπηρίας 80% και άνω ή ακρωτηριασμό και των δύο άκρων.	151 ευρώ	155 ευρώ	158 ευρώ	160 ευρώ	165 ευρώ
Θ. ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ α) ανασφάλιστα μοναχικά άτομα από 65 ετών β) ανασφάλιστα ζεύγη	162 ευρώ 162 ευρώ	192 ευρώ 192 ευρώ	222 ευρώ 222 ευρώ	244 ευρώ 244 ευρώ	266 ευρώ 266 ευρώ
ΧΑΝΣΕΝΙΚΟΙ α) οι Χανσενικοί ασθενείς που περιθάλπονται ως εσωτερικοί στο Θεραπευτήριο Χρόνιων Παθήσεων (ΘΧΠΑ). β) οι Χανσενικοί που νοσηλεύονται κατ' οίκον και απέχουν λόγω της νόσου από την εργασία τους.	162 ευρώ 323 ευρώ	192 ευρώ 350 ευρώ	222 ευρώ 400 ευρώ	244 ευρώ 470 ευρώ	266 ευρώ 532 ευρώ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΔΟΜΑΤΩΝ	Ύψος μηνιαίου επιδόματος πριν την αύξηση (2003)	Ύψος μηνιαίου επιδόματος (2004)	Ύψος μηνιαίου επιδόματος (2005)	Ύψος μηνιαίου επιδόματος (2006)	Ύψος μηνιαίου επιδόματος (2007)
γ) οι αποθεράπτοντες από τη νόσο του Χάνσεν, που εξήλθαν με εξιτήριο από το ΘΧΠΑ ή από το πρώην Δημόσιο Νοσοκομείο Λοιμωδών Νόσων Αθηνών(ΔΝΛΝΑ) ή από το πρώην Κέντρο Κοινωνικής Αποκατάστασης Χανσενικών (ΚΚΑΧ), ανεξάρτητα από το χρόνο παραμονής τους στο οικογενειακό τους περιβάλλον.	323 ευρώ	350 ευρώ	400 ευρώ	470 ευρώ	532 ευρώ
δ) τα εξαρτημένα μέλη της οικογένειας του χανσενικού ασθενή (σύζυγος, γονείς, άγαμες αδελφές, ανήλικα αδέλφια ή εκείνα που δεν μπορούν να εργαστούν εξαιτίας αναπηρίας ή νόσου και συντηρούνται οικονομικά από αυτόν) και για όσο διάστημα αυτός νοσηλεύεται στο ΘΧΠΑ.	162 ευρώ	192 ευρώ	222 ευρώ	244 ευρώ	266 ευρώ
ε) τα ανήλικα παιδιά του χανσενικού ασθενή	162 ευρώ	192 ευρώ	222 ευρώ	244 ευρώ	266 ευρώ

Πίνακας 1: Προνοιακά Επιδόματα
Πηγή: ΦΕΚ 220, ΚΑΕ 2729

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Το ερωτηματολόγιο αυτό συντάχθηκε από την σπουδάστρια Πανταζοπούλου Αγγελική του Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας του Τμήματος Διοίκησης Μονάδων Υγείας & Πρόνοιας στα πλαίσια της πτυχιακής της εργασίας. Σκοπός του είναι η διερεύνηση της υπάρχουσας κατάστασης των ΑμεΑ καθώς και οι αντιλήψεις των πολιτών γι' αυτήν στο Νομό Μεσσηνίας. Παρακαλώ σημειώστε με (x) την απάντησή σας.

A. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟ ΑΜΕΣΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Ερώτηση 1

Όταν ακούτε την φράση «Άτομο με Ειδικές Ανάγκες» τι πιστεύετε ότι είναι από τα παρακάτω;

- α) Καθυστερημένο άτομο.....
- β) Άρρωστο άτομο.....
- γ) Άτομο με κάποιο είδος αναπηρίας.....
- δ) Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ.....

Ερώτηση 2

Γνωρίζετε εσείς κάποιο Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;

- α) Ναι.....
- β) Όχι.....

Αν απαντήσατε ναι στην προηγούμενη ερώτηση προχωρήστε στην ερώτηση 2^ο διαφορετικά συνεχίστε στην ερώτηση 3.

Ερώτηση 2_α

Εάν ναι, σε ποια κατηγορία αναπηρίας ανήκει το Άτομο με Ειδικές Ανάγκες που γνωρίζετε;

- α) Αυτισμός.....
- β) Κινητική αναπηρία.....
- γ) Κώφωση.....
- δ) Νοητική υστέρηση.....
- ε) Παραπληγία.....
- στ) Σύνδρομο down.....
- ζ) Τύφλωση.....
- η) Πολλαπλή αναπηρία.....

Ερώτηση 2_β

Έχετε παρατηρήσει κάποια αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγύρου από την δημοσιοποίηση της αναπηρίας του ατόμου αυτού;

- α) Ναι.....
- β) Όχι.....

Ερώτηση 2_γ

Αν ναι η αλλαγή αυτή ήταν:

- α) Θετική.....
- β) Αρνητική.....

Ερώτηση 3

Θα αισθανόσασταν ντροπή αν ο κόσμος ήξερε ότι κάποιος στην οικογένειά σας είχε κάποιου είδους αναπηρία;

- α) Ναι.....
β) Όχι.....

Ερώτηση 4

Η αναπηρία ενός συγγενικού σας προσώπου θα επηρέαζε το κοινωνικό σας περιβάλλον;

- α) Καθόλου.....
β) Λίγο.....
γ) Αρκετά.....
δ) Σχεδόν σε καθημερινή βάση.....

Ερώτηση 5

Γνωρίζετε την ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη σας;

- α) Ναι.....
β) Όχι.....

Εάν ναι, πιστεύετε ότι βοηθάει στην εκπαίδευση και την κοινωνικοποίηση ενός Ατόμου με Ειδικές Ανάγκες;

- α) Ναι.....
β) Όχι.....

Ερώτηση 6

Θα δεχόσασταν σε περίπτωση που έχετε παιδιά να φοιτεί στο ίδιο σχολείο με το παιδί σας ένα παιδί με Ειδικές Ανάγκες;

- α) Ναι.....
β) Όχι.....
γ) Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ.....

B. ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Ερώτηση 7

Θα σας ενοχλούσε εάν καθόταν δίπλα σας στο λεωφορείο ένα άτομο με αναπηρία;

- α) Ναι.....
β) Όχι.....
γ) Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ.....

Ερώτηση 8

Θα μπορούσατε να διατηρήσετε μια φιλία με κάποιον που στην πορεία της φιλίας σας εμφάνισε κάποιου είδους αναπηρία;

- α) Ναι.....
β) Όχι.....
γ) Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ.....

Ερώτηση 9

Πως θα αντιδρούσατε αν συναντούσατε τυχαία σ' ένα δημόσιο χώρο ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;

- α) Εντελώς φυσιολογικά.....
β) Θα πλησίαζα με σκοπό να του παρέχω βοήθεια.....

- γ) Θα κοιτούσα επίμονα.....
- δ) Θα του έκανα αδιάκριτες ερωτήσεις.....
- ε) Θα λυπόμουν.....
- στ) Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ.....

Ερώτηση 10

Πιστεύετε ότι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες μπορεί να εργαστεί σε κανονική δουλειά;

- α) Ναι.....
- β) Όχι.....
- γ) Ανάλογα το είδος της αναπηρίας.....
- δ) Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ.....

Ερώτηση 11

Πιστεύετε ότι στην πόλη σας δίνονται ευκαιρίες σε Άτομα με Ειδικές Ανάγκες να εργαστούν;

- α) Ναι.....
- β) Όχι.....
- γ) Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ.....

Ερώτηση 12

Η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει στην στήριξη των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες;

- α) Ναι.....
 - β) Όχι.....
- Εάν ναι, θεωρείται τη συμμετοχή αυτή:
- α) Επαρκής.....
 - β) Μη επαρκής.....
 - γ) Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ.....

Ερώτηση 13

Ας υποθέσουμε ότι δημιουργείται στην γειτονιά σας ένα κέντρο στήριξης για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες . Θα ήσασταν υπέρ, κατά, αδιάφορος / η ή θα σας ενοχλούσε;

- α) Υπέρ.....
- β) Κατά.....
- γ) Αδιάφορος / η.....
- δ) Θα με ενοχλούσε.....

Ερώτηση 14

Ποια πιστεύετε ότι πρέπει να είναι η συμβολή του κράτους στην πόλη σας για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες;

- α) Να δημιουργηθούν περισσότερα ιδρύματα.....
- β) Να παρέχονται περισσότερες υπηρεσίες εκτός νοσοκομείου, ώστε τα άτομα αυτά να μπορούν να ζουν στα σπίτια τους.....
- γ) Να ευαισθητοποιηθεί η κοινή γνώμη.....
- δ) Να αυξηθούν οι ευκαιρίες για εργασία και ψυχαγωγία των αναπήρων.....
- ε) Να μην γίνει τίποτα.....

Ερώτηση 15

Πιστεύετε ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν εύκολη πρόσβαση σε υποδομές, υπηρεσίες και αγαθά (πρόσβαση σε πεζοδρόμια, Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, δημόσια κτίρια);

- α) Ναι.....
 - β) Όχι.....
 - γ) Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ.....
- Αν ναι, θεωρείται τις υποδομές αυτές:
- α) Επαρκείς.....
 - β) Μη επαρκείς.....
 - γ) Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ.....

Ερώτηση 16

Πόσο σημαντική πιστεύετε ότι είναι η ενημέρωση του κοινού για τις ιδιαιτερότητες των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες;

- α) Πολύ.....
- β) Λίγο.....
- γ) Καθόλου.....

Ευχαριστώ για την συμμετοχή σας

ΠΙΝΑΚΕΣ «με βάση την ηλικία»

Πίνακας 1α

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Όταν ακούτε την φράση «Άτομο με Ειδικές Ανάγκες» τι πιστεύετε ότι είναι; Από ηλικία 15-61 ετών και άνω	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		15-30 ετών	31-45 ετών	46-60 ετών	61 ετών και άνω	
1.	Καθυστερημένο άτομο	1,3	4,0	3,3	2,7	11,3
2.	Άρρωστο άτομο	10,0	12,7	4,0	7,3	34,0
3.	Άτομο με κάποιο είδος αναπηρίας	24,7	12,7	11,3	0,7	49,4
4.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	1,3	0	2,7	1,3	5,3
	Σύνολο	37,3	29,4	21,3	12,0	100%

Πίνακας 1β

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Γνωρίζετε εσείς κάποιο Άτομο με Ειδικές Ανάγκες; Από ηλικία 15-61 ετών και άνω	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		15-30 ετών	31-45 ετών	46-60 ετών	61 ετών και άνω	
1.	Ναι	32,0	25,4	19,3	10,0	86,7
2.	Όχι	5,3	4,0	2,0	2,0	13,3
	Σύνολο	37,3	29,4	21,3	12,0	100%

Πίνακας 1γ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Σε ποια κατηγορία αναπηρίας ανήκει το Άτομο με Ειδικές Ανάγκες που γνωρίζετε; Από ηλικία 15-61 ετών και άνω	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		15-30 ετών	31-45 ετών	46-60 ετών	61 ετών και άνω	
1.	Αυτισμός	4,6	5,4	0,8	0	10,8
2.	Κινητική αναπηρία	9,5	5,4	3,8	0,8	19,5
3.	Κώφωση	1,5	2,3	1,5	1,5	6,8
4.	Νοητική υστέρηση	5,4	6,9	3,1	3,8	19,2
5.	Παραπληγία	2,3	0,8	3,8	0,8	7,7
6.	Σύνδρομο Down	6,9	4,6	5,4	1,5	18,4
7.	Τύφλωση	2,3	1,5	2,4	1,5	7,7
8.	Πολλαπλή αναπηρία	4,6	2,3	1,5	1,5	9,9
	Σύνολο	37,3	29,4	21,3	12,0	100%

Πίνακας 1δ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Έχετε παρατηρήσει κάποια αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγύρου από την δημοσιοποίηση της αναπηρίας του ατόμου αυτού; Από ηλικία 15-61 ετών και άνω	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		15-30 ετών	31-45 ετών	46-60 ετών	61 ετών και άνω	
1.	Ναι	22,3	17,7	14,6	10,0	64,6
2.	Όχι	15,0	11,7	6,7	2,0	35,4
	Σύνολο	37,3	29,4	21,3	12,0	100%

Πίνακας 1ε

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Η αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγύρου ήταν θετική ή αρνητική; Από ηλικία 15-61 ετών και άνω	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		15-30 ετών	31-45 ετών	46-60 ετών	61 ετών και άνω	
1.	Θετική	23,0	14,3	10,7	0,8	48,8
2.	Αρνητική	14,3	15,1	10,6	11,2	51,2
	Σύνολο	37,3	29,4	21,3	12,0	100%

Πίνακας 1ζ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Θα αισθανόσασταν ντροπή αν ο κόσμος ήξερε ότι κάποιος στην οικογένειά σας είχε κάποιου είδους αναπηρία; Από ηλικία 15-61 ετών και άνω	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		15-30 ετών	31-45 ετών	46-60 ετών	61 ετών και άνω	
1.	Ναι	16,6	20,0	11,3	7,4	55,3
2.	Όχι	20,7	9,4	10,0	4,6	44,7
	Σύνολο	37,3	29,4	21,3	12,0	100%

Πίνακας 1η

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Η αναπηρία ενός συγγενικού σας προσώπου θα επηρέαζε το κοινωνικό σας περιβάλλον; Από ηλικία 15-61 ετών και άνω	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		15-30 ετών	31-45 ετών	46-60 ετών	61 ετών και άνω	
1.	Καθόλου	16,0	10,0	6,0	0,7	32,7
2.	Λίγο	5,3	4,0	6,0	0	15,3
3.	Αρκετά	8,0	8,0	4,0	8,0	28,0
4.	Σχεδόν σε καθημερινή βάση	8,0	7,4	5,3	3,3	24,0
	Σύνολο	37,3	29,4	21,3	12,0	100%

Πίνακας 1θ

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Γνωρίζετε την ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη σας; Από ηλικία 15-61 ετών και άνω	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		15-30 ετών	31-45 ετών	46-60 ετών	61 ετών και άνω	
1.	Ναι	29,3	27,4	20,0	2,0	78,7
2.	Όχι	8,0	2,0	1,3	10,0	21,3
	Σύνολο	37,3	29,4	21,3	12,0	100%

Πίνακας 1ι

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Πιστεύετε ότι ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου βοηθάει στην εκπαίδευση και την κοινωνικοποίηση ενός παιδιού με Ειδικές Ανάγκες; Από ηλικία 15-61 ετών και άνω	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		15-30 ετών	31-45 ετών	46-60 ετών	61 ετών και άνω	
1.	Ναι	15,3	19,4	11,8	1,8	48,3
2.	Όχι	22,0	15,0	9,5	10,2	51,7
	Σύνολο	37,3	29,4	21,3	12,0	100%

Πίνακας 1κ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Θα δεχόσασταν σε περίπτωση που έχετε παιδιά να φοιτεί στο ίδιο σχολείο με το παιδί σας ένα παιδί με Ειδικές Ανάγκες; Από ηλικία 15-61 ετών και άνω	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		15-30 ετών	31-45 ετών	46-60 ετών	61 ετών και άνω	
1.	Ναι	24,6	16,1	15,3	3,3	59,3
2.	Όχι	8,0	5,3	6,0	4,7	24,0
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	4,7	8,0	0	4,0	16,7
	Σύνολο	37,3	29,4	21,3	12,0	100%

Πίνακας 1λ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Θα σας ενοχλούσε εάν καθόταν δίπλα σας στο λεωφορείο ένα άτομο με αναπηρία; Από ηλικία 15-61 ετών και άνω	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		15-30 ετών	31-45 ετών	46-60 ετών	61 ετών και άνω	
1.	Ναι	19,3	20,7	10,7	3,3	54,0
2.	Όχι	12,0	5,3	8,7	4,0	30,0
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	6,0	3,4	2,0	4,6	16,0
	Σύνολο	37,3	29,4	21,3	12,0	100%

Πίνακας 1μ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Θα μπορούσατε να διατηρήσετε μια φίλια με κάποιον που στην πορεία της φιλίας σας εμφάνισε κάποιου είδους αναπηρία; Από ηλικία 15-61 ετών και άνω	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		15-30 ετών	31-45 ετών	46-60 ετών	61 ετών και άνω	
1.	Ναι	23,3	14,0	11,3	6,7	55,3
2.	Όχι	8,7	10,7	8,0	0,6	28,0
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	5,3	4,7	2,0	4,7	16,7
	Σύνολο	37,3	29,4	21,3	12,0	100%

Πίνακας 1ν

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Πως θα αντιδρούσατε αν συναντούσατε τυχαία σ' ένα δημόσιο χώρο ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες; Από ηλικία 15-61 ετών και άνω	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		15-30 ετών	31-45 ετών	46-60 ετών	61 ετών και άνω	
1.	Εντελώς φυσιολογικά	11,3	8,0	5,3	0	24,6
2.	Θα πλησίαζα με σκοπό να του παρέχω βοήθεια	7,3	5,3	4,0	1,4	18,0
3.	Θα κοιτούσα επίμονα	8,7	9,3	4,7	6,0	28,7
4.	Θα του έκανα αδιάκριτες ερωτήσεις	0	0,7	0	0	0,7
5.	Θα λυπόμουν	8,7	4,7	6,0	4,6	24,0
6.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	1,3	1,4	1,3	0	4,0
	Σύνολο	37,3	29,4	21,3	12,0	100%

Πίνακας 1ξ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Πιστεύετε ότι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες μπορεί να εργαστεί σε κανονική δουλειά; Από ηλικία 15-61 ετών και άνω	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		15-30 ετών	31-45 ετών	46-60 ετών	61 ετών και άνω	
1.	Ναι	3,3	3,3	7,4	0	14,0
2.	Όχι	4,0	10,7	6,7	9,3	30,7
3.	Ανάλογα με το είδος της αναπηρίας	25,3	14,7	6,6	2,7	49,3
4.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	4,7	0,7	0,6	0	6,0
	Σύνολο	37,3	29,4	21,3	12,0	100%

Πίνακας 1ο

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Πιστεύετε ότι στην πόλη σας δίνονται ευκαιρίες σε Άτομα με Ειδικές Ανάγκες να εργαστούν; Από ηλικία 15-61 ετών και άνω	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		15-30 ετών	31-45 ετών	46-60 ετών	61 ετών και άνω	
1.	Ναι	5,3	2,0	6,0	0	13,3
2.	Όχι	18,7	20,7	12,7	7,3	59,4
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	13,3	6,7	2,6	4,7	27,3
	Σύνολο	37,3	29,4	21,3	12,0	100%

Πίνακας 1π

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει στην στήριξη των ΑμεΑ; Από ηλικία 15-61 ετών και άνω	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		15-30 ετών	31-45 ετών	46-60 ετών	61 ετών και άνω	
1.	Ναι	24,7	18,7	18,0	9,3	70,7
2.	Όχι	12,6	10,7	3,3	2,7	29,3
	Σύνολο	37,3	29,4	21,3	12,0	100%

Πίνακας 1ρ

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Θεωρείτε τη συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης επαρκή ή μη επαρκή; Από ηλικία 15-61 ετών και άνω	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		15-30 ετών	31-45 ετών	46-60 ετών	61 ετών και άνω	
1.	Επαρκής	4,9	8,6	0	1,2	14,7
2.	Μη επαρκής	23,5	19,8	15,0	8,3	65,6
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	8,9	1,0	6,3	3,5	19,7
	Σύνολο	37,3	29,4	21,3	12,0	100%

Πίνακας 1σ

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Ας υποθέσουμε ότι δημιουργείται στην γειτονιά σας ένα κέντρο στήριξης για ΑμεΑ. Θα ήσασταν υπέρ, κατά, αδιάφορος / η ή θα σας ενοχλούσε; Από ηλικία 15-61 ετών και άνω	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		15-30 ετών	31-45 ετών	46-60 ετών	61 ετών και άνω	
1.	Υπέρ	18,0	10,7	12,7	4,8	46,0
2.	Κατά	4,0	0,7	1,3	3,4	9,4
3.	Αδιάφορος / η	13,3	14,7	5,3	3,3	36,6
4.	Θα σας ενοχλούσε	2,0	3,3	2,0	0,7	8,0
	Σύνολο	37,3	29,4	21,3	12,0	100%

Πίνακας 1τ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Ποια πιστεύετε ότι πρέπει να είναι η συμβολή του κράτους στην πόλη σας για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες; Από ηλικία 15-61 ετών και άνω	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		15-30 ετών	31-45 ετών	46-60 ετών	61 ετών και άνω	
1.	Δημιουργία περισσότερων ιδρυμάτων	11,3	9,3	9,3	8,7	38,6
2.	Παροχή περισσότερων ευκαιριών εκτός νοσοκομείου	7,3	10,7	6,7	2,7	27,4
3.	Ευαισθητοποίηση κοινής γνώμης	9,3	4,7	4,0	0	18,0
4.	Αύξηση ευκαιριών για εργασία & ψυχαγωγία των αναπήρων	8,7	4,0	1,3	0,7	14,7
5.	Να μην γίνει τίποτα	0,6	0,7	0	0	1,3
	Σύνολο	37,3	29,4	21,3	12,0	100%

Πίνακας 1υ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Πιστεύετε ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν εύκολη πρόσβαση σε υποδομές, υπηρεσίες και αγαθά; Από ηλικία 15-61 ετών και άνω	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		15-30 ετών	31-45 ετών	46-60 ετών	61 ετών και άνω	
1.	Ναι	11,3	8,0	7,3	4,7	31,3
2.	Όχι	25,3	20,7	14,0	7,3	67,3
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0,7	0,7	0	0	1,4
	Σύνολο	37,3	29,4	21,3	12,0	100%

Πίνακας 1φ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Θεωρείται τις υποδομές αυτές επαρκείς ή μη επαρκείς; Από ηλικία 15-61 ετών και άνω	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		15-30 ετών	31-45 ετών	46-60 ετών	61 ετών και άνω	
1.	Επαρκείς	4,0	7,2	1,0	0	12,2
2.	Μη επαρκείς	31,3	22,2	20,4	12,0	85,8
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	2,0	0	0	0	2,0
	Σύνολο	37,3	29,4	21,4	12,0	100%

Πίνακας 1χ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Πόσο σημαντική πιστεύετε ότι είναι η ενημέρωση του κοινού για τις ιδιαιτερότητες των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες; Από ηλικία 15-61 ετών και άνω	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		15-30 ετών	31-45 ετών	46-60 ετών	61 ετών και άνω	
1.	Πολύ	27,2	23,3	11,2	9,3	71,0
2.	Λίγο	7,4	4,1	6,0	2,0	19,5
3.	Καθόλου	2,7	2,0	4,1	0,7	9,5
	Σύνολο	37,3	29,4	21,3	12,0	100%

ΠΙΝΑΚΕΣ «με βάση το φύλο»

Πίνακας 2α

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Όταν ακούτε την φράση «Άτομο με Ειδικές Ανάγκες» τι πιστεύετε ότι είναι;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Κατά φύλο	Άνδρας	
1.	Καθυστερημένο άτομο	6,0	5,3	11,3
2.	Άρρωστο άτομο	10,7	23,3	34,0
3.	Άτομο με κάποιο είδος αναπηρίας	19,4	30,0	49,4
4.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	2,6	2,7	5,3
	Σύνολο	38,7	61,3	100%

Πίνακας 2β

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Γνωρίζετε εσείς κάποιο άτομο με ειδικές ανάγκες;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Κατά φύλο	Άνδρας	
1.	Ναι	31,4	55,3	86,7
2.	Όχι	7,3	6,0	13,3
	Σύνολο	38,7	61,3	100%

Πίνακας 2γ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Σε ποια κατηγορία αναπηρίας ανήκει το άτομο με ειδικές ανάγκες που γνωρίζετε;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Κατά φύλο	Άνδρας	
1.	Αυτισμός	4,0	6,8	10,8
2.	Κινητική αναπηρία	9,5	10,0	19,5
3.	Κώφωση	3,0	3,8	6,8
4.	Νοητική υστέρηση	10,0	9,2	19,2
5.	Παραπληγία	2,3	5,4	7,7
6.	Σύνδρομο Down	3,8	14,6	18,4
7.	Τύφλωση	3,1	4,6	7,7
8.	Πολλαπλή αναπηρία	3,0	6,9	9,9
	Σύνολο	38,7	61,3	100%

Πίνακας 2δ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Έχετε παρατηρήσει κάποια αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγυρού από την δημοσιοποίηση της αναπηρίας του ατόμου αυτού;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %	
		Κατά φύλο	Ανδρας		Γυναίκα
1.	Ναι		26,2	38,4	64,6
2.	Όχι		12,5	22,9	35,4
	Σύνολο		38,7	61,3	100%

Πίνακας 2ε

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Η αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγυρού ήταν θετική ή αρνητική;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %	
		Κατά φύλο	Ανδρας		Γυναίκα
1.	Θετική		15,5	33,3	48,8
2.	Αρνητική		23,2	28,0	51,2
	Σύνολο		38,7	61,3	100%

Πίνακας 2ζ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Θα αισθανόσασταν ντροπή αν ο κόσμος ήξερε ότι κάποιος στην οικογένειά σας είχε κάποιου είδους αναπηρία;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %	
		Κατά φύλο	Ανδρας		Γυναίκα
1.	Ναι		21,3	38,0	59,3
2.	Όχι		17,4	23,3	40,7
	Σύνολο		38,7	61,3	100%

Πίνακας 2η

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Η αναπηρία ενός συγγενικού σας προσώπου θα επηρέαζε το κοινωνικό σας περιβάλλον; Κατά φύλο	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Άνδρας	Γυναίκα	
1.	Καθόλου	16,7	16,0	32,7
2.	Λίγο	6,7	8,6	15,3
3.	Αρκετά	4,0	24,0	28,0
4.	Σχεδόν σε καθημερινή βάση	11,3	12,7	24,0
	Σύνολο	38,7	61,3	100%

Πίνακας 2θ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Γνωρίζετε την ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη σας; Κατά φύλο	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Άνδρας	Γυναίκα	
1.	Ναι	29,4	49,3	78,7
2.	Όχι	9,3	12,0	21,3
	Σύνολο	38,7	61,3	100%

Πίνακας 2ι

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Πιστεύετε ότι ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου βοηθάει στην εκπαίδευση και την κοινωνικοποίηση ενός παιδιού με Ειδικές Ανάγκες; Κατά φύλο	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Άνδρας	Γυναίκα	
1.	Ναι	17,8	30,5	48,3
2.	Όχι	20,9	30,8	51,7
	Σύνολο	38,7	61,3	100%

Πίνακας 2κ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Θα δεχόσασταν σε περίπτωση που έχετε παιδιά να φοιτεί στο ίδιο σχολείο με το παιδί σας ένα παιδί με Ειδικές Ανάγκες;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Κατά φύλο	Ανδρας	
1.	Ναι	23,3	36,0	59,3
2.	Όχι	6,7	17,3	24,0
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	8,7	8,0	16,7
	Σύνολο	38,7	61,3	100%

Πίνακας 2λ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Θα σας ενοχλούσε εάν καθόταν δίπλα σας στο λεωφορείο ένα άτομο με αναπηρία;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Κατά φύλο	Ανδρας	
1.	Ναι	18,0	36,0	54,0
2.	Όχι	13,0	17,0	30,0
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	7,7	8,3	16,0
	Σύνολο	38,7	61,3	100%

Πίνακας 2μ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Θα μπορούσατε να διατηρήσετε μια φιλία με κάποιον που στην πορεία της φιλίας σας εμφάνισε κάποιου είδους αναπηρία;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Κατά φύλο	Ανδρας	
1.	Ναι	24,7	30,6	55,3
2.	Όχι	8,0	20,0	28,0
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	6,0	10,7	16,7
	Σύνολο	38,7	61,3	100%

Πίνακας 2ν

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Πως θα αντιδρούσατε αν συναντούσατε τυχαία σ' ένα δημόσιο χώρο ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Κατά φύλο	Άνδρας	
1.	Εντελώς φυσιολογικά	9,9	14,7	24,6
2.	Θα πλησίαζα με σκοπό να του παρέχω βοήθεια	6,7	11,3	18,0
3.	Θα κοιτούσα επίμονα	12,7	16,0	28,7
4.	Θα του έκανα αδιάκριτες ερωτήσεις	0	0,7	0,7
5.	Θα λυπόμουν	8,7	15,3	24,0
6.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0,7	3,3	4,0
	Σύνολο	38,7	61,3	100%

Πίνακας 2ξ

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Πιστεύετε ότι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες μπορεί να εργαστεί σε κανονική δουλειά;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Κατά φύλο	Άνδρας	
1.	Ναι	4,0	10,0	14,0
2.	Όχι	16,0	14,7	30,7
3.	Ανάλογα με το είδος της αναπηρίας	14,7	34,6	49,3
4.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	4,0	2,0	6,0
	Σύνολο	38,7	61,3	100%

Πίνακας 2ο

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Πιστεύετε ότι στην πόλη σας δίνονται ευκαιρίες σε Άτομα με Ειδικές Ανάγκες να εργαστούν;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Κατά φύλο	Άνδρας	
1.	Ναι	4,6	8,7	13,3
2.	Όχι	20,1	39,3	59,4
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	14,0	13,3	27,3
	Σύνολο	38,7	61,3	100%

Πίνακας 2π

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει στην στήριξη των ΑμεΑ;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %	
		Κατά φύλο	Άνδρας		Γυναίκα
1.	Ναι		29,4	41,3	70,7
2.	Όχι		9,3	20,0	29,3
	Σύνολο		38,7	61,3	100%

ΠΙΝΑΚΑΣ 2ρ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Θεωρείτε τη συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης επαρκή ή μη επαρκή;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %	
		Κατά φύλο	Άνδρας		Γυναίκα
1.	Επαρκής		2,5	12,2	14,7
2.	Μη επαρκής		26,3	39,2	65,5
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ		9,9	9,9	19,7
	Σύνολο		38,7	61,3	100%

Πίνακας 2σ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Ας υποθέσουμε ότι δημιουργείται στην γειτονιά σας ένα κέντρο στήριξης για ΑμεΑ. Θα ήσασταν υπέρ, κατά, αδιάφορος / η ή θα σας ενοχλούσε;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %	
		Κατά φύλο	Άνδρας		Γυναίκα
1.	Υπέρ		18,7	27,3	46,0
2.	Κατά		2,7	6,7	9,4
3.	Αδιάφορος / η		16,0	20,6	36,6
4.	Θα σας ενοχλούσε		1,3	6,7	8,0
	Σύνολο		38,7	61,3	100%

Πίνακας 2τ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Ποια πιστεύετε ότι πρέπει να είναι η συμβολή του κράτους στην πόλη σας για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Κατά φύλο	Ανδρας	
1.	Δημιουργία περισσότερων ιδρυμάτων	17,9	20,7	38,6
2.	Παροχή περισσότερων ευκαιριών εκτός νοσοκομείου	11,4	16,0	27,4
3.	Ευαισθητοποίηση κοινής γνώμης	5,3	12,7	18,0
4.	Αύξηση ευκαιριών για εργασία & ψυχαγωγία των αναπήρων	3,5	11,2	14,7
5.	Να μην γίνει τίποτα	0,6	0,7	1,3
	Σύνολο	38,7	61,3	100%

Πίνακας 2υ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Πιστεύετε ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν εύκολη πρόσβαση σε υποδομές, υπηρεσίες και αγαθά;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Κατά φύλο	Ανδρας	
1.	Ναι	15,3	16,0	31,3
2.	Όχι	22,7	44,7	67,4
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0,7	0,7	1,4
	Σύνολο	38,7	61,3	100%

Πίνακας 2φ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Θεωρείται τις υποδομές αυτές επαρκείς ή μη επαρκείς;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Κατά φύλο	Ανδρας	
1.	Επαρκείς	4,0	8,2	12,2
2.	Μη επαρκείς	34,7	51,1	85,8
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	2,0	2,0
	Σύνολο	38,7	61,3	100%

ΠΙΝΑΚΑΣ 2χ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Πόσο σημαντική πιστεύετε ότι είναι η ενημέρωση του κοινού για τις ιδιαιτερότητες των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Κατά φύλο	Άνδρας	
1.	Πολύ	25,9	45,1	71,0
2.	Λίγο	6,8	12,7	19,5
3.	Καθόλου	6,0	3,5	9,5
	Σύνολο	38,7	61,3	100%

ΠΙΝΑΚΕΣ «με βάση την οικογενειακή κατάσταση»

Πίνακας 3α

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Όταν ακούτε την φράση «Άτομο με Ειδικές Ανάγκες» τι πιστεύετε ότι είναι; Οικογενειακή κατάσταση	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		Παντρεμ ένος/η	Άγαμος/ η	Διαζευγμέ νος/η	Χήρος/ α	
1.	Καθυστερημένο άτομο	6,0	2,0	2,0	1,3	11,3
2.	Άρρωστο άτομο	14,7	14,0	2,0	3,3	34,0
3.	Άτομο με κάποιο είδος αναπηρίας	22,7	20,7	4,7	1,3	49,4
4.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	2,7	1,3	0	1,3	5,3
	Σύνολο	46,0	38,0	8,7	7,3	100%

Πίνακας 3β

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Γνωρίζετε εσείς κάποιο άτομο με ειδικές ανάγκες; Οικογενειακή κατάσταση	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		Παντρεμ ένος/η	Άγαμος/ η	Διαζευγμ ένος/η	Χήρος/α	
1.	Ναι	42,7	32,0	6,7	5,3	86,7
2.	Όχι	3,3	6,0	2,0	2,0	13,3
	Σύνολο	46,0	38,0	8,7	7,3	100%

Πίνακας 3γ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Σε ποια κατηγορία αναπηρίας ανήκει το άτομο με ειδικές ανάγκες που γνωρίζετε; Οικογενειακή κατάσταση	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		Παντρεμ ένος/η	Άγαμος/ η	Διαζευγμ ένος/η	Χήρος/α	
1.	Αυτισμός	6,2	4,6	0	0	10,8
2.	Κινητική αναπηρία	7,7	9,3	2,3	0	19,5
3.	Κώφωση	4,5	2,3	0	0	6,8
4.	Νοητική υστέρηση	3,7	7,0	3,8	2,8	19,2
5.	Παραπληγία	6,2	1,5	0	0	7,7
6.	Σύνδρομο Down	12,3	3,8	0,8	1,5	18,4
7.	Τύφλωση	2,3	3,1	0,8	1,5	7,7
8.	Πολλαπλή αναπηρία	3,1	5,4	0	1,5	9,9
	Σύνολο	46,0	38,0	8,7	7,3	100%

Πίνακας 3δ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Έχετε παρατηρήσει κάποια αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγύρου από την δημοσιοποίηση της αναπηρίας του ατόμου αυτού; Οικογενειακή κατάσταση	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		Παντρεμ ένος/η	Άγαμος/η	Διαζευγμ ένος/η	Χήρος/α	
1.	Ναι	32,3	23,1	4,6	4,6	64,6
2.	Όχι	13,7	14,9	4,1	2,7	35,4
	Σύνολο	46,0	38,0	8,7	7,3	100%

Πίνακας 3ε

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Η αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγύρου ήταν θετική ή αρνητική; Οικογενειακή κατάσταση	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		Παντρεμ ένος/η	Άγαμος/η	Διαζευγμ ένος/η	Χήρος/α	
1.	Θετική	21,4	18,6	3,9	4,9	48,8
2.	Αρνητική	24,6	19,4	4,8	2,4	51,2
	Σύνολο	46,0	38,0	8,7	7,3	100%

Πίνακας 3ζ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Θα αισθανόσασταν ντροπή αν ο κόσμος ήξερε ότι κάποιος στην οικογένειά σας είχε κάποιου είδους αναπηρία; Οικογενειακή κατάσταση	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		Παντρεμ ένος/η	Άγαμος/η	Διαζευγμ ένος/η	Χήρος/α	
1.	Ναι	28,0	20,0	4,0	3,3	55,3
2.	Όχι	18,0	18,0	4,7	4,0	44,7
	Σύνολο	46,0	38,0	8,7	7,3	100%

Πίνακας 3η

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Η αναπηρία ενός συγγενικού σας προσώπου θα επηρέαζε το κοινωνικό σας περιβάλλον; Οικογενειακή κατάσταση	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		Παντρεμένος/η	Άγαμος/η	Διαζευγμένος/η	Χήρος/α	
1.	Καθόλου	10,0	14,7	2,7	1,3	32,7
2.	Λίγο	9,3	4,7	1,3	0	15,3
3.	Αρκετά	16,7	9,9	2,7	4,7	28,0
4.	Σχεδόν σε καθημερινή βάση	12,0	8,7	2,0	1,3	24,0
	Σύνολο	46,0	38,0	8,7	7,3	100%

Πίνακας 3θ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Γνωρίζετε την ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη σας; Οικογενειακή κατάσταση	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		Παντρεμένος/η	Άγαμος/η	Διαζευγμένος/η	Χήρος/α	
1.	Ναι	37,3	30,7	8,0	2,7	78,7
2.	Όχι	8,7	7,3	0,7	4,6	21,3
	Σύνολο	46,0	38,0	8,7	7,3	100%

Πίνακας 3ι

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Πιστεύετε ότι ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου βοηθάει στην εκπαίδευση και την κοινωνικοποίηση ενός παιδιού με Ειδικές Ανάγκες; Οικογενειακή κατάσταση	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		Παντρεμένος/η	Άγαμος/η	Διαζευγμένος/η	Χήρος/α	
1.	Ναι	25,4	20,3	1,7	0,9	48,3
2.	Όχι	20,6	17,7	7,0	6,4	51,7
	Σύνολο	46,0	38,0	8,7	7,3	100%

Πίνακας 3κ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Θα δεχόσασταν σε περίπτωση που έχετε παιδιά να φοιτεί στο ίδιο σχολείο με το παιδί σας ένα παιδί με Ειδικές Ανάγκες; Οικογενειακή κατάσταση	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		Παντρεμ ένος/η	Άγαμος/η	Διαζευγμ ένος/η	Χήρος/α	
1.	Ναι	30,0	24,0	2,0	3,3	59,3
2.	Όχι	9,3	8,7	4,0	2,0	24,0
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	6,7	5,3	2,7	2,0	16,7
	Σύνολο	46,0	38,0	8,7	7,3	100%

Πίνακας 3λ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Θα σας ενοχλούσε εάν καθόταν δίπλα σας στο λεωφορείο ένα άτομο με αναπηρία; Οικογενειακή κατάσταση	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		Παντρεμ ένος/η	Άγαμος/η	Διαζευγμ ένος/η	Χήρος/α	
1.	Ναι	23,3	22,7	6,0	2,0	54,0
2.	Όχι	14,0	10,7	2,0	3,3	30,0
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	8,7	4,6	0,7	2,0	16,0
	Σύνολο	46,0	38,0	8,7	7,3	100%

Πίνακας 3μ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Θα μπορούσατε να διατηρήσετε μια φιλία με κάποιον που στην πορεία της φιλίας σας εμφάνισε κάποιου είδους αναπηρία; Οικογενειακή κατάσταση	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		Παντρεμ ένος/η	Άγαμος/η	Διαζευγμ ένος/η	Χήρος/α	
1.	Ναι	24,0	22,0	4,0	5,3	55,3
2.	Όχι	13,3	11,3	3,4	0	28,0
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	8,7	4,7	1,3	2,0	16,7
	Σύνολο	46,0	38,0	8,7	7,3	100%

Πίνακας 3ν

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Πως θα αντιδρούσατε αν συναντούσατε τυχαία σ' ένα δημόσιο χώρο ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες; Οικογενειακή κατάσταση	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		Παντρεμ ένος/η	Άγαμος/η	Διαζευγμ ένος/η	Χήρος/α	
1.	Εντελώς φυσιολογικά	11,3	10,7	1,4	1,2	24,6
2.	Θα πλησίαζα με σκοπό να του παρέχω βοήθεια	8,0	7,3	2,7	0	18,0
3.	Θα κοιτούσα επίμονα	12,7	11,3	1,3	3,4	28,7
4.	Θα του έκανα αδιάκριτες ερωτήσεις	0	0,7	0	0	0,7
5.	Θα λυπόμουν	11,3	7,3	2,7	2,7	24,0
6.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	2,7	0,7	0,6	0	4,0
	Σύνολο	46,0	38,0	8,7	7,3	100%

Πίνακας 3ξ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Πιστεύετε ότι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες μπορεί να εργαστεί σε κανονική δουλειά; Οικογενειακή κατάσταση	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		Παντρεμ ένος/η	Άγαμος/η	Διαζευγμ ένος/η	Χήρος/α	
1.	Ναι	6,7	4,7	2,0	0,6	14,0
2.	Όχι	16,0	6,7	3,3	4,7	30,7
3.	Ανάλογα με το είδος της αναπηρίας	22,0	23,3	2,0	2,0	49,3
4.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	1,3	3,3	1,4	0	6,0
	Σύνολο	46,0	38,0	8,7	7,3	100%

Πίνακας 3ο

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Πιστεύετε ότι στην πόλη σας δίνονται ευκαιρίες σε Άτομα με Ειδικές Ανάγκες να εργαστούν; Οικογενειακή κατάσταση	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		Παντρεμ ένος/η	Άγαμος/η	Διαζευγμ ένος/η	Χήρος/α	
1.	Ναι	7,3	5,3	0,7	0	13,3
2.	Όχι	30,0	18,7	6,0	4,7	59,4
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	8,7	14,0	2,0	2,6	27,3
	Σύνολο	46,0	38,0	8,7	7,3	100%

Πίνακας 3π

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει στην στήριξη των ΑμεΑ; Οικογενειακή κατάσταση	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		Παντρεμ ένος/η	Άγαμος/η	Διαζευγμ ένος/η	Χήρος/α	
1.	Ναι	34,0	25,4	6,0	5,3	70,7
2.	Όχι	12,0	12,6	2,7	2,0	29,3
	Σύνολο	46,0	38,0	8,7	7,3	100%

Πίνακας 3ρ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Θεωρείτε τη συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης επαρκή ή μη επαρκή; Οικογενειακή κατάσταση	Αντιλήψεις πολιτών για τα ΑμεΑ από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		Παντρεμ ένος/η	Άγαμος/η	Διαζευγμ ένος/η	Χήρος/α	
1.	Επαρκής	4,9	7,4	1,2	1,2	14,7
2.	Μη επαρκής	31,2	23,2	7,5	3,7	65,6
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	9,9	7,4	0	2,4	19,7
	Σύνολο	46,0	38,0	8,7	7,3	100%

Πίνακας 3σ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Ας υποθέσουμε ότι δημιουργείται στην γειτονιά σας ένα κέντρο στήριξης για ΑμεΑ. Θα ήσασταν υπέρ, κατά, αδιάφορος / η ή θα σας ενοχλούσε; Οικογενειακή κατάσταση	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		Παντρεμ ένος/η	Άγαμος/η	Διαζευγμ ένος/η	Χήρος/α	
1.	Υπέρ	20,7	17,3	4,0	4,0	46,0
2.	Κατά	6,7	2,7	0	0	9,4
3.	Αδιάφορος / η	15,3	16,0	2,7	2,7	36,6
4.	Θα σας ενοχλούσε	3,3	2,0	2,0	0,6	8,0
	Σύνολο	46,0	38,0	8,7	7,3	100%

Πίνακας 3τ

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Ποια πιστεύετε ότι πρέπει να είναι η συμβολή του κράτους στην πόλη σας για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες; Οικογενειακή κατάσταση	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		Παντρεμ ένος/η	Άγαμος/η	Διαζευγ μένος/η	Χήρος/α	
1.	Δημιουργία περισσότερων ιδρυμάτων	18,0	11,3	5,3	4,0	38,6
2.	Παροχή περισσότερων ευκαιριών εκτός νοσοκομείου	16,7	6,7	2,0	2,0	27,4
3.	Ευαισθητοποίηση κοινής γνώμης	6,0	11,3	0,7	0	18,0
4.	Αύξηση ευκαιριών για εργασία & ψυχαγωγία των αναπήρων	4,7	8,0	0,7	1,3	14,7
5.	Να μην γίνει τίποτα	0,6	0,7	0	0	1,3
	Σύνολο	46,0	38,0	8,7	7,3	100%

Πίνακας 3υ

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Πιστεύετε ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν εύκολη πρόσβαση σε υποδομές, υπηρεσίες και αγαθά; Οικογενειακή κατάσταση	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		Παντρεμ ένος/η	Άγαμος/η	Διαζευγ μένος/η	Χήρος/α	
1.	Ναι	15,3	11,3	2,0	2,7	31,3
2.	Όχι	30,0	26,0	6,7	4,6	67,3
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0,7	0,7	0	0	1,4
	Σύνολο	46,0	38,0	8,7	7,3	100%

Πίνακας 3φ

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Θεωρείται τις υποδομές αυτές επαρκείς ή μη επαρκείς; Οικογενειακή κατάσταση	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		Παντρεμ ένος/η	Άγαμος/η	Διαζευγ μένος/η	Χήρος/α	
1.	Επαρκείς	6,1	6,1	0	0	12,2
2.	Μη επαρκείς	39,9	29,9	8,7	7,3	85,8
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	2,0	0	0	2,0
	Σύνολο	46,0	38,0	8,7	7,3	100%

Πίνακας 3χ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές						
α/α	Πόσο σημαντική πιστεύετε ότι είναι η ενημέρωση του κοινού για τις ιδιαιτερότητες των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες; Οικογενειακή κατάσταση	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων				Σύνολο %
		Παντρεμ ένος/η	Αγαμος/η	Διαζευγμ ένος/η	Χήρος/α	
1.	Πολύ	33,8	25,8	6,0	5,4	71,0
2.	Λίγο	6,8	9,5	2,0	1,2	19,5
3.	Καθόλου	5,4	2,7	0,7	0,7	9,5
	Σύνολο	46,0	38,0	8,7	7,3	100%

ΠΙΝΑΚΕΣ «με βάση την Υπερηχοτότητα»

Πίνακας 4α

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Όταν ακούτε την φράση «Άτομο με Ειδικές Ανάγκες» τι πιστεύετε ότι είναι; Κατά υπηκοότητα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Ελληνική	Όχι Ελληνική	
1.	Καθυστερημένο άτομο	10,0	1,3	11,3
2.	Άρρωστο άτομο	29,3	4,7	34,0
3.	Άτομο με κάποιο είδος αναπηρίας	45,4	4,0	49,4
4.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	4,0	1,3	5,3
	Σύνολο	88,7	11,3	100%

Πίνακας 4β

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Γνωρίζετε εσείς κάποιο άτομο με ειδικές ανάγκες; Κατά υπηκοότητα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Ελληνική	Όχι Ελληνική	
1.	Ναι	76,7	10,0	86,7
2.	Όχι	12,0	1,3	13,3
	Σύνολο	88,7	11,3	100%

Πίνακας 4γ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Σε ποια κατηγορία αναπηρίας ανήκει το άτομο με ειδικές ανάγκες που γνωρίζετε; Κατά υπηκοότητα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Ελληνική	Όχι Ελληνική	
1.	Αυτισμός	9,3	1,5	10,8
2.	Κινητική αναπηρία	18,0	1,5	19,5
3.	Κώφωση	6,0	0,8	6,8
4.	Νοητική υστέρηση	16,9	2,3	19,2
5.	Παραπληγία	6,2	1,5	7,7
6.	Σύνδρομο Down	16,1	2,3	18,4
7.	Τύφλωση	6,2	1,5	7,7
8.	Πολλαπλή αναπηρία	9,9	0	9,9
	Σύνολο	88,7	11,3	100%

Πίνακας 4δ

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Έχετε παρατηρήσει κάποια αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγυρού από την δημοσιοποίηση της αναπηρίας του ατόμου αυτού; Κατά υπηκοότητα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Ελληνική	Όχι Ελληνική	
1.	Ναι	55,4	9,2	64,6
2.	Όχι	33,3	2,1	35,4
	Σύνολο	88,7	11,3	100%

Πίνακας 4ε

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Η αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγυρού ήταν θετική ή αρνητική; Κατά υπηκοότητα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Ελληνική	Όχι Ελληνική	
1.	Θετική	43,5	5,3	48,8
2.	Αρνητική	45,2	6,0	51,2
	Σύνολο	88,7	11,3	100%

Πίνακας 4ζ

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Θα αισθανόσασταν ντροπή αν ο κόσμος ήξερε ότι κάποιος στην οικογένειά σας είχε κάποιου είδους αναπηρία; Κατά υπηκοότητα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Ελληνική	Όχι Ελληνική	
1.	Ναι	46,6	8,7	55,3
2.	Όχι	42,1	2,6	44,7
	Σύνολο	88,7	11,3	100%

Πίνακας 4η

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Η αναπηρία ενός συγγενικού σας προσώπου θα επηρέαζε το κοινωνικό σας περιβάλλον; Κατά υπηκοότητα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Ελληνική	Όχι Ελληνική	
1.	Καθόλου	23,4	9,3	32,7
2.	Λίγο	14,0	1,3	15,3
3.	Αρκετά	28,0	0	28,0
4.	Σχεδόν σε καθημερινή βάση	23,3	0,7	24,0
	Σύνολο	88,7	11,3	100%

Πίνακας 4θ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Γνωρίζετε την ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη σας; Κατά υπηκοότητα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Ελληνική	Όχι Ελληνική	
1.	Ναι	71,4	7,3	78,7
2.	Όχι	17,3	4,0	21,3
	Σύνολο	88,7	11,3	100%

Πίνακας 4ι

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Πιστεύετε ότι η ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου βοηθάει στην εκπαίδευση και την κοινωνικοποίηση ενός παιδιού με Ειδικές Ανάγκες; Κατά υπηκοότητα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Ελληνική	Όχι Ελληνική	
1.	Ναι	46,3	2,0	48,3
2.	Όχι	42,4	9,3	51,7
	Σύνολο	88,7	11,3	100%

Πίνακας 4κ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
a/a	Θα δεχόσασταν σε περίπτωση που έχετε παιδιά να φοιτεί στο ίδιο σχολείο με το παιδί σας ένα παιδί με Ειδικές Ανάγκες; Κατά υπηκοότητα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Ελληνική	Όχι Ελληνική	
1.	Ναι	56,7	2,6	59,3
2.	Όχι	18,0	6,0	24,0
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	14,0	2,7	16,7
	Σύνολο	88,7	11,3	100%

Πίνακας 4λ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
a/a	Θα σας ενοχλούσε εάν καθόταν δίπλα σας στο λεωφορείο ένα άτομο με αναπηρία; Κατά υπηκοότητα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Ελληνική	Όχι Ελληνική	
1.	Ναι	48,7	5,3	54,0
2.	Όχι	28,7	1,3	30,0
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	11,3	4,7	16,0
	Σύνολο	88,7	11,3	100%

Πίνακας 4μ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
a/a	Θα μπορούσατε να διατηρήσετε μια φιλία με κάποιον που στην πορεία της φιλίας σας εμφάνισε κάποιου είδους αναπηρία; Κατά υπηκοότητα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Ελληνική	Όχι Ελληνική	
1.	Ναι	53,3	2,0	55,3
2.	Όχι	25,4	2,6	28,0
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	10,0	6,7	16,7
	Σύνολο	88,7	11,3	100%

Πίνακας 4ν

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Πως θα αντιδρούσατε αν συναντούσατε τυχαία σ' ένα δημόσιο χώρο ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες; Κατά υπηκοότητα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Ελληνική	Όχι Ελληνική	
1.	Εντελώς φυσιολογικά	18,6	6,0	24,6
2.	Θα πλησίαζα με σκοπό να του παρέχω βοήθεια	16,0	2,0	18,0
3.	Θα κοιτούσα επίμονα	28,0	0,7	28,7
4.	Θα του έκανα αδιάκριτες ερωτήσεις	0,7	0	0,7
5.	Θα λυπόμουν	22,7	1,3	24,0
6.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	2,7	1,3	4,0
	Σύνολο	88,7	11,3	100%

Πίνακας 4ξ

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Πιστεύετε ότι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες μπορεί να εργαστεί σε κανονική δουλειά; Κατά υπηκοότητα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Ελληνική	Όχι Ελληνική	
1.	Ναι	12,0	2,0	14,0
2.	Όχι	24,7	6,0	30,7
3.	Ανάλογα με το είδος της αναπηρίας	46,0	3,3	49,3
4.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	6,0	0	6,0
	Σύνολο	88,7	11,3	100%

Πίνακας 4ο

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Πιστεύετε ότι στην πόλη σας δίνονται ευκαιρίες σε Άτομα με Ειδικές Ανάγκες να εργαστούν; Κατά υπηκοότητα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Ελληνική	Όχι Ελληνική	
1.	Ναι	13,3	0	13,3
2.	Όχι	49,4	10,0	59,4
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	26,0	1,3	27,3
	Σύνολο	88,7	11,3	100%

Πίνακας 4π

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει στην στήριξη των ΑμεΑ;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Κατά υπηκοότητα	Ελληνική	
1.	Ναι	62,1	8,6	70,7
2.	Όχι	26,6	2,7	29,3
	Σύνολο	88,7	11,3	100%

Πίνακας 4ρ

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Θεωρείτε τη συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης επαρκή ή μη επαρκή;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Κατά υπηκοότητα	Ελληνική	
1.	Επαρκής	14,7	0	14,7
2.	Μη επαρκής	60,7	4,9	65,6
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	13,3	6,4	19,7
	Σύνολο	88,7	11,3	100%

ΠΙΝΑΚΑΣ 4σ

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Ας υποθέσουμε ότι δημιουργείται στην γειτονιά σας ένα κέντρο στήριξης για ΑμεΑ. Θα ήσασταν υπέρ, κατά, αδιάφορος / η ή θα σας ενοχλούσε;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Κατά υπηκοότητα	Ελληνική	
1.	Υπέρ	42,7	3,3	46,0
2.	Κατά	4,7	4,7	9,4
3.	Αδιάφορος / η	33,9	2,7	36,6
4.	Θα σας ενοχλούσε	7,3	0,7	8,0
	Σύνολο	88,7	11,3	100%

Πίνακας 4τ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Ποια πιστεύετε ότι πρέπει να είναι η συμβολή του κράτους στην πόλη σας για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες; Κατά υπηκοότητα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Ελληνική	Όχι Ελληνική	
1.	Δημιουργία περισσότερων ιδρυμάτων	31,3	7,3	38,6
2.	Παροχή περισσότερων ευκαιριών εκτός νοσοκομείου	24,7	2,7	27,4
3.	Ευαισθητοποίηση κοινής γνώμης	17,3	0,7	18,0
4.	Αύξηση ευκαιριών για εργασία & ψυχαγωγία των αναπήρων	14,7	0	14,7
5.	Να μην γίνει τίποτα	0,7	0,6	1,3
	Σύνολο	88,7	11,3	100%

Πίνακας 4υ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Πιστεύετε ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν εύκολη πρόσβαση σε υποδομές, υπηρεσίες και αγαθά; Κατά υπηκοότητα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Ελληνική	Όχι Ελληνική	
1.	Ναι	24,6	6,7	31,3
2.	Όχι	62,7	4,6	67,3
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	1,4	0	1,4
	Σύνολο	88,7	11,3	100%

Πίνακας 4φ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Θεωρείται τις υποδομές αυτές επαρκείς ή μη επαρκείς; Κατά υπηκοότητα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Ελληνική	Όχι Ελληνική	
1.	Επαρκείς	12,2	0	12,2
2.	Μη επαρκείς	74,5	11,3	85,8
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	2,0	0	2,0
	Σύνολο	88,7	11,3	100%

Πίνακας 4χ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές				
α/α	Πόσο σημαντική πιστεύετε ότι είναι η ενημέρωση του κοινού για τις ιδιαιτερότητες των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες; Κατά υπηκοότητα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων		Σύνολο %
		Ελληνική	Όχι Ελληνική	
1.	Πολύ	61,7	9,3	71,0
2.	Λίγο	17,5	2,0	19,5
3.	Καθόλου	9,5	0	9,5
	Σύνολο	88,7	11,3	100%

ΠΙΝΑΚΕΣ «με βάση το επάγγελμα»

Πίνακας 5α

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές								
α/α	Όταν ακούτε την φράση «Άτομο με Ειδικές Ανάγκες» τι πιστεύετε ότι είναι; Κατά επάγγελμα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων						Σύνολο %
		Δ.Υ	Ι.Υ	Συν/χ ος-α	Αγρό της/α	Άνεργος/η	Άλλο	
1.	Καθυστερημένο άτομο	2,0	1,3	2,6	0,7	0,7	4,0	11,3
2.	Αρρωστο άτομο	9,9	4,7	6,7	4,6	3,3	4,7	34,0
3.	Άτομο με κάποιο είδος αναπηρίας	12,7	15,4	2,0	0,7	6,0	12,7	49,4
4.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0,7	1,3	1,3	0	0,7	1,3	5,3
	Σύνολο	25,3	22,7	12,6	6,0	10,7	22,7	100%

Πίνακας 5β

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές								
α/α	Γνωρίζετε εσείς κάποιο άτομο με ειδικές ανάγκες; Κατά επάγγελμα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων						Σύνολο %
		Δ.Υ	Ι.Υ	Συν/χ ος-α	Αγρό της/α	Άνεργος/η	Άλλο	
1.	Ναι	22,0	18,7	11,4	4,0	9,3	21,3	86,7
2.	Όχι	3,3	4,0	1,2	2,0	1,4	1,4	13,3
	Σύνολο	25,3	22,7	12,6	6,0	10,7	22,7	100%

Πίνακας 5γ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές								
α/α	Σε ποια κατηγορία αναπηρίας ανήκει το άτομο με ειδικές ανάγκες που γνωρίζετε; Κατά επάγγελμα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων						Σύνολο %
		Δ.Υ	Ι.Υ	Συν/χ ος-α	Αγρό της/α	Άνεργος/η	Άλλο	
1.	Αυτισμός	5,4	3,1	0	0,8	0	1,5	10,8
2.	Κινητική αναπηρία	4,6	7,2	0,8	0,8	1,5	4,6	19,5
3.	Κώφωση	0,8	2,3	1,4	0,8	1,5	0	6,8
4.	Νοητική υστέρηση	8,5	2,3	3,8	1,5	0,8	2,3	19,2
5.	Παραπληγία	1,5	0	0,8	0,8	1,5	3,1	7,7
6.	Σύνδρομο Down	5,4	3,8	4,3	1,3	3,1	0,5	18,4
7.	Τύφλωση	1,5	2,3	1,5	0	1,5	0,9	7,7
8.	Πολλαπλή αναπηρία	3,8	1,7	0,6	0	0,8	3,6	9,9
	Σύνολο	25,3	22,7	12,6	6,0	10,7	22,7	100%

Πίνακας 5δ

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές								
α/α	Έχετε παρατηρήσει κάποια αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγύρου από την δημοσιοποίηση της αναπηρίας του ατόμου αυτού; Κατά επάγγελμα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων						Σύνολο %
		Δ.Υ	Ι.Υ	Συν/χ ος-α	Αγρό της/α	Άνερ γος/η	Άλλο	
1.	Ναι	13,8	13,8	10,0	4,6	9,3	13,1	64,6
2.	Όχι	11,5	8,9	2,6	1,4	1,4	9,6	35,4
	Σύνολο	25,3	22,7	12,6	6,0	10,7	24,6	100%

Πίνακας 5ε

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές								
α/α	Η αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγύρου ήταν θετική ή αρνητική; Κατά επάγγελμα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων						Σύνολο %
		Δ.Υ	Ι.Υ	Συν/χ ος-α	Αγρό της/α	Άνερ γος/η	Άλλο	
1.	Θετική	15,8	14,4	6,6	4,8	4,7	2,5	48,8
2.	Αρνητική	9,5	8,3	6,0	1,2	6,0	20,2	51,2
	Σύνολο	25,3	22,7	12,6	6,0	10,7	22,7	100%

Πίνακας 5ζ

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές								
α/α	Θα αισθανόσασταν ντροπή αν ο κόσμος ήξερε ότι κάποιος στην οικογένειά σας είχε κάποιου είδους αναπηρία; Κατά επάγγελμα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων						Σύνολο %
		Δ.Υ	Ι.Υ	Συν/χ ος-α	Αγρό της/α	Άνερ γος/η	Άλλο	
1.	Ναι	14,7	12,0	7,3	4,7	6,0	10,7	55,3
2.	Όχι	10,6	10,7	5,3	1,3	4,7	12,0	44,7
	Σύνολο	25,3	22,7	12,6	6,0	10,7	22,7	100%

Πίνακας 5η

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές								
α/α	Η αναπηρία ενός συγγενικού σας προσώπου θα επηρέαζε το κοινωνικό σας περιβάλλον;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων						Σύνολο %
		Κατά επάγγελμα	Δ.Υ	Ι.Υ	Συν/χως-α	Αγρότης/α	Άνεργος/η	
1.	Καθόλου	8,0	8,7	2,0	0	2,7	11,3	32,7
2.	Λίγο	8,0	2,0	0	0,6	0,7	4,0	15,3
3.	Αρκετά	7,3	4,7	8,0	0,7	3,3	4,0	28,0
4.	Σχεδόν σε καθημερινή βάση	2,0	7,3	2,6	4,7	4,0	3,4	24,0
	Σύνολο	25,3	22,7	12,6	6,0	10,7	22,7	100%

Πίνακας 5θ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές								
α/α	Γνωρίζετε την ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη σας;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων						Σύνολο %
		Κατά επάγγελμα	Δ.Υ	Ι.Υ	Συν/χως-α	Αγρότης/α	Άνεργος/η	
1.	Ναι	23,3	21,3	3,4	4,0	8,7	18,0	78,7
2.	Όχι	2,0	1,3	9,2	2,0	2,0	4,7	21,3
	Σύνολο	25,3	22,6	12,6	6,0	10,7	22,7	100%

Πίνακας 5ι

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές								
α/α	Πιστεύετε ότι ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου βοηθάει στην εκπαίδευση και την κοινωνικοποίηση ενός παιδιού με Ειδικές Ανάγκες;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων						Σύνολο %
		Κατά επάγγελμα	Δ.Υ	Ι.Υ	Συν/χως-α	Αγρότης/α	Άνεργος/η	
1.	Ναι	16,8	4,9	10,9	4,3	3,1	8,3	48,3
2.	Όχι	8,5	17,8	1,7	1,7	7,6	14,4	51,7
	Σύνολο	25,3	27,2	12,6	6,0	10,7	22,7	100%

Πίνακας 5κ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές								
a/a	Θα δεχόσασταν σε περίπτωση που έχετε παιδιά να φοιτεί στο ίδιο σχολείο με το παιδί σας ένα παιδί με Ειδικές Ανάγκες; Κατά επάγγελμα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων						Σύνολο %
		Δ.Υ	Ι.Υ	Συν/χ ος-α	Αγρό της/α	Άνεργ ος/η	Άλλο	
1.	Ναι	22,0	13,2	4,0	2,7	2,7	14,7	59,3
2.	Όχι	2,0	5,9	4,7	0	4,7	6,7	24,0
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	1,3	3,5	4,0	3,3	3,3	1,3	16,7
	Σύνολο	25,3	22,6	12,7	6,0	10,7	22,7	100%

Πίνακας 5λ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές								
a/a	Θα σας ενοχλούσε εάν καθόταν δίπλα σας στο λεωφορείο ένα άτομο με αναπηρία; Κατά επάγγελμα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων						Σύνολο %
		Δ.Υ	Ι.Υ	Συν/χ ος-α	Αγρό της/α	Άνεργ ος/η	Άλλο	
1.	Ναι	16,0	11,3	3,3	2,7	6,7	14,0	54,0
2.	Όχι	8,0	8,7	4,7	1,3	2,7	4,7	30,0
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	1,3	2,7	4,6	2,0	1,3	4,0	16,0
	Σύνολο	25,3	22,7	12,6	6,0	10,7	22,7	100%

Πίνακας 5μ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές								
a/a	Θα μπορούσατε να διατηρήσετε μια φιλία με κάποιον που στην πορεία της φιλίας σας εμφάνισε κάποιου είδους αναπηρία; Κατά επάγγελμα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων						Σύνολο %
		Δ.Υ	Ι.Υ	Συν/χ ος-α	Αγρό της/α	Άνεργ ος/η	Άλλο	
1.	Ναι	12,0	14,7	7,2	4,7	6,7	10,0	55,3
2.	Όχι	10,7	4,7	0,7	0	2,7	9,3	28,0
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	2,6	3,3	4,7	1,3	1,3	3,4	16,7
	Σύνολο	25,3	22,7	12,7	6,0	10,7	22,7	100%

Πίνακας 5ν

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές								
α/α	Πως θα αντιδρούσατε αν συναντούσατε τυχαία σ' ένα δημόσιο χώρο ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες; Κατά επάγγελμα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων						Σύνολο %
		Δ.Υ	Ι.Υ	Συν/χ ος-α	Αγρό της/α	Άνεργ ος/η	Άλλο	
1.	Εντελώς φυσιολογικά	9,3	8,0	1,3	0	0,7	5,3	24,6
2.	Θα πλησίαζα με σκοπό να του παρέχω βοήθεια	3,3	5,3	1,3	0,7	2,0	5,4	18,0
3.	Θα κοιτούσα επίμονα	6,0	3,3	5,3	4,0	4,7	5,4	28,7
4.	Θα του έκανα αδιάκριτες ερωτήσεις	0	0,7	0	0	0	0	0,7
5.	Θα λυπόμουν	6,0	2,7	4,7	1,3	3,3	6,0	24,0
6.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0,7	2,7	0	0	0	0,6	4,0
	Σύνολο	25,3	22,7	12,6	6,0	10,7	22,7	100%

Πίνακας 5ξ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές								
α/α	Πιστεύετε ότι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες μπορεί να εργαστεί σε κανονική δουλειά; Κατά επάγγελμα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων						Σύνολο %
		Δ.Υ	Ι.Υ	Συν/χ ος-α	Αγρό της/α	Άνεργ ος/η	Άλλο	
1.	Ναι	6,0	2,0	0	0	1,3	4,7	14,0
2.	Όχι	5,3	3,4	9,3	4,0	2,0	6,8	30,7
3.	Ανάλογα με το είδος της αναπηρίας	14,0	16,0	3,3	0,7	4,0	11,2	49,3
4.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	1,3	0	1,3	3,4	0	6,0
	Σύνολο	25,3	22,7	12,6	6,0	10,7	22,7	100%

Πίνακας 5ο

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές								
α/α	Πιστεύετε ότι στην πόλη σας δίνονται ευκαιρίες σε Άτομα με Ειδικές Ανάγκες να εργαστούν; Κατά επάγγελμα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων						Σύνολο %
		Δ.Υ	Ι.Υ	Συν/χ ος-α	Αγρό της/α	Άνεργ ος/η	Άλλο	
1.	Ναι	5,3	3,3	0	0	0,7	4,0	13,3
2.	Όχι	16,0	14,7	8,0	2,0	6,7	12,0	59,4
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	4,0	4,7	4,6	4,0	3,3	6,7	27,3
	Σύνολο	25,3	22,7	12,6	6,0	10,7	22,7	100%

ΠΙΝΑΚΑΣ 5π

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές								
α/α	Η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει στην στήριξη των ΑμεΑ; Κατά επάγγελμα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων						Σύνολο %
		Δ.Υ	Ι.Υ	Συν/χ ος-α	Αγρό της/α	Άνεργος/η	Άλλο	
1.	Ναι	18,0	14,7	9,3	5,3	8,0	15,4	70,7
2.	Όχι	7,3	8,0	3,3	0,7	2,7	7,3	29,3
	Σύνολο	25,3	22,7	12,6	6,0	10,7	22,7	100%

ΠΙΝΑΚΑΣ 5ρ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές								
α/α	Θεωρείτε τη συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης επαρκή ή μη επαρκή; Κατά επάγγελμα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων						Σύνολο %
		Δ.Υ	Ι.Υ	Συν/χ ος-α	Αγρό της/α	Άνεργος/η	Άλλο	
1.	Επαρκής	8,6	2,5	1,2	0	1,2	1,2	14,7
2.	Μη επαρκής	14,2	16,5	7,7	3,5	8,3	15,3	65,6
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	2,5	3,7	3,7	2,5	1,2	6,2	19,7
	Σύνολο	25,3	23,5	12,6	6,0	10,7	22,7	100%

ΠΙΝΑΚΑΣ 5σ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές								
α/α	Ας υποθέσουμε ότι δημιουργείται στην γειτονιά σας ένα κέντρο στήριξης για ΑμεΑ. Θα ήσασταν υπέρ, κατά, αδιάφορος / η ή θα σας ενοχλούσε; Κατά επάγγελμα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων						Σύνολο %
		Δ.Υ	Ι.Υ	Συν/χ ος-α	Αγρό της/α	Άνεργος/η	Άλλο	
1.	Υπέρ	14,0	9,3	5,3	1,3	4,7	11,4	46,0
2.	Κατά	0,7	2,0	3,3	0,7	0,7	2,0	9,4
3.	Αδιάφορος / η	8,0	10,0	3,3	4,0	4,0	7,3	36,6
4.	Θα σας ενοχλούσε	2,7	1,3	0,7	0	1,3	2,0	8,0
	Σύνολο	25,3	22,7	12,6	6,0	10,7	22,7	100%

Πίνακας 5τ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές								
α/α	Ποια πιστεύετε ότι πρέπει να είναι η συμβολή του κράτους στην πόλη σας για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες; Κατά επάγγελμα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων						Σύνολο %
		Δ.Υ	Ι.Υ	Συν/χως-α	Αγρότης/α	Άνεργος/η	Άλλο	
1.	Δημιουργία περισσότερων ιδρυμάτων	7,2	7,4	8,0	4,6	4,7	6,7	38,6
2.	Παροχή περισσότερων ευκαιριών εκτός νοσοκομείου	6,7	7,3	2,6	0	2,8	8,0	27,3
3.	Ευαισθητοποίηση κοινής γνώμης	6,0	5,3	0	0,7	2,0	4,0	18,0
4.	Αύξηση ευκαιριών για εργασία & ψυχαγωγία των αναπήρων	4,7	2,7	2,0	0,7	0,6	4,0	14,7
5.	Να μην γίνει τίποτα	0,7	0	0	0	0,6	0	1,3
	Σύνολο	25,3	22,7	12,6	6,0	10,7	22,7	100%

Πίνακας 5υ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές								
α/α	Πιστεύετε ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν εύκολη πρόσβαση σε υποδομές, υπηρεσίες και αγαθά; Κατά επάγγελμα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων						Σύνολο %
		Δ.Υ	Ι.Υ	Συν/χως-α	Αγρότης/α	Άνεργος/η	Άλλο	
1.	Ναι	8,0	6,0	4,6	2,7	6,0	4,0	31,3
2.	Όχι	17,3	16,7	8,0	2,6	4,0	18,7	67,3
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	0	0	0,7	0,7	0	1,4
	Σύνολο	25,3	22,7	12,6	6,0	10,7	22,7	100%

Πίνακας 5φ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές								
α/α	Θεωρείται τις υποδομές αυτές επαρκείς ή μη επαρκείς; Κατά επάγγελμα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων						Σύνολο %
		Δ.Υ	Ι.Υ	Συν/χως-α	Αγρότης/α	Άνεργος/η	Άλλο	
1.	Επαρκείς	10,2	0	0	0	0	2,0	12,2
2.	Μη επαρκείς	15,1	22,7	12,6	6,0	10,7	18,7	85,8
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	0	0	0	0	2,0	2,0
	Σύνολο	25,3	22,7	12,6	6,0	10,7	22,7	100%

Πίνακας 5χ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές								
α/α	Πόσο σημαντική πιστεύετε ότι είναι η ενημέρωση του κοινού για τις ιδιαιτερότητες των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες; Κατά επάγγελμα	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων						Σύνολο %
		Δ.Υ	Ι.Υ	Συν/χ ος-α	Αγρό της/α	Άνεργος/η	Άλλο	
1.	Πολύ	16,9	14,9	10,8	4,0	7,5	16,9	71,0
2.	Λίγο	6,8	3,4	1,3	2,0	2,0	4,0	19,5
3.	Καθόλου	1,6	4,4	0,5	0	1,4	1,8	9,5
	Σύνολο	25,3	22,7	12,6	6,0	10,9	22,7	100%

ΠΙΝΑΚΕΣ «με βάση τις γραμματικές γνώσεις»

Πίνακας 6α

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές							
α/α	Όταν ακούτε την φράση «Άτομο με Ειδικές Ανάγκες» τι πιστεύετε ότι είναι; Γραμματικές γνώσεις	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων					Σύνολο %
		Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Ανώτατη	Μεταπτυχιακά	
1.	Καθυστερημένο άτομο	1,3	2,0	5,3	2,7	0	11,3
2.	Άρρωστο άτομο	1,3	4,0	16,0	12,0	0,7	34,0
3.	Άτομο με κάποιο είδος αναπηρίας	3,4	2,7	12,0	29,3	2,0	49,4
4.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	1,3	2,0	2,0	0	5,3
	Σύνολο	6,0	10,0	35,3	46,0	2,7	100%

Πίνακας 6β

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές							
α/α	Γνωρίζετε εσείς κάποιο άτομο με ειδικές ανάγκες; Γραμματικές γνώσεις	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων					Σύνολο %
		Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Ανώτατη	Μεταπτυχιακά	
1.	Ναι	6,0	8,7	28,6	40,7	2,7	86,7
2.	Όχι	0	1,3	6,7	5,3	0	13,3
	Σύνολο	6,0	10,0	35,3	46,0	2,7	100%

Πίνακας 6γ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές							
α/α	Σε ποια κατηγορία αναπηρίας ανήκει το άτομο με ειδικές ανάγκες που γνωρίζετε; Γραμματικές γνώσεις	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων					Σύνολο %
		Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Ανώτατη	Μεταπτυχιακά	
1.	Αυτισμός	0	0	3,9	6,9	0	10,8
2.	Κινητική αναπηρία	0	0,8	6,9	11,5	0	19,5
3.	Κώφωση	0	0,8	5,4	0,6	0	6,8
4.	Νοητική υστέρηση	1,5	4,6	7,7	4,6	0,8	19,2
5.	Παραπληγία	0,8	0,8	2,3	3,8	0	7,7
6.	Σύνδρομο Down	3,1	3,1	4,6	7,6	0	18,4
7.	Τύφλωση	0,8	0	1,5	4,6	0,4	7,7
8.	Πολλαπλή αναπηρία	0,8	0	0,8	6,8	1,5	9,9
	Σύνολο	6,0	10,0	35,3	46,0	2,7	100%

Πίνακας 65

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές							
α/α	Έχετε παρατηρήσει κάποια αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγύρου από την δημοσιοποίηση της αναπηρίας του ατόμου αυτού; Γραμματικές γνώσεις	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων					Σύνολο %
		Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Ανώτατη	Μεταπτυχιακά	
1.	Ναι	4,5	6,2	20,8	30,0	2,7	64,6
2.	Όχι	1,5	3,8	14,5	16,0	0	35,4
	Σύνολο	6,0	10,0	33,1	46,0	2,7	100%

Πίνακας 6ε

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές							
α/α	Η αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγύρου ήταν θετική ή αρνητική; Γραμματικές γνώσεις	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων					Σύνολο %
		Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Ανώτατη	Μεταπτυχιακά	
1.	Θετική	1,2	2,4	17,8	26,2	1,2	48,8
2.	Αρνητική	4,8	7,6	17,5	19,8	1,5	51,2
	Σύνολο	6,0	10,0	35,3	46,0	2,7	100%

Πίνακας 6ζ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές							
α/α	Θα αισθανόσασταν ντροπή αν ο κόσμος ήξερε ότι κάποιος στην οικογένειά σας είχε κάποιου είδους αναπηρία; Γραμματικές γνώσεις	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων					Σύνολο %
		Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Ανώτατη	Μεταπτυχιακά	
1.	Ναι	1,3	5,3	21,3	25,4	2,0	55,3
2.	Όχι	4,7	4,7	14,0	20,6	0,7	44,7
	Σύνολο	6,0	10,0	35,3	46,0	2,7	100%

Πίνακας 6η

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές							
α/α	Η αναπηρία ενός συγγενικού σας προσώπου θα επηρέαζε το κοινωνικό σας περιβάλλον; Γραμματικές γνώσεις	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων					Σύνολο %
		Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Ανώτατη	Μεταπτυχιακά	
1.	Καθόλου	1,3	5,3	10,8	12,3	0	32,7
2.	Λίγο	0	0	7,3	8,0	0	15,3
3.	Αρκετά	2,0	2,0	10,0	15,7	1,3	28,0
4.	Σχεδόν σε καθημερινή βάση	2,7	2,7	7,2	10,0	1,4	24,0
	Σύνολο	6,0	10,0	35,3	46,0	2,7	100%

Πίνακας 6θ

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές							
α/α	Γνωρίζετε την ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη σας; Γραμματικές γνώσεις	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων					Σύνολο %
		Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Ανώτατη	Μεταπτυχιακά	
1.	Ναι	4,0	7,4	26,6	38,0	2,7	78,7
2.	Όχι	2,0	2,6	8,7	8,0	0	21,3
	Σύνολο	6,0	10,0	35,3	46,0	2,7	100%

Πίνακας 6ι

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές							
α/α	Πιστεύετε ότι ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου βοηθάει στην εκπαίδευση και την κοινωνικοποίηση ενός παιδιού με Ειδικές Ανάγκες; Γραμματικές γνώσεις	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων					Σύνολο %
		Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Ανώτατη	Μεταπτυχιακά	
1.	Ναι	2,5	4,2	16,9	23,7	0,9	48,3
2.	Όχι	3,5	5,8	18,4	22,3	1,8	51,7
	Σύνολο	6,0	10,0	35,3	46,0	2,7	100%

Πίνακας 6κ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές							
α/α	Θα δεχόσασταν σε περίπτωση που έχετε παιδιά να φοιτεί στο ίδιο σχολείο με το παιδί σας ένα παιδί με Ειδικές Ανάγκες; Γραμματικές γνώσεις	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων					Σύνολο %
		Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Ανώτατη	Μεταπτυχιακά	
1.	Ναι	4,0	5,3	18,0	31,3	0,7	59,3
2.	Όχι	2,0	4,0	7,3	8,7	2,0	24,0
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	0,7	10,0	6,0	0	16,7
	Σύνολο	6,0	10,0	35,3	46,0	2,7	100%

Πίνακας 6λ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές							
α/α	Θα σας ενοχλούσε εάν καθόταν δίπλα σας στο λεωφορείο ένα άτομο με αναπηρία; Γραμματικές γνώσεις	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων					Σύνολο %
		Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Ανώτατη	Μεταπτυχιακά	
1.	Ναι	1,3	4,7	18,7	27,3	2,0	54,0
2.	Όχι	4,7	5,3	6,6	13,4	0	30,0
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	0	10,0	5,3	0,7	16,0
	Σύνολο	6,0	10,0	35,3	46,0	2,7	100%

Πίνακας 6μ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές							
α/α	Θα μπορούσατε να διατηρήσετε μια φίλια με κάποιον που στην πορεία της φιλίας σας εμφάνισε κάποιου είδους αναπηρία; Γραμματικές γνώσεις	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων					Σύνολο %
		Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Ανώτατη	Μεταπτυχιακά	
1.	Ναι	5,3	6,7	18,0	25,3	0	55,3
2.	Όχι	0,7	3,3	8,0	14,0	2,0	28,0
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	0	9,3	6,7	0,7	16,7
	Σύνολο	6,0	10,0	35,3	46,0	2,7	100%

Πίνακας 6ν

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές							
α/α	Πως θα αντιδρούσατε αν συναντούσατε τυχαία σ' ένα δημόσιο χώρο ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες; Γραμματικές γνώσεις	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων					Σύνολο %
		Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Ανώτατη	Μεταπτυχιακά	
1.	Εντελώς φυσιολογικά	1,3	2,0	6,5	14,8	0	24,6
2.	Θα πλησίαζα με σκοπό να του παρέχω βοήθεια	2,0	3,3	6,7	5,3	0,7	18,0
3.	Θα κοιτούσα επίμονα	0,7	0,7	14,7	11,3	1,3	28,7
4.	Θα του έκανα αδιάκριτες ερωτήσεις	0	0	0	0	0,7	0,7
5.	Θα λυπόμουν	2,0	4,0	6,7	11,3	0	24,0
6.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	0	0,7	3,3	0	4,0
	Σύνολο	6,0	10,0	35,3	46,0	2,7	100%

Πίνακας 6ξ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές							
α/α	Πιστεύετε ότι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες μπορεί να εργαστεί σε κανονική δουλειά; Γραμματικές γνώσεις	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων					Σύνολο %
		Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Ανώτατη	Μεταπτυχιακά	
1.	Ναι	0	3,3	4,7	5,3	0,7	14,0
2.	Όχι	2,0	2,7	18,0	7,3	0,7	30,7
3.	Ανάλογα με το είδος της αναπηρίας	4,0	4,0	10,0	30,0	1,3	49,3
4.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	0	2,6	3,4	0	6,0
	Σύνολο	6,0	10,0	35,3	46,0	2,7	100%

Πίνακας 6ο

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές							
α/α	Πιστεύετε ότι στην πόλη σας δίνονται ευκαιρίες σε Άτομα με Ειδικές Ανάγκες να εργαστούν; Γραμματικές γνώσεις	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων					Σύνολο %
		Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Ανώτατη	Μεταπτυχιακά	
1.	Ναι	0	2,0	6,0	5,3	0	13,3
2.	Όχι	3,3	6,7	19,3	28,0	2,0	59,3
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	2,7	1,3	10,0	12,7	0,7	27,4
	Σύνολο	6,0	10,0	35,3	46,0	2,7	100%

Πίνακας 6π

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές							
α/α	Η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει στην στήριξη των ΑμεΑ;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων					Σύνολο %
	Γραμματικές γνώσεις	Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Ανώτατη	Μεταπτυχιακά	
1.	Ναι	2,7	6,0	24,7	35,3	2,0	70,7
2.	Όχι	3,3	4,0	10,6	10,7	0,7	29,3
	Σύνολο	6,0	10,0	35,3	46,0	2,7	100%

Πίνακας 6ρ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές							
α/α	Θεωρείτε τη συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης επαρκή ή μη επαρκή;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων					Σύνολο %
	Γραμματικές γνώσεις	Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Ανώτατη	Μεταπτυχιακά	
1.	Επαρκής	1,2	0	6,2	7,3	0	14,7
2.	Μη επαρκής	2,3	6,3	20,5	33,8	2,7	65,6
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	2,5	3,7	8,6	4,9	0	19,7
	Σύνολο	6,0	10,0	35,3	46,0	2,7	100%

Πίνακας 6σ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές							
α/α	Ας υποθέσουμε ότι δημιουργείται στην γειτονιά σας ένα κέντρο στήριξης για ΑμεΑ. Θα ήσασταν υπέρ, κατά, αδιάφορος / η ή θα σας ενοχλούσε;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων					Σύνολο %
	Γραμματικές γνώσεις	Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Ανώτατη	Μεταπτυχιακά	
1.	Υπέρ	4,0	6,7	12,7	22,0	0,6	46,0
2.	Κατά	1,3	0	5,3	2,0	0,8	9,4
3.	Αδιάφορος / η	0,7	3,3	14,0	17,3	1,3	36,6
4.	Θα σας ενοχλούσε	0	0	3,3	4,7	0	8,0
	Σύνολο	6,0	10,0	35,3	46,0	2,7	100%

Πίνακας 6τ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές							
α/α	Ποια πιστεύετε ότι πρέπει να είναι η συμβολή του κράτους στην πόλη σας για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες; Γραμματικές γνώσεις	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων					Σύνολο %
		Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Ανώτατη	Μεταπτυχιακά	
1.	Δημιουργία περισσότερων ιδρυμάτων	0,6	5,3	17,3	14,7	0,7	38,6
2.	Παροχή περισσότερων ευκαιριών εκτός νοσοκομείου	2,0	2,7	10,7	11,3	0,7	27,4
3.	Ευαισθητοποίηση κοινής γνώμης	0,7	0,7	2,6	12,7	1,3	18,0
4.	Αύξηση ευκαιριών για εργασία & ψυχαγωγία των αναπήρων	2,7	1,3	4,0	6,6	0	14,7
5.	Να μην γίνει τίποτα	0	0	0,7	0,7	0	1,3
	Σύνολο	6,0	10,0	35,3	46,0	2,7	100%

Πίνακας 6υ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές							
α/α	Πιστεύετε ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν εύκολη πρόσβαση σε υποδομές, υπηρεσίες και αγαθά; Γραμματικές γνώσεις	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων					Σύνολο %
		Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Ανώτατη	Μεταπτυχιακά	
1.	Ναι	6,0	0,7	9,9	14,7	0	31,3
2.	Όχι	0	9,3	24,0	31,3	2,7	67,3
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	0	1,4	0	0	1,4
	Σύνολο	6,0	10,0	35,3	46,0	2,7	100%

Πίνακας 6φ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές							
α/α	Θεωρείται τις υποδομές αυτές επαρκείς ή μη επαρκείς; Γραμματικές γνώσεις	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων					Σύνολο %
		Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Ανώτατη	Μεταπτυχιακά	
1.	Επαρκείς	0	0	4,0	8,2	0	12,2
2.	Μη επαρκείς	6,0	10,0	31,3	35,8	2,7	85,8
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	0	0	2,0	0	2,0
	Σύνολο	6,0	10,0	35,3	46,0	2,7	100%

ΠΙΝΑΚΑΣ 6χ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές							
α/α	Πόσο σημαντική πιστεύετε ότι είναι η ενημέρωση του κοινού για τις ιδιαιτερότητες των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες; Γραμματικές γνώσεις	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων					Σύνολο %
		Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Ανώτατη	Μεταπτυχιακά	
1.	Πολύ	3,4	6,7	25,7	33,1	2,0	71,0
2.	Λίγο	2,0	1,3	6,2	9,5	0,7	19,5
3.	Καθόλου	0,6	2,0	3,4	3,4	0	9,4
	Σύνολο	6,0	10,0	35,3	46,0	2,7	100%

ΠΙΝΑΚΕΣ «με βάση την περιοχή διαμονής»

Πίνακας 7α

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Όταν ακούτε την φράση «Άτομο με Ειδικές Ανάγκες» τι πιστεύετε ότι είναι; Περιοχή διαμονής	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων			Σύνολο %
		Αστική	Ημιαστική	Αγροτική	
1.	Καθυστερημένο άτομο	6,7	2,0	2,6	11,3
2.	Άρρωστο άτομο	17,3	10,7	6,0	34,0
3.	Άτομο με κάποιο είδος αναπηρίας	34,0	14,7	0,7	49,4
4.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	2,7	2,6	0	5,3
	Σύνολο	60,7	30,0	9,3	100%

Πίνακας 7β

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Γνωρίζετε εσείς κάποιο άτομο με ειδικές ανάγκες; Περιοχή διαμονής	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων			Σύνολο %
		Αστική	Ημιαστική	Αγροτική	
1.	Ναι	53,4	25,3	8,0	86,7
2.	Όχι	7,3	4,7	1,3	13,3
	Σύνολο	60,7	30,0	9,3	100%

Πίνακας 7γ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Σε ποια κατηγορία αναπηρίας ανήκει το άτομο με ειδικές ανάγκες που γνωρίζετε; Περιοχή διαμονής	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων			Σύνολο %
		Αστική	Ημιαστική	Αγροτική	
1.	Αυτισμός	7,7	2,3	0,8	10,8
2.	Κινητική αναπηρία	14,6	3,8	0,8	19,5
3.	Κώφωση	3,1	2,3	1,5	6,8
4.	Νοητική υστέρηση	8,5	7,7	3,1	19,2
5.	Παραπληγία	2,3	3,8	1,5	7,7
6.	Σύνδρομο Down	13,1	5,4	0	18,4
7.	Τύφλωση	6,2	1,5	0	7,7
8.	Πολλαπλή αναπηρία	6,2	2,3	1,5	9,9
	Σύνολο	60,7	30,0	9,3	100%

Πίνακας 7δ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Έχετε παρατηρήσει κάποια αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγυρου από την δημοσιοποίηση της αναπηρίας του ατόμου αυτού; Περιοχή διαμονής	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων			Σύνολο %
		Αστική	Ημιαστική	Αγροτική	
1.	Ναι	34,5	20,8	9,3	64,6
2.	Όχι	26,2	9,2	0	35,4
	Σύνολο	60,7	30,0	9,3	100%

Πίνακας 7ε

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Η αλλαγή στην συμπεριφορά του κοινωνικού σας περιγυρου ήταν θετική ή αρνητική; Περιοχή διαμονής	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων			Σύνολο %
		Αστική	Ημιαστική	Αγροτική	
1.	Θετική	26,2	18,0	4,6	48,8
2.	Αρνητική	34,5	12,0	4,7	51,2
	Σύνολο	60,7	30,0	9,3	100%

Πίνακας 7ζ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Θα αισθανόσασταν ντροπή αν ο κόσμος ήξερε ότι κάποιος στην οικογένειά σας είχε κάποιου είδους αναπηρία; Περιοχή διαμονής	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων			Σύνολο %
		Αστική	Ημιαστική	Αγροτική	
1.	Ναι	34,0	20,0	1,3	55,3
2.	Όχι	26,7	10,0	8,0	44,7
	Σύνολο	60,7	30,0	9,3	100%

Πίνακας 7η

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Η αναπηρία ενός συγγενικού σας προσώπου θα επηρέαζε το κοινωνικό σας περιβάλλον; Περιοχή διαμονής	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων			Σύνολο %
		Αστική	Ημιαστική	Αγροτική	
1.	Καθόλου	24,0	8,7	0	32,7
2.	Λίγο	12,0	2,0	1,3	15,3
3.	Αρκετά	12,7	12,6	2,7	28,0
4.	Σχεδόν σε καθημερινή βάση	12,0	6,7	5,3	24,0
	Σύνολο	60,7	30,0	9,3	100%

Πίνακας 7θ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Γνωρίζετε την ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου στην πόλη σας; Περιοχή διαμονής	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων			Σύνολο %
		Αστική	Ημιαστική	Αγροτική	
1.	Ναι	53,4	20,0	5,3	78,7
2.	Όχι	7,3	10,0	4,0	21,3
	Σύνολο	60,7	30,0	9,3	100%

Πίνακας 7ι

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Πιστεύετε ότι ύπαρξη του Ειδικού Σχολείου βοηθάει στην εκπαίδευση και την κοινωνικοποίηση ενός Ατόμου με Ειδικές Ανάγκες; Περιοχή διαμονής	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων			Σύνολο %
		Αστική	Ημιαστική	Αγροτική	
1.	Ναι	28,8	10,2	9,3	38,2
2.	Όχι	31,9	19,8	0	61,8
	Σύνολο	60,7	30,0	9,3	100%

Πίνακας 7κ

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Θα δεχόσασταν σε περίπτωση που έχετε παιδιά να φοιτεί στο ίδιο σχολείο με το παιδί σας ένα παιδί με Ειδικές Ανάγκες; Περιοχή διαμονής	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων			Σύνολο %
		Αστική	Ημιαστική	Αγροτική	
1.	Ναι	40,0	14,7	4,6	59,3
2.	Όχι	12,7	10,0	1,3	24,0
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	8,0	5,3	3,4	16,7
	Σύνολο	60,7	30,0	9,3	100%

Πίνακας 7λ

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Θα σας ενοχλούσε εάν καθόταν δίπλα σας στο λεωφορείο ένα άτομο με αναπηρία; Περιοχή διαμονής	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων			Σύνολο %
		Αστική	Ημιαστική	Αγροτική	
1.	Ναι	39,3	10,7	4,0	54,0
2.	Όχι	18,0	8,7	3,3	30,0
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	3,4	10,6	2,0	16,0
	Σύνολο	60,7	30,0	9,3	100%

Πίνακας 7μ

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Θα μπορούσατε να διατηρήσετε μια φίλια με κάποιον που στην πορεία της φιλίας σας εμφάνισε κάποιου είδους αναπηρία; Περιοχή διαμονής	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων			Σύνολο %
		Αστική	Ημιαστική	Αγροτική	
1.	Ναι	34,7	13,3	7,3	55,3
2.	Όχι	20,6	6,7	0,7	28,0
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	5,4	10,0	1,3	16,7
	Σύνολο	60,7	30,0	9,3	100%

Πίνακας 7ν

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Πως θα αντιδρούσατε αν συναντούσατε τυχαία σ' ένα δημόσιο χώρο ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες; Περιοχή διαμονής	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων			Σύνολο %
		Αστική	Ημιαστική	Αγροτική	
1.	Εντελώς φυσιολογικά	20,0	4,6	0	24,6
2.	Θα πλησίαζα με σκοπό να του παρέχω βοήθεια	10,7	5,3	2,0	18,0
3.	Θα κοιτούσα επίμονα	11,3	13,4	4,0	28,7
4.	Θα του έκανα αδιάκριτες ερωτήσεις	0,7	0	0	0,7
5.	Θα λυπόμουν	16,0	4,7	3,3	24,0
6.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	2,0	2,0	0	4,0
	Σύνολο	60,7	30,0	9,3	100%

Πίνακας 7ξ

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Πιστεύετε ότι ένα Άτομο με Ειδικές Ανάγκες μπορεί να εργαστεί σε κανονική δουλειά; Περιοχή διαμονής	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων			Σύνολο %
		Αστική	Ημιαστική	Αγροτική	
1.	Ναι	10,0	4,0	0	14,0
2.	Όχι	13,3	10,0	7,4	30,7
3.	Ανάλογα με το είδος της αναπηρίας	34,0	14,7	0,6	49,3
4.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	3,4	1,3	1,3	6,0
	Σύνολο	60,7	30,0	9,3	100%

Πίνακας 7ο

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Πιστεύετε ότι στην πόλη σας δίνονται ευκαιρίες σε Άτομα με Ειδικές Ανάγκες να εργαστούν; Περιοχή διαμονής	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων			Σύνολο %
		Αστική	Ημιαστική	Αγροτική	
1.	Ναι	8,6	4,7	0	13,3
2.	Όχι	37,4	20,0	2,0	59,4
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	14,7	5,3	7,3	27,3
	Σύνολο	60,7	30,0	9,3	100%

Πίνακας 7π

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει στην στήριξη των ΑμεΑ;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων			Σύνολο %
		Περιοχή διαμονής	Αστική	Ημιαστική	
1.	Ναι	43,4	19,3	8,0	70,7
2.	Όχι	17,3	10,7	1,3	29,3
	Σύνολο	60,7	30,0	9,3	100%

Πίνακας 7ρ

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Θεωρείτε τη συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης επαρκή ή μη επαρκή;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων			Σύνολο %
		Περιοχή διαμονής	Αστική	Ημιαστική	
1.	Επαρκής	11,1	2,4	1,2	14,7
2.	Μη επαρκής	49,4	13,7	2,5	65,6
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	11,1	2,4	6,2	19,7
	Σύνολο	71,6	18,5	9,9	100%

Πίνακας 7σ

ΈΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Ας υποθέσουμε ότι δημιουργείται στην γειτονιά σας ένα κέντρο στήριξης για ΑμεΑ. Θα ήσασταν υπέρ, κατά, αδιάφορος / η ή θα σας ενοχλούσε;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων			Σύνολο %
		Περιοχή διαμονής	Αστική	Ημιαστική	
1.	Υπέρ	30,0	14,0	2,0	46,0
2.	Κατά	1,4	6,7	1,3	9,4
3.	Αδιάφορος / η	22,6	8,0	6,0	36,6
4.	Θα σας ενοχλούσε	6,7	1,3	0	8,0
	Σύνολο	60,7	30,0	9,3	100%

ΠΙΝΑΚΑΣ 7τ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Ποια πιστεύετε ότι πρέπει να είναι η συμβολή του κράτους στην πόλη σας για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων			Σύνολο %
		Περιοχή διαμονής	Αστική	Ημιαστική	
1.	Δημιουργία περισσότερων ιδρυμάτων	19,9	14,0	4,7	38,6
2.	Παροχή περισσότερων ευκαιριών εκτός νοσοκομείου	18,1	7,3	2,0	27,4
3.	Ευαισθητοποίηση κοινής γνώμης	10,7	6,0	1,3	18,0
4.	Αύξηση ευκαιριών για εργασία & ψυχαγωγία των αναπήρων	11,4	2,0	1,3	14,7
5.	Να μην γίνει τίποτα	0,6	0,7	0	1,3
	Σύνολο	60,7	30,0	9,3	100%

Πίνακας 7υ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Πιστεύετε ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν εύκολη πρόσβαση σε υποδομές, υπηρεσίες και αγαθά;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων			Σύνολο %
		Περιοχή διαμονής	Αστική	Ημιαστική	
1.	Ναι	16,0	12,7	2,6	31,3
2.	Όχι	44,0	17,3	6,0	67,3
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0,7	0	0,7	1,4
	Σύνολο	60,7	30,0	9,3	100%

Πίνακας 7φ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Θεωρείται τις υποδομές αυτές επαρκείς ή μη επαρκείς;	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων			Σύνολο %
		Περιοχή διαμονής	Αστική	Ημιαστική	
1.	Επαρκείς	10,2	2,0	0	12,2
2.	Μη επαρκείς	50,5	26,0	9,3	85,8
3.	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	2,0	0	2,0
	Σύνολο	60,7	30,0	9,3	100%

Πίνακας 7χ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΝΩΜΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: Ατομα με Ειδικές Ανάγκες στον Νομό Μεσσηνίας, Αντιλήψεις και Προοπτικές					
α/α	Πόσο σημαντική πιστεύετε ότι είναι η ενημέρωση του κοινού για τις ιδιαιτερότητες των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες; Περιοχή διαμονής	Από τον Ιούνιο του 2007 μέχρι και τον Μάρτιο του 2008, σε δείγμα 150 ατόμων			Σύνολο %
		Αστική	Ημιαστική	Αγροτική	
1.	Πολύ	43,1	21,9	6,0	71,0
2.	Λίγο	12,2	4,7	2,6	19,5
3.	Καθόλου	5,4	3,4	0,7	9,5
	Σύνολο	60,7	30,0	9,3	100%